เสขิยธรรม

ถนนหนังสือ ◉ ฉบับที่ ๕๓ ปีที่ ๑๒
กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๔๕

การฟื้นฟูพระศาสนาจากหายนะสู่วัฒนะ

ประชุมใหญ่
เครือข่ายเสขิยธรรม ครั้งที่ ๑๓

๑–๔ มิถุนายน ๒๕๔๕ ณ วัดศรีบุญเรือง อ.เมือง จ.แพร่

กองบรรณาธิการ

ก้าวต่อไป... ของเสขิยธรรม

๑

"เสขิยธรรม" ทั้งในความหมายของ "จดหมายข่าว" และความเป็น "เครือข่ายพระสงฆ์–พุทธบริษัท" เกิดขึ้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของคณะสงฆ์และสังคมไทย กว่าสิบปีที่ผ่านมา จึงทำหน้าที่ทั้งเป็นหลักหมายของประวัติศาสตร์ ที่บ่งชี้ถึงการเปลี่ยนผ่านของเวลา และทำหน้าที่เป็นผู้บันทึก "ความเปลี่ยน-แปลง" อันเกิดขึ้นกับคณะสงฆ์, สังคมนักบวชชายหญิง และสังคมไทย โดยภาพรวม ตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งการผลักดันให้เปลี่ยนแปลง และรับผลกระทบทางความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มาโดยตลอด

ทุก ๆ ปี เครือข่ายเสขิยธรรมมีการประชุมใหญ่ของสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักบวช ทั้งพระภิกษุ สามเณร และแม่ชี โดยมีคฤหัสถ์จากคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนาเข้าร่วมแลก-เปลี่ยน, เรียนรู้ และแสดงทัศนะ ตลอดมา ทั้งบางปียังมีสามเณรีและผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ เข้าร่วมการประชุมด้วย หากอยู่ในฐานะผู้บรรยาย หรือผู้เข้าสังเกตการณ์ มิได้เข้าร่วมประชุมโดยตรง

สำหรับปี ๒๕๔๕ นี้ การประชุมใหญ่เครือข่ายเสขิยธรรม จัดขึ้นที่วัดศรีบุญเรือง ซึ่งตั้งอยู่ในตัวจังหวัดแพร่ ภายใต้ความอนุเคราะห์ของพระอาจารย์สมชาย สจฺจาสโภ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาส

ผู้มีทั้งศีลาจารวัตรอันงดงามเรียบง่าย และขยันขันแข็งในการทำกิจกรรมทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสาธารณสุขแผนไทย และการจัดอบรมผู้นำชุมชน ร่วมกับทางราชการจังหวัดแพร่ อีกทั้งยังสามารถสืบทอดความเป็นสำนักวิปัสสนา ที่ครูบาอาจารย์ริเริ่มไว้ก่อน ได้อย่างไม่บกพร่อง นับได้ว่าเป็นพระเถระหนุ่มที่ควรแก่การยกย่องและสนับสนุนอีกท่านหนึ่ง

เครือข่ายเสขิยธรรมประชุมใหญ่ พร้อม ๆ ไปกับช่วงเริ่มต้นมหกรรมฟุตบอลโลก ที่นับวันจะกลายเป็นธุรกิจทำเงิน และดึงดูดความสนใจของชาวโลกได้อย่างมหาศาล ภายใต้เงื่อนไขของธุรกิจข้ามชาติ และเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน ผ่านกระบวนการจัดการและวางแผนเป็นระบบ จนสามารถฉุดรั้งผู้คนส่วนใหญ่ของโลก ให้ละสายตาจากสิ่งอื่น ๆ มาทุ่มเทความสนใจ จดจ่ออยู่กับการแข่งขันฟุตบอลนานาชาติ ยาวนานตลอดหนึ่งเดือนเต็ม

ก่อนหน้าการประชุมใหญ่ฯ ไม่นานนัก เช้าวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๕ พระมหาสายันต์ จิรสุโภ ได้ใช้ปืนเล็กยาวอัตโนมัติ ชนิด เอเค ๔๗ บุกเข้าทวงถามและเรียกร้องความเป็นธรรมจากรัฐก่อนการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีจำนวนหนึ่งของรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร ที่จะมีขึ้นในเช้าวันเดียวกันนั้นเอง

และไล่เลี่ยกับการประชุมของเครือข่ายเสขิยธรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จับกุมพระมหาวิเศษ วีรปญฺโญ เจ้าอาวาสวัดหงส์ทอง จังหวัดนนทบุรี ในฐานะผู้ร่วมวางแผนปล้นธนาคาร ให้ใช้กุฏิเป็นสถานที่วางแผนฯ ตลอดจนรับฝากเงินของกลางที่ได้จากการปล้นธนาคารกสิกรไทยสาขาลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ทั้งสองเหตุการณ์ซึ่งมีพระภิกษุเป็นตัวชูโรง เป็นกรณีที่ควรใส่ใจอยู่มิใช่น้อย ค่าที่ว่าเป็นสิ่งใหม่ที่ยังไม่เคยเกิดขึ้น หรืออย่างน้อยที่สุด ก็ยังไม่เคยปรากฏเป็นข่าวต่อสาธารณะในลักษณะนี้ เมื่อประกอบเข้ากับการที่ทั้งสองรูปเป็นมหาเปรียญ และหนึ่งในสองรูปเป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสด้วยแล้ว ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นกับพุทธบริษัทก็ควรที่จะมากไปกว่าการสรุปสั้น ๆ ว่า.. "ชั่วช่างชี ดีช่างสงฆ์" มิใช่หรือ?

หากควรมีโยนิโสมนสิการต่อปรากฏการณ์ดังกล่าว และเหตุปัจจัยอันเป็นองค์ประกอบทั้งหลายด้วย ทั้งนี้ เพื่อสาวไปหาเหตุ และแก้ไขหรือป้องกันมิให้เกิดขึ้นอีก ด้วยการ "ดับ" ที่เหตุหรือต้นเงื่อนของเรื่องราวมิให้มีโอกาสบังเกิดขึ้นมาอีกในอนาคต

กล่าวในส่วนของพระมหาสายันต์ จิรสุโภ นั้น น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ว่าเหตุใดท่านจึงไม่ร้องเรียนกับสายงานสังฆาธิการทั้งในท้องถิ่นหรือส่วนกลาง หรือกระทั่งว่า เหตุใดท่านจึงมิได้ถืออาวุธปืนดังกล่าวบุกเข้าสู่ที่ประชุมมหาเถรสมาคม อันเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ และเหตุใดพระภิกษุจึงสามารถพกพาอาวุธสงครามข้ามจังหวัดเข้าสู่เมืองหลวงของประเทศได้อย่างง่ายดายถึงเพียงนั้น

นี่มิใช่ผลสะท้อนถึงความอ่อนแอไร้อำนาจ และขาดความไว้วางใจจากเพื่อนภิกษุ ขององค์กร และการปกครอง–บริหารจัดการคณะสงฆ์ละหรือ?

และกล่าวในส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐ การละเลยไม่ตรวจค้นพระภิกษุหรือมิได้ใส่ใจสังเกต เป็นภาพสะท้อนถึงการให้เกียรติ หรือการเคารพนับถือต่อรูปแบบ อย่างปราศจากการตรวจสอบได้หรือไม่?

กล่าวสำหรับพระมหาวิเศษ วีรปญฺโญ ใช่หรือ

ไม่ว่า ปัจจุบันโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ ที่ให้อำนาจเจ้าอาวาสแต่ผู้เดียวในวัด อีกทั้งปฏิเสธความมีอยู่และอำนาจที่แท้จริงของ "สังฆะ" นั้น ทำให้เจ้าอาวาสขาดกัลยาณมิตร มิหนำซ้ำเพื่อนสพรหมจารีที่มิได้ประจบสอพลอก็ไม่มีโอกาสใกล้ชิดหรือตรวจสอบต่อ "เจ้าอาวาส" ที่ตนร่วมอารามเมื่อเจ้าอธิการขาดซึ่งสมณสัญญา จึงหันไปคบค้ากับมิจฉาชีพและพากันเข้ารกเข้าพงไปในที่สุด

กล่าวอย่างถึงที่สุดแล้ว ปรากฏการณ์ "๒ พระมหา" ก็น่าที่จะเป็นตัวจุดประกาย ให้พุทธบริษัทได้ฉุกคิด ทั้งในแง่การศึกษาคณะสงฆ์ที่ผลิตนักธรรมและพระมหาเปรียญออกมาอย่างโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีแต่ปริมาณ หากไร้ความเป็นเลิศอย่างที่พระบรมศาสดาประสงค์ หรือการปกครองคณะสงฆ์ ที่ล้มเหลว อ่อนเปลี้ย และผิดพลาดอยู่ในทุกระดับ ตลอดจนความอ่อนแอล้มเหลวของฝ่ายคฤหัสถ์ ในการติดตามตรวจสอบดูแลความเป็นไปของบรรพชิต อันนอกเหนือไปจากบุญกิริยาที่มุ่งกระทำกันในรูปแบบ จนละเลยเนื้อหาสาระเสียสิ้น

ขณะที่เนื้อหา, รูปแบบ และวิธีการ ของทุนนิยม–บริโภคนิยม กลับมีพัฒนาการจนได้รับการสมาทานให้เป็น "สรณะ" ของผู้คนยิ่งขึ้นทุก ๆ ที ดังมีความสำเร็จของฟุตบอลโลกเป็นประจักษ์พยานอยู่แล้ว

๓

การประชุมใหญ่ของเครือข่ายเสขิยธรรมในปีนี้ จบลงด้วยข้อยุติและความเปลี่ยนแปลงเป็นอันมาก ทั้งในส่วนทิศทางและเป้าหมายของการดำเนินงาน การจัดตั้ง "กองทุนเสขิยธรรม" และแนวทางในการบริหารจัดการภายในเครือข่าย ตลอดจนแนวทางที่จะขยายผลการประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อการแก้ปัญหาทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยมีคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนาเป็นพันธมิตรใกล้ชิดร่วมกับองค์กรแนวร่วมอื่น ๆ

ทั้งนี้ เพราะเราเชื่อและมั่นใจเสมอมาว่า มีแต่หลักศาสนธรรมเท่านั้น ที่จะเป็นแก่นแกนของแนวทางการแก้ปัญหาทั้งปวง ภายใต้สภาวการณ์บีบรัดทางสังคม, เศรษฐกิจ, วัฒนธรรม และการเมือง ดังที่เป็นอยู่

๔

กล่าวในส่วนของ "จดหมายข่าวเสขิยธรรม" ทั้งรูปแบบและเนื้อหาสาระ ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงในโอกาสอันใกล้ หลังจากเริ่มใช้ทุนสนับสนุนโดยตรงจากกัลยาณมิตร และใช้บางส่วนจากกองทุนเสขิยธรรมมาดำเนินการผลิต ตลอดจนทดลองจัดจำหน่ายออกไปในวงกว้าง

ปัจจุบัน ท่านสามารถสนับสนุน "จดหมายข่าวเสขิยธรรม" ได้ทั้งการซื้อหาจากร้านหนังสือชั้นนำทั่วไป และการสมัครเป็นสมาชิก (ซึ่งมีส่วนลดถึงร้อยละ ๓๐ จากราคาปก) และการร่วมบริจาคเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์เพื่อสนับสนุนการแจกจ่าย "จดหมายข่าวเสขิยธรรม" ไปยังพระภิกษุสามเณร และแม่ชีในชนบท (โดยไม่คิดมูลค่าทั้งหนังสือและค่าจัดส่งทางไปรษณีย์)

กองบรรณาธิการยังรอรับฟังความคิดเห็นและข้อเขียนลักษณะต่าง ๆ จากท่านเสมอ โปรดติดต่อกับเราได้ที่ seki@buddhadasa.org หรือทดลองอ่าน "จดหมายข่าวเสขิยธรรม" ฉบับออนไลน์ ได้ที่ www.buddhadasa.org/html/seki.html

เสขิยธรรม

ฉบับที่ ๕๓ ปีที่ ๑๒ กรกฎาคม – กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕

เป็นจดหมายข่าวมีวัตถุประสงค์
เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์
การประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่ ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

ผู้จัดทำ
กลุ่มเสขิยธรรม ร่วมกับ
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

บรรณาธิการ
พระกิตติศักดิ์ กิตฺติโสภโณ

กองบรรณาธิการ
พระมหาเจิม สุวโจ พระไพศาล วิสาโล
พระใบฏีกาสุทัศน์ วชิรญาโณ
พระสุพจน์ สุวโจ พระมหาเชิดชัย กุวิวโส
นายปรีดา เรืองวิชาธร นายสมเกียรติ มีธรรม
นางพูลฉวี เรืองวิชาธร นายพรชัย บริบูรณ์ตระกูล
นางสมฤทัย เกียรติเกาะ นางสาวอารยา พยุงพงศ์

ฝ่ายสมาชิก
นางพูลฉวี เรืองวิชาธร

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
นายธำรง ปัทมภาส

กลุ่มเสขิยธรรม
เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพระภิกษุ-สามเณรและฆราวาส ผู้ห่วงใยในพระพุทธศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมสมัย นอกเหนือจากการประสานงานและเกื้อหนุนกำลังใจซึ่งกันและกัน ในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ แล้ว ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มฯ ก็คือ การเพียรพยายามประยุกต์ธรรมะเป็นข้อวัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยมุ่งประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อสมดุลของระบบนิเวศน์ อาทิ การลดและพยายามงดเว้นจากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มชูกำลัง น้ำอัดลม ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น

ผู้มีความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่
ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม
๒๙/๑๕ ซ.รามคำแหง ๒๑ (นวศรี) ถ.รามคำแหง แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๓๑๔-๗๓๘๕-๖
e-mail : seki@buddhadasa.org

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)
ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อ
๑. ประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาเพื่อดำเนินงานร่วมกัน
๒. แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเรื่องศาสนาและการพัฒนา พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางร่วมกันในการทำงาน
๓. ฝึกอบรมและสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมหน่วยงานซึ่งต้องการการเกื้อหนุนดังกล่าว

การเป็นสมาชิก
เสขิยธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๔ ฉบับ ค่าสมาชิก ๒๐๐ บาท/ปี ประสงค์จะบอกรับเป็นสมาชิก ส่งธนาณัติหรือตั๋วแลกเงินไปรษณีย์สั่งจ่ายในนาม นางพูลฉวี เรืองวิชาธร มายัง *๒๙/๑๕ ซ.รามคำแหง ๒๑ (นวศรี) ถ.รามคำแหง แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐* *ปณ.หัวหมาก*

พิมพ์และจัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย
สำนักพิมพ์สุขภาพใจ
โทร. ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๔๑๕-๖๕๐๗
โทรสาร ๐-๒๔๑๖-๗๗๔๔

สารบัญ

เสมือนบทนำ
๑ ก้าวต่อไปของเสขิยธรรม
๖ จดหมายสหายธรรม
๗ จดหมายถึง สศษ.

ปฏิกิริยา
๘ สองพลังสามเณรี : เปิดใจสตรีออกบวช ผู้ท้าทายวงการสงฆ์
๑๐ จดหมายเรื่องธรรมาศรมธรรมมาตา

จับกระแส
๑๒ เผชิญหน้ากับความตายอย่างสันติ
๗๙ พระกะเรื่องอย่างว่า ฝรั่งแก้ปัญหาอย่างไร?

บทความหลัก
๑๔ การฟื้นฟูพระศาสนา จากหายนะสู่วัฒนะ

เสขิยทัศน์
๒๖ บทสนทนากับโต๊ะอิหม่ามและภรรยา Yassir and Khadijah Chadly

บทความพิเศษ
๓๖ พุทธศาสนาของธิเบตกับปัญหาทางเพศ

เหลียวมองเพื่อนบ้าน
๔๖ ศรัทธาและรักอันไร้พรมแดน ในเขตแคว้นพม่า–ล้านนา

ชีวิตแห่งการภาวนา
๕๒ สภาวะไม่เอาไหน

ธรรมลีลา
๕๗ นมัสการ

สตรีและเด็ก
๕๘ ประวัติศาสตร์ผู้หญิง (Her Story)
๖๒ การละเมิดสิทธิสตรีในธิเบต
๖๖ สองภิกษุณีแห่งหมู่บ้านพลัม นำภาวนาเพื่อการแปรเปลี่ยน

๑๐๐ ปีพุทธทาส
๖๙ จะรำลึกสิ่งใดในโอกาส ๑๐๐ ปีชาตกาล พุทธทาสภิกขุ?
: บทสัมภาษณ์ นายแพทย์ประเวศ วะสี
๗๓ พุทธทาสกับอำนาจในสังคมสมัยใหม่ "อำนาจแพทย์"

ประยุกต์ธรรม
๗๗ พุทธศาสนากับเทคโนโลยี

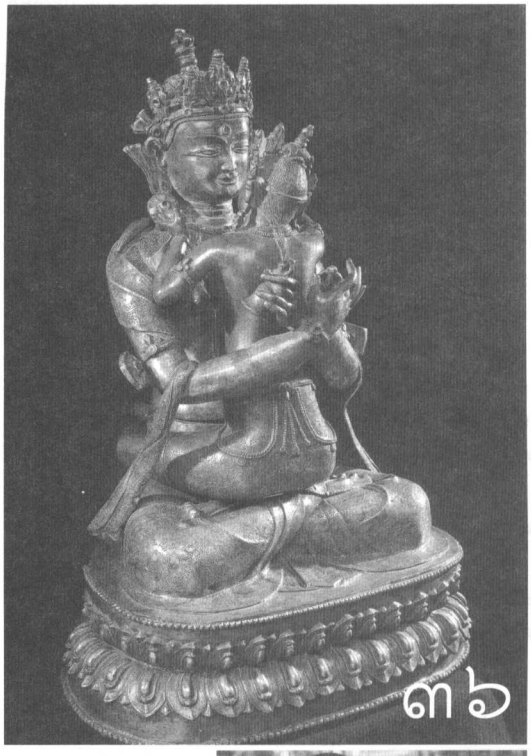
ท่องไปในชีวิตและงาน
๘๐ เหมืองลิกไนต์เวียงแหง ทำไม? และเพื่อใคร? : บทสัมภาษณ์ พระฐานี ฐิตวิริโย

แวดวงเสขิยธรรม
๙๒ ประชุมใหญ่เสขิยธรรมครั้งที่ ๑๓
๙๗ ตู้หนังสือเสขิยธรรม

บันทึกตู้หนังสือเสขิยธรรม
๙๘ สรรนิพนธ์พุทธทาสภิกขุ ว่าด้วย "ศิลปะและสุนทรียภาพทางจิตวิญญาณ"

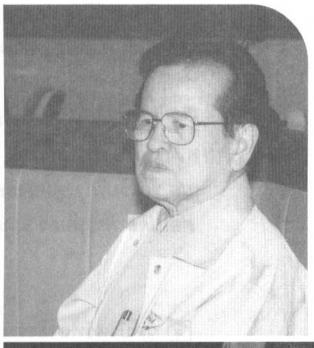
คิดคนละมุม
๑๐๑ อนาคตวัฒนธรรมไทย
๑๐๔ การ์ตูน by Wallop

ภาพปกหน้า "ภูมิจักรวาล Tripumikatha" โดย วิโชค มุกดามณี
Oil, acrylic, sand spot colour on aluminum 120 x 80 cm., 2001

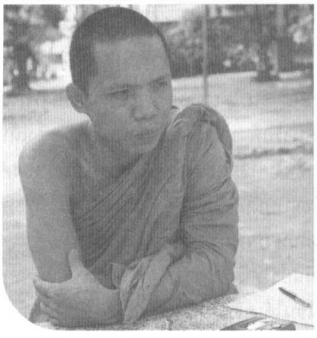
๓๖

๑๔

๖๙

๗๐

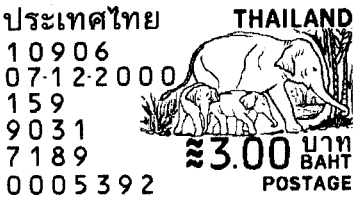

๖๒

๕๒

จึงไม่น่าแปลกใจที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมักมีปัญหาขัดแย้งกับชาวบ้านเสมอ แม้มหาวิทยาลัยกระแสหลักของเมืองไทย ก็มุ่งผลิตนักวิชาการอย่างโลกตะวันตก เพราะสิ่งที่เรียกว่าความเจริญในนิยามของมหาวิทยาลัยประเทศนี้ ก็คือคิดอย่างฝรั่ง ทำอย่างฝรั่ง โดยไม่จำเป็นจะต้องเรียนรู้เรื่องของตัวเองเลยก็ได้ ลักษณะเช่นนี้อาจารย์สุลักษณ์มองว่าเป็นโสยศาสตร์อย่างใหม่ที่กำลังครอบงำสังคมไทย แต่การศึกษาที่พึงประสงค์คือหลักไตรสิกขา ซึ่งอาจารย์สุลักษณ์เน้นย้ำเสมอ เพราะเป็นการศึกษาที่เชื่อมระหว่างสมองสู่หัวใจอย่างแท้จริง เพราะการศึกษาที่ปราศจากหัวใจนั้น จึงไม่ต่างอะไรจากคอมพิวเตอร์ที่มีแต่ความเก่ง แต่ก็น่าแปลกเพราะแม้แต่ตัวคอมพิวเตอร์ก็ไม่รู้จักตัวเองว่าฉันคือใคร ?

ขอเจริญพร

พระบุญเรียน อภิปุญโญ

ปล.ขอใช้บริการตู้หนังสือเสขิยธรรมเล่มต่อไปคือ ก้าวพ้นความกลัวด้วยตัวคุณเอง

๑๔ พ.ค. ๔๕

เจริญพร กองบรรณาธิการเสขิยธรรม

มโนธรรมสำนึกสำหรับสังคมร่วมสมัย ประกอบด้วยสาระที่หลากหลาย ซึ่งรวบรวมจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เคยตีพิมพ์มาแล้ว นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ มีทั้งปาฐกถา ข้อเขียน สัมภาษณ์บุคคล แปลคัมภีร์และภาคผนวก

ประเด็นที่ใช้นำมาเสนอในที่นี้คือ สุนทรกถาในงานมอบปริญญาดุษฎีบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ทั้งนี้เพราะถือว่าเป็นเรื่องแปลกใหม่ และเป็นนิมิตรหมายที่ดีของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของชาวพื้นบ้านธรรมดา ๒ ท่าน คือ คุณจินตนา แก้วขาว และนายเจริญ วัดอักษร ซึ่งมีความใฝ่เรียนรู้ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นอย่างมีองค์รวม

ปกติการศึกษาของโลกตะวันตกเน้นความเป็นเลิศเฉพาะด้าน นักวิชาการไทยที่สำเร็จการศึกษาจากโลกตะวันตก จึงกลายเป็นต่างด้าวบนวัฒนธรรมของตัวเอง เพราะไม่เข้าใจสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมท้องถิ่น

วัดป่าศรัทธาธรรม

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๕

เจริญพร

สา–ระ–ขัน คติธรรมในขำขัน โดยสามสลึง รูปเล่มเล็กกระทัดรัดน่ารักดี น่าจะได้ขนาดกับหนังสือการ์ตูนขำขันในตลาดล่างที่เห็นเกลื่อนตามแผงหนังสือแบบนั้น แต่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ด้วยเนื้อหารวมทั้งภาพประกอบที่ได้คุณวัลลภ แม่นยำ ที่มีเส้นสายเกลี้ยงเกลาแต่สื่ออารมณ์ขันได้เคลียร์ ซึ่งเป็นแฟนประจำในบางกอกโพสต์

เป็นความสามารถของผู้เขียนที่สารภาพว่า เป็นการหยิบตรงนั้น ยืมตรงนี้ จากตรงโน้น แล้วนำมาประกอบกันขึ้นได้เป็นเรื่องสั้น ๆ อ่านแล้วขันตามจุดประสงค์ พร้อมยังนำเสนอข้อคิดและคติธรรมให้เกิดเป็นสาระประโยชน์ต่อผู้อ่าน ซึ่งไม่ค่อยจะมีใครนำเสนอในรูปแบบเช่นนี้ ทั้งยังหลากหลายเรื่องราวมากลีลาที่เรื่องใดเรื่องหนึ่งน่าจะไปโดนจิตกระทบใจของผู้อ่านเข้าจนได้ และจะเป็นประโยชน์ถ้าผู้นั้นนำไปแก้ไขปรับปรุงตนเองได้

สำหรับผู้เป็นธรรมวิหารีอันมีธรรมเป็นที่พึ่งเป็นสรณะผ่านขั้นตอนของศีลสังวรได้ครบถ้วนพอสมควร จนกระทั่งจิตใจก้าวผ่านคลื่นลมแรงธรรมดา เช่น ความเดือดเนื้อร้อนใจไปสู่ความสงบราบเรียบ ที่พัฒนาต่อเป็นความปราโมทย์ ซึ่งมีพื้นของอารมณ์ดีเป็นปกติบวกกับอารมณ์อันนุ่มลึกอยู่เสมอ แม้บางครั้งก็ขันก็ขำกับการจรมาของกิเลสในรูปวิตกที่ไม่อยากวิจารณ์ต่อ อีกทั้งอารมณ์ขันก็มาจากการกระทบของอายตนะภายในกับภายนอก ทั้งโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม นับเป็นความได้เปรียบของบรรดาธรรมวิหารีตัวจริง ด้วยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกมาทำให้เกิดอารมณ์อันแต่ประการใด ธรรมวิหารีตัวจริงนั้นจะมีรูปแบบคล้าย สา–ระ–ขัน ชะด้วย เพราะได้สาระจาก ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างสมบูรณ์พร้อม และได้อารมณ์ขันจาก ปราโมทย์ ปีติ ที่ส่งต่อไปปัสสาทิ สุข อันเป็นความสงบสุขอันแท้จริงของมวลมนุษย์ทั้งปวง

ในสา–ระ–ขัน ผู้เขียนได้สอดแทรกคติธรรมให้สอดคล้องกับแต่ละเรื่องได้อย่างเหมาะเจาะ ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป เช่น "ยิ่งถ้าจิตของเราคอยส่งออกนอก เราก็ยิ่งมองไม่เห็นตัวเองเข้าไปใหญ่" ทำให้นึกถึงพระอาจารย์ดุลย์แห่งสุรินทร์ หรือ "นักปฏิบัติธรรมจำนวนมากเข้าใจว่า การปฏิบัติธรรมคือการนั่งหลับ การบริกรรมเงียบ ๆ อยู่คนเดียว" ซึ่งเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งและทำให้มองเห็นว่าองค์กรของสงฆ์ได้ขาดแคลนบุคลากรในระดับกัลยาณมิตร ผู้เผยแพร่พระธรรมคำสอนได้ถูกต้องชัดเจนต่อแม้สงฆ์ด้วยกันก่อนจะถึงฆราวาส และถ้ายังมองไม่เห็นหนทางที่จะเห็นแสงสว่างได้บ้าง ในประเด็นนี้แล้ว ในภาพรวมพระสงฆ์ก็จะนำพาฆราวาสปฏิบัติธรรมด้วยการนั่งหลับตาบริกรรมกันต่อไป

ขอเจริญพร

พระอรรณพ อกิญจโน

จดหมายถึง สศษ.

ขอต้อนรับ อาจารย์ ส.ศิวรักษ์

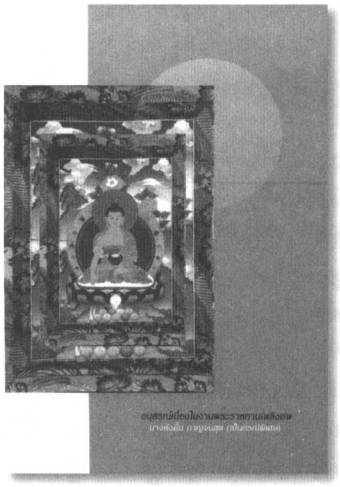
อาจารย์ ส.ศิวรักษ์ ยอดนักสู้
ท่านเดินทางมาสู่หมู่บ้านใหม่
ชื่อบ้านแก้วประการังสมตั้งใจ
อาจารย์เนาฯ ท่านตั้งให้เมื่อหลายวัน

บ้านมวลชนต่อต้านค้านไฟฟ้า
มีคนมาเยี่ยมเยียนบ้านในฝัน
อาจารย์ ส. คนหนึ่งที่ผูกพัน
จึงดั้นด้นสัญจรแรมรอนมา

ขอต้อนรับอาจารย์ท่านผู้นี้
เข้าสู่ที่บ้านแก้วฯ สุดหรรษา
เป็นนิมิตรหมายอันดีที่ท่านมา
ชาวบ้านขอบอกว่าน่าชื่นใจ ฯ

นักกลอน ป.๔ กวีไส้แห้ง

สุกัญญา
๑ พ.ค. ๔๕

แก้ไขรูปปกหนังสือ
"วิญญาณวาท ความเข้าใจเรื่องวิญญาณ"
ในเสขิยธรรม ฉบับที่ ๕๒ หน้า ๕๐

รำลึกครบรอบ ๙ ปี
วันมรณภาพท่านอาจารย์พุทธทาส

ณ ห้องประชุมอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖
สี่แยกคอกวัว ถนนราชดำเนินกลาง กรุงเทพฯ
วันอาทิตย์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๕
เวลา ๑๒.๓๐ – ๑๗.๓๐ น.

◉ ๑๒.๓๐ — ๑๓.๐๐ น. ชมวีดีทัศน์งานฌาปนกิจศพท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ
◉ ๑๓.๐๐ – ๑๓.๒๕ น. พิธีกรรมทางศาสนา : คณะแม่ชีสาธยายพระสูตรอันพึงสดับ
◉ ๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น. ปาฐกถา
"พุทธทาสภิกขุกับอำนาจรัฐ, คณะสงฆ์ และสังคมไทย"
โดย *อ.สุวรรณา สถาอานันท์*
◉ ๑๔.๓๐ – ๑๗.๓๐ น. เสวนา
"ศาสนธรรมกับการเคลื่อนไหวทางสังคม"
วิทยากรร่วมอภิปราย :
บาทหลวงวิชัย โภคทวี, อ.จรัล มะลูลีม, และ อ.ประมวล เพ็งจันทร์
ดำเนินรายการโดย *คุณสุเมธ โสพัส*

ในบริเวณงานมีการจำหน่ายหนังสือธรรมะ และหนังสือทางวิชาการ
ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและคำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาส จากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม
โทร. ๐-๒๔๑๒-๐๗๔๔ และ ๐-๒๔๑๑-๐๗๗๔ ต่อ ๑๕

องค์กรร่วมจัด :
กลุ่มพุทธทาสศึกษา, มูลนิธิโกมลคีมทอง,
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.),
เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย (คพส.)
และสำนักพิมพ์สุขภาพใจ

เรื่องและภาพจากหนังสือพิมพ์ ไทยโพสต์
(เอ็กซ์-ไซท์ ฉบับวันเสาร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕)

สองพลังสามเณรี

เปิดใจสตรีออกบวช ผู้ท้าทายวงการสงฆ์

สามเณรีธัมมรักขิตา
และสามเณรีธัมมนันทา

สามเณรีธัมมรักขิตา *หญิงไทยคนแรกที่ออกบรรพชาในประเทศไทย ผู้เขย่าเสียงวิพากษ์จากวงการศาสนา หลังจากสามเณรีธัมมนันทาจุดกระแสการวิพากษ์ให้เกิดขึ้นมาแล้ว มาวันนี้สองสามเณรี สองแรงแข็งขันแห่งวัตรทรงธรรมกัลยาณี นครปฐม เปิดใจถึงปณิธานของผู้หญิงผู้มุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรม*

สามเณรีธัมมรักขิตา สามเณรีคนแรกของเมืองไทยที่ออกบวชที่วัตรทรงธรรมกัลยาณี อ.นครไชยศรี จ.นครปฐม เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ที่ผ่านมา โดยมีภิกษุณีสิกขา สุมนะ จากศรีลังกาเป็นปวัตตินี (อุปัชฌาย์) และพระภิกษุสงฆ์ไทยจากวัดปลายนา จ.ปทุมธานี ๕ รูป ภิกษุณีอินเดีย ๓ รูป แม่ชีจากประเทศกัมพูชา ๒ รูป จากวัตรกัลยาณีศรีลาเทวี จ.สระบุรี ๘ รูป

สามเณรีคนแรกที่บวชในไทย เดิมชื่อนางวรางคณา วนวิชาเยนตร์ อายุ ๕๕ ปี ถือศีลออกบวชเป็นแม่ชีนานกว่า ๙ ปี

การออกบวชของนางวรางคณาก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ทั้งจากฝ่ายสนับสนุนและต่อต้าน เนื่องจากเป็นการพลิกฟื้นภิกษุณีซึ่งจบสิ้นไปจากพุทธศาสนาในประเทศไทย และเป็นเสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่ต่อเนื่องจากครั้งสามเณรีธัมมนันทาแห่งวัตรทรงธรรมกัลยาณี หรือ รศ.ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ อดีตอาจารย์สอนด้านปรัชญา-ศาสนา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเดินทางไปบรรพชาที่ประเทศศรีลังกามาก่อนหน้านี้

ด้านสามเณรีธัมมรักขิตา วัย ๕๕ ปี สามเณรีรูปแรกที่บรรพชาในเมืองไทย กล่าวว่า ก่อนหน้านี้ถือศีลบวชเป็นแม่ชีอยู่ ๙ ปี เมื่อทราบข่าวว่าหลวงพ่อที่วัดปลายนา จ.ปทุมธานี เป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนให้เกิดภิกษุณีก็ได้เข้าพบท่าน โดยหลวงแม่ (สามเณรีธัมมนันทา) ถูกนิมนต์ไปที่วัดปลายนา มีโอกาสได้คุยกัน ก็สนใจที่จะบวชเป็นสามเณรี ในครั้งแรกจะไปที่ศรีลังกา เพราะคิดว่าน่าจะสงบกว่านี้ ปกติตนจะเป็นคนที่ปฏิบัติมาตลอด ไม่เคยสนใจข่าวคราวทางหนังสือพิมพ์เลย เจอหลวงแม่ครั้งแรกก็รู้สึกเหมือนคุ้นเคยมานาน ครั้งแรกที่ได้ยินเกี่ยวกับวัตรทรงธรรมฯ มีแต่ไม่ค่อยดี บอกว่าเหมือนเป็นคนเถื่อน มีแต่เรื่องผิดระเบียบ แต่เมื่อได้พบปะพูดคุยแล้วจึงได้รู้ว่าข้อเท็จจริงคืออะไร

ที่วัดปลายนา ท่านสนับสนุนพระภิกษุณี ถึงกับมีการเขียนติดเอาไว้ที่กระดานว่า สนับสนุนภิกษุณี ๔ ข้อ เพื่อทำให้พุทธบริษัท ๔ สมบูรณ์ เพื่อเพิ่มบทบาทให้สตรี ลดบทบาทที่มากเกินไปของบุรุษ และให้สตรีศึกษาเล่าเรียนอย่างอิสระ ตอนแรกต้องไปบรรพชาที่ศรีลังกา วันที่ ๓-๔ มีนาคม แต่เป็นจังหวะบังเอิญที่ภิกษุณีเข้ามาในเมืองไทยหลายรูป จึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะบวชขึ้นที่เมืองไทย

สามเณรีธัมมรักขิตากล่าวต่อว่า การได้บวชเป็นสามเณรีเป็นความภูมิใจและปลาบปลื้มที่ได้ช่วยยกระดับแม่ชีส่วนใหญ่ ยกสถานภาพของผู้หญิงที่ปฏิบัติธรรม ทำให้เกิดการสอนที่ง่ายขึ้น เพราะปกติแม่ชีที่ออกบวช คนจะมองว่ารับใช้พระ พระเองก็ให้คอยรับใช้พระมากกว่าทำงานทั้งวัน ไม่มีโอกาสเป็นตัวของตัวเอง อย่างน้อยก็ได้ช่วยเหลือสังคม ได้ช่วยเหลือสตรีที่มีปัญหา อย่างน้อยเมื่อเขาเข้าสู่วัด เขาก็สามารถเข้าได้อย่างสนิทใจ

เราบวชมานาน แต่การที่จะมาถึงตรงนี้ได้ไม่เคยคิดมาก่อน ไม่เคยฝันว่าจะต้องไปอยู่จุดไหน หลังบวชต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวเพื่อเป็นภิกษุณี ๒ ปี ในเดือนมกราคมปีหน้า หลวงแม่ก็จะไปที่ศรีลังกาเพื่อเป็นพระภิกษุณี หลวงแม่มีฐานที่มั่นคง ศึกษาด้านปรัชญาโดยเฉพาะ ทำให้เรารู้สึกว่าไม่ได้สู้เพียงลำพัง ความเป็นอยู่หลังจากบวชเป็นสามเณรีได้รับการยอมรับมากขึ้น เขาระวังตัวที่จะเข้ามาหาเรามากขึ้น แต่เราไม่ได้ยึดติดตรงนั้น การเป็นแม่ชีหรือเป็นสามเณรีก็สามารถเข้ามาหาได้เป็นคนเหมือนกัน คนมักยึดติดที่สีเหลืองแบบฟอร์มที่สวมใส่

สื่อในเครือรักลูก

พบแนวทางการเลี้ยงลูกคุณภาพตั้งแต่ **ภาคคุณแม่คนใหม่** ที่ตอบข้อข้องใจ โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านสูติ – นรีเวช และการดูแลครรภ์ **ภาคขวบแรกของลูกน้อยและภาควัยเตาะแตะ 1–3 ปี** เสนอสาระเพื่อการเลี้ยงลูกวัยขวบอย่างเหมาะสม รวมทั้งวิทยาการใหม่ๆ ในการพัฒนาลูกทุกด้าน ท้ายภาคพบกับกุมารแพทย์ชื่อดัง ศ.พญ.ชนิกา ตู้จินดา รศ.พญ.ประสบศรี อึ้งถาวร และศ.พญ.วัณเพ็ญ บุญประกอบ จะมาตอบคำถามสุขภาพกายและใจอย่างถึงแก่น ใน**ภาคเรียนรู้โลกกว้าง 3–6 ปี** มีกิจกรรมสร้างสรรค์และแนวการเรียนการสอนใหม่ๆ ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของลูกให้เพิ่มขึ้น สุดท้ายคือ**ภาคครอบครัวของเรา** นำทีมโดย อ.สมศรี สุกุมลนันทน์ และคอลัมนิสต์ชื่อดังอีกหลายท่าน ร่วมเสนอมุมความคิดในการสร้างครอบครัวคุณภาพและวิถีการสร้างชีวิตที่งดงาม *เนื้อหาเจาะลึก อ่านง่าย เหมาะสำหรับคุณแม่ทันสมัยที่ต้องการเลี้ยงลูกอย่างสมบูรณ์แบบ ความหนา 160 หน้า*

รักลูก

ดวงใจพ่อแม่

พบกับคอลัมน์ประจำเพื่อการดูแลสุขภาพลูก ใน**ภาคสุขภาพลูกรัก** รอบรู้สุขภาพเด็ก ปรึกษาหมอเด็ก 108 เรื่องกินของลูก เจ็บไข้วัยเด็ก **ภาคพัฒนาการสมวัย** รอบรู้พัฒนาการในแต่ละช่วง พร้อมข้อมูลเตรียมลูกเข้าอนุบาล เตรียมตัวเป็นคุณแม่คุณภาพ กับภาคดูแลแม่ตั้งครรภ์ **ภาคชีวิตและครอบครัว** หลากหลายเรื่องราว เด่นในเล่มกับ ดวงใจพ่อแม่ Special พบประสบการณ์จริงในการเลี้ยงลูกของคุณพ่อคุณแม่ นำเสนอเรื่องราวเด่น ๆ ที่อยู่ในความสนใจของคุณ ๆ

life&family

พบกับหลากหลายเรื่องราวใน **ภาครักลูก** เรื่องฮิตของเด็กวัยรุ่น เวทีวัยทีน ถาม – ตอบ สารพันปัญหาวัยรุ่น **ภาคเพื่อครอบครัว** สัมภาษณ์เด่นคุณแม่ดาราวัยรุ่น เรื่องราวเพื่อความเข้าใจในสุขภาพของผู้หญิงที่สูงวัยขึ้น เข้าใจในความคิดและความต้องการของตนเอง รู้จักผู้หญิงร่วมสังคม คุณแม่นักทำงาน มุมโปรดของพ่อและมุมเล็กของสัตว์เลี้ยง **ภาคบ้านและความงาม ภาคข่าวสาร – สาระ** มีมาฝาก และ **ภาคคลายอารมณ์** ดูหนังฟังเพลง ฟังเพลงครบทุกอารมณ์ หาอ่านได้ใน นิตยสาร Life & family

ติดต่อสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกได้ที่

บริษัท แปลน พับลิชชิ่ง จำกัด

1532/40–43 ซ.กรุงเทพฯ–นนทบุรี 36 ถนนกรุงเทพฯ–นนทบุรี แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800

โทร.911–4211 ต่อ 111–113 โทรสาร 911–4948

๔๓๘ ถนนวชิรปราการ
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๐๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕

กราบนมัสการ ท่านบรรณาธิการวารสารเสขิยธรรม
สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑.หนังสือธรรมาศรมธรรมมาตา ๑ เล่ม
๒.เอกสาร "คำบอกกล่าว–ขอบคุณ และอนุโมทนา" ๑ ชุด

ดิฉันเป็นผู้หนึ่งที่ได้เข้ารับการอบรมในโครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงาม รุ่นที่ ๑ และรุ่นที่ ๒ มีความเข้าใจในหลักการและได้สัมผัสบรรยากาศชีวิตปฏิบัติธรรมที่ธรรมาศรมธรรมมาตาพอสมควร

เมื่อได้อ่านบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับธรรมาศรมธรรมมาตา ในวารสารเสขิยธรรม ฉบับที่ ๕๒ (เมษายน–มิถุนายน ๒๕๔๕) ก็เห็นว่าน่าจะได้เพิ่มเติมความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ แก่ท่านและผู้อ่านให้กระจ่างชัดมากขึ้น จึงได้จัดส่งเอกสารแนะนำธรรมาศรมธรรมมาตา และ "คำบอกกล่าว–ขอบคุณ และอนุโมทนา" ซึ่งอุบาสิกา คุณรัญจวน อินทรกำแหง เขียนถึงสมาชิกโครงการฝึกอบรมตน รุ่นที่ ๑–๕ มายังท่าน เพื่อได้ทราบความเป็นมาและความคืบหน้าในการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมตนฯ ที่มีมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาด้วยความเคารพ
นางสาวอุทัยวรรณ ตั้งมั่นสกุล

คำบอกกล่าว–ขอบคุณ และอนุโมทนา

คำบอกกล่าว คือคำอธิบายเพื่อให้ทราบว่าเหตุปัจจัยใดที่กระทำให้มีการดำริออกแบบสอบถาม ถึงความเห็น ความรู้สึก และข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงาม ตั้งแต่รุ่นที่ ๑ – รุ่นที่ ๕ เนื่องด้วยคณะผู้จัดดำเนินการโครงการฝึกอบรมตนฯ สำนึกอยู่เสมอว่า การดำเนินงานเรื่องใดที่เป็นงานใหม่และเป็นงานสำคัญ จำต้องมีการสอบสวน และทบทวนวิธีการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นสัมฤทธิ์ผลเป็นทั้งความสำเร็จและความสุข แก่ผู้เข้าร่วมอบรมในโครงการตลอดถึงผู้จัดโครงการอบรมฯ นั้นด้วย ดังผู้เข้าร่วมโครงการจะสังเกตเห็นได้ว่าได้มีการปรับเปลี่ยนตารางการอบรมและกิจกรรมของแต่ละรุ่นมาโดยลำดับ เพื่อให้บังเกิดความเหมาะสมและความสมควรที่ดีขึ้นและถูกต้องขึ้นแก่สภาพกาลและสิ่งแวดล้อมของแต่ละจังหวะและโอกาส แต่อย่างไรก็ตาม คณะผู้จัดดำเนินงานโครงการฯ สำนึกดีว่า ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนให้ได้รับประโยชน์อย่างสมบูรณ์ตรงตามความประสงค์ของผู้เข้าร่วมโครงการได้ เพราะเป็นงานที่ยากอย่างยิ่ง เพราะเกี่ยวกับจิตใจ ประสบการณ์ และภูมิหลังของแต่ละคนที่แตกต่างกันไปอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่ก็จะได้พยายามให้ยิ่งขึ้นต่อไป

บัดนี้โครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงามได้ดำเนินการมาถึงรุ่นที่ ๕ แล้ว คณะผู้จัดดำเนินงานโครงการฯ จึงมีความดำริว่า เป็นการสมควรที่จะได้ออกแบบสอบถามเพื่อขอทราบความเห็น ความรู้สึกและทัศนคติต่อการดำเนินงาน อันหมายถึง หลักสูตร ตารางการอบรม และกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดถึงบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตอย่างผู้ปฏิบัติที่มีจิตแน่วแน่หนักแน่นอยู่ในการปฏิบัติ และความพร้อมในการที่จะเรียนรู้และเปิดรับคำสอนและการอบรมว่ามีมากน้อยเพียงใด และเพื่อทราบสิ่งที่เป็นอุปสรรคและปัญหา ตลอดจนประสงค์จะได้รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการ ตั้งแต่รุ่นที่ ๑ – รุ่นที่ ๕ อย่างรอบด้านในส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านวิธีดำเนินการอบรม ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อเป็นการร่วมกันคิดร่วมกันพิจารณาเพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติที่จะนำความสำเร็จและความสุขที่อบอุ่นมาสู่ใจของสมาชิกโครงการทั่วกันทุกคน

เมื่อได้อ่านคำตอบแบบสอบถามของสมาชิกทุกคนแล้ว จึงขอกล่าวคำขอบคุณต่อผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนที่ได้กรุณาสละเวลาเขียนตอบแบบสอบถามด้วยความคิดและความรู้สึกที่สุจริตใจ ด้วยความตั้งใจและมุ่งหมายที่จะช่วยกันพัฒนาปรับปรุงและปรับเปลี่ยน เพื่อให้บังเกิดวิธีการดำเนินงานโครงการที่สร้างสรรค์และอำนวยประโยชน์ให้ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณด้วยความจริงใจต่อทุกคน

นอกจากนี้ เมื่อได้อ่านข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อโครงการฝึกอบรมตนฯ ของสมาชิกผู้ตอบแบบสอบถามแล้ว มีความรู้สึกปิติยินดีและอนุโมทนาด้วยอย่างลึกซึ้ง สมาชิกส่วนใหญ่มีทัศนคติที่งดงามต่อโครงการฝึกอบรมตนฯ ด้วยได้มองเห็นคุณประโยชน์และได้สัมผัสกับความสุขสงบเย็นที่บังเกิดขึ้นภายใน อันเป็นสิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิตอย่างหาประมาณมิได้ จึงขออนุโมทนาและขอร่วมในความรู้สึกสงบเย็น ด้วยความปรารถนาว่าผู้ที่ได้ลิ้มรสแล้วจะได้พยายามรักษาและเพิ่มพูนความรู้สึกที่งดงามเช่นนั้นให้ดำรงอยู่อย่างหนักแน่นมั่นคงและถาวรยิ่งขึ้นสืบไป

อนึ่ง ใคร่ขอโอกาสแถลงความรู้สึกในใจต่อสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมตนฯ ที่เป็นเสมือนสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน เป็นการแถลงด้วยความจริงใจ และตรงไปตรงมาเพื่อให้บังเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันในเรื่องของโครงการธรรมมาตา และโครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงาม

ขอทำความเข้าใจ ประการแรกคือโครงการธรรมมาตาและโครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงาม มิใช่โครงการเดียวกัน

โครงการธรรมมาตายังมิได้เกิดขึ้น คงมีเพียงบริเวณสถานที่และอาคาร ที่ธรรมทานมูลนิธิได้กำหนดจัดขึ้นเพื่อเป็นบริเวณสถานที่ในการดำเนินงานธรรมมาตาในโอกาสที่เหตุปัจจัยเกี่ยวข้องพร้อมสมบูรณ์

ในขณะที่รอความพร้อมของโครงการธรรมมาตา ธรรมทานมูลนิธิและคณะผู้มีส่วนรับผิดชอบในการที่จะดำเนินงานโครงการธรรมมาตาต่อไปในอนาคตนั้น มีความเห็นร่วมกันว่า ไม่ควรที่จะปล่อยทิ้งสถานที่ซึ่งมีความพร้อมที่จะดำเนินงานกิจกรรมธรรมะได้ ไว้อย่างเปล่าประโยชน์ จึงได้ดำริให้จัดโครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงาม อาจจะเป็นเสมือนโครงการนำร่อง เพื่อเป็นแนวทางให้เห็นสู่ทางของการดำเนินงานในลักษณะนี้ให้เป็นรูปธรรมที่พอชัดเจนขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่าโครงการฝึกอบรมตนฯ มีความเนื่องกันอยู่บ้างกับโครงการธรรมมาตาเพียงในส่วนชื่อของบริเวณสถานที่ที่เรียกว่า "ธรรมาศรมธรรมมาตา" แต่มิใช่โครงการอันเดียวกัน มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในเรื่องของหลักการหรือเป้าหมายสูงสุดของโครงการ

ในขณะที่โครงการธรรมมาตามีเป้าหมายสูงสุดเพื่อส่วนรวม คือให้โลกมีธรรมะเป็นมารดา เพื่อให้เพศแม่ได้มีโอกาสศึกษาธรรมะและปฏิบัติธรรมได้อย่างเต็มที่ แล้วเผยแพร่และสืบอายุพระพุทธศาสนาได้สูงสุดในลักษณะของธรรมทูตหญิง ส่วนคุณประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับเป็นเฉพาะตัวนั้น เป็นสิ่งที่เป็นผลตามมาอันเกิดจากเหตุปัจจัยของการประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคล นี้เป็นจุดมุ่งหมายตามที่เจ้าประคุณท่านอาจารย์พุทธทาสได้เขียนบันทึกไว้ด้วยลายมือของท่านเองตามที่ปรากฏอยู่ในเอกสารธรรมาศรมธรรมมาตา ส่วนจุดมุ่งหมายของโครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงามนั้นมุ่งพัฒนาคุณประโยชน์ให้บังเกิดขึ้นเฉพาะตน เพื่อเป็นพื้นฐานของการมีชีวิตพรหม-

จรรย์ที่หมดจดงดงามต่อไปเบื้องหน้าแก่สมาชิกผู้เข้าร่วมเข้ารับการอบรมตามโครงการนี้ ซึ่งจะเป็นไปได้ลึกซึ้งมากน้อยเพียงใดย่อมสุดแล้วแต่เหตุปัจจัยของการประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคล

นี้เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องขอทำความเข้าใจให้ถูกต้องชัดเจนและตรงกันเป็นประการแรก

ประการที่สอง โครงการธรรมมาตาเกิดขึ้นจากความดำริของเจ้าประคุณท่านอาจารย์พุทธทาสแต่องค์เดียว ตามที่ปรากฏในบันทึกด้วยลายมือขององค์ท่านในเอกสารที่ได้กล่าวแล้ว ดังนั้น หลักการที่ได้นำมาเขียนไว้ในโครงการธรรมมาตานั้นจึงเป็นหลักการที่ถอดมาจากความดำริของเจ้าประคุณท่านอาจารย์พุทธทาส ตามที่ปรากฏในบันทึกของเอกสารนั้นทั้งสิ้น คณะผู้ร่วมจัดเขียนโครงการธรรมมาตา มิได้บังอาจดึงหลักการของเจ้าประคุณท่านอาจารย์มาปรับเปลี่ยนแก้ไขตามใจคิดของตนเองเลย ทั้งนี้ด้วยความเคารพสูงสุดต่อองค์ท่านอาจารย์ในทุกประการ

ถ้าบุคคลใดจะได้ใช้เวลาอ่านบันทึกดำริเรื่องธรรมมาตาที่เป็นลายมือขององค์ท่านอาจารย์อย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว โดยเฉพาะในหัวข้อว่าอาศรมธัมมมาตา (มารดาของโลก) จะสังเกตเห็นคำว่าสูงสุดปรากฏอยู่ในข้อหลักปฏิบัติว่า : *ปริยัติสูงสุด ปฏิบัติสูงสุด ปฏิเวธสูงสุด เผยแผ่สูงสุด* นี่ย่อมแสดงให้เห็นถึงมาตรฐานที่มีอยู่ในความดำริขององค์ท่านอาจารย์ว่า ท่านประสงค์จะให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกของอาศรมธัมมมาตาให้ขึ้นถึงคุณสมบัติในระดับใด

คณะผู้ร่วมจัดเขียนโครงการธรรมมาตาต้องขอสารภาพว่า ได้ใช้เวลาอ่าน ศึกษา ใคร่ครวญ พินิจพิจารณาบันทึกลายมือขององค์ท่านอาจารย์เกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างรอบด้าน จนนับจำนวนครั้งของการอ่าน ศึกษาเพื่อความเข้าใจชัดเจนนี้ไม่ได้เลยว่าเป็นจำนวนกี่ครั้ง นอกจากว่าต้องมุ่งมั่นตั้งใจอ่าน ศึกษาจนทะลุเข้าถึงให้จงได้

นี้เป็นประการที่สองที่ขอทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่า หลักการของโครงการธรรมมาตานั้นเป็นสิ่งที่เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งด้วยประการทั้งปวง ที่ผู้ใดจะมานึกคิดอยากปรับเปลี่ยนให้เป็นหลักการ "ตามใจฉัน" หากอยากจะกระทำเช่นนั้น ก็ควรคิดใช้ชื่ออื่น ไม่ใช่ชื่อ "ธรรมมาศรมธรรมมาตา" ตามความดำริของเจ้าประคุณท่านอาจารย์พุทธทาส

ประการที่สาม ที่ขอทำความเข้าใจก็คือ โครงการธรรมมาตานั้นไม่มีกำหนดระยะเวลาว่าจะเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านี้ปี เมื่อใดเมื่อความพร้อมในการเปิดโครงการธรรมมาตาบังเกิดขึ้น โครงการนี้ก็จะดำเนินติดต่อสืบเนื่องตลอดไป การที่กล่าวว่าอย่างน้อย "ต้องอบรมกัน ๕ ปี" นั้น เป็นเพียงคำบอกกล่าวให้ทราบว่า เวลา ๕ ปีนี้คือเวลาการอบรมพื้นฐานเบื้องต้น เพื่อให้มีความพร้อมที่จะรับการอบรมเบื้องสูงต่อไปภายหน้า ซึ่งไม่อาจกำหนดเวลาได้เลยว่า จะต้องใช้เวลานานสักเพียงใดจึงจะสามารถพัฒนาตนให้เป็นผู้มีคุณสมบัติอยู่ในระดับสูงตามมาตรฐานที่องค์ท่านอาจารย์ได้ดำริไว้

แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้ไม่ควรนำมาเป็นปัญหาหรืออุปสรรคที่จะมาบั่นทอนกำลังใจในการมุ่งหน้าประพฤติปฏิบัติธรรม เพราะผู้ที่ได้สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกธรรมมาตานั้นย่อมเป็นผู้ที่ได้ตัดสินใจอุทิศชีวิตเพื่อบูชาพระธรรมอย่างแน่วแน่และเด็ดเดี่ยว จึงเชื่อว่าจะสามารถฝึกอบรมให้ค่อย ๆ มองเห็นและสัมผัสกับปัญหาหรืออุปสรรคนั้นในลักษณะเป็นสิ่งที่ท้าทายความอดทนอดกลั้น ความบากบั่นหมั่นเพียร เพื่อให้เข้าถึงประตูชัยของความปรารถนาสูงสุดที่ประเสริฐของชีวิต

ประการที่สี่ ที่จะขอแถลงด้วยความเห็นใจและด้วยความเข้าใจในเหตุปัจจัยอันไม่เสมอกันของมนุษย์ซึ่งเป็นธรรมดาธรรมชาติเช่นนั้นเอง ที่ว่าเห็นใจนั่นหมายความว่าเห็นใจทุกคนที่มีความแน่วแน่จะอุทิศชีวิตเพื่อการประพฤติพรหมจรรย์ แต่เผอิญคุณสมบัติในด้านการศึกษาหรืออายุไม่อยู่ในหลักเกณฑ์การคัดเลือกตามที่ปรากฏอยู่ที่ หน้า ๒๗ และหน้า ๒๘ ของเอกสารธรรมาศรมธรรมมาตา ซึ่งทั้งนี้ในการทำงานหรือปฏิบัติงานของโครงการใดก็ตามที่ปรารถนาให้มีทั้งประสิทธิภาพและคุณภาพ จำเป็นที่จะต้องมีหลักการเป็นบรรทัดฐานและมีหลักเกณฑ์ระบบระเบียบเพื่อรักษาหลักการนั้นให้ดำรงคงอยู่อย่างถูกต้องมั่นคง จึงจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกดังที่ปรากฏอยู่ แต่ก็ด้วยความเห็นใจและความเข้าใจในความแตกต่างแห่งเหตุปัจจัยตามธรรมชาติของมนุษย์ จึงได้เขียนเรื่องการยกเว้นกรณีพิเศษ สำหรับระดับการศึกษาและอายุที่ไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ ฉะนั้นสตรีผู้ใดที่มีจิตใจแน่วแน่ มุ่งมั่นอุทิศชีวิตเพื่อการประพฤติพรหมจรรย์เพื่อรับใช้พระธรรม ไม่ต้องกังวลว่าจะหมดสิทธิ์หรือโอกาส เพียงแต่ขอให้แน่ใจว่าจะสามารถรักษาสัจจวาจาไว้ได้อย่างแน่วแน่มั่นคง

อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจในเรื่องของหลักการเกี่ยวกับธรรมมาตาที่ยังไม่ตรงกัน ดังที่ทำความเข้าใจมาทั้งสี่ประการข้างต้นนั้น นับเป็นคุณประโยชน์ได้อย่างหนึ่งเหมือนกันในประเด็นที่ได้เตือนให้คณะผู้ดำเนินงานฯ ได้สำนึกว่าจำเป็นที่จะต้องรีบทบทวนสอบสวนตนเอง ในเรื่องหลักการและวิธีดำเนินงานของโครงการธรรมมาตา ว่าตนเองได้มีความเข้าใจชัดแจ้ง แจ่มแจ้งถ่องแท้ในหลักการตามความดำริของเจ้าประคุณท่านอาจารย์พุทธทาสแน่นอนแล้วหรือยัง? ถ้ายังก็จำต้องรีบเร่งสอบสวนทบทวนโดยด่วน เพื่อให้สามารถแนะนำชี้แจงแก่สมาชิกให้เข้าใจถูกต้อง ไม่ไขว้เขวในระหว่างโครงการธรรมมาตาและโครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงาม เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบในงานนี้ทั้งในฝ่ายธรรมทานมูลนิธิและคณะผู้ทำหน้าที่ดำเนินงานโครงการฯ มีหน้าที่ต้องอธิบายชี้แจงแก่ทั้งบุคคลทั่วไปและสมาชิกของโครงการให้มีความเข้าใจถูกต้องไม่ไขว้เขว เพื่อป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาด อันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่โครงการธรรมมาตาที่ยังมิได้บังเกิดขึ้นเลย (ในขณะนี้ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕)

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนตารางการอบรมก็ดี หลักสูตรก็ดี หรือกิจกรรมต่าง ๆ ก็ดี ที่สมาชิกได้เขียนตอบมาในแบบสอบถามนั้น ส่วนมากเป็นข้อเสนอแนะที่มีเหตุผล สร้างสรรค์และแสดงความปรารถนาดีที่จะเห็นความเจริญก้าวหน้าของโครงการด้วยความสุจริตใจและตรงไปตรงมา เชื่อว่าคณะวิทยากรจะได้รับฟังและนำมาพิจารณาใคร่ครวญอย่างถี่ถ้วนเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้สร้างสรรค์อย่างเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เชื่อว่าสมาชิกทุกท่านย่อมทราบดีอยู่แก่ใจแล้วว่าเราไม่อาจหวังความสัมฤทธิ์ผล อย่างเป็นที่พอใจของทุกคนได้ เราจึงจำต้องลดอัตราความต้องการในส่วนตนให้อยู่ในระดับที่สอดคล้องกับส่วนรวมได้อย่างกลมกลืนในลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันอย่างฉันมิตรในธรรม

เมื่อได้รับการอบรมมาถึงระยะนี้แล้ว เชื่อว่าสมาชิกทุกท่านคนตระหนักแก่ใจดีแล้วว่าการประพฤติธรรมมิใช่ของเล่น มิใช่สิ่งง่าย ๆ แต่เป็นงานที่ต้องการคุณสมบัติที่อดทนอดกลั้นเป็นพิเศษ บากบั่นหมั่นเพียรเป็นพิเศษ มีระเบียบวินัยควบคุมใจของตนเองได้อย่างพิเศษ มีความสม่ำเสมอในการฝึกปฏิบัติตนอบรมใจของตนอยู่ทุกขณะอย่างพิเศษ มีความสม่ำเสมอในการฝึกปฏิบัติตนอบรมใจของตนอยู่ทุกขณะอย่างพิเศษ รักษาสัจจวาจาอย่างเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ ยอมรับการประพฤติพรหมจรรย์ด้วยน้ำตาว่า นี่แหละคือหนทางดำเนินไปสู่ความสิ้นทุกข์

ผู้ใดสามารถสร้างสรรค์พัฒนา "ความพิเศษ" ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วให้เป็นคุณสมบัติประจำตน ย่อมประสบความเจริญงอกงาม ความรุ่งเรืองสว่างไสวในธรรมจนเป็นผู้อยู่เหนือความทุกข์โดยประการทั้งปวงอย่างไม่ต้องสงสัยเลย

ขอขอบคุณและอนุโมทนาอย่างยิ่งต่อคุณฐิตินันทนา เวชดิวงษ์ ที่ได้ช่วยรวบรวม เรียบเรียง สรุปคำตอบและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากแบบสอบถามทั้งสิ้นได้อย่างละเอียดลออครบถ้วน และยังได้สรุปเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เป็นอันมากแก่คณะวิทยากรเพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงต่อไป เพื่อนำความสำเร็จและความสุขมาสู่งานและสมาชิกทุกคน

ชีวิตคือการทำงาน หากผู้ใดสามารถผนวกการทำงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องให้เป็นการปฏิบัติธรรมไปในตัวตามคำสอนของเจ้าประคุณท่านอาจารย์พุทธทาส ให้ได้ทุกขณะ ธรรมะกับชีวิตย่อมบังเกิดความกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกัน แล้วเมื่อนั้น บุคคลนั้นย่อมประสบแต่ความผ่องใสรื่นรมย์ใจอยู่ทุกขณะ จนสามารถประจักษ์ชัดในใจว่าชีวิตคือความไหลเรื่อยไปตามกระแสแห่งเหตุปัจจัยอันเกิดขึ้นตามธรรมดาธรรมชาตินั่นเอง

ด้วยความขอบคุณ อนุโมทนา และความปรารถนาดีจากใจ

อุบาสิการัญจวน อินทรกำแหง
๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

เผชิญหน้ากับ ความตาย อย่างสันติ

ความตาย เป็นสิ่งที่หลายคน ปฏิเสธ กลัว และไม่ต้องการจะพบเจอ แต่เมื่อไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จะมีวิธีสร้างความกล้าหาญในใจขึ้นอย่างไร เพื่อจะสามารถ เผชิญกับความตายอย่างสันติ โดยไม่หวาดหวั่น

โครงการผู้หญิงเพื่อสันติภาพและความยุติธรรม โครงการสตรีและเยาวชน ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา ร่วมกันจัดเสวนาหัวข้อนี้ขึ้น โดยมี **โจน ฮาลิแฟกซ์ โรชิ** พระเซ็นชาวอเมริกันมาเป็นวิทยากร

งานนี้ได้รับความสนใจจากผู้ฟังเต็มห้องประชุมจิตติ ติงศภัทิย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องจากหลายคนตั้งใจจะมาฟังประสบการณ์อันล้ำค่าจากวิทยากร ซึ่งพิเศษมาก เพราะท่านเป็น **พระผู้หญิง** และที่น่าประทับใจมากคือ แม้ท่านจะมีอายุถึง ๖๐ ปีแล้ว แต่ใบหน้า น้ำเสียง และท่าทางของท่านเต็มไปด้วยความเบิกบาน เป็นมิตรและมากอารมณ์ขัน

ประวัติของท่านพอสังเขปนั้น ท่านเป็นพระเซ็นชาวอเมริกัน ผู้ทำงานช่วยเหลือผู้ใกล้ตายมากกว่า ๓๐ ปี เป็นทั้งนักมานุษยวิทยาและนักเขียน เป็นลูกศิษย์ท่านติช นัท ฮันห์ (ภิกษุชาวเวียดนาม) และได้รับการแต่งตั้งจากท่านให้เป็นอาจารย์สอนธรรมะ ปัจจุบันท่านโจนฯ เป็นพระเซ็นในนิกายผู้สร้างสันติ และเป็นอาจารย์ประจำศูนย์เพื่อการศึกษาพุทธศาสนาอุปายะ สหรัฐอเมริกา

ก่อนที่จะมาบวชในพุทธศาสนา รากฐานเดิมท่านสนใจปัญหาสังคมมาก่อน ความที่เติบโตมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้ได้พบเห็นปัญหา การไม่ชอบธรรมทั้งหลาย อาทิ การเหยียดผิว การกดขี่ทางเพศ การใช้ความรุนแรง และการอยู่กับปัญหาทำให้ท่านได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมาย นอกจากคุณแม่ของท่านแล้ว ผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งเป็นแรงบันดาลใจในการต่อสู้เพื่อความถูกต้อง คือ ผู้หญิงผิวดำ ผู้ที่เลี้ยงดูท่านโรชิมานั่นเอง ซึ่งแม้จะถูกคนผิวขาวดูถูกอย่างไร เธอก็ไม่เคยแสดงความชิงชังให้ปรากฏ

ท่านนับถือศาสนาคริสต์ แต่ก็สนใจศึกษาหลักคิดจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมถึงพุทธศาสนาที่กล่าวถึงการหลุดพ้น และการมีอิสรภาพ อันเป็นสิ่งสอดคล้องกับการแสวงหาของท่าน เมื่อได้ศึกษาและได้เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ชาวพุทธหลาย ๆ ท่าน ในปี ค.ศ.๑๙๖๐ เป็นปีที่ตัดสินใจว่า ท่านควรจะเป็นพุทธศาสนิกชน เพราะเห็นว่าเป็นศาสนาที่นำมาปฏิบัติได้จริง *และควรเป็นชาวพุทธตัวเล็ก ๆ ไม่ใช่ตัวใหญ่ ๆ ที่เต็มไปด้วยการยึดมั่นถือมั่น* เพราะความเป็นจริงที่เกิดขึ้นคือ มนุษย์รบราฆ่าฟันกันตายด้านศาสนา มากกกว่าการฆ่าฟันกันตายเพื่อชิงเอาทรัพย์สินหรือผืนแผ่นดิน ศาสนาใหญ่ ๆ ในโลกได้สร้างสงครามมากมาย ดังนั้นหากเรายึดมั่นกับหลักคำสอนของศาสนามากจนเกินไปเสมือนเป็นสัจจะที่สมบูรณ์แล้ว สันติสุขจะไม่ปรากฏ

การทำงานกับคนใกล้ตายของท่านเริ่มต้นเมื่อคุณย่าต้องเผชิญกับความตายอย่างทุกข์ทรมานมาก สังคมอเมริกันไม่มีหลักปฏิบัติอะไรจะเป็นที่พึ่งแก่ผู้ใกล้จะสิ้นลมได้ เขาเหล่านั้นถูกปฏิบัติเสมือนเป็นคนชายขอบ และถูกมองว่าเป็นความล้มเหลวทางการแพทย์ อีกทั้งการศึกษาแบบการแพทย์ตะวันตกไม่ได้ให้การดูแลผู้ใกล้ตายด้วยความกรุณา

จากการทำงานกับผู้ใกล้ตายด้วยตัวท่านเอง ทำให้ท่านได้ค้นพบถึงคุณค่าของการเผชิญหน้ากับความตายด้วยความเข้าใจ ความตายไม่ใช่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เป็นโอกาสอันดีที่จะทำให้เราหลุดพ้นไปสู่ความเป็นอิสรภาพได้

ผู้รู้ท่านหนึ่งบอกว่าประสบการณ์ในชีวิตปกติเหมือนการคดโกงที่ยิ่งใหญ่ เพราะเราจะมัวยุ่งกับการแต่งตัว หา

ความสุขด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ว่าอย่างไรเราก็ต้องตาย

องค์ทะไลลามะ เคยพูดไว้ว่า ศาสนาของท่านคือการอยู่และตายโดยปราศจากความกลัว ท่านเห็นว่ามรณสติคือหลักปฏิบัติสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตอย่างสมบูรณ์ และวิคเตอร์ แฟรงโก ที่เอาชีวิตรอดมาจากสงครามสมัยยุโรปก็บอกว่าการเผชิญกับความตายทำให้ประจักษ์แจ้งถึงคุณค่าของการมีชีวิตอยู่

พระสมัยกลางแถบยุโรป เวลาเจอกันจะกระซิบข้างหูระหว่างกันว่า จงจดจำความตาย

ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าการระลึกถึงความตายมีความสำคัญ เพราะทำให้เราเห็นถึงคุณค่าของตน และมีชีวิตอยู่โดยไม่ประมาท ดังตัวอย่างของชายอีกผู้หนึ่งซึ่งป่วยเป็นมะเร็งที่ท่านได้พบมา ชายคนนี้ต่อสู้กับมะเร็งด้วยการแพทย์อันหลากหลายควบคู่ไปกับการปฏิบัติธรรม ระหว่างนั้นเขารู้ว่าชีวิตเป็นสิ่งมีค่า และตระหนักว่าเป็นการยากที่จะกลับมาเกิดใหม่อีกครั้ง ดังนั้นขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ทุกวันเขาจะทำการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ เป็นเวลาหลายปีก่อนเขาจะตาย และแน่นอนเขาจากไปอย่างเป็นสุข

อย่างไรก็ตามเรามิควรรอให้ถึงช่วงเวลาก่อนตายแล้วจึงมาปฏิบัติมรณานุสติ หนทางที่ดีกว่าคือ เราควรมีการปฏิบัติทางจิตวิญญาณอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้เรารู้แจ้งในขณะใกล้ตาย แต่ยังสามารถทำให้เราชื่นชมกับปัจจุบันขณะอย่างมีสติ รู้ตื่น และเบิกบาน

ในช่วงสุดท้าย ท่านได้เชิญชวนให้ผู้ร่วมเสวนาภาวนาร่วมกันอย่างพร้อมเพรียง โดยอาศัยข้อความเหล่านี้เป็นการจูงจิตไปสู่ความสงบสันติสุขภายในตน.

ขอให้ฉันค้นพบแหล่งพลังภายในที่สามารถทำให้ฉันสามารถเผชิญหน้ากับความทุกข์ได้

ขอให้ฉันค้นพบแหล่งพลังภายในเพื่อจะทำให้ฉันสามารถเผชิญหน้ากับความทุกข์ของผู้อื่นได้

ขอให้ฉันยอมรับกับความเจ็บปวดโดยตระหนักว่า ความเจ็บปวดนั้นไม่ได้ทำให้ฉันผิดพลาดหรือเป็นคนเลว

ขอให้ความรักความเมตตาค้ำจุนฉัน

ขอให้ความรักความเมตตาค้ำจุนทุก ๆ ชีวิตที่กำลังประสบกับความทุกข์

ขอให้ฉันสงบสันติ และ ปล่อยวางความหาดหวังใด ๆ ลง

ขอให้ฉันได้ให้ความรัก โดยตระหนักรู้ว่า ฉันไม่สามารถควบคุมวิธีแห่งชีวิตหรือความตาย หรือวิถีแห่งความทุกข์

ขอให้ฉันได้เป็นผู้ให้ความรัก ความเมตตา โดยที่รู้ว่า ฉันไม่สามารถควบคุมวิธีแห่งชีวิตความทุกข์หรือความตายได้

ขอให้ฉันได้ให้อภัยกับตัวเองในสิ่งที่ฉันทำผิดพลาดไป หรือสิ่งที่ฉันยังไม่ได้ทำให้สำเร็จ

ขอให้ฉันเห็นข้อจำกัดของตัวเองด้วยความกรุณาเหมือนที่ฉันเห็นความทุกข์ของผู้อื่นด้วยความกรุณา

ขอให้ฉันให้อภัยและได้รับการอภัย

ขอให้ฉันได้มอบตัวตนแก่ผู้อื่นโดยที่รู้ว่าฉันจะได้พบกับความรัก ความเมตตา และการต่อต้าน ความโกรธเคือง ความขุ่นข้องจากผู้อื่น

ขอให้ฉันได้มอบความรัก ความเมตตา ความห่วงใยอาทรแก่ผู้อื่น โดยที่รู้ว่า ฉันอาจจะได้พบกับทั้งความรัก ความเมตตา ความโกรธเคือง ความขุ่นข้องหมองใจ หรือความสงสัยจากผู้อื่น

ขอให้ฉันและทุกสรรพชีวิตมีชีวิตและความตายอย่างสันติ

ขอให้ทุกชีวิตมีชีวิตและตายอย่างสันติ.

สุลักษณ์ ศิวรักษ์

การฟื้นฟูพระศาสนาจากหายนะสู่วัฒนะ

๑

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (กี มารซิโน) อดีตเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ เคยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า

การนับถือพระพุทธศาสนานั้นอาศัยแรง ๒ แรงคือ

๑. สัทธาพละ แรงความเชื่อ

๒. ปัญญาพละ แรงปัญญา

ในระหว่างสัทธาพละ กับปัญญาพละนั้น หุ้มเอาวิริยพละ แรงความเพียร สติพละ แรงสติ และสมาธิพละเข้าไว้ด้วย ซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ขึ้นไปเหมือนเจดีย์ ธรรมดาเจดีย์ต้องมีฐานวางซ้อนกันขึ้นไปเป็นชั้น ๆ ฐานล่างสุดต้องใหญ่กว้าง เปรียบเหมือนผู้นับถือพระพุทธศาสนาด้วยแรงศรัทธาความเชื่อ ส่วนผู้นับถือพระพุทธศาสนาด้วยแรงปัญญานั้น มีจำนวนน้อย เปรียบเหมือนยอดเจดีย์ที่ทำเป็น

ปาฐกถา เนื่องในโอกาสครบ ๖ รอบนักษัตร พระครูพิพิธประชานาถ (หลวงพ่อนาน สุทฺธสีโล) วันเสาร์ที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ณ ห้องประชุมจุมภฏ–พันธุ์ทิพย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลูกแก้วเปล่งแสงไว้นั้น แต่พระพุทธศาสนาตั้งอยู่ได้ด้วยแรงศรัทธาก่อน ธรรมที่ยกมากล่าว จะเห็นความข้อนี้ชัด มีปัญญาอยู่ท้ายสุด และไม่ว่าที่ไหน ธรรมที่กล่าวถึงศรัทธาแล้ว จะต้องมีปัญญากำกับไว้ด้วยเสมอ คนที่นับถือพระพุทธศาสนาด้วยแรงศรัทธานั้นมีมากเหมือนฐานเจดีย์ ด้วยแรงปัญญานั้นมีน้อยเหมือนยอดเจดีย์ แต่ยอดเจดีย์จะอยู่ได้ต้องอาศัยฐานเจดีย์ที่รองรับไว้อย่างใหญ่กว้างมิฉะนั้นแล้วหากไม่มีฐาน ยอดจะอยู่ได้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อเตือนใจให้เข้าใจความเป็นธรรมดาข้อนี้ จะได้ไม่เอาความประพฤติปฏิบัติของพระสมมติสงฆ์บางรูปมาหักศรัทธาของตนเสีย และมองดูการนับถือพระพุทธศาสนาของคนทั้งหลาย ซึ่งเป็นไปในรูปต่าง ๆ กัน ด้วยปัญญาอันชอบ

ถ้าเราเอาถ้อยคำของพระคุณท่านมาประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน ด้วยปัญญาชอบ เราคงสรุปได้ว่าฐานของการพระศาสนาในบัดนี้ทรุดโทรมและซวนเซเอามาก ๆ แม้ศรัทธาในหมู่พุทธศาสนิก ทั้งพระและคฤหัสถ์ ก็ไม่แน่ว่ามีพลังขนาดไหน โดยคนส่วนใหญ่ดูจะโน้มนำใจไปเชื่อและเลื่อมใสเงิน อำนาจ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ตลอดจนลาภ ยศ ศฤงคาร บริวาร ยิ่งกว่าพระรัตนตรัยเป็นไหน ๆ ยิ่งบาปบุญคุณโทษ และโลกนี้โลกหน้า ตลอดจนปรมัตถสัจจ์ด้วยแล้ว ดูจะมีไว้ตีฝีปากกันยิ่งกว่าจะเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาปสาทะ ถ้าเป็นเช่นนี้ แรงปัญญาจะควบคุมแรงแห่งความเชื่อทางมิจฉาทิฐิได้อย่างไร

ที่เอ่ยถึงท่านพระธรรมเจดีย์รูปนี้นั้น ก็เพราะข้าพเจ้าคุ้นเคยกับท่านและเคารพนับถือท่านมาแต่เมื่อท่านยังเป็นพระมหากี มารชิโน ตอนที่ข้าพเจ้าไปบวชเณร ณ วัดทองนพคุณ แต่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ นั้นแล้ว และยิ่งข้าพเจ้าคุ้นเคยกับท่านมากขึ้นจนภายหลังได้สนองงานท่านอย่างใกล้ชิด ได้แลเห็นปฏิปทาและจริยวัตรของท่าน ก็ยิ่งเลื่อมใสจนข้าพเจ้าเขียนถึงท่านไว้เป็นเล่มสมุดอย่างเบื่องชื่อ *พระธรรมเจดีย์ พระผู้ใหญ่ที่ไม่กะล่อน* กล่าวคือความกะล่อนของพระเป็นต้นเหตุให้เกิดหายนภัยในทางพระศาสนา เพราะพวกเราชาวบ้านถือเอาความประพฤติปฏิบัติของพระเถระเป็นแบบอย่างให้เราเข้าไปใกล้พระคุณท่าน เอาอย่างท่าน ในทางที่มีชีวิตอันเรียบง่าย ปล่อยวาง อย่างมีสติและปัญญา เพื่อเกื้อกูลสรรพสัตว์ อย่างบรรสานสอดคล้องกันทั้งภายในตัวเรา ระหว่างเรากับคนอื่น ๆ ตลอดจนสิงห์สาราสัตว์และธรรมชาติที่แวดล้อมเรา

นิมิตดีก็ตรงที่พระครูพิพิธประชานาถและพระเถระอีกหลายรูปในกลุ่มเสขิยธรรม ล้วนเป็นพระที่ไม่กะล่อน โดยที่ท่านมีสัทธาพละ ควบคู่ไปกับปัญญาพละ นับว่าท่านเหล่านี้ แม้จนท่านอื่น ๆ นอกกลุ่มเสขิยธรรมออกไป หากใช้แรงความเชื่อ ความเลื่อมใสในพระรัตนัตยาธิคุณ ผนวกไปกับแรงปัญญา ซึ่งห่อหุ้มไว้ด้วยแรงความเพียร แรงสติ และแรงสมาธิ โดยนำหัวข้อธรรมทั้ง ๕ มาประยุกต์ได้อย่างแยบคายกับโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบัน ก็ย่อมอาจช่วยกันผลักดันให้หายนะกลายเป็นวัฒนะได้ แม้จะไม่ง่ายนักก็ตาม และถ้าพูดกันอย่างไม่เกรงใจแล้ว พระเถระของเราในกลุ่มเสขิยธรรมยังอ่อนแอนักในเรื่องสมาธิพละ ยังท่านที่เน้นทางด้านจิตสิกขาในแวดวงของวัดป่า ส่วนมากก็ไม่รู้เท่าทันความเป็นไปในสังคมร่วมสมัย จึงเกิดอรหันต์ปลอม จึงเกิดการเรี่ยไรเงินจากคนจนมาช่วยคนรวยอย่างน่าเอือมระอา ทั้งนี้โดยมิจำต้องเอ่ยถึงพระเกจิอาจารย์ชื่อดังต่าง ๆ ตลอดจนพวกธรรมกาย ซึ่งเน้นไปในทางมิจฉาสมาธิยิ่งกว่าสัมมาสมาธิเป็นไหน ๆ

จากสมัยที่ข้าพเจ้าบวชเณรตอนก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ จะยุติลงจนตราบเท่าถึงทุกวันนี้ คิดเป็นปีก็ราว ๆ กึ่งศตวรรษเศษ ดูการพระศาสนา

จะทรุดโทรมลงอย่างเห็นได้ชัดเจนยิ่ง ๆ ขึ้นทุกที จำนวนพระกะล่อนก็เพิ่มมากยิ่งขึ้นในแทบทุกระดับ อย่างน้อยก็ในแวดวงของพระสังฆาธิการที่รับสมณศักดิ์ ยิ่งสูงส่งขึ้นไปในฐานันดรเพียงไร ดูความกะล่อนจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเพียงนั้น หาไม่ก็ไม่เอาไหน อยู่ไปวัน ๆ อย่างทำเป็นทองไม่รู้ร้อน หากอ้างว่านั่นคือการเจริญอุเบกขาธรรม

คำว่าอุดมคติในแวดวงของคณะสงฆ์หรือคฤหัสถ์ชน แทบไม่นำพากันเอาเลย ดังเมื่อเร็ว ๆ นี้ มูลนิธิโกมลคีมทองจัดงานขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นี่เอง ในโอกาสที่มูลนิธิดังกล่าวตั้งมาได้ ๓๐ ปี มีงานแต่วันที่ ๒๒ จนวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ เน้นให้คนร่วมสมัยเห็นความสำคัญของอุดมคติ และการอุทิศตนเพื่อคนส่วนใหญ่ ยิ่งกว่าเพื่ออาการอันเห็นแก่ตัว ผู้จัดเชิญใครต่อใครมาพูดในเรื่องอุดมคติกันมากหน้า แต่ดูเหมือนจะไม่มีใครเลยที่พูดถึงอุดมคติในทางพุทธศาสนา ทั้ง ๆ ที่บางคนยอมรับว่า พระศาสนามีคุณกับเขาก็ตามที แล้วนี่จะไม่เป็นอาการแห่งความเสื่อมอีกประการหนึ่งดอกหรือ

ทั้งนี้ ทำให้ข้าพเจ้าจำต้องย้อนกลับไปสมัยเมื่อแรกบวชเณร ที่วัดทองนพคุณ เมื่อราว ๆ ห้าสิบหกปีมานี้ สิ่งแรกที่ข้าพเจ้าเรียนจากวัดคือทศบารมี หรือปฏิปทาอันยอดยิ่ง อันเป็นคุณธรรมที่ควรประพฤติอย่างยิ่งยอด นับเป็นความดีที่ควรบำเพ็ญอย่างพิเศษเพื่อบรรลุถึงจุดหมายอันสูงสุด จนถึงขั้นอรหัตตผล แม้จนเข้าถึงความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังได้

ข้าพเจ้าเห็นว่านี้แลคืออุดมคติ หรือเป้าหมายอันสูงสุดสำหรับพุทธศาสนิก ถ้าพุทธศาสนิกปราศจากมติดังกล่าวก็ไม่จำเป็นต้องเป็นพุทธมามกะอีกต่อไป เพราะแม้คนที่ไม่มีศาสนาเลยก็เป็นคนดีได้

เมื่อข้าพเจ้าแรกบวชเณร อายุราว ๆ ๑๒ นั้น พระท่านสอนให้รู้จักบารมีทั้ง ๑๐ ทัศ โดยให้รู้ควบคู่ไปกับทศชาติชาดกด้วย โดยท่านเรียงให้เห็นเป็นเรื่อง ๆ อย่างควบคู่ไปกับบารมีเป็นข้อ ๆ ดังนี้คือ

๑. พระเตมีย์ – เนกขัมมะ
๒. พระมหาชนก – วิริยะ
๓. พระสุวรรณสาม – เมตตา
๔. พระเนมิราช – อธิษฐาน
๕. พระมโหสถ – ปัญญา
๖. พระภูริทัตต์ – ศีล
๗. พระจันทกุมาร – ขันติ
๘. พระนารท – อุเบกขา
๙. พระวิธุร – สัจจะ
๑๐. พระเวสสันดร – ทาน

ทั้งพระท่านยังสอนให้ ตัวย่อของพระเจ้าทั้ง ๑๐ ชาติไว้ให้จำไว้อย่างง่าย ๆ อีกด้วยว่า *เตชะสุ เนมะ ภูจะนาวิเว*

โดยที่ในช่วงเข้าพรรษา พระท่านจะแสดงพระธรรมเทศนา แสดงถึงบารมีทั้ง ๑๐ ทัศนี้ตามชาดกแต่ละเรื่อง ๆ ไปจนครบทั้ง ๙ ชาดก โดยอาจมีชาดกอื่น ๆ แทรกเข้ามาบ้าง โดยยกเอาเวสสันดรชาดกไปเทศน์เป็นมหาชาติตอนออกพรรษา เริ่มจากคาถาพันเป็นภาษาบาลีล้วน ๆ วันหนึ่งก่อน แล้วจึงถึงแหล่เวสสันดรเป็นกัณฑ์ ๆ ไปทั้ง ๑๓ กัณฑ์ ซึ่งมักจะแสดงอีกสองวันซ้อน ให้เห็นคุณค่าของทานบารมี ว่าเป็นต้นตอที่มาของการวางรากฐานทางด้านอุดมคติฝ่ายพุทธ หากปราศจากพื้นฐานดังกล่าว บารมีอื่น ๆ อีก ๙ ข้อ ก็ย่อมเป็นไปไม่ได้

ต่อเมื่อเทศน์มหาชาติกันอย่างสนุก และได้รสทั้งทางโลก ทางธรรมแล้ว ท่านจึงแสดงจตุราริยสัจอีก ๔ กัณฑ์ ว่าด้วยทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ตามลำดับ ซึ่งก็คือยอดแห่งอุดมคติในทางพุทธศาสนานั้นแล

ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าจะนำพระพุทธศาสนาออก

จากหายนภัย ที่เราไปหลงในโลภ(บริโภคนิยม) โกรธ (อำนาจนิยม) และหลง (ในตัวตนและอวิชชาที่มาในรูปของวิทยาศาสตร์) อันทันสมัยต่าง ๆ เราต้องกลับมาเริ่มบำเพ็ญบารมีกันใหม่ให้จริงจังอย่างเข้าใจให้ถ่องแท้ถึงเนื้อหาสาระ ซึ่งต้องประยุกต์ให้เข้าได้กับโลกสันนิวาสในบัดนี้ด้วย กล่าวคือ *ควรเข้าใจเป็นขั้น ๆ ไปในเรื่องของ*

๑. **บารมี** (ระดับสามัญ เช่นทานบารมี ได้แก่ ให้ทรัพย์สินเงินทอง สมบัตินอกกาย)

๒. **อุปบารมี** (ระดับรองหรือจวนจะสูงสุด เช่น ทานอุปบารมี ได้แก่ การเสียสละอวัยวะเป็นทาน)

๓. **ปรมัตถบารมี** (ระดับสูงสุด เช่น ทาน-ปรมัตถบารมี ได้แก่ การสละชีวิตเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น)

บำเพ็ญทั้ง ๑๐ บารมี ครบ ๓ ขั้นนี้ เรียกว่า *สมติงสปารมี* หรือ *สมติงสบารมี* แปลว่า บารมี ๓๐ ถ้วน

ข้าพเจ้าออกจะแปลกใจที่ *ธรรมนูญชีวิต* ของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต) ซึ่งดูเหมือนจะเป็นหนังสือที่ดีที่สุดที่เรามีอยู่อย่างร่วมสมัย ที่ว่าด้วยพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม กลับขาดข้อความอันว่าด้วยสมติงสปารมีไปอย่างน่าเสียดาย ทั้ง ๆ ที่พระคุณท่านอธิบายในเรื่องคนกับความเป็นคน คนกับสังคม คนกับชีวิต คนกับคน ตลอดจนคนกับมรรคหรือมรรคาแห่งชีวิต โดยที่ถ้ามีบทสุดท้ายว่าด้วยคนกับอุดมคติแห่งการเข้าถึงสภาวะอันสูงส่งขึ้นไปเรื่อย ๆ จนถึงที่สุด *ธรรมนูญชีวิต* ก็น่าจะเป็นหนังสือที่สมบูรณ์ด้วยประการทั้งปวง ทั้ง ๆ ที่บทสุดท้ายของท่านเอ่ยไว้ด้วยบ้างแล้วในเรื่อง คนถึงธรรม หากนั่นเป็นเพียงการตอนเอาพระพุทธพจน์มาให้อ่านกันเท่านั้นเอง แม้นี่จะมีคุณประโยชน์ ถ้าได้แนวทางของการเจริญบารมีทั้งสามสิบทัศ เป็นลำดับ ๆ ไป นี่จะวิเศษสุดแท้ทีเดียว

๒

ในเมื่อท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต) ซึ่งเป็นอุดมชาติอันประเสริฐ ไม่ได้นำทางเราไว้ในเรื่องทศบารมี จะให้หีนชาติอย่างข้าพเจ้าอาจหาญไปทำหน้าที่เช่นนั้นกระไรได้ แต่ถ้ามองในแง่ของมหายาน แม้คฤหัสถชนอย่างเรา ๆ ก็น่าจะทำความเข้าใจในเรื่องบารมีกันให้ชัดเจน เพื่อเป็นแรงนำทางเราไปสู่อุดมคติในทางพุทธศาสนา และถ้าเราเดินตามทางดังกล่าวได้อย่างชัดเจน เราจะไปพ้นหายนะ สู่วัฒนะได้โดยแท้

ในที่นี้ ข้าพเจ้าจึงใคร่พยายามอธิบายขยายความในเรื่องบารมีตามนัยวิธีของฝ่ายมหายาน อย่างน้อยก็เพื่อให้แยกออกไปจากทศบารมีที่เราเคยคุ้นกันมาแต่ก่อน โดยที่ทางมหายานนั้นเน้นที่บารมีหก แม้ภายหลังจากเพิ่มเติมขึ้นเป็นสิบก็ตามที ทางมหายานเรียงลำดับดังนี้คือ (๑) *ทาน* (๒) *ศีล* (๓) *ขันติ* (๔) *วิริยะ* (๕) *สมาธิ* (๖) *ปัญญา* หรือ*ปรัชญา* ที่ภายหลังเพิ่มอีก ๔ มี (๗) *อุปาย* ที่เราเรียกว่า อุปายโกศล (๘) *ปณิธาน* ที่ตรงกับอธิษฐานของเรา (๙) *พละ* ซึ่งรวมอยู่ในทศพล-ญาณของเรา และ (๑๐) *ฌาน* ซึ่งกลายมาเป็นนิกายใหญ่ ที่เรียกตามญี่ปุ่นว่า เซน ดังเป็นที่นิยมชมชอบกันเป็นอย่างมากในตะวันตกสมัยนี้

สำหรับรายการปาฐกถาวันนี้ จะรวบรัดลงที่บารมีเพียง ๖ ข้อ ซึ่งก็เชื่อว่าพอสมควรแก่การ ถ้าเราเข้าใจแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติให้ต้องตามกาละเทศะ จะพัฒนาพระศาสนาไปในทางที่ถูกที่ควร เท่า ๆ กับจะพาเราไปสู่อุดมคติอันสูงส่งในทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย

การสมาทานบารมีทั้ง ๖ ก็เพื่อมุ่งประโยชน์

ของสรรพสัตว์ ซึ่งนับว่าตรงกันข้ามกับนิสัยสันดานของผู้คนในกระแสหลัก ซึ่งรวมถึงบรรพชิตด้วย เพราะบารมีคือการกระทำที่สูงส่งขึ้นไปในการลดความเห็นแก่ตัว ยิ่งตัวตนสำคัญน้อยลง กรณียกิจต่าง ๆ ย่อมเป็นไปเพื่อเกื้อกูลคนอื่นสัตว์อื่นยิ่ง ๆ ขึ้น

บารมีทางฝ่ายมหายานก็มี ๓ ขั้นตอนเช่นกัน

(๑) *ขั้นพื้นฐาน* คือการตั้งจิตมั่นที่จะเกื้อกูลผู้อื่น สัตว์อื่น เป็นแรงบันดาลใจ หรือแรงผลักดันดังกับฉันทะที่จะให้ ที่จะช่วย

(๒) *ขั้นมรรค* เป็นการกระทำที่เจาะจงลงไปอย่างขัดกับความเห็นแก่ตัวตรง ๆ ดังพรหมวิหารธรรมนั้น ทำได้ยาก หากทำจนเป็นอาจินต์แล้ว ย่อมเป็นธรรมที่ช่วยให้เราเติบโตในทางธรรมอย่างเต็มที่

(๓) *ขั้นผล* ย่อมเป็นการกระทำอันสูงส่งที่ประพฤติปฏิบัติได้อย่างเป็นปกติ เพราะฝึกปรือมาจนถึงขั้นที่เข้าถึงที่สุดแล้ว ไม่ต้องตรึกตรองอีกว่าจะให้ดีหรือไม่ จะพูดความจริงดีหรือไม่ หากทำไปเองโดยอัตโนมัติ เพราะนิสัยสันดานหมดเยื่อใยในทางเลวร้าย หรือกึ่งดิบกึ่งดีเสียแล้ว

ผู้ที่สมาทานโพธิสัตวธรรมบารมี ย่อมมุ่งพลังหรือแรงบันดาลใจให้ได้เจริญบารมีเป็นขั้น ๆ เป็นข้อ ๆ ไป ดังที่ภายหลังเติมปณิธานหรืออธิษฐานบารมีเข้าไป ก็เพื่อขออำนาจพระรัตนัตยาธิคุณ ให้เกื้อหนุนให้แต่ละคนเกิดพลังในอันที่จะเอาชนะความเห็นแก่ตัว เพื่อเกื้อหนุนให้ทำคุณประโยชน์กับคนอื่นสัตว์อื่น นั้นแล

บารมีห้าข้อแรกเป็นเรื่องของสัมพัทธภาพ มีการแบ่งเราแบ่งเขา เพื่อลดความเห็นแก่ตัวของเราจะได้เพิ่มการุณยภาพแก่อีกฝ่าย ครั้นมาถึงปัญญาหรือปรัชญาบารมี นี่เป็นโลกุตรธรรม ที่เข้าถึงความเป็นศูนย์ ซึ่งปราศจากทวิภาค ไม่มีเราไม่มีเขาอีกต่อไป

๑) ทานบารมี

ถือว่าสำคัญสุดแห่งการเริ่มมรรคาของบารมี คือเรียนรู้หรือแสวงหาแรงบันดาลใจที่จะให้ ที่สุดจนให้ความลับ ความเป็นตัวของตัวเอง ให้สรรพสัตว์มามีส่วนร่วมด้วย ดังคำว่าอรหันต์นั้น แปลว่าผู้ซึ่งไม่มีความลับนั้นเอง

ทาน คือการเริ่มเปิดตัวออก เปิดทรัพยากรของตนออกให้แก่ผู้อื่น สัตว์อื่นเท่าที่จำเป็นแก่เขา

ทางธิเบตแบ่งทานออกเป็นสี่ประการด้วยกัน คือ

ก) *วัตถุทาน* ให้วัสดุสิ่งของแก่ผู้ที่ต้องการ เพื่อช่วยลดความอดอยาก หิวโหย แร้นแค้น ให้เขาได้มีที่อยู่อาศัย มีเสื้อผ้า อาหาร และยารักษาโรค

ข) *ให้ความปกป้องคุ้มกัน* สำหรับคนที่อ่อนแอ ที่ต้องการความช่วยเหลือ จะได้พ้นจากความหวาดกลัว ไม่ว่าจะจากโรคภัยไข้เจ็บ โจรภัย หรือราชภัย คนที่ต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของโสเภณี ของแรงงานเด็ก ก็อยู่ในข้อนี้

ค) *ให้ความรัก* คนเป็นอันมากปราศจากความรัก เขารู้สึกโดดเดี่ยวเดียวดาย แปลกแยก ถ้าเราเข้าใจเขา รับฟังจากเขา สานไมตรีกับเขา ยกย่องเขา ให้เกียรติเขา ให้เขาเกิดความไว้วางใจ จนเป็นไมตรีจิตมิตรภาพ นับว่าสำคัญนัก

ง) *ธรรมทาน* ไม่ใช่ให้เขามาถือพุทธ หากเปิดโอกาสให้เขาได้เข้าถึงสัจจะ ให้เขารู้ว่าแต่ละคนมีพุทธภาวะ หรือศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน หากเปิดใจออก ลดความเห็นแก่ตัวลง เขาจะเข้าถึงความจริงอันวิเศษมหัศจรรย์ยิ่ง เมื่อเข้าถึงสัจจะได้แต่ละคนจะหาความสุขได้ทุกขณะ เขาจะเอาชนะความวิกลจริต ที่ติดโรคมาจากลัทธิบริโภคนิยม ทุนนิยม อำนาจนิยม ให้รู้จักปล่อยวาง อย่างเรียบง่าย หากจะมีพลังในทางสร้างสรรค์นฤมิตกรรมอย่างสำคัญทีเดียว

ทานหรือการให้นั้น ขึ้นอยู่กับแนวคิดของเรา

เราต้องฝึกปรือไว้ ไม่ใช่ให้คนที่ต่ำต้อยกว่าเราหากความต้องการของเขาช่วยให้เราได้เปิดกว้างให้เรามองเห็นอีกฝ่าย เห็นความต้องการของเขาให้เรารู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับใช้เขา ให้อยากให้อย่างเต็มใจ ไม่ใช่ให้เพื่อหวังการตอบแทนจากเขา หรือหวังสวรรค์ นิพพาน กล่าวคือการให้ ที่ให้อย่างจิตใจที่บริสุทธิ์ อย่างไม่หวังผลใด ๆ อย่างไม่หวั่นเกรง หรืออย่างตระหนี่ถี่เหนียว กล่าวคือการให้ย่อมเป็นไปอย่างปกติ ดุจดังการหายใจ เราย่อมหายใจอย่างปกติฉันใด เราก็ย่อมให้อะไร ๆ ใคร ๆ ได้อย่างปกติฉันนั้น

การหายใจช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้ฉันใด การให้อย่างปกติ ก็ช่วยให้ชาวพุทธมีความเป็นปกติ ทางด้านการลดความเห็นแก่ตัวฉันนั้น

๒) ศีลบารมี

เมื่อฝึกปรือจนการให้เป็นไปอย่างปกติแล้ว ก็ย่อมไม่ยากที่จะฝึกพูด ฝึกทำ ในสิ่งซึ่งเป็นปกติ คือไม่เอาเปรียบตนเองและผู้อื่น โดยคำพูดและการกระทำดังกล่าว ยังช่วยให้เกิดบรรยากาศแห่งการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อสติจะได้เป็นตัวกำหนดของการดำเนินชีวิต ไม่ใช่กิเลสตัณหาเป็นตัวกำหนด

ทานบารมีช่วยผู้อื่น สัตว์อื่นได้ขั้นหนึ่ง โดยที่ศีลบารมีช่วยให้เราไม่ต้องระวังตน ไม่ต้องพะวงถึงความเห็นแก่ตัวเท่าไรแล้ว เพราะถ้าทานบารมีแก่กล้ามากเท่าไร ความเห็นแก่ตัวก็ลดน้อยถอยลงไปเพียงนั้น ช่วยให้เรานำศีลบารมีมาช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นได้ยิ่ง ๆ ขึ้น

ยกตัวอย่างเช่น เราอยากโกหกเพื่อนรักสักคนเพื่อเขาจะได้ไม่โกรธเรา เพราะถ้าเราพูดความจริงว่าเราได้ล่วงละเมิดเขาไปในบางกรณี เขาคงโกรธเคืองเป็นแน่

ที่เรามั่นในศีลบารมีเพื่อที่จะไม่โกหก ก็เพราะไม่อยากให้ความเท็จปิดบังสัจจะ ซึ่งจะพัวพันกันในทางความเท็จ อย่างขายตัวไปเรื่อย ๆ ทั้งยังเป็นการสร้างอกุศลกรม ทำให้ปิดบังเรา ไม่อาจเข้าถึงพระอริยมรรค

ใช่แต่เท่านั้น การพูดเท็จกับคนอื่นนั้น บางกรณีเขาก็รู้ว่าเราโกหกเขา หรือถ้าเขาไว้ใจเราและเชื่อเรา ความเท็จที่เราบอกเขา อาจทำให้วิถีชีวิตของเขาตั้งอยู่บนความเท็จ เขาจะต้องทนทุกข์เพราะความเท็จที่เราก่อขึ้น นับว่าเป็นโทษอย่างทวีคูณ ฉะนั้นการไม่พูดเท็จ คือการไม่สร้างความทุกข์ให้ตัวเราเองและผู้อื่น

ในขั้นที่ลึกซึ้งลงไปนั้น ศีลบารมี หมายถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลสรรพสัตว์อย่างตรงไปตรงมา และอย่างจริงใจ แม้จะทำได้ยาก และแม้จะต้องเผชิญอุปสรรค ก็ไม่ย่อท้อ

ศีลทางฝ่ายเถรวาทนั้น เราปฏิบัติตามสิกขาบทเป็นข้อ ๆ หาไม่เราก็ทุศีล หรือล่วงสิกขาบทเป็นข้อ ๆ ไป แต่ในทางมหายาน ศีลบารมีไม่ได้ยึดถือเป็นข้อ ๆ หากหมายเป็นองค์รวมว่าคำพูดและการกระทำของเราช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นหรือเปล่า คือนอกจากให้ (โดยทาน)แล้ว เราต้องประพฤติปฏิบัติเพื่ออนุเคราะห์สงเคราะห์และรับใช้ผู้อื่นอีกด้วย ในกรณีเช่นนี้ อาจผิดศีลข้อนี้ แต่โดยองค์รวมถือได้ว่าเป็นคุณประโยชน์ยิ่งกว่า ย่อมพึงกระทำ ดังทะไลลามะถอดไตรจีวรออกแต่งเป็นทหารสะพายปืนเพื่อหนีกองทัพจีน นี่ไม่ถือว่าผิดในขณะที่พระพิมลธรรม (อาจ) สวมเครื่องกันภยันตรายทับจีวรไว้ ตอนลงไปในเหมืองถ่านหินที่เยอรมัน ท่านถูกเล่นงานเสียแทบแย่ หรือถ้าเรารู้แน่ว่า โจรคนนี้มีลูกระเบิดที่จะสังหารคนในเรือทั้ง ๕๐๐ ให้ตายลงหมด เราจำต้องฆ่าโจรคนนี้เสีย อนึ่ง มีเรื่องเล่าว่าพระอาจารย์เจ้ารูปหนึ่งในธิเบต เป็นที่เคารพสักการะของมหาชน วันหนึ่งท่านแต่งตัวมอมแมม หากพยายามปล้ำหญิงสาว ณ ริมธาร

น้ำ เด็กหญิงวิ่งหนีกลับไปบอกมารดา โดยเล่าถึงรูปร่างหน้าตาและการกระทำของพระเถระรูปนั้น มารดาบอกว่าท่านองค์นั้นเป็นผู้สำเร็จ ถ้าท่านจะปล้ำ ก็ให้ท่านปล้ำเถิด นี่ถือได้ว่าเป็นบุญกิริยา ครั้นเด็กสาวกลับไปหาท่าน ท่านบอกว่าเจ้ามาหาเราช้าไปเสียแล้ว เมื่อตอนเราจะปล้ำเจ้า ก็เพราะเห็นได้ด้วยญาณว่าลามะผู้ลามกรูปหนึ่งซึ่งเพิ่งตาย กำลังจะไปเกิดในท้องลา ถ้าเราเสพกามกับเจ้า แม้ศีลเราจะขาด ก็อาจช่วยให้ลามะรูปนั้นมาเกิดเป็นคนในท้องเจ้าได้ แต่นี่ก็ไปแล้ว เขาไปเกิดเป็นลาเรียบร้อยไปแล้ว ดังนี้เป็นต้น นี้คือข้อแตกต่างทางศีลบารมีของมหายาน กับศีลสิกขาของเรา ซึ่งควรที่เราจะดำริ โดยอย่าเพิ่งด่วนสรุปลงง่าย ๆ

ประเด็นที่พึงพิจารณาคือ ผู้ที่ยึดแนวทางของศีลบารมี ต้องถามตัวเองอยู่เสมอว่า เราลดความเห็นแก่ตัวลงไปได้แค่ไหน เราเปิดกว้างจริงแท้ได้แค่ไหน แล้วเราย่อมประพฤติปฏิบัติได้โดยความเปิดกว้างของเรา อย่าติดยึดอะไร ๆ อย่างแคบ ๆ

ถ้าศีลหมายถึงความเป็นปกติ เราต้องมุ่งที่ความยุติธรรมทางสังคมด้วยเสมอไป อย่ามุ่งที่ศีลอันบริสุทธิ์ของเรา ในขณะที่สังคมของเราเต็มไปด้วยคนอดอยากยากไร้ เต็มไปด้วยโสเภณีเด็ก ยาบ้า ยาม้า นักการเมืองอันฉ้อฉล พ่อค้าและนายธนาคารที่ปล้นเงินของราษฎรไปโดยถูกกฎหมาย

ถ้าเราตีประเด็นนี้ได้ไม่ชัด การถือศีลตามรูปแบบดูจะนำไปสู่หายนะยิ่งกว่าวัฒนะ ทั้งนี้รวมถึงพระที่ฉันไก่ซีพี โดยไม่ได้ยิน ไม่ได้เห็น และไม่สงสัยเลยว่า ไก่นั้น ๆ ถูกเลี้ยงมาอย่างเลวร้ายเพียงไร โดยมิใยต้องเอ่ยถึงแมกโดนัล และอาหารแดกด่วนอื่น ๆ และน้ำขวดทั้งหลาย ซึ่งไม่ผิดศีลข้อที่ ๕ ใช่ไหม เพราะไม่มีแอลกอฮอ แต่มอฟีนในโคคา-โคลา การขายไมเคิล แจกสันพร้อม ๆ กันไปกับขายเป๊ปซี่โคล่า ผิดศีลข้อไหน บริษัทเนสคาเฟเอานมไปขายให้อาฟริกาแล้ว ฆ่าเด็กที่นั่นไปเท่าไรต่อเท่าไร แต่เราก็ไม่เห็นว่าผิดศีลใช่ไหมในการกินกาแฟยี่ห้อนี้ ดังที่น้ำมัน ปตท. ทำลายป่าไปอย่างไร บริษัทยูโนคัลทำลายล้างในทางสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างไร เราก็ไม่เห็นว่าผิดศีลใช่ไหม แม้จนนิตยสารชั้นดีอย่าง *ศิลปวัฒนธรรม* ยังรับลงโฆษณาให้บริษัทยูโนคัลและปตท.

ถึงเวลาแล้วละกระมัง ที่เราต้องเข้าใจในเรื่องศีลสำหรับสังคมเมือง ที่มีความซับซ้อนซ่อนเงื่อนทางโครงสร้างอันอยุติธรรมและรุนแรง หาไม่พุทธศาสนาก็เป็นเพียงประเพณีและพิธีกรรมอันหมดความสำคัญกับวิถีชีวิตอันประเสริฐไปเสียแล้วอย่างน่าเสียดาย

๓) ขันติบารมี

คือการที่ไม่มีปฏิกิริยาตอบโต้เหตุการณ์ หรือกรณีที่กวนใจ ที่ก่อให้เกิดความรำคาญ หรือก่อให้เกิดความกลัว

ขันติมีสามขั้นตอนคือ (ก) อดกลั้น แม้อีกฝ่ายจะข่มขู่หรือทำร้าย (ข) รับสภาพความยากแค้นหรือการทรมาน โดยเจริญศาสนธรรมด้วยขันติบารมี (ค) รับสภาพอย่างปราศจากความกลัว แม้สภาวะดังกล่าวอาจขยายไปในทางเลวร้ายยิ่ง ๆ ขึ้น แต่ก็มั่นในสัจธรรม ในข้อที่ว่า ธรรมะย่อมชนะอธรรมในที่สุด

- เป็นการเผชิญกับสภาวะทุกข์ที่มีคนหยิบยื่นให้ในชีวิตเรา เราต้องยอมรับว่ามีคนเกลียดเรา มีคนที่ทนเราไม่ได้ โดยพยายามเอาชนะเรา ให้ร้ายเรา แม้จนปล่อยข่าวลือหรือนินทาว่าร้ายด้วยประการต่าง ๆ ถ้าเราไม่โต้ตอบ หากยอมรับอย่างอดทนอดกลั้น นั่นคือเดินตามทางของขันติบารมี กล่าวคือไม่โกรธตอบ ไม่ด่าตอบ ไม่ทำร้ายตอบ แต่ไม่ได้หมายความว่าอยู่เฉย ๆ ขันติบารมีนั้นเหมือนกับ

เล่นยูโด คือถ้าเราตั้งท่ามั่นไว้ด้วยอุบายอันแยบคาย ฝ่ายที่โจมตีเราด้วยความโกรธ ความเกลียด ความเคียดแค้น หรือริษยา อาฆาต ย่อมแพ้ภัยตัวเอง กล่าวคือ เราไม่เอาความเลวร้ายโต้ตอบ หากเอาความดีชนะความชั่ว หรือโทสจริตของศัตรูจะทำลายตัวเขาเอง

- เมื่อเผชิญความทุกข์ยากที่ทนได้ยาก หากเจริญจิตสิกขาด้วยภาวนามัยปัญญา เราน่าจะเกิดความยินดี ที่ตามปกติเราไม่ค่อยมีเวลาภาวนา เขาจับเราไปขัง ไปทรมาน ช่วยให้เรามีเวลาภาวนามากขึ้น เราย่อมสว่างขึ้น ลดความเห็นแก่ตัวลง เกิดความใจกว้างยิ่ง ๆ ขึ้น
- ช่วยให้เราเข้าใจว่าอะไร ๆ หลายสิ่งหลายอย่าง ที่เราเข้าใจไม่ได้ เพราะมันซับซ้อนซ่อนเงื่อน กล่าวคืออะไร ๆ มักไม่เป็นไปตามที่เราเห็น ตามที่เราเข้าใจ มักไม่เป็นไปตามที่เราคาดหวัง เช่นเรานึกว่านี่คือสถานีรถไฟ เราไปรอรถเท่าไร ๆ ก็ไม่มา โดยอาจมีนกกระจอกเทศมาแทน แสดงว่าเราเข้าใจผิดไป จึงอย่าเสียใจ อย่าโกรธ อย่าคับแค้นใจ หรือเมื่อเราเข้าไปเป็นรัฐมนตรีแล้วนึกว่าจะทำอะไร ๆ ก็ได้ แท้ที่จริงหาได้เป็นไปดังที่เราคาดไม่ แม้จนกรรมการมหาเถรสมาคมก็เช่นกัน จึงควรที่จะฝึกความเข้าใจ ให้ซึ้งในสภาวะสัตย์ของสมมติบัญญัติ

ขันติบารมีช่วยให้เกิดนฤมิตกรรม ในทางสร้างสรรค์ เพราะขันติช่วยให้เชื่อมั่นในธรรม ไม่ใช่เชื่อมั่นในสมมติบัญญัติ เชื่อมั่นในกรรม ในผลของกรรม เมื่อถึงกาละเทศะอันควร สิ่งต่าง ๆ ย่อมเป็นไปตามกรรม ตามธรรมชาติ อย่างไม่มีใครอาจขวางกั้นได้ จะไปรีบร้อน ขัดขืนธรรมชาติไปทำไมกัน

ผลของขันติบารมี คือการมีชีวิตอย่างไม่ตั้งความหวัง อย่างไม่กลัว ปัจจุบันเป็นเวลาอันประเสริฐสุด เมื่อไม่หวังแล้วอะไร ๆ เกิดขึ้น ก็ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เราอยู่ในโลกอย่างสัมพันธ์กับโลก ไม่ต้องการให้โลกหันเหียนมาตามอัตตาของเรา หรือจำต้องทำสงครามกับโลก

๔) วิริยบารมี

ความเพียรยิ่งแก่กล้าเท่าไร ยิ่งช่วยให้บารมีแข็งกล้าขึ้นเท่านั้น หาไม่เรามักหาโอกาสละความเพียร หรือมีมารมาชลอความเพียร ให้กลายเป็นเกียจคร้าน หรือเฉยเมยไป ในการปฏิบัติธรรม

วิริยะนั้น ท่านบอกว่าไม่ต้องมีสันโดษ มุ่งมั่นได้เต็มที่ แต่นี่ต่างไปจากพวกบ้างาน ที่เร่งทำงานที่ต้องการผลงาน ในการแข่งขันต่าง ๆ ซึ่งเป็นสมัยนิยม เพราะนั่นทำลายร่างกาย จิตใจและบริษัทบริวาร

ทางธิเบตถือว่าความเกียจคร้าน คือทำอะไรให้วุ่นวาย ยุ่งเหยิงไปเรื่อย ๆ โดยมีกิจกรรมมากหากปราศจากความหมายในทางด้านการลดความเห็นแก่ตัว หากไปมัวเมาในผลได้ต่าง ๆ ซึ่งมักเน้นไปในทางสร้างอัตตาให้ยิ่งใหญ่ขึ้น และมักเป็นไปในทางแก่งแย่งแข่งดีกัน ทำให้คนที่อ้างว่าขยัน มัวแต่วิ่งวุ่น จนหาเวลาว่างไม่ได้ ตั้งแต่เช้าจนค่ำ ทำงานอย่างแทบไม่หยุดหย่อน ไหนจะประชุม ไหนจะสั่งงาน ไหนจะลงนามในเอกสารต่าง ๆ ไหนจะรับแขก ฯลฯ โดยที่แต่ละกิจกรรมไม่มีความสำรวม ไม่มีความสงบ ไม่มีการพักผ่อนทางวิญญาณ และไม่ได้มุ่งผลทางด้านลดละเลิก หากมีแต่คิดจะได้ จะกอบโกย จะให้ได้ผลสำเร็จในทางวัตถุ หรือในทางลาภยศสุขสรรเสริญอย่างจอมปลอม

ที่พุทธประเพณีทางธิเบต ซึ่งมีชื่อว่า dzokchen ถือว่ากิจกรรมอันวุ่นวายต่าง ๆ ในทาง

โลกคือความเกียจคร้านนั้น ก็เพราะมันตั้งอยู่บนอวิชชา คนที่ประกอบกิจกรรมนั้น ๆ ทำตามนิสัยสันดานหรือความเคยชินอย่างปราศจากการวิพากษ์วิจารณ์กิจการงานของตนด้วยสติปัญญาหรือด้วยโยนิโสมนสิการ ที่บ่งว่าทั้งหมดนี้คือความเกียจคร้าน หมายถึงเกียจคร้านที่จะวิเคราะห์เจาะลึกลงไปยังจิตใต้สำนึกของตนว่ากิจการงานนั้น ๆ ได้ผลในทางจิตวิญญาณของตนบ้างไหม ช่วยให้สงบลง ให้เบาบางและปล่อยวางบ้างไหม ช่วยให้เพื่อนร่วมงานประสานเข้ากันอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวไหม หรือเพิ่มความเครียดยิ่ง ๆ ขึ้น ถ้ากล้าท้าทายความเกียจคร้านทางจิตวิญญาณ จนเกิดการวิพากษ์วิจารณ์การงานของตนอย่างเจาะลึกลงไป ถึงขนาดกล้าเปลี่ยนวิถีชีวิต นี่จึงจะเปลี่ยนทิศทางจากกิจกรรมอันก่อให้เกิดทุกข์ มาเดินตามหนทางอันเป็นสุขวิถีได้อย่างเรียบง่าย อย่างไม่ต้องเร่งร้อน ให้กระวนกระวายใจ โดยลดอะไร ๆ ในทางรูปแบบของกิจกรรมลงไปได้มาก

เมื่อเป็นเช่นนี้ ทุกสถานการณ์จะเป็นไปตามพลังของธรรมชาติ ซึ่งมีสติปัญญาเป็นตัวนำ มีจิตสิกขาเป็นตัวกำหนด ให้ทุก ๆ กิจกรรมเป็นไปเพื่อความเป็นปกติ นั่นก็คือศีลอย่างถูกต้องทั้งทางอรรถและพยัญชนะนั่นเอง

ท่านตรุงป้า รินโปเชกล่าวว่าวิริยะ คือความเพียรชอบ เพียรไปตามธรรมฉันทะ ยิ่งทำงานหนักก็ยิ่งเบิกบาน เพราะเรามีความสุขกับนฤมิตรกรรมที่เกิดขึ้นด้วยการลดความเห็นแก่ตัว วิถีชีวิตของเราจึงเต็มไปด้วยการให้ (*ทาน*) ซึ่งเป็นไปอย่างปกติโดยไม่เอาเปรียบตัวเราและผู้อื่น หากเกื้อกูลให้มีความยุติธรรมในสังคมอย่างสันติ (*ศีล*) โดยมีขันติเป็นตัวเกื้อหนุน ให้ทุก ๆ ขณะของความเพียรเปี่ยมไปด้วยปิติสุข โดยเราจักไม่ท้อแท้ ไม่เห็นว่ากรณีใด ๆ ไม่น่าสนใจ หรืออุปสรรคใด ๆ ใหญ่โตเกินไป ทั้งนี้เพราะใจเราเปิดกว้างอย่างลดความเห็นแก่ตัว ย่อมพร้อมที่จะเพียรพยายามทำการทุก ๆ อย่างจนตราบเท่าถึงพุทธภูมิ

๕) สมาธิหรือญาณบารมี

ซึ่งเริ่มด้วยสมถะและวิปัสสนาอย่างของเรา คือการเจริญอานาปานสติจนเกิดความสงบเป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้สัมมาสติกับสัมมาสมาธิเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยจะใช้อุบายวิธีอื่น ๆ นอกเหนือจากการพิจารณากองลมก็ได้ เช่นกสิณหรือนัยะอื่น ๆ อันท่านพระพุทธโฆษาจารย์บรรยายไว้อย่างละเอียดใน *วิสุทธิมรรค* หากทางมหายานถือว่าวิปัสสนาภาวนา ควรเข้าสู่ศูนยตา

ภาวนาวิธีทางมหายานนั้น ประการแรกเพื่อประโยชน์ของผู้ปฏิบัติธรรม จะได้เกิดความเบิกบาน ความมั่นใจ อย่างปราศจากความสงสัยในพุทธภูมิ เมื่อเกิดสัมมาทิฐิเช่นนี้แล้ว พระโยคาวจรย่อมอุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นและสัตว์อื่น ดังจะสังเกตได้ว่า เมื่อจิตยังไม่เป็นหนึ่งเดียว ย่อมเร่ร่อน วิตกกังวล หรือฟุ้งซ่านไปด้วยประการต่าง ๆ รวมทั้งเกิดความลังเลสงสัยในเรื่องโลกนี้โลกหน้า ในเรื่องบาปบุญคุณโทษ แม้จนไม่แน่ใจในเรื่องของกรรมและวิบากผล ซึ่งมักเป็นไปกับคนสมัยใหม่โดยมาก แม้จนพุทธศาสนิก ที่ไม่ได้เจริญจิตสิกขา จิตใจย่อมถูกรบกวนได้ง่าย ยากที่จะรอดพ้นไปได้จากอคติทั้งสี่ (คือลำเอียงเพราะรัก เพราะเกลียด เพราะกลัว หรือเพราะหลง) หรือนิวรณ์ทั้งห้า (คือ (๑) พอใจในกาม (๒) ความขัดเคืองแค้นใจ หรือคิดร้าย (๓) ความหดหู่และเซื่องซึม (๔) ความฟุ้งซ่าน ร้อนใจ กระวนกระวาย กลุ้มกังวล (๕) ความลังเลสงสัย

อาศัยญาณบารมีที่เจริญสมาธิภาวนาเป็นขั้น ๆ โดยเริ่มง่าย ๆ จากการติดตามลมหายใจ โดยสลัดความคิดทิ้งเสีย หากให้สติเกิดขึ้นอย่างรู้ตัวทั่วพร้อมอยู่ในปัจจุบัน

จากจุดนี้เอง เราอาจเปลี่ยนนิสัย สันดาน แม้จนมิจฉาทิฐิ ที่ติดอยู่ในค่านิยมของสังคมร่วมสมัยเสียได้ และถ้าสมาธิภาวนาดังกล่าวอาจช่วยคนใกล้เคียงให้เข้าสู่ญาณบารมีได้ด้วย ความเป็นกัลยาณมิตรย่อมจักเกิดขึ้น แม้จะต้องเผชิญอุปสรรคใด ๆ ใหญ่โตเพียงไหน ก็จะไม่หลีกลี้หนีไปเสีย หากเผชิญกับทุกขสัจนั้น ๆ อย่างรู้เท่าทัน ด้วยการสาวหาเหตุแห่งทุกข์ให้ได้ และรู้จักดับทุกข์ตามแนวทางของอริยอัษฎางคิกมรรค หาไม่ก็นำเอาทานบารมี ศีลบารมี ขันติบารมี และวิริยะบารมีมาเป็นอุปกรณ์ในการขจัดทุกข์โรคภัยต่าง ๆ

ผลของญาณบารมี ย่อมช่วยให้เรามีสติอยู่เสมอไป ให้เห็นอะไร ๆ อย่างชัดเจน อย่างเป็นองค์รวม อย่างรู้ตัวทั่วพร้อม และยินดีเผชิญปัญหาต่าง ๆ อย่างเบิกบาน อย่างรู้เท่าทัน

ยิ่งเราสำนึกได้ว่า เรามีพุทธภาวะอยู่ในตน จะไปกลัวเกรงอะไรกับมาร ดังศัพท์ในทางมหายานใช้คำว่า ตถาคตครรภ หรือเรามีความเป็นเช่นนั้นเองอยู่ในท้องของเราทุกคนนั้นแล

๖) ปัญญาบารมี หรือปรัชญาปารมิตา

บารมีทั้งห้าที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ถือว่าเป็นสัมพัทธภาพ มีการโยงใยถึงกันระหว่างผู้ปฏิบัติธรรม ซึ่งสมาทานโพธิสัตวมรรคกับอีกฝ่าย ซึ่งอาจเป็นหนึ่งเดียวหรือรวมหมดทั้งสรรพสัตว์ที่เผชิญความทุกข์อยู่ ผู้ปฏิบัติธรรมอาจช่วยเกื้อกูลผู้อื่นและสัตว์อื่นได้บ้าง โดยที่ปัญญาบารมีหรือปรัชญาปารมิตานี้ถือว่าเป็นปรมัตถประโยชน์อย่างสูงสุด ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างเรากับเขา ปราศจากความเป็นทวิภาค หากเข้าถึงธรรมชาติที่แท้ เพื่อเข้าถึงสภาวะอันปลอดไปจากความนึกคิด ไม่มีอีกแล้วในเรื่องผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ โดยเข้าถึงสภาวะแห่งศูนยตา ซึ่งก็คือสาระของสรรพสิ่ง

ถ้าปราศจากปัญญาบารมีเสียแล้ว บารมีห้าขั้นแรกก็เป็นไปดังหนึ่งกิจกรรมสำหรับคนตาบอดเท่านั้น โดยที่ขั้นสุดท้ายนี้เป็นตัวนำ ดุจดังแสงสว่างที่พาบารมีทั้งห้าให้กระจ่างขึ้น ให้ทำกิจต่าง ๆ อย่างกระชับและแม่นยำ ท่านเปรียบเทียบว่าพระเจ้าจักรพรรดิเสด็จออกสงครามด้วยจาตุรงคเสนา เปรียบเทียบได้ว่าบารมีทั้งห้า ก็ดุจดังจาตุรงคเสนานั้นเอง โดยปัญญาบารมีคือ องค์พระจักรพรรดิผู้เป็นจอมทัพ ถ้าปราศจากพระองค์ท่านเสียแล้ว กองทัพจักได้ชัยชนะละหรือ

นี้ฉันใด ปัญญาบารมีก็ฉันนั้น เพราะปัญญาบารมีช่วยให้เห็นสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างกระจ่างชัด เมื่อใช้ทาน ศีล ขันติ วิริยะ และสมาธิ อย่างบรรสานสอดคล้องกัน ด้วยความเหมาะสมกลมกลืนกัน ไม่ใช่บารมีอย่างหนึ่งอย่างใดมากเกินไปหรือน้อยเกินไป

อนึ่ง การเข้าถึงปรัชญาบารมี ช่วยให้ผู้ประพฤติธรรมเข้าใจถึงวิสุทธิทั้งสามขั้นตอนอีกด้วย เช่น ทาน การให้ ถ้าผู้ให้โดยคิดถึงตนในฐานะผู้ให้ โดยมีผู้รับ การให้ดังกล่าวถือว่าเป็นทานอย่างธรรมดา หาใช่ทานบารมีไม่ แม้การให้ดังกล่าวย่อมอำนวยประโยชน์แก่ทั้งผู้ให้และผู้รับก็ตาม แต่ถ้าใช้วิธีของวิสุทธิทั้งสามแล้วไซร้ ผู้ที่สมาทานโพธิสัตวธรรมบารมี ต้องฝึกใจไว้ว่าไม่มีผู้ให้ ไม่มีผู้รับ และไม่มีการให้ คือให้อย่างไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับการให้อยู่ในกิจกรรมนั้น ๆ เลย และไม่มีการหวังประโยชน์หนึ่งใดตอบแทนจากการให้นั้น ๆ ด้วย กล่าวคือให้อย่างไม่มีความคิดในเรื่องการให้อยู่ในหัวสมองด้วยประการใด ๆ ปัญญาเกิดขึ้นมาเอง ว่าการให้เป็นการแสดงออกของทานบารมี ตามที่เราแต่ละคนมีพุทธสภาวะอยู่ในตน การให้จึงเป็นไปโดยไม่มีการนึกคิดหรือตรึกตรองใด ๆ สิ้น นับเป็นทานอันบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

๓

ที่กล่าวถึงบารมีทั้งหกของมหายานมาทั้งหมดนั้น เก็บความมาจากข้อเขียนของกัลยาณมิตร ชื่อ เรย์นัล เรย์ ซึ่งสอนหนังสืออยู่ด้วยกันกับข้าพเจ้า ณ มหาวิทยาลัยนาโรปะ ในสหรัฐเรื่อง Indestructible Truth ใช่ว่าข้าพเจ้าจะเข้าถึงโพธิสัตวธรรมบารมีดังกล่าวก็หาไม่ หากอยากเตือนใจพวกเราว่าบารมีทั้ง ๑๐ ของเรา เคยเป็นเนื้อหาสาระที่พาพวกเราให้เข้าถึงอุดมคติในพุทธศาสนามานานนักแล้ว รับฟังบางอย่างของมหายานเขา เพื่อเอามาเปรียบเทียบกับของเรา เพื่อเข้าหาภูมิปัญญาเดิมของบรรพชนของเรา คงช่วยให้เราถอนตัวออกได้จากหายนภัยที่เป็นอยู่กับพุทธศาสนาเวลานี้ โดยที่พระมหาเถระโดยเฉพาะก็ในวงการของพระสังฆาธิการชั้นสูงนั้น ไม่แน่ใจว่าท่านมุ่งปัญญาบารมีกันมากน้อยเพียงใด ถ้าขาดหัวใจในข้อนี้ไป ทั้งยังขาดสมาธิภาวนาด้วยแล้วไซร้ สีลสิกขาก็จะเป็นเพียงเครื่องร้อยรัดดุจดังสีลัพพตปรามาส ที่ทำให้ติดยึดในรูปแบบและพิธีกรรม ซึ่งนำไปสู่ไสยเวทวิทยา หาไม่ก็นำไปสู่การติดยึดในยศ ในศักดิ์ ในอำนาจ และเงินตราตลอดจนความสะดวกสบาย ซึ่งล้วนเป็นหายนภัยทั้งสิ้น

ถ้าสีล สมาธิ และปัญญาบกพร่อง จะทำให้ท่านนั้น ๆ กล้า ๆ กลัว ๆ ไม่กล้าเผชิญหน้ากับทุกขสัจ ไม่กล้าแม้เพียงพูดวาจาสัตย์ที่ขัดกับความนิยมของคนใหญ่คนโตในสังคมร่วมสมัย นี้แลคือเหตุแห่งความเสื่อมที่สำคัญ

ถ้าพระและอุบาสกอุบาสิกาของเรา จะหันกลับมาหาบารมีธรรมทั้ง ๑๐ ของเรา หรือทั้งหกของมหายานเขา ก็จะช่วยให้เราถอนตนขึ้นได้จากหายนภัยในบัดนี้ โดยเริ่มได้ง่าย ๆ จากสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา ซึ่งจักช่วยให้เราเกิดความเบิกบาน อาจหาญ อย่างโยงหัวใจมานำหัวสมอง ให้มองเห็นอันตรายของอัตวาทุปาทาน หากเห็นคุณประโยชน์ของการให้ยิ่งกว่าการรับ (ทาน) ของความเป็นปกติในตัวเราและสังคมรอบ ๆ เราให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม (ศีล)

นี่ก็คือเอาทาน ศีล ภาวนา กลับมาเป็นเป้าเพื่อเข้าถึงความวัฒนาสถาพร ดังคำว่า ภาวนานั้นมีคุณค่ายิ่งกว่ากล่าวว่าวัฒนาหรือพัฒนาเป็นไหน ๆ โดยเราต้องเข้าใจว่า ภาวนาหมายถึง

๑. *กายภาวนา* (การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ)

๒. *สีลภาวนา* (การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน)

๓. *จิตตภาวนา* (การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น)

๔. *ปัญญาภาวนา* (การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา)

ในบาลี ท่านแสดงภาวนา ๔ นี้ ในรูปที่เป็น

คุณบทของบุคคล จึงเป็น *ภาวิตกาย ภาวิตสีล ภาวิตจิต ภาวิตปัญญา* (ผู้ได้เจริญกาย ศีล จิต และปัญญาแล้ว) บุคคลที่มีคุณสมบัติชุดนี้ครบถ้วนย่อมเป็นพระอรหันต์

อีกนัยหนึ่ง ภาวนาในแง่ของเรา ก็รวมตลอดหมด ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม (สีล) และปัญญา และโดยเนื้อหาสาระแล้วก็ไม่ขัดกับโพธิสัตวธรรมบารมีของฝ่ายมหายาน เป็นแต่เขาอธิบายกว้างขวางออกไป และในบางแง่มุม ลุ่มลึกลงไปอย่างควรแก่การรับฟังเป็นอย่างยิ่ง

หากการบรรยายมาทั้งหมดนี้ ถ้าจะมีประโยชน์ ผู้ฟังน่าจะนำไปตรึกตรอง แล้วหาทางคิดร่วมกัน พูดจาหารือกัน จนเป็นการกระทำร่วมกันในหมู่กัลยาณมิตร แม้จะนอกแวดวงของกลุ่มเสขิยธรรมออกไปก็ยังได้ ซึ่งรวมถึงเครือข่ายชาวพุทธเพื่อพุทธศาสนาและสังคมไทย กลุ่มพุทธศาสน์เพื่อสังคม และผู้คนในแวดวงของคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา ซึ่งรวมถึงศาสนิกเหล่าอื่นด้วย โดยเราไม่ถือว่าเขานั้น ๆ ด้อยกว่าเราหรือเป็นบุคคลวงนอก ที่ต่างไปจากเรา ถ้าเราเป็นกัลยาณมิตรของกันและกัน เราย่อมร่วมกันเจริญบารมีธรรมเท่าที่จะทำได้จากสามัญบารมี ขึ้นสู่อุปบารมี จนถึงปรมัตถบารมีในที่สุด

ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วไซร้ หายนภัยในปัจจุบัน อันเป็นสนิมที่เกาะแน่นอยู่ในสถาบันหลักของพุทธศาสนาไทย ก็จะเป็นตัวบ่งชี้ให้พวกเราที่รู้จักวางท่าทีอย่างถูกต้อง เพราะคนในกระแสหลัก รวมทั้งพระผู้ทรงสมณศักดิ์สูงที่หลงในยศ ในอำนาจ และในความรู้แค่หางอึ่ง อย่างปราศจากโยนิโสมนสิการ ก็ต้องปล่อยให้เขาล่มลงไป โดยที่นี่ไม่ใช่ครั้งแรก ดังเมื่อตอนก่อนกรุงแตกในปี ๒๓๑๐ สภาพของคณะสงฆ์ในสถาบันหลัก ก็คงไม่ดีไปกว่าเวลานี้มากนัก แม้เวลานั้นลัทธิบริโภคนิยมยังไม่มี ทุนนิยมยังไม่แข็งกล้า แต่เจ้ากูก็ติดในไสยเวทวิทยากันมิใช่น้อย เฉกเช่นการปลาสนาไปของคณะสงฆ์ในลังกาทวีป ในสมัยพระเจ้าบรมโกศก็เช่นกัน แม้จนการล่มสลายของพระพุทธศาสนาในชมภูทวีปก็ส่อเค้า แต่ก่อนการรุกรานของพวกมุสลิมด้วยซ้ำไป

และแล้วบัดนี้ พุทธศาสนาก็มีทีท่าแห่งการฟื้นฟูขึ้น แม้ในชมภูทวีป โดยอาศัยการกดขี่อย่างเลวร้ายของสินธูธรรม ที่ทำให้เกิดบุคคลอย่างนายแอมเบดก้าขึ้นจากวรรณะจัณฑาล จนคนจัณฑาลจำนวนมหาศาลหันมาสมาทานพระพุทธศาสนา แม้จะยังขาดไตรสิกขาอยู่มาก ก็มีทางที่จะช่วยกันพยุงให้กระเตื้องขึ้นได้ ยิ่งจีนทำลายล้างพุทธศาสนาในธิเบต องค์พระประมุขและพุทธศาสนิกจากประเทศนั้น ได้นำแสงธรรมกลับมาสู่ชมภูทวีป เป็นเหตุให้ชนชั้นนำในประเทศนั้นหันคืนกลับมาสู่พุทธศาสนาอย่างน่าชื่นชม เป็นจำนวนมิใช่น้อย มิใยต้องเอ่ยถึงการแผ่พระศาสนาไปในประเทศต่าง ๆ ทางอัษฎงคต

ถึงสถาบันหลักในทางพุทธศาสนาของไทยจะไม่ฟื้นขึ้นมาได้ง่าย ๆ ตราบใดที่เรายังมีอลัชชีและสมีอยู่ในวงการพระมหาเถระชั้นสูง หาไม่เราก็มีแต่พระสังฆาธิการที่มีแต่ความกล้า ๆ กลัว ๆ หรือกลัวยิ่งกว่ากล้า ที่จะเจริญเนกขัมปฏิปทาอย่างโยงใยไปถึงบารมีอีก ๙ ประการ ก็คงต้องปล่อยให้หายนภัยกลืนกินท่านนั้น ๆ ไป และตราบใดที่สถาบันสงฆ์ยังเป็นเพียงทางผ่านให้พระหนุ่มเณรน้อยได้รับการศึกษาเพียงแค่ในระดับหัวสมอง ให้เขาไปมีอาชีพที่ดีขึ้นกว่าเดิมในทางเศรษฐทรัพย์ แม้เขาไม่จำเป็นต้องเป็นคนดี โดยคณะสงฆ์เองก็เลิกทำหน้าที่ตามพระวินัยบัญญัติเพื่ออบรมพระนวกะ ให้เป็นมัชฌิมะและเถระอย่างรู้เท่าทันพระวินัย ให้สีลสิกขาโยงใยไปถึงจิตสิกขาเพื่อเข้าถึง

อ่านต่อหน้า ๓๕

พิภพ อุดมอิทธิพงศ์ แปล

จาก "Yassir and Khadijah Chadly : A Conversation with a Muslim Imam and His Wife"
เรื่องและภาพจาก Turning Wheel, Winter 2002

บทสนทนากับโต๊ะอิหม่ามและภรรยา

Yassir and Khadijah Chadly

Yassir Chadly เป็นโต๊ะอิหม่ามหรืออาจารย์สอนศาสนาในมัสยิดแห่งเมืองโอกแลนด์ รัฐแคลิฟอร์เนีย เขาอาศัยอยู่กับ Khadijah ภรรยาของเขาและลูกสามคนในเมืองอัลบานี ยัสเซอร์ทำงานเป็นเจ้าหน้าที่กู้ภัยที่สระว่ายน้ำสาธารณะหลายแห่งในเมืองเบิร์กเลย์ และเป็นนักดนตรีมีฝีมือ เขาร้องเพลงและเล่นเครื่องดนตรีของโมร็อคโคที่ชื่อว่า Oud และ Gimbri ซึ่งเป็นเครื่องสายทั้งคู่ คาดีซาห์เองก็ร่วมร้องกับเขาด้วยบางครั้ง และเล่น Karcaba เครื่องเขย่าประกอบจังหวะ คาดีซาห์ยังทำกระเบื้องเซรามิกและภาชนะดินเผาที่มีสีสันลวดลาย และจารึกด้วยถ้อยคำจากพระคัมภีร์อัลกุรอ่าน

อลัน เซนุกเก (Alan Senauke) และซูซาน มูน (Susan Moon) ได้สัมภาษณ์ยัสเซอร์และคาดีซาห์ในบ่ายวันเสาร์ในห้องนั่งเล่นที่บ้านในเมืองอัลบานี และคาดีซาห์ได้ชงชารสมินต์แบบโมร็อคโคให้ดื่มอย่างเอร็ดอร่อย หลังการสัมภาษณ์ พวกเขายังได้ร่วมกันร้องเพลงด้วย...

อลัน : ช่วยเล่าความเป็นมาของคุณหน่อยได้ไหม คุณได้ปฏิบัติธรรมมาในแนวไหนบ้าง

ยัสเซอร์ : ผมเติบโตในคาสซาบลังกา ประเทศโมร็อคโค ครอบครัวผมนับถือศาสนาอิสลามนิกายซูฟี หรือที่เรียกว่าพวก “ชาดลี” (Chadly) ผมก็เลยมีนามสกุลว่า “ชาดลี” ด้วย

พ่อผมรู้คัมภีร์อัลกุรอ่านทั้งเล่ม ส่วนผมในตอนเด็กกลับเป็นตรงกันข้าม คำถามที่ผมชอบถามพ่อก็คือ “ทำไมพ่อต้องทำละหมาด (สวดมนต์) วันละห้าครั้ง และประกอบพิธีพวกนั้นด้วยล่ะ พวกอเมริกันเขาไปถึงพระจันทร์แล้วนะ พวกเขาเรียนรู้ที่จะทำโน่นทำนี่ แต่พ่อเอาแต่สวดภาวนา เดี๋ยวเราก็ไม่ทันเขาหรอก”

พ่อก็จะบอกว่า “ลูกเอ๋ย ไอ้พวกที่เหยียบพระจันทร์ได้น่ะ ถ้าพวกนั้นทำให้พระอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตกได้ด้วยละก็ พ่อก็จะขอสมัครเป็นสาวกของพวกเขาด้วยคนหนึ่ง” ผมเองก็อดหัวเราะไม่ได้กับที่พ่อพูด

ยัสเซอร์ ชาดลี
กำลังเล่น Gimbri เครื่องดนตรีของโมร็อคโค
ถ่ายภาพโดย ซูซาน มูน

พ่อปล่อยให้ผมทำตัวเป็นขบถ ปล่อยให้ไว้ผมยาว เล่นเพลงของเจมส์ เทเลอร์และจิมมี เฮ็นดริกซ์ ด้วยกีตาร์ อ่านหนังสือของคาร์ล มาร์กซ์ เพื่อนของพ่อมักจะบอกว่า "เฮ้ นี่ลูกของคุณเหรอ มันบ้าไปแล้วมั้ง" พ่อก็จะบอกว่า "ผมเพียงแต่ให้ภูมิคุ้มกันลูกเท่านั้นแหละ"

ซูซาน : แล้วคุณมาถึงอเมริกาได้อย่างไรกัน

ยัสเซอร์ : ในตอนทศวรรษ ๑๙๗๐ ผมได้เป็นครูสอนโรงเรียนมัธยมในคาสซาบลังกา และในตอนฤดูร้อน ผมได้สมัครสอนภาษาอาราบิกให้กับพวกอาสาสมัครอเมริกันพีซคอร์ปเพื่อหาลำไพ่พิเศษเล็ก ๆ น้อย ๆ ผู้หญิงอเมริกันที่ผมสอนคนหนึ่งมาจากรัฐเวอร์มอนต์ และเราใกล้ชิดกัน เธอกับเพื่อนอาสาสมัครอเมริกันคนอื่น ๆ ได้มาที่บ้านผมบ่อย ๆ แม่ผมก็จะชงชาและทำแพนเค้กแบบโมร็อคโคให้พวกเขากิน พวกเขาบอกว่า "พวกคุณดีต่อพวกเราเหลือเกิน เราอยากเชิญให้คุณไปเที่ยวบ้านเราที่อเมริกาบ้าง" แล้วพวกเขาก็ซื้อตั๋วเรือบินให้ผม พร้อมทั้งหาวีซาแบบนักท่องเที่ยวให้ด้วย เมื่อไปถึงอเมริกา ผมก็ได้ไปเยี่ยมพวกเขาที่กรุงนิวยอร์ก บอสตัน และเวอร์มอนต์

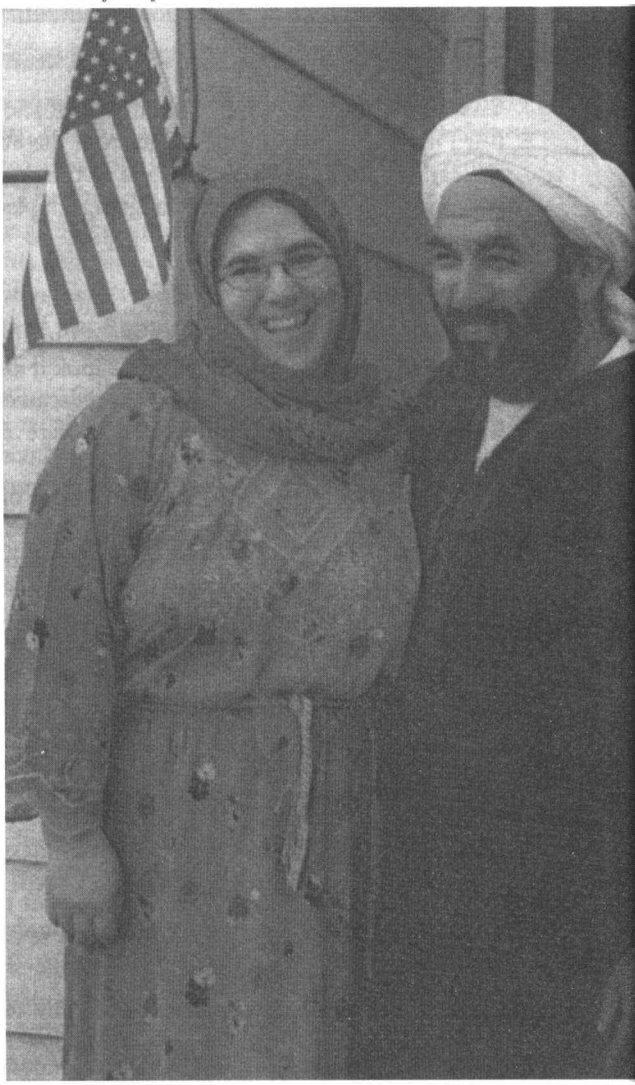
ในปี ๒๕๒๐ โฮซิน ซึ่งเป็นเพื่อนเก่าแก่ของผมและเป็นครูอเมริกันอีกคนหนึ่งได้ชวนให้ผมมาเที่ยวที่ซานฟรานซิสโก เขาบอกว่า "คุณยังไม่ได้เห็นอะไรหรอก ถ้ายังไม่ได้มาแถบชายฝั่งตะวันตกของอเมริกา (Bay Area) มันเหมือนกับโมร็อคโคยังไงยังงั้นแหละ" เขาชวนผมหลายเที่ยวและบอกผมว่า "มาสิ แล้วคุณจะไม่เสียใจเลยที่มา"

ตอนนั้นเขาทำงานที่ร้านอาหารโมร็อคโค ผมก็เลยไปที่ร้านซึ่งเป็นของเพื่อนเขา ที่ร้านมีคณะระบำสะดืออยู่สามคน คนหนึ่งเล่น Oud อีกคนเล่นกลอง และอีกคนเป็นนักเต้น ผมรู้สึกประหลาดใจมากที่เห็นอเมริกันชนสามคนเล่นดนตรีของเรา

ผมรอจนพวกเขาเล่นเสร็จและได้บอกพวกเขาว่า "ผมขอเล่น oud ได้ไหม" แล้วผมก็เริ่มเล่น พวกเขาชอบที่ผมเล่นมากและบอกว่า "พวกเราอยากให้คุณมาร่วมวงด้วยจังเลย"

ตอนนั้นที่ร้านต้องการบริกรอีกคนหนึ่ง ผมก็เลยทำงานหาลำไพ่พิเศษที่นั่น เมื่อเลิกจากงานที่นี่ ผมก็ไปอีกร้านหนึ่งที่ชื่อว่า Keystone Korner

คาดีชาห์ และยัสเซอร์ ชาดลี ที่หน้าบ้านพักในเมืองอัลบานี รัฐแคลิฟอร์เนีย. ถ่ายภาพโดย ซูซาน มูน

ตอนนั้นมียามหัวล้านเฝ้าอยู่ข้างหน้า เมื่อเห็นผมเขาก็ทักว่า "ซาลาม อาไลกุม" ผมก็ทักตอบว่า "อาไลกุม ซาลาม" แล้วเขาก็เชิญผมเข้าไปในร้าน ทำให้ผมได้ฟังเพลงของนักดนตรีแจ๊ซอย่าง Winton Marsalis นานมากก่อนที่เขาจะดัง และยังได้ฟัง Art Blakley และ วง Jazz Messengers ซึ่งทำให้ชีวิตผมเปลี่ยนไปทั้งหมด

อลัน : คุณพบกับคาดีซาห์ได้อย่างไร

ยัสเซอร์ : ตอนนั้นผมเอาเครื่องดนตรีแบบโม-ร็อคโคไปขายที่ตลาด ชาวโมร็อคโคจำนวนมากมักจะนัดพบกันที่ตลาดแอซบี มันเป็นเหมือนกับชุมชนย่อย ๆ แห่งหนึ่ง พวกโมร็อคโครู้ว่าจะพบกันได้ที่ไหน คาดีซาห์มาที่ตลาดและก็ได้เห็นเครื่องดนตรีชิ้นนั้น เธอบอกว่า "นี่เป็นเครื่องดนตรีแบบโมร็อคโคนี่" เธอรู้เพราะว่าเคยไปโมร็อคโคมาหลายครั้งแล้ว

ตอนนั้นผมยังสอนดนตรีอยู่ ผมก็เลยเชิญให้เธอมาเรียนด้วย เธอมาและก็ได้ชงซามินต์และใส่ชุดสีดำ แล้วเราก็เริ่มคุยกันไปเรื่อย ๆ

ซูซาน : คาดีซาห์ ตอนนั้นคุณกำลังศึกษานิกายซูฟีแล้วหรือยัง

คาดีซาห์ : ตอนนั้นดิฉันไปอยู่ต่างประเทศมา ๕ ปีและได้ศึกษาศาสนาพุทธแบบธิเบตที่เมืองธรรมศาลา และได้เริ่มเรียนนิกายซูฟีและศาสนาอิสลามด้วย ตอนนั้นดิฉันก็เริ่มสนใจแล้วล่ะ อันที่จริงดิฉันเกิดมาในครอบครัวชาวยิวแต่ครอบครัวเราก็ไม่ได้เคร่งศาสนาแบบนั้น ดิฉันเองก็ไม่ได้มองว่าตัวเองเป็นชาวยิว นอกจากในด้านวัฒนธรรมเท่านั้น

อลัน : ยัสเซอร์ แล้วคุณได้กลายเป็นโต๊ะ-อิหม่ามได้อย่างไร

ยัสเซอร์ : เมื่อมาที่อเมริกาตอนนั้นผมยังนับถือศาสนาอิสลามแบบเผ่าชาดลีอยู่ ตอนนั้นมีแค่ผมคนเดียวไม่มีใครแถวนี้นับถือศาสนาอิสลามสายนี้เลย พอชีกนาชิมซึ่งเป็นศาสนาจารย์ซูฟีแบบเผ่า Naqshbandi มาถึง ผมก็เลยได้ไปนมัสการท่าน ผมได้เห็นเปลวไฟพวยพุ่งออกจากศีรษะของท่าน มันเหมือนกับภาพรูปปั้นแบบเปอร์เซียที่มีการนำเอาเปลวไฟไปไว้เหนือศีรษะบุคคลที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือภาพนักบุญในยุโรปที่มีเปลวไฟพวยพุ่งรอบศีรษะ เมื่อได้เห็นรัศมีไฟนี้ซึ่งใหญ่มาก ทำให้ผมทราบทันทีว่าท่านเป็นตัวแทนแห่งแสงสว่าง ผมรู้แล้วว่าได้มาพบกับคนที่จริง บุรุษที่ยิ่งใหญ่ ผมก็เลยเข้ารีตกับนิกายของท่าน และท่านก็ได้แต่งตั้งให้ผมเป็นโฆษกของนิกาย และคอยให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่ต้องการเข้ารีตด้วย และต่อมาก็ได้มอบคฑานี้ให้ด้วย

อลัน : ก็เท่ากับท่านส่งมอบตำแหน่งให้ใช่มั้ย

ยัสเซอร์ : ใช่ เป็นการส่งมอบตำแหน่งให้

อลัน : แสดงว่าท่านเห็นอะไรบางอย่างในตัว-คุณน่ะสิ

ซูซาน : ช่วยเล่าให้ฟังเกี่ยวกับมัสยิดของคุณหน่อยสิ

ยัสเซอร์ : ผมไปที่มัสยิดที่ชื่อว่ามัสยิดอัล อิมาน และผมเทศน์ที่นั่นทุกวันศุกร์ ซึ่งเป็นวันถือศีลของชาวมุสลิมเหมือนกับวันซับบาธของชาวยิวหรือวันอาทิตย์สำหรับชาวคริสต์ ผมจะให้คำปรึกษาที่ตรงกับใจพวกเขา ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้มาฟัง ทุกเช้าวันเสาร์พวกเราจะทำกิจกรรมบางอย่างคล้าย ๆ กับพุทธนิกายเซ็น ซึ่งเราเรียกว่า ซิกูร์ คือ พวกเราจะนั่งกันเป็นวงกลม

ซูซาน : คุณเป็นอาจารย์หลักที่นั่นใช่ไหม

ยัสเซอร์ : ใช่ ผมเป็นอิหม่ามเพียงคนเดียวที่มัสยิด

อลัน : "อิหม่าม" หมายถึงครูใช่มั๊ย

ยัสเซอร์ : อิหม่าม หมายถึงใครก็ตามที่เป็นผู้นำการสวดภาวนา

ซูซาน : คนที่มามัสยิดของคุณเป็นใครกันบ้าง

ยัสเซอร์ : ส่วนมากพวกเขาจะเป็นอเมริกันเชื้อสายอัฟริกัน (คนผิวดำ) และอเมริกันเชื้อสายยุโรป บางคนก็มาจากปากีสถานและบังคลาเทศ มีคนเชื้อสายอาหรับเพียง ๒-๓ คน

คาดีชาห์ มัสยิดที่นี่ส่วนมากมักจะตั้งขึ้นเพื่อคนเฉพาะกลุ่ม อย่างเช่น มัสยิดสำหรับคนผิวดำล้วน ๆ หรือสำหรับชาวอัฟกานิสถานล้วน ๆ หรือสำหรับชาวปากีสถานล้วน ๆ แต่มัสยิดของเราค่อนข้างแปลก เพราะคนที่มา มาจากหลากหลายเผ่าพันธุ์

ซูซาน : ใครก็มามัสยิดของคุณได้ใช่ไหม

ยัสเซอร์ : ตรงใต้ป้าย "มัสยิดอัลอิมาน" เราเขียนไว้ว่า "ยินดีต้อนรับทุกท่าน"

อลัน : ศาสนาอิสลามมีความสัมพันธ์กับศาสนาอื่น ๆ ที่ถ่ายทอดจากท่านอับราฮัม อย่างเช่นศาสนายูได หรือศาสนาคริสต์อย่างไร

ยัสเซอร์ : ก็เหมือนกับที่คุณพูดนั่นแหละ ท่านอับราฮัมเป็นตัวเชื่อมระหว่างทั้งสามศาสนา ศาสนาทั้งสามมีจุดเริ่มต้นมาจากท่านอับราฮัม พระมะหะหมัดเองก็มีเชื้อสายสืบทอดจากท่านอับราฮัม ชาวอาหรับมีความรู้เกี่ยวกับบรรพชนของเขาดี เหมือนกับที่ชาวมอร์มอนเป็นที่นี่

อลัน : เหมือนกับที่พวกเราในนิกายเซ็นทำเหมือนกัน ผมเองมีเอกสารที่ระบุถึงสายการสืบทอดจากยุคต่าง ๆ นับจากยุคพุทธกาลลงมาจนถึงครูของผมและมาจนถึงผม

ยัสเซอร์ : เรามีการนับสายการสืบทอดแบบนั้นเหมือนกัน ท่านอับราฮัมมีลูกชาย ๒ คนคือ ไอสักและ อิชเมล และอิชเมลมีลูก ๑๒ คน ซึ่งลูก ๑๒ คนนี้ได้กลายเป็นชนเผ่าทั้ง ๑๒ เผ่าและท่านศาสดามะหะหมัดก็มาจาก ๑ ใน ๑๒ เผ่าที่ว่านี้ ท่านเกิดหลังจากพระเยซู ๖๐๐ ปี ซึ่งนับช่วงของการสืบทอดที่ยาวนานมากที่สุดระหว่างศาสดาองค์หนึ่งไปยังศาสดาอีกองค์หนึ่ง ในศาสนาอื่นศาสดาต่าง ๆ มักจะสืบทอดต่อเนื่องกัน ก่อนพระเยซูก็เป็นจอห์น เดอะ แบบติสต์ และก่อนหน้านั้นก็เป็นท่านโจนาห์

อลัน : ภายหลังจากพระมะหะหมัดมีศาสดาองค์อื่น ๆ อีกหรือไม่

ยัสเซอร์ : เมื่อพระมะหะหมัดเกิดขึ้นมา ท่านได้กล่าวว่า "ศาสดาต่าง ๆ ก็เหมือนกับอิฐในบ้าน บ้านนั้นเกือบจะสำเร็จลงแล้วหากแต่ขาดอิฐไปเพียงหนึ่งก้อน ข้าพเจ้าเองเป็นอิฐก้อนนั้น และบัดนี้บ้านทั้งหลังได้สำเร็จเสร็จลงแล้ว" ทั้งท่านยังได้กล่าวว่า " จะไม่มีศาสดาอื่นใดหลังจากข้าพเจ้า หากการตรัสรู้ธรรมจักดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง" ท่านกล่าวว่าธรรมฉันทะจะเกิดขึ้นในหมู่มนุษยชาติโดยผ่านความฝันของพวกเขา

มันก็เหมือนกับเป็นช่องว่างขนาดใหญ่ แล้วมันก็ บูม ออกมา พระมะหะหมัดก็เกิดขึ้นมา ท่านเกิดขึ้นมากลางทะเลทรายในกรุงเมกกะ ในศูนย์กลางอันเวิ้งว้าง

ในขณะที่ยังเด็ก ท่านรู้ว่ามีบางสิ่งที่พิเศษในตัวเอง แต่ท่านไม่เข้าใจว่ามันมีคุณค่าอะไรจนกระทั่งท่านเริ่มเป็นหนุ่ม ดังนั้นเมื่ออายุได้ ๔๐ ปี ท่านได้ไปปลีกวิเวกในถ้ำและได้ตั้งคำถามขึ้นว่า "เราเป็นใครกันนะ ทำไมเราถึงอยู่ที่นี่ และเรามาจากไหน เราจะไปที่ไหนกัน และนี่มันมีความหมายอะไรกันแน่"

แล้ววันหนึ่งเทวดาเกเบรียล ก็ได้มาพบกับท่านแล้วบอกว่า "จงอ่าน" พระมะหะหมัดก็บอกว่า "ผมอ่านหนังสือไม่เป็น" เทวดาก็ได้จับมือพระองค์แล้วได้กล่าวว่า "จงอ่าน" ดังนั้นคำคำแรกที่เกิดขึ้นในศาสนาอิสลามคือคำว่า "epcah" หรือในภาษาอังกฤษว่า "อ่าน" ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ เทวดาเกเบรียลได้บอกกับพระมะหะหมัดว่า "เจ้าเป็นศาสดาองค์หนึ่ง และเจ้าต้องออกไปข้างนอกเพื่อบอกกับประชาชนว่าพระเจ้าได้ส่งให้เจ้ามาเพื่อแก้ไขการดำรงชีวิตอย่างไร้ศีลธรรมของพวกเขา" ตอนนั้นพวกเขาต่างมีชีวิตที่เลวร้าย พวกเขามีชีวิตแบบชนเผ่า และทุกคนต่างเป็นเอกเทศจากกัน แต่ละคนก็มีกฎเกณฑ์ของตัวเอง พวกเขาไม่สามัคคีกัน พวกเขาต่างบูชาเทพเจ้าที่แตกต่างกัน พวกเขามีเทพเจ้าบูชาถึง ๓๖๕ องค์ไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน ชนเผ่าต่าง ๆ มุ่งมาที่นครเมกกะ และถวายเงินให้กับเทพเจ้าที่ต่างกันของแต่ละคน

เมื่อพระศาสดาได้ถือกำเนิดขึ้น ท่านก็ได้ประกาศว่าการแบ่งแยกนี้ไม่มีอยู่ นอกจากความเป็นหนึ่งเดียว ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นหนึ่งเดียว และทุกสิ่งทุกอย่างได้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นหนึ่งเดียว และยิ่งไปกว่านั้นความเป็นหนึ่งเช่นนั้นไม่อาจจะจินตนาการได้ ตอนนั้นพวกเขาแต่ละคนต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่ท่านบอกว่ามันไม่อาจจะเป็นไปได้และไม่มีสิ่งนั้นอะไรที่คุณคิดว่าเป็น มันก็จะไม่เป็น

ชาวบ้านต่างงุนงงสงสัยต่อคำสอน และกล่าวว่า "แล้วเราจะยึดเหนี่ยวกับสิ่งใดเล่า ในเมื่อเราไม่รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร" ชาวบ้านได้เข้ามาหาท่านและขู่ที่จะสังหารท่าน ท่านจึงต้องไปยังอีกสถานที่หนึ่งที่เรียกว่า เมืองเมดินา และในเมดินา ท่านก็ได้พบกับคนที่พร้อมจะรับสาสน์จากท่าน

แต่ตอนนั้นชนเผ่าใหญ่ที่สุดเผ่าหนึ่งในอาหรับโกรธมาก เพราะพวกเขาได้เงินมากมายจากการบูชาของชนเผ่าต่าง ๆ ที่พากันหลงไหลบูชาในเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ พวกเขาบอกว่า "นี่เจ้ามะหะหมัดบอกว่าเราจะต้องมีเทพเจ้าองค์เดียวและยังเป็นเทพเจ้าที่เรามองไม่เห็นอีกด้วย ถ้าอย่างนั้นเราต้องกำจัดเจ้ามะหะหมัดไป" ตอนนั้นก็เลยเกิดสงครามขึ้นมาและพระมะหะหมัดก็ต้องปกป้องตัวเอง

ท่านสามารถชนะสงคราม และได้กลับไปยังกรุงเมกกะ และครอบครองนครแห่งนั้น ผู้คนต่างหวาดกลัวว่าท่านจะล้างแค้น พวกเขาได้ถามท่านว่า "ท่านจะทำอย่างไรกับพวกเราล่ะ" ท่านก็บอกว่า "พวกท่านก็รู้จักข้าพเจ้านี่ แล้วพวกท่านคิดว่าข้าพเจ้าจะทำอย่างไรล่ะ" พวกเขาก็บอกว่า "ท่านเป็นผู้มีความกรุณาอย่างมาก" พระมะหะหมัดจึงบอกว่า "ท่านพูดถูกต้องแล้ว" และท่านก็ให้อภัยกับทุกคน ซึ่งนับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ

เหตุการณ์ครั้งนั้นนับว่ามีชื่อเสียงมาก กล่าวคือการให้อภัยกับมหาชนในนครเมกกะ ก่อนหน้านั้นไม่ว่าใครที่ชนะสงครามก็มักจะทำการล้างแค้นด้วยการเข่นฆ่าคนของอีกฝ่ายให้ตายไปจนหมด การให้อภัยยังเป็นเรื่องใหม่ในตอนนั้น

ซูซาน : ช่วยเล่าให้ฟังหน่อยเกี่ยวกับทัศนะทั่วไปในศาสนาอิสลามในเรื่องของความรุนแรงและสงคราม

ยัสเซอร์ : มันก็มีแนวคิดเกี่ยวกับนกพิราบ ซึ่งนกพิราบเป็นตัวแทนของสันติภาพ แต่ถ้าคุณไม่ทำอะไรเพื่อปกป้องนกพิราบ นกอินทรีย์ก็จะมาจิกกินนกพิราบไป คุณจะต้องหาทางปกป้องนกพิราบ ดังนั้น ถ้าคุณอยากจะมีสันติภาพคุณก็ต้องพยายามป้องกันไม่ให้นกอินทรีย์มากินนกพิราบตัวนั้นได้ เพราะนกอินทรีย์มักจะล่าเหยื่อที่เป็นนกพิราบเสมอ

อลัน : นี่เป็นอุปมาอุปไมยที่น่าสนใจ เพราะอินทรีย์ก็เป็นสัญลักษณ์ของประเทศของเรา ผมคิดว่าคนเป็นจำนวนมากในโลกมีความเห็นว่า อเมริกามีอำนาจเหมือนกับเป็นผู้ล่าเหยื่ออย่างนั้น

ยัสเซอร์ : ตามหลักศาสนาอิสลาม คุณสามารถป้องกันตัวเองได้ แต่คุณต้องพร้อมจะพูดว่า "นี่คุณกำลังกดขี่ฉันและฉันจำเป็นจะต้องปกป้องตัวเอง" นี่ไม่ใช่สิ่งที่จะมาเล่นลิ้นกัน คุณต้องบอกสิ่งนั้นอย่างตรงไปตรงมา การเลี่ยงบาลีเพื่อฆ่าคนที่บริสุทธิ์ไม่ใช่หลักการของศาสนาอิสลาม

คาดีซาห์ : เราไม่ยอมรับการฆ่าตัวตายด้วยเช่นกัน เราถือว่าเป็นบาปอย่างหนึ่ง

ซูซาน : ดูเหมือนว่าทุกศาสนามีแนวโน้มที่อาจจะเป็นลัทธิคลั่งศาสนาที่สุดโต่งได้ คุณคิดว่าศาสนาอิสลามมีแนวโน้มในทำนองนั้นอย่างเด่นชัดหรือไม่

ยัสเซอร์ มันไม่ได้มีอะไรเกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามหรอก แต่เป็นเรื่องของตัวบุคคลบางคนที่มีแนวโน้มจะเชื่อมั่นในตัวเองสูงและยโสโอหัง ถ้าคุณเอาคน ๆ นั้นมานับถือศาสนาอิสลามเขาก็จะแสดงพฤติกรรมแบบนั้นในศาสนาอิสลาม และถ้าคุณเอาเขามานับถือศาสนาคริสต์ เขาก็จะแสดงพฤติกรรมเช่นเดียวกันในศาสนาคริสต์ พวกเขาเป็นบุคคลที่ทำสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยแรงผลักดันจากความเจ็บปวดและความโกรธ พวกเขาไม่ได้มีฐานที่มั่นคงอะไร

พื้นฐานสำคัญของศาสนาอิสลามคือความศรัทธา ตามหลักศาสนาอิสลามศรัทธา จะต้องประกอบด้วย ๒ คุณธรรม กล่าวคือความอดทนและความกตัญญู ถ้าคุณไม่มีคุณธรรมทั้งสองประการนี้ คุณก็ไม่อาจมีศรัทธาได้

นี่แสดงว่าพวกนั้นไม่มีความอดทน พวกเขาต้องการที่จะทำอะไรบางอย่างอย่างรวดเร็ว "ก็คุณทำกับฉันอย่างนี้ ฉันก็ต้องตอบโต้กับคุณบ้าง" แต่การมองให้เห็นถึงเบื้องหลังของปัญหาและทำความเข้าใจล้วนแต่ต้องอาศัยความอดทน

และถ้าคุณไม่มีความศรัทธา ก็แสดงว่าคุณไม่มีความกตัญญูเช่นกัน เหมือนกับที่บอกว่า "สิ่งที่พวกเขากระทำกับฉันถือเป็นบทเรียนของฉันโดยแท้ และฉันควรที่จะมีความสุข เพราะว่าฉันกำลังได้รับบทเรียน" นี่คือความกตัญญู ซึ่งเป็นพื้นฐานของศรัทธาในศาสนาอิสลาม

ในช่วงท้ายของศตวรรษที่แล้ว ขบวนการหัวรุนแรงกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า Wahabism ได้ก่อตัวขึ้นในประเทศซาอุดิอาระเบีย กลุ่มหัวรุนแรงนี้ได้ขยายใหญ่ขึ้นพร้อมกับการที่ประเทศซาอุดิอาระเบียได้ร่ำรวยมากขึ้น พวกเขาไม่ได้สร้างกฎเกณฑ์อะไรขึ้นมาใหม่ พวกเขาเพียงแต่ตีความและใช้กฎหมายอย่างสุดโต่ง พวกเขาบอกว่าคุณไม่สามารถฟังเพลงได้ และผู้หญิงก็ไม่สามารถขับรถได้ อะไรทำนองนั้นแหละ ตอนนี้พวกเขากำลังเผยแพร่ลัทธิ Wahabism ไปทั่วโลก และนั่นเป็นทัศนคติของคนทั่วไปที่มีต่อศาสนาอิสลามตอนนี้

ซูซาน : คุณช่วยจำแนกความแตกต่างระหว่างนิกายต่าง ๆ ของศาสนาอิสลามได้ไหม

ยัสเซอร์ : ๙๐% ของชาวมุสลิมนับถือนิกายซุนนี พวกเขาปฏิบัติตามวิถีทางที่ท่านศาสดาได้เคยทำมา ส่วนอีก ๑๐% เป็นพวกนิกายชีอะห์ พวกเขาบอกว่าคนที่จะสามารถบอกให้เราทำสิ่งโน้นสิ่งนี้ได้จะต้องสืบเชื้อสายมาจากพระศาสดาเท่านั้น

คาดีซาห์ พวกเราต่างนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน ที่เขากล่าวคือความแตกต่างเท่าที่มีอยู่ พวกที่นับถือซูฟี ก็ไม่ได้เป็นอีกนิกายหนึ่ง ทั้งยัสเซอร์และดิฉันต่างก็เป็นซุนนีและซูฟี เพียงแต่นิกายซูฟีจะเน้นคำสอนที่เป็นรหัสนัยมากหน่อย

ซูซาน : แล้วคนในประเทศ ซาอุดิอาระเบียนับถือนิกายซุนนีใช่ไหม

ยัสเซอร์ : ใช่ พวกเขาเป็นซุนนี แต่พวกเขาต่อต้านนิกายชูฟีมาก

คาดีชาห์ : ในนิกายซูฟี พวกเราสนใจแต่ว่าบุคคลนั้น ๆ มีความตั้งใจหรือมีใจที่จะทำ มากกว่าจะไปดูว่าพวกเขาปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือไม่

ซูซาน : อีกแง่มุมหนึ่งของศาสนาอิสลามที่ดิฉันคิดว่าคนทั่วไปเข้าใจผิดไปมาก โดยเฉพาะในขณะนี้ได้แก่ความหมายของคำว่า ยีฮัด

ยัสเซอร์ : สงครามศักดิ์สิทธิ์หรือยีฮัดมีอยู่ ๒ ประเภท คือการต่อสู้ภายนอกและภายใน ยีฮัดแบบหนึ่งคือการต่อสู้เพื่อหยุดยั้งความอยุติธรรม เป็นตอนที่คุณต้องทำอะไรบางอย่างเพื่อให้มันดีขึ้น เหมือนอย่างที่ท่านมาร์ติน ลูเธอร์ คิง ทำ ซึ่งก็ถือได้ว่าท่านทำยีฮัดอย่างหนึ่ง

มันเป็นเหมือนการต่อสู้อย่างหนึ่ง เหมือนเวลาคุณเล่นกีฬา อย่างคุณวิ่ง ๑๐๐ เมตร คุณก็ต้องทำอะไรหลายอย่างที่เหมือนยีฮัด ทั้งการฝึกวิ่งและยกน้ำหนัก

ยีฮัดภายในคือการกำจัดคุณลักษณะที่เลวร้ายออกไป มันเหมือนกับการต่อสู้เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ การต่อสู้ภายในเป็นเรื่องที่ยากกว่าการต่อสู้ภายนอกมาก จึงถือกันว่ายีฮัดภายในเป็นเรื่องที่สูงส่งกว่า

ซูซาน : ลองมาดูถึงสถานการณ์ปัจจุบันบ้าง ตั้งแต่เหตุการณ์วันที่ ๑๑ กันยายนเป็นต้นมา ในฐานะชาวมุสลิมและยังเป็นชาวโมร็อคโคคนหนึ่งคุณได้เผชิญกับอะไรบ้าง โดยส่วนตัวคุณได้ถูกล่วงเกินในทางใดบ้างหรือไม่

ยัสเซอร์ : ผมเองเคยโพกศีรษะตลอดเวลาที่ไปข้างนอก ในวันที่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นมา ผมกำลังไปตรวจสารเคมีสำหรับใส่ในสระน้ำที่โรงเรียนมัธยมในเมืองเบิร์กเลย์ และในระหว่างที่ขับรถไป ผมก็สังเกตเห็นคนมองผมแปลกไปจากเดิม แม้ว่ามันจะเป็นแค่การที่พวกเขามองคุณ แต่คุณก็รู้สึกอะไรบางอย่างขึ้นมา ผมก็เลยตัดสินใจไม่โพกศีรษะอีก และตอนนั้นผมมีเครายาว ผมก็ได้ตัดให้มันสั้นลง

ซูซาน : คงเป็นเรื่องน่าเจ็บปวดมากที่เดียวที่จะต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองแบบนั้น

ยัสเซอร์ : มันก็ไม่เจ็บปวดหรอก เพราะผมเองก็ไม่ชอบทำให้คนอื่นเสียใจ การเป็นทาสรับใช้คนอื่นเป็นเรื่องสำคัญที่สุด

ซูซาน : แล้วคุณได้เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวไปบ้างหรือเปล่า

ยัสเซอร์ : เวลาอยู่ที่บ้าน ผมก็จะสวมผ้าคลุมแบบนี้และก็จะสวมผ้าคลุมเวลาที่ไปมัสยิด เพราะมันแค่เดินจากบ้านไปที่รถ ขับรถไปที่มัสยิด จากมัสยิดกลับมาที่รถ แล้วก็ขับรถกลับมาบ้าน ไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าผมต้องไปที่อื่นด้วย ผมก็จะใส่เสื้อผ้าธรรมดา

ซูซาน : แล้วคุณล่ะ คาดีชาห์

คาดีชาห์ : ตอนนั้นดิฉันวางพวกเครื่องปั้นดินเผาอยู่ตรงสนามหญ้าหน้าบ้าน ซึ่งมีตัวอักษรอารบิกอยู่ ดิฉันก็ต้องเอาเครื่องปั้นเหล่านั้นมาเก็บไว้นับแต่วันที่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นมา พวกเรากลัวมากในช่วงหลายวันแรก ดิฉันเองกังวลมากเกี่ยวกับการที่ยัสเซอร์ต้องออกไปข้างนอก เพราะเรามักอ่านพบข่าวของคนที่ถูกยิงเสมอ

แต่โดยทั่วไปในเมืองอัลบานี พวกเรากลับได้รับการปฏิบัติที่ตรงกันข้าม คนที่นี่มีความเป็นมิตรมาก เป็นมิตรจนเกินไป พวกเขาทำเหมือนกับ

เวลาที่คุณเห็นใครบางคนที่เป็นโรคจิตแล้วคุณอยากจะให้เขารู้ว่าคุณไม่ได้กลัวเขา คนที่ไม่รู้จักเราก็โบกไม้โบกมือให้ พร้อมกับยิ้มให้คำโตซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมาก แต่ยัสเซอร์แทบจะไม่ได้ออกไปร้านค้ากับดิฉันหรือไปเดินเล่นอีกสักเท่าไร เขามักจะพักอยู่ที่บ้านมากขึ้น

สำหรับดิฉัน ดิฉันแค่ถอดผ้าคลุมศีรษะออก ดิฉันก็ดูเหมือนคนทั่วไปแล้ว แต่ถ้ายังมีใครกวนดิฉันอีก ดิฉันก็จะบอกพวกเขาว่าดิฉันเป็นชาวยิว

ซูซาน : แล้วลูก ๆ ของคุณล่ะ

คาดีชาห์ : อัลบานี เป็นเมืองที่เล็กมาก เด็ก ๆ ก็มีเพื่อนของเขา พวกเขาเองไม่ได้รับผลกระทบอะไรจริงจัง ดูเหมือนว่าจะปกติดี

ซูซาน : แล้วคนที่มัสยิดมีความกลัวกับสิ่งที่เกิดขึ้นบ้างหรือไม่

ยัสเซอร์ : ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น ผมเองก็กำลังสอนเกี่ยวกับลัทธิคลั่งศาสนาและการที่คนสามารถใช้กฎในศาสนาอย่างสุดโต่งเกินไป พวกที่สุดโต่งมาก ๆ จะบอกว่าการดื่มไวน์เป็นบาป และเพราะคุณเอาองุ่นมาทำไวน์ คุณก็ไม่สามารถกินองุ่นได้ด้วยเช่นกัน พวกเขาไปอย่างสุดโต่งได้ขนาดนั้น

ส่วนคำสอนของผม มักจะเน้นที่การเดินสายกลาง ให้มีความสมดุล ไม่เอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง ผมบอกให้พวกเขาเดินทางสายกลางและศาสนาอิสลามก็เป็นหลักแห่งทางสายกลาง

ซูซาน : เราพูดถึงทางสายกลางในพุทธศาสนาเช่นกัน

ยัสเซอร์ : ผมได้สอนให้พวกเขาไม่ทำตัวอย่างสุดโต่งตั้งแต่ก่อนเหตุการณ์วันที่ ๑๑ กันยายน พอเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น ทุกคนก็เข้าใจดีว่าผมกำลังพูดถึงอะไร

บางทีผมยังยกตัวอย่างให้ได้หัวเราะกันอีก ผมเล่าให้พวกเขาฟังถึงเรื่องของชายคนหนึ่งที่ไม่ยอมรับโทรศัพท์ หมอก็เลยบอกกับเขาว่า "ช่วยกรุณารับโทรศัพท์เมื่อมันดังด้วย" อีกหนึ่งเดือนต่อมาชายคนนั้นก็กลับมาหาหมอ และหมอก็ถามว่า "ตอนนี้คุณรับโทรศัพท์แล้วหรือยัง" ชายคนนั้นบอกว่า "ตอนนี้ผมรับโทรศัพท์ทุกครั้งที่มันดัง แล้วพยายามทำให้ดีกว่านั้นอีก ผมก็เลยรับโทรศัพท์แม้ว่ามันจะไม่มีเสียงดังก็ตาม" นั่นเป็นการทำแบบสุดโต่ง ไม่เป็นปกติ แต่ว่าชายคนนั้นก็คิดว่าเขาทำได้อย่างเยี่ยมยอดแล้วล่ะ เหมือนกับพวกสุดโต่งเองก็ไม่คิดว่าตัวเองเป็นพวกสุดโต่ง พวกเขาคิดว่าตัวเองกำลังทำอย่างดีเลิศแล้ว

อลัน : นั่นหมายถึงว่า แม้ว่าพวกนี้จะมีความยโสโอหัง แต่อย่างน้อยก็มีเมล็ดพันธุ์ที่ดีด้วยเช่นกัน

ยัสเซอร์ : ถูกทีเดียวแหละ ถ้าคุณบีบพวกเขามาก ๆ คุณก็จะพบว่าอันที่จริงพวกเขาเพียงแต่อยากจะเป็นคนที่ดีเลิศเท่านั้นเอง แม้แต่ในกองทัพของพวกตาลีบัน พวกเขาก็มีผ้าโพกศีรษะสีขาว พวกเขาเองก็มีคุณธรรมบางอย่างอยู่

ซูซาน : แล้วคุณจัดการกับสิ่งที่เป็นอยู่ในตอนนี้ในแง่ของอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร มันคงเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากของคุณเหมือนกันนะ

ยัสเซอร์ : มันถึงเวลาที่เราต้องอธิบายให้คนเขารู้กันเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม มีคนอยากรู้และผมเองก็ได้อธิบายเท่าที่จะทำได้ มันเหมือนกับตอนนี้มีคนเอาแว่นขยายมาส่องดูพวกเรา ผมเองมีความหวังว่าสถานการณ์จะดีขึ้น ผมรู้สึกอย่างนั้นจริง ๆ ผมได้กลายเป็นพลเมืองอเมริกันประมาณ ๕ ปี

ที่แล้ว และในตอนสัมภาษณ์ คำถามที่พวกเขาถามผม ตอนที่แจ้งความประสงค์จะเป็นพลเมืองอเมริกันก็คือ "คุณรู้จักมาร์ติน ลูเธอร์ คิงว่าเป็นใครไหม" นั่นเป็นสิ่งที่พวกเขาอยากรู้ ผู้หญิงคนที่สัมภาษณ์มีกองเอกสารอยู่มากมายข้างหน้า และเธอได้ถามคำถามนี้กับผม ผมก็ตอบว่า "เขาก็คือคนที่พูดว่า "ข้าพเจ้ามีความฝัน" เธอก็ยิ้มและบอกว่า "คุณสอบผ่านแล้ว"

มาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ ปรารถนาจะเห็นชาวยิว ชาวปาเลสไตน์ ชาวผิวดำ และชาวผิวขาวกุมมือ และทำงานร่วมกัน และประกาศว่า "เราจะต้องชนะ" ผมคิดว่าท่านเป็นเหมือนศาสดาพยากรณ์สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น และสิ่งนั้นก็กำลังจะเกิดขึ้น ผมคิดว่าอเมริกาจะเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดสนธิสัญญาสันติภาพระหว่างชาวปาเลสไตน์กับชาวอิสราเอล และทำให้พวกเขากุมมือร่วมกันได้

และชาวมุสลิมในอเมริกาก็กำลังจะอธิบายว่าศาสนาอิสลามคืออะไร ฉะนั้นทุกอย่างดูเหมือนกำลังจะดีขึ้น การอธิบายก็จะทำให้เกิดความเข้าใจ และเมื่อมีความเข้าใจ เราก็มีความหวังว่าจะมีความดีงามขึ้น ผมกำลังคิดว่าผู้คนกำลังมุ่งไปทางนั้น เพราะเราแต่ละคนต่างก็มีเจตนาที่ดี.

หนังสือใหม่น่าสนใจ

ลอกคราบอเมริกัน

จากอัลเลน กินส์เบิร์ก
ถึงเฮอเบิต มาร์คิส
ในทัศนะของ ส.ศิวรักษ์

สถาบันสันติประชาธรรม
และเสมสิกขาลัย จัดพิมพ์
พิมพ์ครั้งแรก มิถุนายน ๒๕๔๕
กระดาษปรู๊ฟ ๑๘๘ หน้า
ราคา ๑๒๐ บาท

การฟื้นฟูพระศาสนาฯ...

◉ *ต่อจากหน้า ๒๕*

ปัญญาสิกขาแล้วไซร้

เราวางเฉยกับสถาบันหลักเสียเลยจะดีกว่าหันมาหาพวกเรา ซึ่งเป็นพระหนุ่มเณรน้อย แม้อายุ ๖ รอบนักษัตรแล้วอย่างหลวงพ่อนาน ก็ยังมีความเป็นหนุ่มฉกรรจ์อยู่ทางสติปัญญา ซึ่งพร้อมจะเจริญบารมีธรรม ถ้าเราร่วมกันทั้งกับฆราวาส รวมถึงเปิดโอกาสให้มีสามเณรีและภิกษุณี

ต่อไปเราจะมีบริษัท ๔ ครบถ้วน อย่างมีคุณภาพ แม้จะด้อยในทางปริมาณ แต่คุณภาพสำคัญเหนืออื่นใด โดยเราไม่ต้องการพระมหาธรรมกายเจดีย์อันยิ่งใหญ่ และเลวร้าย หากเราต้องการธรรมเจดีย์ที่มีฐานอันประกอบไปด้วยศรัทธาในทางสัมมาทิฐิ หุ้มไปด้วยวิริยะบารมี ที่มีสติคอยตักเตือนให้เกิดความรู้ตัวทั่วพร้อมอยู่เสมอ ไม่แต่รู้เท่าทันตัวเองเท่านั้น หากยังต้องรู้เท่าโลกสันนิวาสในปัจจุบัน อันมีทั้งสังคมบ้าน สังคมเมือง และบรรษัทข้ามชาติอีกด้วย โดยที่ทั้งหมดนี้ต้องมีปัญญาบารมีเป็นดุจดังยอดขององค์พระธรรมเจดีย์

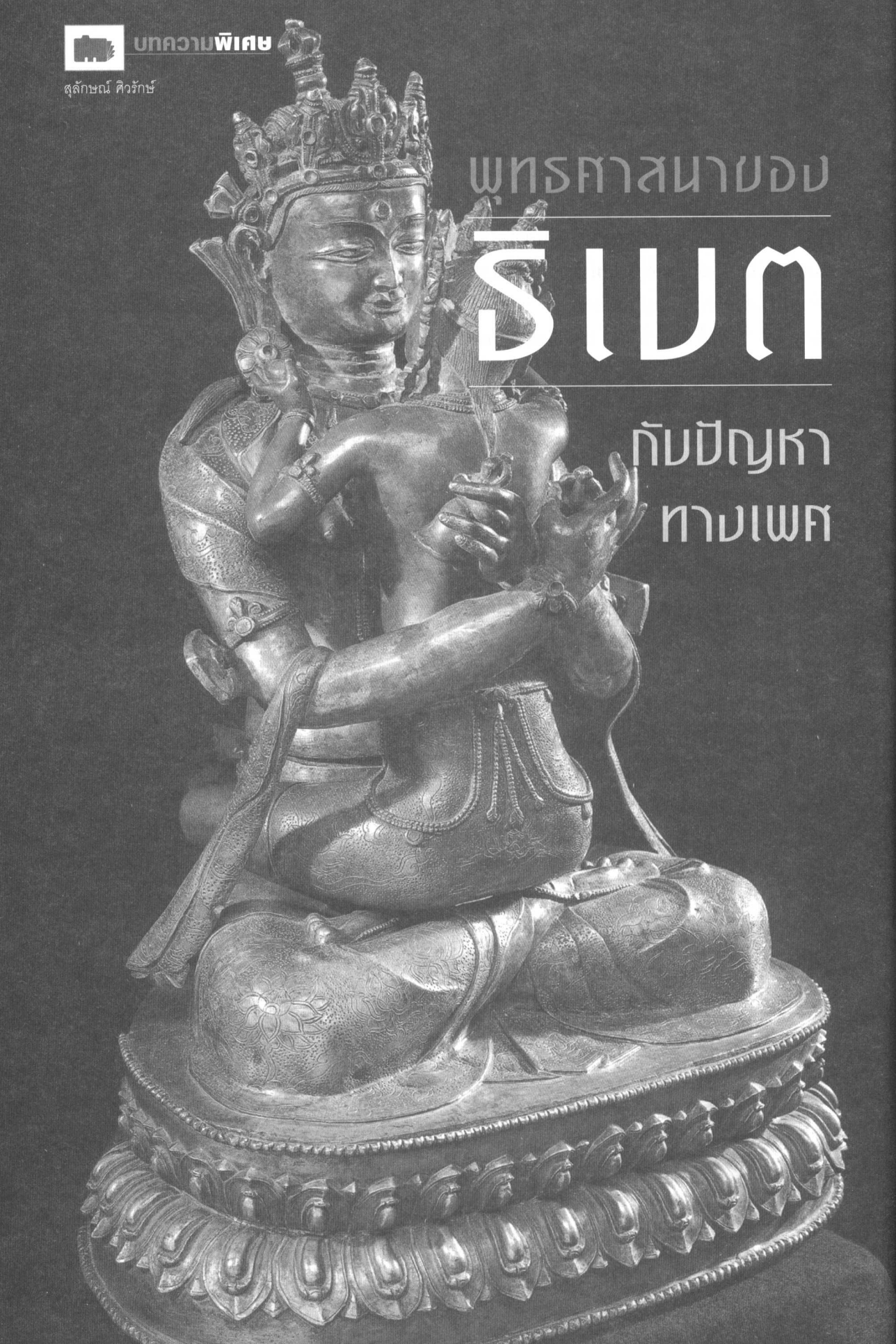
ขอให้เรามาช่วยกันก่อสร้างพระธรรมเจดีย์กันขึ้นใหม่ ดังในสมัยโบราณ เราก่อพระเจดีย์ทรายกันตามลานวัด เพื่อช่วยถมวัด และช่วยให้เกิดอนิจจลักษณะ ในความไม่ติดยึดในวัตถุต่าง ๆ อย่างที่ถ้าต้องการแสวงหาธรรมจากพระเจดีย์ทราย เราก็จะเข้าได้ถึงอนิจจลักษณะและอนัตตลักษณะด้วย

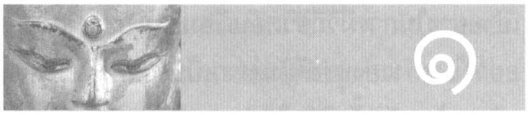
พระธรรมเจดีย์ที่เราร่วมกันก่อสร้างขึ้นใหม่นี้จะไม่เป็นไปในทางวัตถุ แต่จะเป็นไปในทางบารมีธรรม อันนำเราให้เข้าได้ถึงพุทธภูมิ และจะช่วยให้สังคมของเราเป็นได้ดังแดนสุขาวดีหรือพุทธเกษตรของพระอมิตภพุทธเจ้าก็ยังได้.

สุลักษณ์ ศิวรักษ์

พุทธศาสนาของทิเบต กับปัญหาทางเพศ

ในอดีต ฝรั่งรู้เรื่องพุทธศาสนาน้อย ยังการเข้าไปธิเบตก็ยากยิ่งนัก ครั้นไปเห็นวัดแบบธิเบต (ซึ่งมีอยู่ที่เนปาล ภูฐาน และบางเขตของอินเดีย เช่น สิกขิมและลาดัก) มีภาพฝาผนังที่แสดงท่านั่งท่ายืนของหญิงชายเสพกามกัน ก็เลยตกใจ พาให้เขียนถึงพุทธศาสนาแบบนั้นไปในทางลบเอามาก ๆ โดยที่ภาพพวกนี้เขียนบนผืนผ้า แขวนตามวัดตามบ้าน อย่างพระบฏของเราด้วย

คนไทยที่ติดยึดว่า พุทธศาสนาของเราเท่านั้นที่มีความเป็นเลิศ โดยมองไปยังลัทธินิกายอื่นว่าเหลวไหล ทั้งยังนับถือฝรั่งอีกเป็นพิเศษ ก็เลยเชื่อว่าพุทธศาสนาของธิเบตเป็นเรื่องที่เต็มไปด้วยไสยเวทวิทยา และเน้นในเรื่องราคจริต จนบางคนเรียก *ลามะ* ว่า *ลามก* เอาเลยก็มี

แท้ที่จริง *ลามะ* แปลว่า *ครูบาอาจารย์* ผู้สอนทางด้านการปฏิบัติธรรม ซึ่งอาจเป็นพระก็ได้ เป็นฆราวาสก็ได้ ทั้งนิกายวัชรยานหรือตันตรยานทางด้านธิเบตนั้น ถือว่าการบรรลุธรรมเข้าถึงความเป็นพุทธะได้ทั้งพระและฆราวาส

ทางเถรวาทของเรา สอนในเรื่องเพศตามสิกขาบทข้อที่ ๓ คือให้มีกามสังวร รู้จักระมัดระวังในทางราคะ ไม่หมกมุ่นไปในทางกามคุณ ดังศีลข้อที่ ๒ ก็สอนให้รู้เท่าทันความโลภ ศีลข้อที่ ๑ สอนให้รู้เท่าทันความโกรธ และข้อ ๔ ให้รู้เท่าทันความหลงนั้นเอง

ทั้งหมดนี้เป็นการฝึกปรือภายใน ใช้การศึกษาให้รู้เท่าทันอกุศลมูล เพื่อพยายามประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นปกติ (*ศีล*แปลว่า *ปกติ*) แม้ยังเข้าไม่ได้ถึงขั้นนั้น ก็ใช้ความสังวร หรือสำรวมระวังเอาไว้ (ส่วนศีลข้อที่ ๕ นั้น ท่านแนะให้รู้จักวางท่าทีจากสิ่งซึ่งมาจากภายนอก ที่ทำให้เรามึนเมาจนเกิดความประมาท แล้วอาจล่วงศีลได้ทั้ง ๔ ข้อ ฉะนั้น ศีลข้อ ๕ น่าจะรวมถึงทุก ๆ สิ่งที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้เรามึนเมา อันได้แก่รายการโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ ทางสื่อมวลชนด้วย)

ว่าเฉพาะศีลข้อที่ ๓ นั้น ถ้าต้องการเข้าถึงความเป็นปกติอย่างแท้จริง คือการดำรงชีวิตอย่างประเสริฐที่ท่านใช้คำว่าพรหมจรรย์ ผู้ปฏิบัติธรรมที่เข้าถึงกามสังวร จนเห็นโทษของกามแล้ว ย่อมไปพ้นชีวิตคู่ได้เลย นี้แลคือหัวใจของการออกบวช กล่าวคือ ผู้ออกจากการครองเรือน ย่อมมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่ไม่เดียวดาย กล่าวคือใช้จิตสิกขา อบรมศีลสิกขา ให้บุคคลคนเดียวบรรสานความเป็นบุรุษเพศกับอิตถีเพศในตนให้ประสานกันจนเกิดความสมดุลย์ จึงไม่จำต้องแสวงหาคู่ครองจากคนต่างเพศ หรือคนเพศเดียวกัน

เมื่อใครก็ตาม ที่อบรมจิตใจจนบรรสานสอดคล้องกันได้ ด้วยจิตสิกขาหรือสมาธิวิธีแล้ว ชีวิตของเขาย่อมเป็นไปอย่างปกติ คือไม่เบียดเบียนตัวเอง และไม่เบียดเบียนคนอื่นหรือสัตว์อื่น หากความเป็นไปในชีวิตจักเน้นไปในทางที่เกื้อกูลสรรพสัตว์ เริ่มจากคนรอบ ๆ ข้างไปจนธรรมชาติที่แวดล้อมตน และขยายออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เท่าที่ศีลบารมีและสมาธิบารมีของเขาจะมีมากน้อยเพียงใด โดยเขาย่อมเข้าถึงปัญญาบารมีในที่สุดอีกด้วย กล่าวคือเขาย่อมลดความเห็นแก่ตัวลงไปได้เรื่อย ๆ และเข้าใจธรรมชาติอย่างชัดเจนยิ่ง ๆ ขึ้น จนเขาหมดสภาพของความติดยึดในตัวตน หากรวมเข้าในขบวนการของธรรมชาติอย่างอิงอาศัยกันและกันตามสภาพของความเป็นเช่นนั้นเอง

การที่พระของเราเป็นอลัชชีกันมาก ก็เพราะเขาเหล่านี้ออกบวชโดยไม่เห็นโทษของกามคุณ และสมัยนี้ลัทธิบริโภคนิยมเป็นปัจจัยหลักของสังคม โดยมีสื่อมวลชนมอมเมาให้คนเหลิงระเริงไป

กับกามคุณในทางต่าง ๆ ผู้ที่ไม่ฝึกปรือมาในทางสมาธิภาวนาอย่างรู้เท่าทันตัวเองและสังคม ย่อมตกเป็นเหยื่อของราคะ โลภะ โทสะ และโมหะได้ง่ายดายยิ่งนัก

นอกไปจากนี้แล้ว ในสังคมเดิมของเรา วัดพึ่งบ้าน บ้านพึ่งวัด พระพึ่งโยม โยมพึ่งพระ ต่างเกื้อกูลกันและกัน แม้ภายในวัดเอง ศิษย์ก็พึ่งครูบาอาจารย์ ซึ่งก็ย่อมใกล้ชิดกับศิษย์ ยังเพื่อนสหธรรมิกก็คอยตักเตือนกันและกัน โดยที่พิธีกรรมต่าง ๆ ในวัดก็เป็นไปเพื่อให้พระได้เจริญไตรสิกขา แม้จะมีไสยเวทวิทยาเข้ามาร่วมอยู่ด้วย ตลอดจนเดรัจฉานวิชาต่าง ๆ ในทางโลก แต่พุทธธรรมก็เป็นตัวนำที่สำคัญยิ่ง หากวัฒนธรรมที่ว่านี้พังทลายลงเกือบหมดแล้ว พิธีกรรมในทางศาสนาจึงเป็นไปในทางรูปแบบอย่างน่าเบื่อ เจ้ากูเป็นอันมากก็ปราศจากความละอาย (*ลัชชี*) คือต่อหน้าธารกำนัลเรียบร้อย แต่ลับหลัง หาเป็นเช่นนั้นไม่ นี้มิใยต้องเอ่ยถึงพระพวกโลน ๆ ที่แม้ต่อหน้าญาติโยมก็มีอาจาระอันแสดงความหยาบกระด้างออกมา แม้จนพระผู้ใหญ่ก็มักไม่ละอายใจ ที่มีรถยนต์คันโต ๆ (แม้จะใส่ชื่อผู้อื่นเป็นเจ้าของ) มีกุฏิริฐานยังกับคฤหาสน์ของเศรษฐี ตลอดจนนั่งนอนบนเตียงตั่งซึ่งยัดนุ่นและสำลีอย่างอุดหนุนไปในทางกามกิเลส แทบทั้งนั้น ญาติโยมที่แลเห็นกิจวัตรในทำนองนี้ก็ไม่เห็นผิด หากช่วยกันถวายเงินทอง ตลอดจนวัสดุเครื่องอำนวยความสะดวกเหล่านี้ จนพระที่มีชื่อเสียงโด่งดังกลายเป็นพวกที่หาเงินเก่ง เพื่อเอาไปสร้างโรงพยาบาลและโรงเรียน โดยที่เงินพวกนี้ได้มาจากการเสกเป่าวัตถุมงคล ที่อ้างสรรพคุณต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นการหลอกลวงแทบทั้งนั้น โดยพุทธบริษัทไม่เคยถามเลยว่าพระมีหน้าที่ในการหาเงินไปช่วยสร้างวัตถุ เพื่อช่วยองคาพยพต่าง ๆ ของรัฐด้วยหรือไม่ ทั้ง ๆ ที่โดยเนื้อหานั้นพระควรเป็นสมณะ คือผู้สงบระงับ เพื่อเป็นแบบให้ญาติโยมเอาอย่างในการมีวิถีชีวิตอันเรียบง่าย อย่างสันโดษ อย่างไม่แก่งแย่งแข่งดีกัน หากเป็นไปอย่างบรรสานสอดคล้องกันทั้งภายในและภายนอก ครั้นพระมากลายสภาพเป็นพราหมณ์ไป ก็เลยกลายเป็นเจ้าพิธี ยิ่งมีฤทธิ์ มีอำนาจยิ่งดี โดยที่ฤทธิ์อย่างเก่านั้นเป็นเรื่องของไสยเวทวิทยา ซึ่งถ้าปราศจากการควบคุมโดยคุณธรรมเสียแล้ว เจ้ากูก็จะกำเริบเสิบสาน หลงยศ หลงอำนาจ และลุ่มหลงไปกับไสยเวทอย่างใหม่ อันได้แก่เทคโนโลยี่ที่ทันสมัยต่าง ๆ นั้นเอง พระพวกนี้จึงเป็นอลัชชีกันมาก คือวุ่นวายในเรื่องเงินทอง และประกอบกิจกรรมทางเพศอย่างฆราวาส หากต้องแอบกระทำหรือปิดบังความชั่วของตัวไว้

ตราบใดที่มนุษย์ยังมีความโลภโกรธหลงเป็นเจ้าเรือน โดยไม่ควบคุมเอาไว้โดยไตรสิกขา มนุษย์ก็แทบไม่ต่างไปจากเดรัจฉาน หรือเลวร้ายกว่าเดรัจฉานเสียอีก เพราะเดรัจฉานประกอบกิจกรรมทางเพศตามสัญชาตญาณเท่านั้น หากมนุษย์สามารถกระตุ้นสัญชาตญาณให้ประกอบกิจกรรมทางเพศได้อย่างเกินเลยความจำเป็น ดังเช่นความโลภก็เกินเลยไปได้ยิ่ง ๆ ขึ้นกับการสะสมทรัพย์ศฤงคารบริวารบนความทุกข์ยากของผู้อื่น รวมถึงการทำลายล้างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ความโกรธก็เพิ่มยิ่ง ๆ ขึ้นกับการแสวงหาอำนาจ และการสะสมอาวุธยุทธภัณฑ์ ตลอดจนการขยายกิจกรรมทางการเมืองออกไปอย่างไม่รู้เท่าทันตนเอง โดยที่ทั้งหมดนี้คือความหลง หรืออวิชชานั้นแล แม้ทรัพย์ที่ได้มาและอำนาจที่ได้มา จะเจือจานออกไปทำบุญบ้าง ก็หาได้เป็นกุศลกรรมที่แท้จริงไม่ เพราะทรัพย์นั้น ๆ ได้มาจากการกระทำที่เป็นอกุศลจากการปล้นสดมภ์มาจากคนยากไร้ หรือจากเล่ห์เพทุบายในทางการค้า แม้จะใช้กฎหมายมาเข้าข้างตน ก็ตามที

ว่าเฉพาะการเสพกามที่มีราคะเป็นเจ้าเรือน

นั้น ท่านลามะรูปหนึ่งอธิบายว่า สามัญมนุษย์มีตัวกระตุ้นในทางเพศให้สมสู่กับคู่นอน ซึ่งจะให้ผลเป็นสามขั้นตอนคือ (๑) ได้รับปิติสุขคือความพอใจ (๒) ได้เข้าถึงความลิงโลดอย่างปราศจากความคิดที่ภาษาสมัยใหม่ใช้คำว่าเข้าถึงจุดสูงสุดในกามกรีฑา และแล้วก็จะเข้าถึงข้อ (๓) การปราศจากความสุข ยิ่งเมื่อตัวกระตุ้นในทางเพศหมดไปกับคู่ครองคนนั้น มันจะแปรเปลี่ยนไปเป็นความเกลียดชังเอาเลย ดังจะเห็นได้ว่าคู่สามีภรรยาที่หย่าร้างกันมักมีความเกลียดหรือโกรธแค้นเป็นเจ้าเรือน แม้ยังอยู่ด้วยกัน เมื่อตัวกระตุ้นในทางเพศหมดไปกับคู่ครองคนนั้น ความเย็นชาก็เข้ามาแทนที่ ยิ่งต้องการแสวงหาคู่นอนใหม่ ก็ทำให้เกลียดชังคู่นอนเดิมไปเอาเลย หาไม่ก็หวงแหนไว้อย่างมีความอิจฉาริษยาเป็นเจ้าเรือน ตามที่ใช้ศัพท์กันว่าหึงหวงนั้นเอง ขอให้ดูตัวอย่างทางราชสำนักแต่ก่อนที่พระราชามีเจ้าจอมเป็นเรือนร้อย (ไทย) เรือนพัน (จีน) แต่มเหสีเทวีและคุณข้างในนั้น ๆ ให้บริการทางเพศได้แต่กับชายคนเดียว คือพระราชา และถ้าสตรีใดไปชอบพอบุรุษอื่นใด แม้เพียงมีเพลงยาวถึงกัน หรือให้หมากพลูแก่กันเท่านั้น ก็ต้องโทษประหารเสียแล้วทั้งคู่ โดยที่สตรีที่ว่านั้นยังไม่ได้ร่วมเพศกับชายชู้ในใจของเธอเลย ในขณะที่พระราชาจะร่วมเพศกับสตรีใดก็ได้ แต่พระราชาก็หาพ้นไปได้จากขั้นตอนทั้งสามที่ท่านลามะรูปนั้นกล่าวไว้ได้ไม่ ยิ่งเมื่อถึงข้อสามด้วยแล้ว ในราชสำนักของเราแต่ก่อน มีสตรีที่เรียกกันว่าเจ้าจอมห้องเหลืองรวมอยู่ด้วยมิใช่น้อย คือคุณเธอเหล่านี้เป็นที่เกลียดชังของพระราชาไปแล้ว แม้จะเคยถวายบริการทางเพศให้ทรงได้เข้าถึงข้อ ๑ และข้อ ๒ มาแล้วก็ตาม โดยที่คุณเธอเองจะเข้าถึงข้อ ๑ และข้อ ๒ ได้หรือไม่ ก็ไม่เป็นที่ประจักษ์

ในกรณีของพระองค์เจ้าทักษินชานั้น ทรงเป็นพระน้องนางในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเคยเป็นเจ้าจอมมาก่อน แล้วต่อมาก็ถึงกับเสียพระจิต ส่วนกรณีของพระองค์เจ้ายิ่งวรลักษณ์นั้น ทรงเป็นพระพี่นางหากลักลอบได้เสียกับอ้ายโตที่ในพระบรมมหาราชวัง ผลก็คือฝ่ายชายถูกประหารชีวิต ฝ่ายหญิงถูกถอดออกจากความเป็นเจ้า แล้วกล่าวกันว่าตายเอง ยิ่งในรัชกาลที่ ๒ ด้วยแล้ว พระเจ้าน้องนางเธอปฏิเสธที่จะร่วมเพศกับพระราชาผู้เป็นพระเชษฐาธิราช ผลก็คือทรงถูกประหารชีวิต นัยว่าเพราะทรงบริภาษพระเจ้าแผ่นดินอย่างไม่กลัวพระราชอาญา

ที่ว่านี้เป็นเรื่องของชนชั้นสูง ที่ไม่มีใครเคยกล้ากล่าวถึงอย่างจัง ๆ แต่คนชั้นกลางหรือชั้นล่างไม่ว่าไทยหรือเทศ ก็มีสัญชาตญาณแห่งความเป็นสัตว์อยู่ด้วยกันทั้งนั้น โดยที่ถ้าไม่ปฏิบัติธรรมเสีย

แล้ว ความเป็นสัตว์กับการเสพกามย่อมเลวร้ายได้ยิ่งกว่าเดรัจฉานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยิ่งนักบวชที่สังคมถือว่าเขานั้น ๆ ต้องทรงพรหมจรรย์ด้วยแล้ว พวกนี้จึงเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอกอย่างอำมหิตยิ่งกว่าคนครองเรือน ดังเจ้าอาวาสองค์ก่อนของวัดราชโอรสนั้น เมื่อยังครองพระอารามอยู่ก็มีชีสาวมาตะโกนร้องเรียกพระคุณท่าน ขณะลงอุโบสถสังฆกรรมว่า "เอาผัวของกูคืนมา" และเมื่อท่านองค์นั้นมรณภาพลง ก็มีถุงยางมีชัยอยู่ในห้องนอนของท่านค่อนข้างมาก โดยที่อีกหลายต่อหลายวัดที่สมภารเสพกามกับนางชีอย่างขืนใจ เมื่อท้องขึ้นมาก็ให้ไปทำแท้งเสีย แล้วนี่ล่วงปาราชิกกี่ข้อกันเล่า มิใยต้องเอ่ยถึงว่าพระคุณเจ้าพวกนี้มักมีเงินทองอย่างโกงเขามา และมักอวดอุตริมนุสธรรมกันอีกด้วย

เรื่องกามราคะในวังและในวัดนั้น เป็นเรื่องอันละเอียดอ่อน แต่ในสมัยโบราณ การที่ผู้ชายเอาเปรียบผู้หญิงนั้น ยอมรับกันได้โดยเปิดเผยในทางวัฒนธรรม ฉะนั้นในวัง จึงลงโทษจำเพาะแต่สตรีพร้อม ๆ กันนั้นพระราชาก็เป็นผู้ที่ "ยอยกพระ-พุทธศาสนา" จึงต้องกำราบสมีและอลัชชีให้หมดไปจากพระอารามหลวง หาไม่อาณาจักรจักไม่มีศาสนจักรเป็นเครื่องคุ้มครอง ให้รัฐหรือรถวิ่งไปได้ด้วยดีโดยวงล้อทั้งสอง

ก็ในเมื่อความเชื่อดังกล่าวหมดไปแล้ว รัฐบาลซึ่งมาทำหน้าที่แทนพระราชา ย่อมไม่ใยดีกับการกำจัดอลัชชี ถึงต้องการจะทำก็ทำไม่ได้ โดยที่วัดราษฎร์ในจังหวัดต่าง ๆ นั้น ชาวบ้านเป็นผู้ที่คอยตรวจตราความประพฤติของพระกันเอง ยิ่งในเรื่องการเสพเมถุนของเจ้ากูด้วยแล้ว ชาวบ้านจะจับสึกกันไปทันที แต่วัฒนธรรมที่ว่านี้ก็ปลาส-นาการไปแล้ว คือเรายอมแพ้วัฒนธรรมแห่งการบริโภคที่เข้ามาเป็นตัวกำหนดคุณค่าของสังคมไทยในระดับต่าง ๆ แทนที่วัฒนธรรมเดิมของเรานั้นเอง

๓

พุทธศาสนาของธิเบตนั้นต่างจากของเรา ตรงที่เรายึดถือเอามติของพระเถระ ณ สังคายนาครั้งแรก หลังพุทธปรินิพพานเพียงไม่กี่เดือน นี้แลคือข้อยุติในการตัดสินพระธรรมวินัย ซึ่งเราถือว่าเป็นผู้แทนองค์พระศาสดา แม้พระศาสดาจะโปรดให้แก้ไขวินัยบัญญัติในสิกขาบทที่ไม่สำคัญได้ ที่ประชุมในการสังคายนาครั้งนั้นก็ลงมติว่าจะไม่ขอแก้ไขสิกขาวินัยข้อใด ๆ เลย และประวัติการทำสังคายนาต่อ ๆ มาของฝ่ายเถรวาทก็เน้นในเรื่องนี้ โดยที่ข้อความในพระไตรปิฎกเองก็ปรากฏว่าได้รวมข้อโต้แย้งในทางพระอภิธรรมเมื่อคราวตติย-สังคายนาไว้ด้วย ดัง *กถาวัตถุ* เป็นประเด็นที่สำคัญในทางอภิปรัชญา

อนึ่ง การสังคายนาครั้งที่ ๓ ณ กรุงปาฏลีบุตร ภายใต้ราชูปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกนั้นสำคัญที่สุดสำหรับนิกายฝ่ายใต้ของเรา เพราะปรากฏว่ามีการส่งธรรมทูตไปยังลังกาทวีป (พระราชโอรสเป็นหัวหน้าของฝ่ายพระภิกษุ พระราชธิดาเป็นหัวหน้าของฝ่ายพระภิกษุณี) และประเทศอื่น ๆ รวมสุวรรณภูมิ ซึ่งมีพระโสณะและพระอุตระเป็นผู้นำ โดยเราเชื่อว่าธรรมทูตคณะนี้ขึ้นบกที่นครปฐม ซึ่งดูจะสมจริงยิ่งกว่าที่พม่ากล่าวไว้ว่าไปขึ้นบกที่ประเทศนั้น ราว ๆ พ.ศ. ๓๐๐ เป็นต้นมา

จากนั้นพุทธศาสนาในชมภูทวีปก็คลี่คลายขยายตัวไปทางเหนือ มีพระเจ้ากนิษกะเป็นราชูปถัมภ์ จารพระพุทธวัจนะเป็นภาษาสันสกฤต ในขณะที่ทางฝ่ายเราจารลงเป็นบาลี (ที่ลังกาเป็นครั้งแรก) และพุทธศาสนาทางเหนือนั้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากทางฝ่ายใต้ของเรา จนเกิดลัทธิมหายาน (แพร่ขยายไปยังจีน ซึ่งมีพระถังซำจั๋งเป็นตัวเชื่อมที่สำคัญยิ่ง แล้วออกไปยังเวียดนาม เกาหลี

และญี่ปุ่น) และมีลัทธิวัชรยานต่อไปอีกด้วย โดยเราต้องไม่ลืมว่ามหาวิทยาลัยนาลันทา ซึ่งใหญ่ยิ่งที่สุดนั้น มีการเรียนการสอนทั้งสาวกยาน (เถรวาท) มหายานและวัชรยาน ทางลังกาทวีปเองก็เคยมีทั้งมหายานและสาวกยาน (ณ อภัยคีรีวิหารและมหาวิหาร) โดยที่ยานทั้งสามนี้ได้แพร่ขยายไปยังกัมพูชา และชวา สุมาตราอีกด้วย โดยเราเองก็รับมาทั้งสามยาน หากเพิ่งมาแปลงเป็นเถรวาทตามแบบลังกาวงศ์ เมื่อสมัยกรุงสุโขทัยนี้เอง แต่ก็ยังไม่ได้สิ้นเชื้อทางมหายานและวัชรยานไปเสียเลยทีเดียว ว่าเฉพาะในทางวัชรยานนั้น ธิเบตรับไปอย่างเต็มที่ แล้วแพร่ขยายไปยังมงโกเลีย รวมถึงจีน โดยที่บางนิกายของจีนได้รับอิทธิพลจากวัชรยานมากเป็นพิเศษ ดังนิกายชินกอนที่ญี่ปุ่นนั้น จะถือว่าเป็นวัชรยานก็ยังได้ โดยที่ญี่ปุ่นรับต่อไปจากจีนอีกทีหนึ่ง

วัชรยานเน้นในเรื่องการขนสรรพสัตว์ข้ามโอฆสงสาร ด้วยการบำเพ็ญโพธิสัตวธรรมบารมีเช่นเดียวกับมหายาน หากเพิ่มตันตรวิธี (จึงบางครั้งเรียกวัชรยานหรือการมีพาหะเป็นเพชร เพื่อตัดอวิชชาได้อย่างทันทีทันใด ว่าตันตรยาน คือใช้วิธีการของตันตระ อันเป็นความลับที่สอนโดยครูบาอาจารย์หรือลามะ กับลูกศิษย์เป็นวงใน อย่างเป็นความลับ แม้คัมภีร์ของตันตระก็จารไว้ ไม่ให้คนนอกอ่านรู้เรื่อง จำเพาะลูกศิษย์ที่รู้รหัสยนัยแล้วจึงจะอ่านคัมภีร์ที่ว่านี้ออก) และตันตรวิธีนี้แลที่มีเรื่องในทางเสพกาม รวมอยู่ในคำสอนของอนุตรโยคะ คือโยควิธีอันยิ่ง จำเพาะศิษย์จำนวนน้อยเท่านั้นที่จะปฏิบัติได้ถึงขั้นนั้น

ทางฝ่ายวัชรยานถือว่าเมื่อก่อนที่พระศากยมุนีพุทธเจ้าจะตรัสรู้นั้น ตัณหาและราคะได้ปรากฏแก่พระองค์ด้วย ดังภาพมารผจญของเรา ก็แสดงออกในทางบุคลาธิษฐานของความโลภ โกรธ หลงอย่างชัดเจน พระพุทธองค์ทรงทราบได้โดยพระญาณว่าตัณหาราคะเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์ติดอยู่ในวงวัฏสงสารของการเวียนว่ายตายเกิด กล่าวคือมนุษย์พร้อมที่จะทนทุกข์ เพราะต้องการความสุขจากการเสพกาม ยิ่งต้องการกามสุขมากเท่าไร ก็ยิ่งก่อโครงสร้างต่าง ๆ ขึ้นให้ลืมความทุกข์หรือหนีไปจากความทุกข์ ดังลัทธิกามสุขัลลิกานุโยคในสมัยพุทธกาล และลัทธิบริโภคนิยมในปัจจุบัน ซึ่งสลับซับซ้อนซ่อนเงื่อนยิ่งกว่าสมัยโบราณมากนัก

กล่าวได้ว่ามนุษย์มีตัณหา จนพาให้เกิดเป็นความฝัน หรือฝันเฟื่อง หรือตั้งความหวัง แล้วพยายามหาทางทำอะไร ๆ ให้สมหวัง แต่แล้วก็มีความผิดหวังตามมาด้วยเสมอไป ยิ่งอยากได้มากขึ้น หรืออยากได้ให้ผิดแผกไปจากเดิม ก็ยิ่งเพิ่มความทุกข์ให้โดยจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม

อริยสัจสี่ชี้ให้เห็นถึงตัวความทุกข์ว่ามาจากตัณหา ซึ่งโยงไปที่โลภ โกรธ หลง โดยที่มนุษย์อาจดับทุกข์ได้โดยไตรสิกขา หรือตามหนทางแห่งพระอริยมรรค เพราะเมื่อเราเอาชนะตัณหาได้ ความเห็นแก่ตัวย่อมปลาสนาการไป เป็นอันว่าปัญญาย่อมเกิดขึ้นอย่างเป็นแสงสว่าง พร้อม ๆ กับกรุณา ที่จงใจที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นสัตว์อื่น โดยที่ทางมหายานและวัชรยานเชื่อว่ามนุษย์เรามีโพธิจิตอยู่แล้ว คือเราพร้อมที่จะตรัสรู้ตามรอยบาทพระศาสดา ถ้าเราปลดเปลื้องตัณหาเสียได้

ก็การที่จะปลดเปลื้องตัณหาให้ได้นั้น ทางตันตระสอนว่าต้องใช้ *อุปายะ* หรืออุปายโกศล คือใช้วิธีหนามยอกเอาหนามบ่ง ดังปรากฏใน *คัมภีร์เหวัชรตันตระ* ว่า "โลกถูกผูกมัดเอาไว้ ก็เอาตัวที่ผูกรัดนั้นแลมาปลดปล่อยเสีย โดยถูกความหลงครอบงำ จึงไม่รู้ความจริง (*สัตย์*) และคนที่เข้าไม่ถึงความจริง จะเข้าถึงที่สุดแห่งทุกข์ไม่ได้" ฉะนั้น คัมภีร์นี้เสนอว่าให้ใช้ตัณหานั้นแลมาประกอบกรรมตามโยควิธี ความข้อนี้ ทางเถรวาทเราคงรับ

ไม่ได้

วิธีการดังกล่าวปรากฏอยู่ใน *อนุตรโยคตันตระ* ซึ่งถือว่าเป็นคำสอนอันสูงสุดของวัชรยาน โดยเฉพาะก็ทางด้านตัณหาและปัญหาทางเพศ แต่พระโยคาวจรต้องได้รับการฝึกปรือมาก่อนแล้วทางด้านศีล สมาธิ และปัญญา ตามแบบของสาวกยานหรือหินยาน หากเขาเห็นว่าวิธีการของสาวกยานนั้นมุ่งให้ตัณหาดับสนิท จนเราตัดขาดจากความทุกข์ของเราเองและความทุกข์ของผู้อื่น จึงกล่าวหาว่าวิธีการของเราเป็นยานอันคับแคบ

เขาถือว่าการลดตัณหานั้นเป็นของดี เพราะถ้ามีอยู่มากเท่าไร จะทำให้เรารุนแรงมากเท่านั้น ทั้งทางเพศ (ราคะ) ทางโลภ โกรธ และทางหลง *อุปายะ* หรืออุบายโกศลทางฝ่ายมหายานนั้น สามารถใช้วิธีที่แปรเปลี่ยนตัณหาให้กลายไปเป็นขันติและกรุณา เพื่อเกื้อกูลผู้อื่นสัตว์อื่นต่อไป แต่ถ้าเลี้ยงกรุณาคุณไว้ อย่างมีการติดยึดในตัวตน นี่จะให้โทษยิ่งกว่าให้คุณ ดังคนรวยที่ช่วยคนจนให้จนตลอดไปนั้น หาได้ประกอบกุศลกรรมไม่ ยิ่งทำบุญโดยหวังสวรรค์ หรือต้องการให้สังคมยกย่องด้วยแล้ว นั่นเป็นของปลอมเอาเลยทีเดียว

ทางวัชรยานถือว่าผู้ปฏิบัติธรรมตามทางของเขา ต้องฝึกปรือมาก่อนแล้ว ทางสาวกยานและมหายาน โดยวิธีการของวัชรยานช่วยให้เราเข้าถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ของเราอย่างทันทีทันใด เหมือนดังกับว่าเราเป็นคนตาบอด ก็ต้องผ่าตัดจนตาดีให้ได้

ในกรณีของตัณหานั้น ถ้าฝึกทางด้านศีล สมาธิ ปัญญามาบ้างแล้ว ย่อมกลายสภาพได้ไม่ยาก จากความเป็นอุปสรรคต่อการตรัสรู้ มาเป็นตัวแปรเปลี่ยน ให้จิตใจของเรากว้างขวางขึ้น คือเปลี่ยนกามฉันทะมาเป็นธรรมฉันทะ เปลี่ยนความเห็นแก่ตัวมาเป็นความไม่เห็นแก่ตัว โดยเราเอาตัณหานั้นแลมาเป็นตัวตั้งสำหรับการภาวนา

ตามทางของอนุตรโยคะนั้น ตัณหาเป็นอีกด้านหนึ่งของกรุณานั้นเอง เมื่อเราลดความเห็นแก่ตัวลงได้แล้ว ตัณหาก็กลายมาเป็นตัวเกื้อหนุนให้เราเพิ่มพูนการุณยภาพ เรามีชีวิตอย่างยินดีปรีดา พร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลสรรพสัตว์อย่างเต็มใจ โดยเราแลเห็นความงาม ความดี และความจริงในทุกชั่วขณะอีกด้วย

แต่ถ้าฝึกปรือมาในทางธรรมอย่างไม่เพียงพอ ตัณหาก็จะไปรับใช้อัตตา ยิ่งประกอบกิจกรรมทางเพศกันในขณะปฏิบัติธรรมด้วยแล้ว จะให้โทษยิ่งกว่าให้คุณ แม้จนถึงกับเกิดวิกลจริตก็ยังได้

ขอย้ำว่าพระโยคาวจรต้องปฏิบัติธรรมมาแล้วตามวิธีของสาวกยาน ในเรื่องสมถะ (ให้จิตใจสงบเป็นหนึ่งเดียว) และวิปัสสนา (คือรู้จักใช้โยนิโสมนสิการ จำแนกความเห็นแก่ตัวออกไปได้มาก แม้จะยังไม่หมดไปเสียเลยทีเดียว) จากนั้นจึงเจริญโพธิสัตวธรรมบารมีตามแนวทางของมหายาน ที่อาจปรับตัณหามาเป็นความกรุณาได้ แล้วจึงจัก

เข้าถึงตันตรวิธีแห่งวัชรยาน คือเอาเพชรเป็นพาหะเพื่อตัดอวิชชาหรือความมืดบอดต่าง ๆ ออกให้เด็ดขาด ตัณหาจึงกลายมาเป็นวัตถุแห่งการเพ่งเพื่อให้จิตใจเบิกบาน น้อมนำไปในทางที่ไม่เห็นแก่ตัว

ตามทางของอนุตรโยคะนั้น ไม่เน้นข้อแตกต่างระหว่างตัณหากับการุณยภาพ กล่าวคือเมื่อพระโยคาวจรปฏิบัติธรรมจนมีศีลอย่างเป็นปกติแล้ว ย่อมเป็นคนสะอาด บริสุทธิ์ การยึดมั่นถือมั่นในตัวตนหมดไป ตัณหาที่เคยร้อนเป็นไฟ เพื่อให้เจ้าตัวสมประสงค์ในทางราคะ กลายไปเป็นความเย็น ที่มุ่งไปในทางเกื้อกูลผู้อื่น สัตว์อื่น

ตามปกติ พลังภายในชายและหญิงย่อมแสดงออกได้ให้เป็นปรากฏการณ์ทางด้านตันตระถือว่าความสัมพันธ์ทางพศเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งนัก กล่าวคือรูปร่างอันแหลมคมของสตรีย่อมเอื้อมไปถึงได้ยังความที่อของบุรุษผู้คุ้นเคยอยู่แต่กับการประพฤติปฏิบัติตนในทางเพศ พร้อมกันนั้นบุรุษเพศก็มุ่งแสวงหาอารมณ์อันเร่งร้อนของสตรีเพศ

หัวใจของความต้องการทางเพศนั้นรุนแรงไม่แพ้ความมุ่งมาดปรารถนาในทางบรรลุธรรมของพระโยคาวจร ทางตันตรยานเสนอแนะให้เข้าใจในเรื่องความต้องการทางเพศ โดยที่กามตัณหาเป็นแกนกลางในการแสดงออกอย่างมีชีวิตชีวา นับเป็นแกนกลางที่เชื่อมร่างกายให้เข้ากับจิตใจ

ถ้าไม่เข้าใจพลังระหว่างเพศชายกับหญิง ทั้งคู่นี้อาจเผชิญหน้ากันดังกับสู้รบในสงคราม ผลก็คือเกิดความวิกลวิการขึ้นได้ไม่ยาก โดยที่ฝ่ายหญิงยิ่งมีอารมณ์รุนแรงขึ้นดังกับบ้าคลั่ง แม้จนถึงกับก่อการทำลายล้างต่าง ๆ โดยที่ทางฝ่ายชายก็ยิ่งกลายเป็นคนดื้อรั้นหยาบกระด้าง อย่างไม่อ่อนไหวในทางที่ถูกที่ควร

แม้หญิงชายจะดึงดูดเข้าหากัน แต่ถ้าต่างก็ยึดมั่นในอัตตาของตน ก็ย่อมก่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบขึ้น จะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ผลก็คือความทุกข์และความแปลกแยก ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมตามทางของวัชรยานจึงต้องเรียนรู้ที่จะแลเห็นข้อแตกต่างระหว่างเพศ และเห็นด้วยว่าแต่ละเพศก็มีจุดเด่นจุดด้อย แล้วนำมาประสานกันให้เกิดความบรรสานสอดคล้องได้อย่างไร

ที่คนต่างเพศต้องการกันและกัน ก็เพราะเรารู้สึกว่าเราเองขาดความสมบูรณ์ หากทั้งคู่สมสู่กันอย่างเข้าใจกัน อย่างรักใคร่กันด้วยความทนุถนอมกล่อมเกลี้ยง เราย่อมเข้าถึงองค์รวมของขั้วบวกกับขั้วลบ หรือ*หยินกับหยัง* ซึ่งก็คือความบรรสานสอดคล้องของบุรุษเพศกับอิตถีเพศนั่นเอง

ประเด็นก็คือทำอย่างไร จึงจะตัดขาดไปได้จากนัยลบของตัณหา ซึ่งมักพัวพันอยู่กับความเห็นแก่ตัว แม้จะสำเร็จความใคร่ได้ด้วยตนเอง กับเพื่อนร่วมเพศหรือกับเพื่อนต่างเพศ หากมุ่งสนองเพียงสัญชาตญาณแห่งความเป็นสัตว์ ผลที่ตามมาก็คือนิวรณ์ที่ขัดขวางจิตใจไม่ให้ก้าวหน้าไปในทางคุณธรรม คือ (๑) ยังคงหมกมุ่นอยู่ในทางกามคุณหาไม่ก็ (๒) คิดร้ายผู้อื่น ที่เรานึกว่าจะมาแย่งคู่ครองของเรา แม้จนบางทีถึงกับคิดร้ายกับคู่ครองของเราเอง (๓) เกิดความหดหู่ซึมเซา (๔) ความฟุ้งซ่านรำคาญ รวมถึง (๕) ความลังเลสงสัย

เมื่อพระโยคาวจรลดความเห็นแก่ตัวได้แล้ว ย่อมสามารถใช้อนุตรโยคะตันตระ แปรสภาพของตัณหาอย่างที่สามัญชนเผชิญอยู่ ให้กลายไปเป็น*มหาสุขะ* ซึ่งเป็นประตูไปสู่การตรัสรู้

ตามทางของวัชรยานนั้น มีการสอนถึงวิถีทางที่ช่วยให้เกิด *อุปายะ* เพื่อสร้างพลังภายใน ให้พัฒนาไปอย่างตรง ๆ และอย่างเข้มแข็งขึ้น นี้นับว่าผิดไปกับการภาวนาตามทางของสาวกยานซึ่งเป็นไปอย่างช้า ๆ เพื่อสะกัดจิตไม่ให้กลายไปเป็นความคิด คือให้เข้าถึงความเป็นเช่นนั้นเอง ในขณะ

ที่การเดินตามทางของ *มหาศุขะ* ถือว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยสะกัดอารมณ์และแนวความคิดต่าง ๆ ที่ขัดขวางการตรัสรู้อย่างได้ผลรวดเร็ว เพราะเมื่อขจัดอุปสรรคดังกล่าวได้แล้ว ปัญญากับกรุณาย่อมเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันอย่างทันทีทันใด

เมื่อพระโยคาวจรสามารถนำเอาทรัพยากรภายในตนมาช่วยให้เกิดการตื่นขึ้นอย่างตรัสรู้การุณยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตนย่อมปรากฏออกมาอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสรรพสัตว์

ก็ในเมื่อตัณหาและราคะเป็นส่วนสำคัญขั้นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ จึงจำต้องรู้ว่าจะจัดการกับมันอย่างไร อย่างรู้เท่าทัน โดยเอาเชื้อเพลิงนั้น ๆ มาแปรสภาพให้กลายไปเป็นพุทธภาวะและการุณยภาพ

เราแต่ละคนมีทั้งธาตุแห่งความเป็นบุรุษและสตรีอยู่ในตัวเรา โดยที่ธาตุทั้งสองนี้มีความสมดุลย์กันในจิตใจและร่างกายอย่างสุขุม คือพ้นร่างอย่างหยาบและจิตใจอย่างหยาบออกไปนั้น มีความละเอียดอ่อนอย่างสุขุมที่สามัญมนุษย์เข้าได้ไม่ถึง

ในระดับของกายและใจที่ยังหยาบอยู่นั้น คนเพศหนึ่งจะโหยหาคนอีกเพศหนึ่ง เพื่อความเป็นองค์รวม แต่ถ้าปล่อยให้ตัณหานำพาไปอย่างปราศจากอุปายโกศล ตัณหาราคะจะเป็นเจ้าเรือนนำพาไปในทางที่สับสนวุ่นวาย จนเป็นอุปสรรคให้เข้าได้ไม่ถึงการตรัสรู้

ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นชาย ในจิตใจอันสุขุมของข้าพเจ้า ย่อมมีความสมดุลย์ของบุรุษเพศกับอิตถีเพศอยู่ภายใน หากแต่ข้าพเจ้าเข้าไม่ถึงความสุขุมคัมภีรภาพดังกล่าว โดยที่องคาพยพอันหยาบกระด้างของร่างกายข้าพเจ้านั้นขาดความสมดุลย์ มีสภาพของความเป็นชายมากไป จึงโหยหาความเป็นหญิงมาเติมให้เต็ม

เพราะมีร่างกายเป็นชาย ข้าพเจ้าย่อมแสดงออกถึงคุณลักษณะแห่งบุรุษเพศออกไปอย่างเข้มแข็ง พร้อม ๆ กับการหวลหาคุณลักษณะของอิตถีเพศ เพื่อให้เกิดความสมดุลย์อย่างเป็นองค์รวม แต่ถ้าข้าพเจ้าเป็นชายที่มีความเป็นอิตถีเพศอยู่ในทางความคิดฝันมากกว่าความเป็นบุรุษเพศ ข้าพเจ้าย่อมหวลหาบุรุษมาเป็นคู่ครองหรือคู่นอนเพื่อให้เกิดความสมดุลย์

อุปายวิธีในทางตันตรยานนั้น แนะให้ใช้ร่างกายนี้แลมาใช้ให้ความเป็นบุรุษเพศกับอิตถีเพศสัมพันธ์กัน ดังหนึ่งเสพกามด้วยกัน เพื่อให้กิริยาอาการดังกล่าวเป็นจุดเพ่งในการภาวนา ให้แลเห็นตัณหาราคะอย่างไม่เห็นแก่ตัว จนไปพ้นทวิภาคได้

วิธีการของโยคะตันตระนั้น สอนสั่งให้ประพฤติปฏิบัติตามสามขั้นตอนคือ (๑) เพ่งไปที่เทพนิมิต ที่เรียกในภาษาธิเบตว่า *ยิดัม* ซึ่งแยกเป็นหญิง-ชาย หรือ *ยับ-ยัม* โดยที่ทางภาษาสันสกฤตใช้คำว่า วัชรโยคินีเสพกามกับจักรสังวระ

(๒) ฝึกจิตใจให้สามารถสร้างความร้อนขึ้นมาได้ภายใน (ภาษาธิเบตใช้คำว่า *ตุมโม* ซึ่งเท่ากับ *จัณฑลี* ในภาษาสันสกฤต) ให้ความร้อนนั้นขยายตัวไปในร่างกายอันสุขุมของเรา โดยอาศัยลมปราณซึ่งอัดเข้าไปใน *นาที* หรือช่องกลางของร่างกาย

(๓) *กามมุทรา* คือประกอบกามกรีฑากับคนเพศตรงกันข้าม เพื่อกระตุ้นให้อารมณ์ในทางเพศและความคิดที่หมกมุ่นในทางกามคุณหมดไป

ทั้งสามวิธีนี้เป็นไปเพื่อหาทางรู้จักกับธรรมชาติของตัณหาราคะ เพื่อข้ามพ้นไปสู่การตรัสรู้โดยเข้าถึงสภาวะของ*มหาศุขะ* เสียก่อน

ในตอนที่พระโยคาวจรหรือตันตริกะเพ่งไปยังนิมิตหมาย ณ รูปเทพยิดัม องค์เดียว หรือเสพกามกับศักติ (คือคู่ครองของท่าน) อันได้แก่สภาพของ*ยับ-ยัม* นั้น กามตัณหาจะร้อนแรงยิ่งนัก หากโยง

ไปได้ถึงเทพเจ้าต่าง ๆ โดยเราไม่รู้ว่าเป็นเทพองค์ใดบ้าง จนความเป็นคู่ที่ว่านี้กลายไปเป็นหนึ่งเดียว

การภาวนาดังที่ว่านี้ ก่อให้เกิดประสบการณ์ทางด้าน *มหาศุขะ* จนผู้ภาวนากลายสภาพจากความเป็นชายหญิงไปเป็นเทพที่มีชื่อว่า *เหรุกะ* (ชาย) กับ *ฑากินี* (หญิง) *มหาศุขะ*ที่เกิดขึ้นนั้นทำลายจิตที่ติดอยู่กับความคิด ช่วยให้การรับรู้เป็นไปได้อย่างสูงส่ง จนผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวนี้มีประสบการณ์โดยตรงกับธรรมชาติที่แท้ของจิต

เมื่อเข้าได้ถึงกายอันสุขุมตามโยควิสัย พลังที่โยงกายกับใจเข้าด้วยกัน ย่อมนำไปถึงคุณสมบัติของจิตใจที่มีค่าอันหาประมาณมิได้ โดยที่ตามปกติแล้วเราเข้าไม่ถึงคุณสมบัติดังกล่าว ยิ่งเจริญอานาปานสติ จนลมปราณทะลุทะลวงเข้าไปยัง *นาที* หรือช่องต่าง ๆ ในร่างกาย จนเข้าไปได้ถึงช่องกลาง พลังในทางธาตุไฟที่เกิดขึ้นภายในเช่นนี้ก่อให้เกิดพลัง*มหาศุขะ* อีกทางหนึ่งด้วย ผลก็คือที่เราเคยจำได้หมายรู้มาอย่างผิด ๆ หรือติดยึดในปรากฏการณ์ต่าง ๆ นั้น ก็จะปลาสนาการไป นี่ก็เป็น *มหาศุขะ* อีกอย่างหนึ่ง คือไม่มีความคิดติดอยู่เลย หากเป็นประสบการณ์อย่างชัดเจนที่ไม่มีความคิดนึกรวมอยู่ด้วย

สำหรับ *กามมุทรา*นั้น ต่างไปจากการแสวงหากามกรีทาเพื่อให้สมอารมณ์ในทางความใคร่ดังที่สามัญชนทั่ว ๆ ไปต้องการ หากการเสพกามของคู่ตันตริกะนั้นเป็นการภาวนาทาง*มหาศุขะ* โดยอาศัยการเสพสังวาสเป็นพาหะ เพื่อให้อารมณ์อันร้ายแรงปลาสนาการไป กามคุณและความคิดคำนึงในทางกามฉันทะก็หมดไปด้วย

การปฏิบัติตนตาม *กามมุทรา*นั้น ฝ่ายชายไม่มีการหลั่งน้ำอสุจิ หรือฝ่ายหญิงก็ไม่มีการเข้าถึงจุดสูงสุดในการเสพ หากน้ำอสุจิกลายสภาพจากน้ำอย่างหยาบไปเป็นน้ำอย่างสุขุมแล้วไหลกลับเข้าไปในนาทิกลาง ทำให้เกิดร่างอย่างสุขุมขึ้นและเมื่อเข้าถึง*มหาศุขะ*นั้น พลังลมจากนาทิต่าง ๆ รวมเข้าสู่นาทิกลาง ช่วยให้โพธิจิตแจ่มชัดขึ้น

ตันตรวิธีชี้ให้เห็นว่าการยอมจำนนตามตัณหาราคะนั้นเป็นอันตราย แต่ถ้าใช้ภาวนามัยวิธีอาจเอาตัณหามาทำให้เชื่องได้ ดังทางฝ่ายวัชรยานเชื่อว่าท่านปทุมสมภพนั้นตรัสรู้แล้ว แต่ก็มี*ศักติ*เป็นดังคู่ครองชื่อ *เยเฉ โสกยัล* และท่านบอกศักติของท่านว่าถ้าหญิงชายยอมให้ตัณหามามีอิทธิพลเหนือตน มนุษย์ก็ไม่ต่างไปจากอสุรกายหรือปีศาจ แต่ถ้าใช้ตัณหาราคะตามทางของการปฏิบัติธรรมอย่างไม่เห็นแก่ตัว จะช่วยให้เกิดพลังในทางธรรม และช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในได้อย่างสำคัญ

อาจสรุปได้ว่า คำสอนในทางตันตระซึ่งว่าด้วยปัญหาทางเพศนั้น เน้นว่าเพศเป็นส่วนสำคัญสำหรับความสุขของมนุษย์ โดยชี้ให้เห็นด้วยว่าถ้ารู้จักฝึกกามราคะให้เชื่อง จนนำมาพัฒนาอย่างถูกทาง ย่อมเป็นหนทางที่จักนำไปสู่การตรัสรู้ นี้นับว่าผิดไปจากคำสอนของฝ่ายสาวกยานและมหายานโดยทั่ว ๆ ไป

ตามวิถีทางของตันตรยานนั้น *มหาศุขะ* เกิดขึ้นได้ โดยจิตใจได้ประสบการณ์กับธรรมชาติของจิตใจตนเอง โดยข้ามได้พ้นถึงการติดยึดอยู่กับตัณหาราคะ เพื่อทำลายเสียได้ซึ่งการติดยึดในตัวตน

จากมุมมองดังกล่าว การประกอบกิจกรรมทางเพศที่อยู่เหนือการติดยึดหรือที่ไปพ้นความเห็นแก่ตัว ช่วยให้เราพร้อมยิ่งขึ้นสำหรับการเข้าใจถึงความต้องการของผู้อื่นและสัตว์อื่น โดยที่ความต้องการดังกล่าวมีประเด็นในเรื่องเพศรวมอยู่ด้วยแทบทั้งนั้น.

เครือมาศ วุฒิการณ์

ศรัทธา และ รัก อันไร้พรมแดน ในเขตแดนพม่า–ล้านนา

ร้อนแล้ว แต่คณะทัวร์วัฒนธรรมจากเชียงใหม่ไปพม่าที่มีชื่อว่า "ตามรอยเจ้าจันท์ฝันหามะเมียะ"* ไม่ย่อท้อต่ออุณหภูมิอันระอุ ทุกคนรู้จักเจ้าจันท์ใน *เจ้าจันท์ผมหอม* ของมาลา คำจันทร์ และ*มะเมียะ* จากเพลงอมตะของ จรัล มโนเพ็ชร การเดินทางในครั้งนี้มีคุณมาลา คำจันทร์ นักเขียนรางวัลซีไรท์ไปด้วยเป็นแขกรับเชิญ ใครที่อ่านนิยายเรื่อง *เจ้าจันท์ผมหอม* คงจำได้ว่าเจ้าจันท์แห่งล้านนาดั้นด้นเดินทางป่าผ่าดงไปพระธาตุอินทร์แขวนเพื่อไปไหว้สาและเอาผมอันแสนยาวไปลอดเสี่ยงโชคชะตาว่าจะต้องแต่งงานกับใคร–ชายคนรักหรือว่าพ่อค้าปะหล่องต่องสู่ เจ้าจันท์คือจินตนาการ ส่วนมะเมียะคือ ความจริงซึ่งกลายเป็นตำนานอันจดจำกันไม่รู้เลือน เรื่องรักที่ต้องพลัดพรากจากกันของมะเมียะสาวพม่าเมืองมะละแหม่งและเจ้าน้อยศุขเกษม ราชบุตรของเจ้าหลวงเชียงใหม่เกิดขึ้นเมื่อราว ๑๐๐ ปี ก่อนโน้น

ล้านนากับพม่าสัมพันธ์กันนานนับ เท่าที่มีบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในพงศาวดารเมืองเชียงใหม่ เมื่อพระยามังรายแบ่งอาณาเขตตั้งอาณาจักรแล้วก็เริ่มยกทัพไปตีพม่า และจากนั้นมาก็ไม่เคยได้พักรบกันเลย จนกระทั่งล้านนาตกอยู่ภายใต้การครอบครองของพม่าเป็นเวลานานถึง ๒๐๐ ปี ก่อนจะถูก

* จัดโดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๒๔ – ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕

กู้คืนมาได้ในสมัยพระเจ้ากาวิละ โดยความช่วยเหลือจากสยาม เรื่องรบพุ่งทำสงครามขยายอำนาจ พรากผู้คนไปเป็นเชลย ศึกเป็นเรื่องราวส่วนใหญ่ในหน้าประวัติศาสตร์ของมนุษย์แทบทุกกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นผลพลอยได้หลังสงครามคือ การถ่านโอนทางวัฒนธรรม และความรู้เรื่องเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการประดิษฐ์วัสดุเครื่องใช้ เครื่องเขินในภาษาพม่านั้นเรียกว่า "ยวนเถ่" ยวนหรือโยนกเป็นชื่อเรียกกลุ่มชนในล้านนา ผ้าทอมัดหมี่ลวดลายคล้ายเขมรที่ผลิตในหมู่บ้านชาวอินทาแถบทะเลสาบอินเลเรียกว่า "ซินเม่" ซึ่งก็คือชื่อที่ชาวพม่าเรียกเมืองเชียงใหม่ ส่วนแกงฮังเล น้ำพริกอ่อง ข้าวซอย นับรวมถึงผักกาดจอของชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน อาหารขึ้นชื่อของล้านนาล้วนได้มาจากพม่าหรือรัฐไทในพม่า จิตรกรรมฝาผนังโบราณในวัดบวกครกหลวง วัดป่าแดด และวัดอื่น ๆ ในล้านนาเป็นฝีมือของช่างพม่าหรือไม่ก็ไทใหญ่ รวมทั้งสถาปัตยกรรมในวัดหลายต่อหลายวัดในล้านนาที่ละม้ายคล้ายคลึงของพม่า บัดนี้ได้กลายเป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมของล้านนาและของประเทศชาติโดยรวม

ประเพณีไหว้พระธาตุของชาวล้านนา กำหนดให้คนไหว้พระธาตุประจำปีเกิดของตนซึ่งกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ในล้านนา เช่น ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน โดยมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง มีเพียงพระธาตุประจำปีเกิด ๒–๓ องค์ที่อยู่นอกเขตล้านนา นั่นก็คือ พระธาตุพนมของคนเกิดปีวอก พระธาตุพุทธคยาของคนเกิดปีมะโรง และพระธาตุชเวดากองของคนเกิดปีมะเมีย จนหลายคนตั้งข้อสังเกตว่าน่าจะเป็นการคิดตั้งประเพณีเพื่อรวมศูนย์อำนาจที่ตั้งใจจะตัดสยามออกไปจากวงจร มีงานวิจัยที่พบว่าประเพณีชุธาตุของล้านนานี้มีมาในช่วงที่ล้านนากำลังถูกผนวกเข้าไปเป็นมณฑลหนึ่งของสยามนี่เอง เป็นการคิดค้นของชนชั้นปกครองล้านนา เพื่อคานอำนาจโดยยกศรัทธาขึ้นมาข่มด้วยเหตุนี้จึงรวมเอาพระธาตุตะโก้งหรือชเวดากองเข้ามาด้วย แทนที่จะเป็นพระธาตุของสยามจะเป็นจริงตามนี้หรือไม่ หรือเป็นเพียงการลากความให้เกิดเป็น "วาทกรรม" ของนักวิชาการรุ่นใหม่ก็ไม่อาจสรุปได้ แต่ที่แน่ ๆ ชาวล้านนาที่เกิดปีมะเมียใฝ่ฝันจะได้ไปไหว้พระธาตุปีเกิดของตนสักครั้งในชีวิตนี้แม้จะอยู่ต่างแดน และพระธาตุที่ดูจะเป็นความลี้ลับราวอยู่เพียงในตำนานขานเล่าแต่อยู่ในใจของชาวล้านนา คือ พระธาตุอินทร์แขวน อ้ายมาลา คำจันทร์ ก่อนหน้านี้ไม่เคยเห็นพระธาตุอินทร์แขวน แต่เขียน *เจ้าจันท์ผมหอม* ด้วยแรงบันดาลใจจากที่ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าสู่ให้ฟัง และจากรูปวาดบนซองยาหอมตรา "พระธาตุอินทร์แขวน" ผลิตภัณฑ์จากลำปางที่ใช้กันทั่วไปในล้านนา

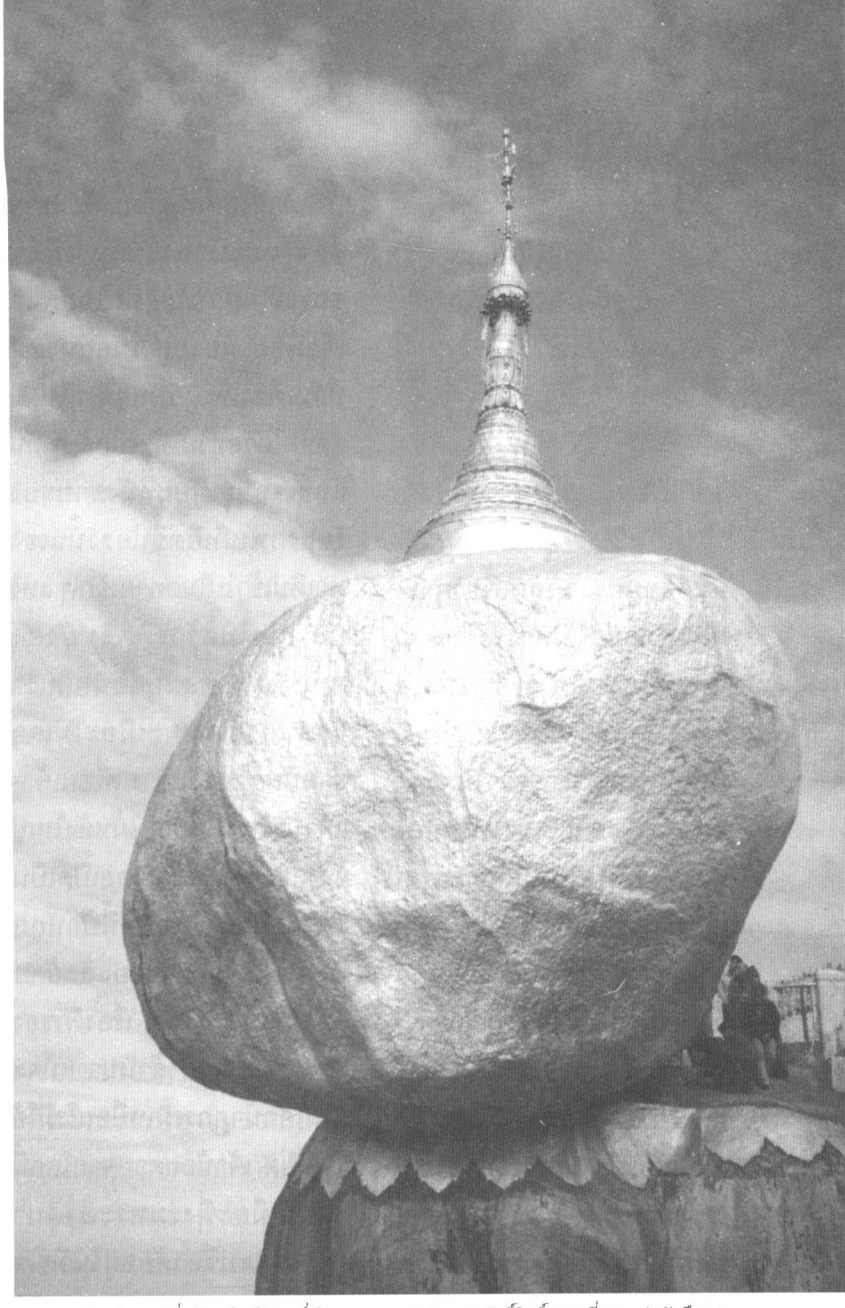
ทั้งหมดนี้คือ ที่มาของการจัดทัวร์ทางวัฒนธรรมเพื่อสักการะพระธาตุ และตามเก็บร่องรอยแห่งความสัมพันธ์เชียงใหม่–พม่า เราบินตรงจากเชียงใหม่ไปย่างกุ้งถึงราวบ่าย ๓ โมง กว่าจะผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองและผ่าฝูงชนที่มาต้อนรับญาติพี่น้องชาวมุสลิมที่กลับจากเมกกะ ออกมาได้เพื่อนก็เป็นลมไปแล้ว ๑ คน จากนั้นไกด์ชาวไทใหญ่จากเชียงตุง ๒ คน ชื่อชายหลวง (อ่านจายโหลง) และนุชก็พานั่งรถบัสออกจากเมืองหลวงมุ่งสู่พะโคหรือหงสาวดี พอไปถึงก็ตรงไปนมัสการพระธาตุมุเตาหรือชเวมอดอ ซึ่งเป็นหนึ่งในพระธาตุสำคัญในพม่า จังหวะเวลาดีเหลือเกิน แดดอ่อนแสงพอมีร่มเงาให้นั่งไหว้พระธาตุโดยไม่ร้อน ตากล้องจะชอบแสงสีในยามนี้ ใช้เวลาในการบันทึกภาพพระธาตุและสภาพรายล้อมโดยไม่ต้องเร่งรีบ

ไปไหนต่อ มีคนบอกว่าคำว่า "พุทธะ" หมายถึงความเบ่งบาน ด้วยเหตุนี้ชาวพุทธจึงใช้ดอกไม้เป็นเครื่องสักการะ บ้านเราใช้ดอกบัวและดอกไม้อื่น ๆ มัดกับใบพร้อมธูปเทียน ในศรีลังกาหน้าวัดพระเขี้ยวแก้ว มีดอกลั่นทมวางเรียงกันขายเป็นกอง ๆ ซื้อแล้วประคองเข้าไปในวัด เหมือนดังรูปภาพฝาผนังในวัดนั้น ในพม่าก็ใช้ดอกไม้แบบขิงขาวคล้ายกับดอกไม้ที่ทางล้านนาเรียกว่า "ต๋ำเหิน" มัดขายเป็นช่อ ๆ แต่ในวัดนอกเมืองหลวงเช่นวัดพระธาตุมุเตา เด็ก ๆ จะเอาดอกพิกุลมาร้อยเรียงลงในก้านดอกหญ้า ขายเป็นเส้น ๆ ดอกเล็ก ๆ ส่งกลิ่นโรยรินชวนถวิลหาวันเวลาเก่า ๆ

เช้าก่อนเดินทางไปยังอีกเมืองหนึ่งเราแวะนมัสการพระนอนที่เจดีย์ชเวดาเลียง ซึ่งยาว ๑๘๐ ฟุต และเก่าแก่ถึง ๑,๐๐๐ ปี (เขาว่าอย่างนั้น) มาคราวที่แล้วไม่ทันได้สังเกต คราวนี้ชายหลวงชี้ชวนให้ดูพระบาทของพระนอนที่ไม่ได้ตั้งเสมอกัน แต่พระบาทข้างบนจะบิดออกไปจากพระบาทด้านล่าง และชี้แจงว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะชาวพม่ายังเชื่อว่าพระพุทธเจ้ายังไม่ได้เสด็จสู่สวรรค์ หากยังคงประทับอยู่บนโลกกับเราท่าน หลังอาหารกลางวัน เราออกเดินทางไปเมืองมะละแหม่งโดยผ่านเมืองสะเทิม ซึ่งมีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น ท่าตอน สะโตง สุธรรมาวดี หรือนครพัน เป็นเมืองหลวงเก่าแก่ของรัฐมอญ เชื่อกันว่าเมืองสะเทิมเป็นจุดเริ่มต้นที่พุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิ พระโสณะ และพระอุตระ ที่พระเจ้าอโศกส่งมาเผยแพร่พุทธศาสนาในแถบนี้จะขึ้นท่าที่เมืองนี้หรือไม่ คงต้องไปถามนักประวัติศาสตร์ แต่ในสมัยพระเจ้ากือนาแห่งราชวงศ์มังราย สุมนเถระนำพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์มายังล้านนา โดยผ่านเมืองนี้ แรกทีเดียว จะมีนักวิชาการเช่น ดร. ฮันห์ เพนธ์ อาจารย์พิริยะ ไกรฤกษ์ อาจารย์พิทยา บุนนาค อาจารย์ ม.ล.สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ตามมาด้วยเพราะต้องการจะมาอ่านจารึกในเมืองมอญเก่าแก่นี้ แต่คำนวณดูแล้ว เวลาที่ทัวร์คณะนี้ให้มีน้อยนิดจึงยกเลิกเป็นที่โล่งอกโล่งใจของผู้จัด

เส้นทางสู่มะละแหม่งนั้นราบเรียบไม่ใช่เฉพาะถนนระดับพื้นราบตรงฉิวเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงภูมิทัศน์สองข้างด้วยที่โล่งเตียนเสมอต้นเสมอปลาย อาจารย์วิถี พานิชพันธุ์ ไกด์กิตติมศักดิ์ของเราเปรยขึ้นมาว่าวิธีการปรามชนกลุ่มน้อยของพม่าคือ ถางป่าให้เรียบ หลายคนเคลิ้มหลับไปก่อนถูกปลุกให้ตื่นด้วยเสียงเพลงโฟล์คซองกำเมืองของจรัญ มโนเพ็ชร และสุนทรี เวชานนท์ ที่อาจารย์จิริจันทร์ ประทีปะเสนเปิดให้กันฟังก่อนจะเล่าเรื่องมะเมียะและเจ้าน้อยศุขเกษมที่ได้ค้นคว้า และเขียนขึ้นเป็นบทละครแต่ยังไม่เสร็จ เหลือการเดินทางไปดูสถานที่จริง จึงร่วมเดินทางมาในครั้งนี้ด้วย

ในยุคจักรวรรดินิยมอังกฤษยึดพม่าตอนใต้ได้ก่อน จึงแปลงเมืองมะละแหม่งซึ่งเป็นเมืองประมงเล็ก ๆ ให้เป็นเมืองท่า เป็นศูนย์กลางของการค้านำเข้าสินค้าจากอังกฤษ และส่งออกไม้สักจากพม่าที่ตัดเป็นซุงล่องแม่น้ำสาละวิน นักประวัติศาสตร์ที่ศึกษาเศรษฐกิจของล้านนาในยุคช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ และต้นศตวรรษที่ ๒๐ บอกเล่าเรื่องราวและเส้นทางเดินของพ่อค้าวัวต่าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจีนฮ่อ ที่เดินทางนำคาราวานสินค้าจากยูนนานมาขายตามเมืองต่าง ๆ เช่น เชียงตุง เชียงใหม่ ลำปาง ระแหง (ตาก) และต่อไปยังมะละแหม่ง ขากลับจะซื้อสินค้านำเข้าจากอังกฤษกลับไปขายตามเมืองรายทางดังกล่าว คนในสมัยนี้คงจะนึกภาพการเดินทางแบบคาราวานไม่ออกแล้ว เพราะอะไร ๆ ถูกทำให้ง่ายด้วยเครื่องจักร เครื่องยนต์

พระธาตุอินทร์แขวน ที่หน้าผาไจทีโย หนึ่งในสามพุทธศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์สูงสุดที่ชาวพม่านับถือ ต้นกำเนิดของ "นิราศเจ้าจันท์ผมหอม" โดยนักเขียนซีไรท์มาลา คำจันทร์

แต่ในสมัยนั้นเจ้านายในเชียงใหม่มั่งคั่งร่ำรวยด้วยการค้าแบบกองคาราวานที่ใช้เวลาแรมเดือนแบบนี้ หลักฐานการบันทึกของชาวอังกฤษที่มาทำการค้าหรือเดินทางมาสังเกตการณ์กล่าวพาดพิงถึงเจ้าอุบลวรรณผู้มีศักดิ์เป็นน้าของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี เธอเป็นผู้หญิงแถวหน้าในยุคนั้นที่จัดการบริหารการค้า และเป็นผู้เล่าให้ฝรั่งอังกฤษฟังว่ากองคาราวานที่เดินทางระหว่างยูนนานมะละแหม่งที่มาพักแรมที่เชียงใหม่ มีจำนวนม้าและฬ่อราว ๗,๐๐๐–๘,๐๐๐ ตัว ดังนั้นถึงไม่ใช่เรื่องประหลาดที่เจ้าแก้วนวรัฐส่งเจ้าน้อยศุขเกษมราชบุตรไปเรียนที่มะละแหม่ง เพราะเจ้าเชียงใหม่ทำการค้ากับอังกฤษที่มะละแหม่งรุ่งเรืองกว่าสยามซึ่งยังมีอุปสรรคในการเดินทาง หรือจะมองเป็นเรื่องการเมืองก็ได้

คนที่ตามรอยมะเมียะ เช่น อาจารย์จิริจันทร์ไปที่ไหนกันบ้าง พอเข้าเมืองมะละแหม่งซึ่งร่มรื่นด้วยความเขียวครึ้มของต้นไม้ใหญ่น้อย และแปลกตาด้วยบ้านเรือนแบบยุโรป เราก็แวะนมัสการพระธาตุไจตะลันซึ่งเป็นพระธาตุประจำเมือง จำกันมาว่าเจ้าน้อยศุขเกษม กับมะเมียะเมื่อรักกันแล้ว ก็พากันมาสาบานรักกัน ณ พระธาตุแห่งนี้ ผู้ที่ทำการค้นคว้ามาอย่างละเอียดรู้ซึ้งถึงว่า คำสาบานนั้น มีความว่าถ้าหากใครนอกใจก็ขอให้คนนั้นอายุสั้น ผู้เล่าเรื่องนี้บอกต่อไปว่า มะเมียะมาเชียงใหม่พร้อมเจ้าน้อย แต่ไม่ได้รับการยอมรับจึงต้องกลับบ้านเมืองตน ฝ่ายเจ้าน้อยเสียใจแต่ก็ไปแต่งงานกับเจ้าบัวชุมที่พ่อแม่สนับสนุนและไปรับราชการที่กรุงเทพฯ แต่ก็กินเหล้าเมายาทุกวันจนตายไปในที่สุด คนเล่าจบตรงนี้ แต่คนฟังสรุปว่าพระธาตุไจตะลันศักดิ์สิทธิ์ดีแท้ วัดพระธาตุไจตะ-

ลันตั้งอยู่บนเขาลูกเตี้ย ๆ ใจกลางเมือง เดินทางไปอีกด้านหนึ่งเป็นวัดเล็ก ๆ อีกหนึ่งวัด วิหารมืดสลัว แต่กระจกจีนที่ประดับประดาแวววาวในความมืด อาจารย์วิถีชี้เข้าไปในห้องเล็ก ๆ ให้เราไปนมัสการพระเขี้ยวแก้ว ในฝาแก้วรูปโค้งสูงที่อยู่กลางห้องมีพระเขี้ยวแก้วห้อยอยู่ รูปทรงคล้ายไข่มุกยาวรีไหว้พระเขี้ยวแก้วด้วยใจศรัทธา พอออกมาอ้ายมาลาเดินมากระซิบบ่นว่า "ผมเบื่อนักวิชาการเหลือเกิน มีใจใฝ่หาความจริงแบบเอาเป็นเอาตาย แต่ขาดศรัทธา ถามว่าจะใช่พระเขี้ยวแก้วจริงหรือไม่"

คืนนั้นเหนื่อยและอยากพัก จึงไม่ได้ตามอาจารย์จิริจันทร์ไปโรงเรียนเซนต์แพททริค ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เจ้าน้อยศุขเกษมเรียน หนังสือ อาจารย์จิริจันทร์กลับมาเล่าว่าโรงเรียนใหญ่โตมาก เสาต้นเบ้อเร่อ มีสระว่ายน้ำด้วย แต่ถูกปล่อยให้ทรุดโทรมแล้วตอนนี้ รุ่งเช้าเราออกไปกับชายหลวงนั่งแท็กซี่ไปตลาดที่มะเมียะขายของ และบ้านอูโบดัง เพื่อนของเจ้าแก้วนวรัฐที่เป็นผู้ดูแลเจ้าน้อย นัยว่าเจ้าน้อยมาอยู่บ้านเพื่อนพ่อ วันหยุด เดินไปตลาดไดวอขวิน ที่อยู่ใกล้ ๆ กัน และเจอมะเมียะที่นั่งขายของ รักแรกพบก็เกิดขึ้นตรงนั้นเอง เราเดินเข้าไปในตลาดเล็ก ๆ แห่งนั้น เพิงไม้สร้างติดดินยังคงเหมือนตลาดสมัยก่อน แต่เราหาคนสวยเช่นมะเมียะไม่เจอ จากนั้นก็ไปแวะบ้านเพื่อนเจ้าแก้วนวรัฐ เป็นบ้านไม้หลังใหญ่ข้างล่างดูเหมือนจะเคยเปิดเป็นร้านขายของ แต่บัดนี้บ้านถูกปิดตาย เจ้าของขายและย้ายออกไปนานนมแล้ว เรื่องรักของสาวพม่าและเจ้าล้านนา แม้จะเป็นโศกนาฏกรรมเหมือนโรมิโอ–จูเลียต เจ้าน้อยตายจากโลกนี้ แต่มะเมียะพึ่งร่มพระศาสนาบวชเป็นแม่ชีอาศัยอยู่ในวัดใจตะลันนั่นเอง เจ้าอาวาสเล่าให้อาจารย์จิริจันทร์ฟังว่า ตอนท่านมาอยู่เป็นสามเณรในวัดนี้ใหม่ ๆ มีแม่ชีชื่อดอนางเลี่ยน ว่าง ๆ ก็มวนบุหรี่ให้คนไปขายในตลาด เหมือนที่มะเมียะเคยทำ เราจึงเข้าใจว่ามะเมียะ ซึ่งแปลว่ามรกตได้เปลี่ยนชื่อไปเป็นนางเลี่ยน ไม่มีญาติพี่น้องนอกจากน้องชายเพียงคนเดียว แล้วแม่ชีคนนี้ก็สิ้นชีวิตในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ คนที่อิ่มอกอิ่มใจที่สุดในการเดินทางมามะละแหม่งเห็นจะไม่ใช่อื่นนอกจาก อาจารย์จิริจันทร์ ผู้ใฝ่ใจจะทำละครเรื่องมะเมียะให้เราได้ระลึกถึง วันเวลาเก่าก่อน และสอนเรื่องรักให้คนหนุ่มสาว

จากมะละแหม่งมุ่งขึ้นไปเมืองไจทีโยอันเป็นที่ตั้งพระธาตุอินทร์แขวน ระหว่างเดินทางอ้ายมาลาเล่าเรื่องเบื้องหลัง *เจ้าจันท์ผมหอม* ที่ปรารถนาจะเขียนถึงผู้หญิงในประวัติศาสตร์ เพราะไม่ค่อยมีการเขียนถึงจึงไม่รู้ว่าผู้หญิงล้านนาสมัยนั้นรู้สึกนึกคิดอย่างไร คราวนี้ซื้อ *เจ้าจันท์ผมหอม* ที่สำนักพิมพ์เคล็ดไทยพิมพ์ติดไปด้วย ๕ เล่ม ให้สมาชิกทัวร์จับฉลาก เพื่อจะได้นั่งอ่านก่อนถึงพระธาตุ บางคนเอามานั่งอ่านดัง ๆ

บ่ รักพี่แล้ว
ขอตายเป็นผี
บ่ ตอบวาที
ขอตายลับหน้า

พอถึงแบสแคมป์เราก็เปลี่ยนไปนั่งรถกะบะใหญ่ ไร้หลังคามีไม้แผ่นเล็ก ๆ พาดให้นั่งเรียงกันเป็นแถว ๆ โยกเยกกันไปในรถอย่างสนุกสนาน ราว ๔๐ นาที ก่อนจะถึงที่ที่รถขึ้นไปไม่ได้ จากนั้นถ้าใครแข็งแรงดีก็เดิน ถ้าใครไม่พร้อมก็นั่งเสลี่ยง มา คราวนี้คิดว่าร่างกายดีแล้ว แต่

เดินไปได้สัก ๑๐ ก้าว ก็รู้ว่าต้องนั่งเสลี่ยงที่คนหามทั้ง ๔ พร้อมอยู่แล้ว ศรัทธาของชาวพม่าเมื่อเทียบกันแล้ว ของเราอ่อนด้อยกว่ามากนัก สามปีที่แล้ว เราเดินขึ้นพระธาตุอินทร์แขวนพร้อม ๆ กับพ่อเฒ่าแม่เฒ่าที่นำลูกหลานมาด้วย นึกชื่นชมฝ่ายบ้านเมืองพม่าที่ยังคงรักษาประเพณีการเดินขึ้นดอยไปสักการะพระธาตุ และอดไม่ได้ที่จะหวนนึกถึงพระธาตุดอยสุเทพ ซึ่งกำลังจะกลายเป็นสวนสนุกไปแล้วด้วยกระเช้าลอยฟ้า ไม่ต้องคิดถึงการทำบุญด้วยการเดินขึ้นดอย และคำนึงถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตย์อยู่ทั้งดอย จำได้ว่าคราวก่อน อาจารย์สุจิตร นักธรณีวิทยาร่วมเดินทางมาพระธาตุอินทร์แขวนด้วย ตลอดทางเราฟังแต่การบรรยาย วิชาธรณีวิทยา ๑๐๑ ครั้นพอเดินถึงบริเวณใกล้กับพระธาตุ เห็นหินที่ตั้งแบบตกแหล่มิตกแหล่แบบพระธาตุอินทร์แขวน แต่ขนาดเล็กกว่าอยู่หลายกอง อาจารย์สุจิตรก็เริ่มอธิบายปรากฏการณ์นี้ตามหลักวิชาที่ร่ำเรียนมาทันที จนเกือบลืมไปว่าเขาเรียกว่าพระธาตุพระอินทร์เอามาแขวนไว้ มาคราวนี้อ้ายมาลา คำจันทร์นั่งลงไหว้สาและภาวนาด้วยใจเปี่ยมศรัทธา รำพึงรำพันว่าถ้ามาเห็นเสียก่อนคงเขียนเรื่องเจ้าจันท์ไม่ออก มีเสียงล้อเลียนว่า เจ้าจันท์จะต้องไว้ผมยาวถึง ๗ เมตรถึงจะลอดพระธาตุได้ ด้วยหินอร่ามสีและทองคำเปลวอันเป็นฐานพระธาตุนั้น ก้อนมหึมา มิหนำซ้ำผู้หญิงห้ามเข้าใกล้พระธาตุเด็ดขาด แล้วก็มีเสียงสอดขึ้นให้กำลังใจกันว่าสำหรับนักเขียนแล้วจินตนาการสำคัญกว่าความจริงเป็นไหน ๆ และที่สำคัญ สมัยนี้หาคนเขียนหนังสือที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมถึงพร้อมด้วยศรัทธา อันเป็นต้นธารของจินตนาการได้ยากนัก

พระธาตุอินทร์แขวนในวันนี้ ยังคงตั้งตระหง่านรอรับศรัทธาจากชาวพุทธในและนอกประเทศ แม้บริเวณรอบข้างจะเปลี่ยนแปรไปตามยุคสมัย สามปีที่แล้วกระเบื้องโบราณของยุโรปยังสร้างความประทับใจให้กับผู้ชื่นชอบลวดลายและร่องรอยอดีต มาบัดนี้พื้นหินอ่อนที่ปูขาวยาวเต็มบริเวณ ค่อนข้างจะลื่น แล้วก็ต้องถอนใจยาว ๆ เห็นทีเราจะหนีวัฒนธรรมบ้าหินอ่อนหินแกรนิตไปไม่พ้นเสียแล้ว แต่ความเรียบง่ายในการสร้างพระธาตุเล็ก ๆ บนหินก้อนยักษ์ก็ยังคงอยู่ นึกถึงว่าเมื่อพุทธศาสนาเข้าสู่สุวรรณภูมิ ณ บริเวณใกล้เคียงกันนี้ คงเป็นอะไรที่เรียบง่ายถึงใจคน และดลให้เกิดศรัทธาที่หมดจดดังที่เห็นเป็นพระธาตุอินทร์แขวน ถ่อม บริสุทธิ์ และจริงใจ เทียบไม่ได้เลยกับความอลังการของคนในเมืองหลวงที่เห็นและเป็นไปในพระธาตุชเวดากอง การปิดทองพระธาตุเสร็จสิ้นไปเมื่อปีก่อน หากช่างได้รับคำสั่งให้สร้าง ๆ ๆ จนแทบจะไม่เห็นฐานพระเจดีย์แล้ว เป็นปัญหาเกี่ยวพันเงินกับศาสนาที่มองไม่เห็นว่าจะสิ้นสุดเมื่อไหร่ และที่ไหน ๆ ก็มีทั้งนั้น คนเกิดปีมะเมียได้ไหว้สาพระธาตุชเวดากองประจำปีเกิดสมใจ แล้วก็ต้องทำใจไม่ให้เศร้าหมองกับการเปลี่ยนแปลง แน่นอนยอมรับได้ แต่อดมีปฏิกิริยาไม่ได้

การจาริกไปในแดนแห่งศรัทธาและรักของชาวพม่า และล้านนาสิ้นสุดลงเมื่อ ๒ เดือนที่แล้ว แต่ผู้จาริกยังไม่สิ้นศรัทธาที่จะหาหนทางเดินต่อไปในที่ซึ่งไร้พรมแดนแบ่งประเทศ ปราศจาก ความเหลื่อมล้ำทางเชื้อชาติ ผิวพันธุ์ ทั้งการเชิดชูประเทศชาติ และ ความแตกต่างของความคิดทางการเมือง หรือแม้กระทั่งอุดมการณ์อันยืนยง ที่จอห์น เลนอน จินตนาและปรารถนานั้นจะเป็นไปได้สักเพียงใด หรือจะไกลเกินฝัน.

วดีลดา เพียงศิริ

สภาวะไม่เอาไหน

ฉันเคยถามตัวเองเสมอว่า ทำไมเวลาเราไปปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เราจึงต้องไป “ส่งอารมณ์” หรือไป “สอบอารมณ์” กับคุรุของเรา ยิ่งคำหลังนี้ ยิ่งทำให้ฉันทั้ง ‘กลัว’ ‘เกรง’ และ ‘เกร็ง’ เป็นที่สุด

เมื่อแรก เวลาจะไปส่งอารมณ์ ฉันทำท่าเหมือนกลัวจะถูกจับได้ว่าไม่ได้ท่องหนังสือ และก่อนไป – – ก็จะเร่งสปีดปฏิบัติเพราะกลัวไม่มี “สภาวะจะไปส่ง” กลัวคุรุจะตำหนิ หรือไม่ก็อดเลื่อนชั้นจากเตรียมอนุบาล ขึ้นเป็นอนุบาล ทั้งที่แค่คิดเรื่องจะไปส่งอารมณ์ ก็ต้องถูกคัดตัวบรรจงเต็มบรรทัด ว่ามัวแต่วิตก ๆ ๆ ไม่ได้ปัจจุบัน ๆ ๆ หนึ่งร้อยจบ

ต่อมา เมื่อคุรุท่านหนึ่ง ยิ้มด้วยความเมตตา และให้กำลังใจ หลังจากฉันรายงานทุกสิ่งเสร็จสิ้นว่า “จำไว้ ไม่มีอะไรที่น่ากลัว เรามีหน้าที่ตามรู้เท่านั้นนะ” และนั่นถือเป็นครั้งแรก ที่ฉันเลิกกลัวการส่งอารมณ์ และกระจ่างชัดว่า คนที่คอยแต่จะคิดเข้าข้างตัวเองและสู่รู้อย่างฉัน จำเป็นต้องมีคุรุคอยกระหนาบไม่ให้เพี้ยน!!หรือเผลอเดินชมสวนดอกไม้ระหว่างทาง แล้วคิดล่วงหน้าว่า งวดนี้พาสชั้นแน่เลยเรา!!

แล้ววันหนึ่งฉันก็ร้องอ๋อกับตัวเองขึ้นทำนองว่า ที่แท้การส่งอารมณ์ต้องมีสูตรสำเร็จแน่ ๆ ทั้งหมดทั้งมวล เขาแค่จะเช็ค อัตราการครองสติของเธอว่า ขณะนี้มีความถี่จำนวนเท่าใด เพราะการปฏิบัติธรรมนั้นแสนจะเป็นวิทยาศาสตร์ ถ้าคุณมาล็อคนี้ ผลที่ได้มันต้องอยู่ตรงนี้ชัดเจน ดังมีชื่อเสียงเรียงนามว่าญาณนั้นญาณนี้ ซึ่งฉันฟังทีไร ฉันก็รู้สึกไกลตัวทีนั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว พอเก๊งหมดเวลา ก็จงส่งข้อสอบที่ทำเสร็จแล้วมาซะดี ๆ และที่สำคัญคุณโกงสอบไม่ได้ แม้คุณจะส่งคำตอบที่ขโมยเขามาแบบจ้างคนทำวิทยานิพนธ์ให้ แต่คุรุจะ "ดับเบิ้ลเช็ค" ค่ะ แล้วท่านจะรู้ทันที ว่ากลลวง, จำมาจากหนังสือหรือของแท้

สภาวะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สารพัดจะสำแดงอาการ "ธรรมดา" ออกมาเรื่อย ๆ, เป็นอาการแสนธรรมดาชนิดที่เราไม่เคย "ประจักษ์" มาก่อนเลย จึงหลงนึกว่า อาการเหล่านี้เป็นของแปลกและรู้สึกตื่นเต้นจนหลายครั้งไม่อาจ "ตามรู้" เฉย ๆ อย่างที่คุรุแนะนำได้ และอาการเหล่านี้ก็ซ่อนกลลวงเอาไว้หากใครนึกว่า มันแปลกเสียจนต้องเอาไว้เกทับกัน!

ฉันเชื่อว่าสภาวะทั้งหมดในช่วงเวลาที่ปฏิบัติเข้มนั้น มาให้เรา "ชิมเฉย ๆ" เมื่อได้ชิม ได้รู้รส ก็เอาไว้ 'ยั้งให้ทัน' เวลาโดน "คุณไม่รู้อิโหน่อิเหน่เล้ย...ย ให้ตายเถอะ" มันเข้าสิง!!

ซึ่งที่แท้จะเรียกว่ามันกระโดดเข้าสิง ก็ไม่ถูกนัก ที่แท้แล้วสมยอมให้มัน "ครอง" อย่างหน้าชื่นตาบานมาโดยตลอด เพียงแต่ตอนนี้ คุณสติเริ่มยื่น "หมายเตือน" ขู่ไล่ที่เข้าให้แล้ว และถ้าไม่ไป

อาจต้องใช้วิธีซาดิสม์คือ "เผาไล่ที่"!! และจะว่าไปทั้งหมด ก็คือการเซ้งในช่วงที่ "ที่ดิน"นี้ยัง "ใช้การได้" เท่านั้น อย่าได้หวังความถาวรในการออกโฉนดหรือ นส๓.ให้เมื่อยเลย

และในความรู้สึกของฉัน การบรรลุโสดาบัน ฯลฯ ก็แสนจะเป็นวิทยาศาสตร์ ฉันว่าเหมือนฟิล์ม X-ray ที่ปรากฏผลการทำงานของคุณสติแบบซื่อ ๆ ตามเนื้อผ้า ว่าต่อเนื่องตลอดเวลาได้มากน้อยเพียงไร นั่นเอง ถ้าตลอดเวลาไม่มีตกหล่นเลยเมื่อไร ชื่อเรียกของสภาวะนั้นคือ อรหันต์

ซึ่งเรื่องนี้ ฉันเคยเปรยกับเพื่อน เธอหัวร่อก๊ิก "เธอมันเพี้ยนว่ะ!"

ไอ้เรื่องเพี้ยนนี้ขอเล่าแทรกสักเล็กน้อย ก่อนฉันจะหันหน้าเข้าวัด เพื่อนหลายคนที่เคยเป็นสาวก๋ากั่นด้วยกัน ตักเตือนว่า "ระวังเพี้ยนนะเธอ"

ก็เจ้าเพื่อนคนนี้แหละที่โต้ตอบแทนฉัน "ยังกะตอนนี้เจ้าหล่อนไม่เพี้ยนงั้นนี่!"

เออเอาเข้าไป ฉันเลยทำตามที่หมอดูทำนายไว้ว่า "รู้ตัวไหมว่า "พุธ"

เสีย" แปลเป็นภาษาชาวบ้าน คือปากไม่ดี ด้วยการทำหน้าเย้ยหยัน "ฉันว่าพวกแสบ ๆ เพี้ยน ๆ พวกฮิปปี้ หรือไม่ก็อาร์ทิสต์(บางคนเท่านั้นค่ะ* ขี้เกียจโดนเขาดุ!) น่าจะกระเทาะเข้าไปถึงธาตุได้ง่ายนะ คนพวกนี้ขี้หมั่นไส้ ขี้จับผิดไร้กรอบและพยายามกระเทาะตัวเองแบบมะงุมมะงาหรามาโดยตลอดอยู่แล้ว"

วันหนึ่งฉันไปวัดที่ต่างจังหวัด และจากวันนั้น ทำให้ฉันซาบซึ้งใจว่าการส่งอารมณ์ ไม่ได้มีขึ้น เฉพาะตอนเข้าคอร์สปฏิบัติแบบเข้มข้นหรอกนะโยม เมื่อหลวงพี่ดวงตาใสแจ๋วรูปหนึ่งถามขึ้นด้วยน้ำเสียงแสนธรรมดาราวกับคนทั่วไปเขาชวนคุยเรื่องหุ้นว่า "ปีนี้โยมโกรธกี่ครั้ง"

เคราะห์ดีที่ผู้ถามครองสมณเพศ ไม่งั้นฉันคงนึกว่าประชด! ก็โธ่....ถามเช่นนี้เป็นการ "ดูผิด" กันอย่างฉกาจฉกรรจ์ ถามความถี่เรื่องโกรธกับคนเช่นฉันนี่ล่ะหรือ หลวงพี่หนอหลวงพี่!

ฉันอ้อมแอ้ม เกรงใจพระ "นับครั้งไม่ถ้วนเจ้าค่ะ เดี๋ยวจี๊ด เดี๋ยวจี๊ด"

และบัดนี้ ฉันขอส่งอารมณ์กับผู้อ่าน ที่ฉันทั้งหวาดและทั้งกลัว โดยทั่วไปฉันเขียนเรื่องให้หนังสือเล่มไหน ไม่เคยกลัวเลย ด้วยไม่ค่อยกลัวผู้ที่มีสติปัญญาควบคู่กันมา นั้นหมายถึงสติปัญญาแบบฉลาด ๆ ทางโลก เพราะฉันไม่เคย(กล้า)ลงทะเบียนในมาตรวัดนั้น แถมยังประกาศตัวแบบองุ่นเปรี้ยวมาโดยตลอดว่า ตนนั้นขออยู่ในมาตรวัดของคนของความรู้สึกนึกคิด

แต่สำหรับหนังสือเล่มนี้ ฉันต้องกลั้นใจเขียนมาหลายเล่มแล้ว ด้วยจินตนาการว่าผู้อ่านเป็นผู้มีสติอันจะนำไปสู่ปัญญา แบบมีสติก่อนปัญญาตามมาทีหลัง

ใครเล่าจะไม่หวาดไม่กลัว กลัวจะจับได้ว่า สภาวะที่ผ่าน ๆ มาของฉันมันไม่เอาไหนจริง ๆ

และเมื่อเกิดความกลัวทีนี้ เจ้าทักษะในการ "รวบคำ ลำดับคิด" ก็เลยรวน สนิมขึ้นทำงานไม่อัตโนมัติเหมือนที่ผ่าน ๆ มา มันเงอะงะเสียจนฉันกลัวว่าตัวเองจะเขียนหนังสืออีกไม่ได้ และกลายเป็นคนธรรมดา! คิดดูเถิดค่ะ ว่าฉันซับซ้อนได้ถึงเพียงนี้ นึกว่าตัวเองพิเศษกว่าเขาอื่น ตรงเขียนหนังสือได้!!

เครียดค่ะเครียด เมื่อเครียดก็ซื้อทุเรียนมารับประทานทุกวัน กินไปก็คิดพล็อตไป หวังให้คนอ่านทึ่ง ดังนี้ค่ะ

๑. จำเราจะเขียนเป็นนิยายดีกว่า ให้สามีเป็นนักวิทยาศาสตร์ ฝัง

ไมโครชิพเข้าไปในหัวของภรรยา ทุกครั้งที่จิตบัญชาการ ไมโครชิพจะอ่านออกมาจากสมองเพราะนั่นคือการเคลื่อนไหวครั้งแรก ก่อนที่สมองจะสั่งการไปยังระบบประสาท กล้ามเนื้อ ฯลฯ จากนั้นเครื่องจะแปรค่าออกมาต่อกับคอมพิวเตอร์และพริ้นท์ออกมา

ความคิดจะกระโดดไปตรงนั้นตรงนี้ สนุกตรงภรรยาคิดด่าสามีมากมาย แต่กลับมีวิธีพูด แนวปิยะวาจา จนสุดท้าย เรื่องนี้จบลงตรงที่ วิทยาศาสตร์ไปไม่ถึงไหน เพราะเจ้าเครื่องที่ว่านี้ แม้จะพัฒนาเพียงไรก็ยังมีความเร็วจำกัด มีฉากหนึ่ง สองสามีภรรยาตาเหลือกเพราะเครื่องได้พิมพ์ความคิดออกมาไม่ขาดสาย แต่เครื่องมือนี้ก็ยังหยาบเกินกว่าจะไล่จับเรื่องราวที่แวบไปแวบมาตลอดเวลาได้หมด

๒. อย่ากระนั้นเลย เล่าเรื่องท่องเที่ยวพม่า ไปนมัสการพระธาตุอินทร์แขวนดีกว่า เล่าถึงการปฏิบัติภาวนาของคนพม่า หรืออาจเปรียบเทียบว่า ศาสนาพุทธเข้าไปประเทศไหน แล้วเกิดใหม่ตามภูมิภาคที่เป็นพ่อแม่ เช่น เล่าตอนคนพม่าพูดกับฉันว่า "ดูเถอะ คนพม่าไม่มีใครแขวนพระเครื่องหรอก เพราะพระพุทธเจ้าอยู่ในใจเราตลอดเวลา" ให้เรื่องจบลงตรงที่ พอกลับมาเมืองไทย มีแต่คนมาขอดู "คอ" ของสามีฉัน เพราะเขาห้อยพระ "หลวงปู่ทวด"(เหยียบน้ำทะเลจืด)และหลายคนรั้งคอเขาจนกระดูกแทบเคลื่อน พร้อมบอกราคาเช่าด้วยแววตาที่พร้อมจะต่อรอง!

๓. หงุดหงิด ๆ อุตสาห์ ไปซื้อทุเรียนก้านยาวมาแทนหมอนทอง แต่ก็ยังอับจนปัญญา จึงอยากเขียนเรื่อง "คำ" ที่คนโบราณเคยเท่าทัน แต่คนปัจจุบัน ใช้ไปยังงั้น ๆ โดยเริ่มเรื่องว่า

"ฉันเคยสงสัยเรื่อง "ธาตุ" นึกถึงคุณย่าที่เป็นหมอแผนโบราณ จำได้รางๆว่าคุณย่าเคยเอาเข็มจิ้มคนข้างบ้านที่นอนแผ่เหมือนศพ แล้วยิ้มละไมแบบไม่กลัวสักนิด "ให้เลือดลมมันเดิน"

คนโบราณฉลาดลุ่มลึก คำที่เขาใช้เรียกนั้น บ่งบอกถึง 'ความเท่าทัน' ใน "มนุษย์ที่กำลังอ้าปากพะยาบ ๆ พูดเข้าข้างตัวเอง พูดสงสารตัวเอง ฯลฯ" ตรงหน้า ได้เป็นอย่างดี จึงไม่แปลกและฉันเชื่อสนิทใจไม่กังขาว่า ทำไมในสมัยของพระพุทธองค์จึงมีคนที่ฟังธรรมแล้วบรรลุโดยทันที

หรือแม้แต่คนที่ "เป็นลม" ที่คนโบราณเรียก 'ย่อ ๆ' นั้น เขาขี้เกียจขยายความว่า มนุษย์ผู้นี้เกิดสภาวะไม่สมดุลย์ขึ้น เพราะธาตุลมเป็นเหตุ, หรือครั่นเนื้อครั่นตัว คำนี้ บอกสภาวะดิน น้ำ ลม ไฟ ได้น่ารักที่สุด

(เขียนมาถึงตรงนี้ ฉันก็ให้กระจ่างใน “กับดัก” ของตน ชนิดแจ๋วแหวว ขึ้นมาอีก ก็เพราะฉันช่างวิเคราะห์นี่เอง ทำให้คุรุต้องสายหน้า เหมือนจะลุ้นเวลาฉันมาส่งอารมณ์ ทำนองว่า เขาให้อยู่กับปัจจุบัน ไอ้นี่ก็วิเคราะห์อยู่นั่นแหละ!)”

แล้วอาจพูดเลยไปถึงเรื่องเพลง ที่นึกได้ตอนนี้คือเพลงพระราชนิพนธ์ “แสงเทียน” ที่ท่อนหนึ่งร้องว่า “นิจจังสังขารนั้นไม่เที่ยง เสี่ยงบุญกรรม ทุกคนเคยทำกรรมไว้ก่อน เชิญปวงเทวดาข้าว่ายวอน ขอพรคุ้มไปชีวิตหน้า” แล้วรวบรวมเพลงที่สะท้อนศรัทธาในพุทธศาสนา

เฮ้อ....แต่ฉันก็ไม่ได้เขียนทั้งสามเรื่องนั้น เพราะความกลัวไม่เจ๋ง ได้ทำลายทุกสิ่งลง

เท่านั้นยังไม่พอ คราวหน้าถ้าไปวัดเดิมที่ จ.ลำปาง ฉันจะตอบหลวงพี่ว่า นอกจากไม่กล้าเขียนต้นฉบับดังที่กล่าวมายาวเหยียดนี้แล้ว

ฉันยังโกรธ เครียด หาทางโยนความผิดให้คนอื่นตลอดเวลาและตลอดปี หากต้องทำอะไรให้ “ทันเวลาที่กำหนด” แล้วมันหมิ่นเหม่จะทันไม่ทัน

นอกจากนั้น แม้จะไม่เริ่มต้นว่าใคร แต่เรื่องผสมผเสละก็ ทุกบ่อย!!

และเหนืออื่นใด กว่าหนังสือเล่มนี้จะออกมา เรื่องนี้คงเลิกฮิตไปแล้ว แต่ฉันขอสารภาพไว้ ณ ที่นี้เลยว่า ทุกครั้งเวลาเชียร์บอลโลก

ฉันไม่เคยมีสติสตังหลงเหลืออยู่กับตัวเลยแม้แต่น้อย

เชื่อแล้วค่ะ ว่าเราต้องส่งอารมณ์กันทั้งชีวิต.

มีนา มีน

นมัสการ

พระบรมศาสดา..
จำเนียรวันเวลาที่พ้นผ่าน
สองพันห้าร้อยสี่สิบห้าพรรษากาล
บัดนี้วัด, วัง, บ้าน ..พัลวัน

ไม่รู้ไหน "วินัย" ไหน "ธรรมะ"
ไม่รู้ไหน "ละ" ไหน "ยึดมั่น"
ยกพวกชี้หน้าด่าทอกัน
ไม่เกรงกลัวนรกสวรรค์ชั้นใดใด

มีวัดบ้าน, วัดป่า, วัดสามานย์
มีลัทธิสาธารณ์แย่งกัน "ใหญ่"
พุทธพจน์รจนามาอย่างไร
อลัชชีพจน์แปลงไปรับใช้ตน

มีกฎบัตรกฎหมายไว้ปกครอง
เอาไว้ชี้ครรลองด้วยเหตุผล
กระทั่ง "พรหมจรรย์" ถูกผ่านพ้น
เหลือแต่พวก "นักปล้น" สุมหัวกัน

แต่งตั้งพวกตั้งหมู่ตั้งกู–มึง
ให้ก้าวถึงที่หมาย..ที่ใฝ่ฝัน
ให้ยศฐาบรรดาศักดิ์เพราะผลักดัน
ผลประโยชน์ทั้งนั้น...แบ่งกันกิน

แล้วยกหูชูหางสร้างสาวก
สกปรกแปลกแยกแลกทรัพย์สิน
เหยียบคำสอนศาสดาเปื้อนราคิน
หยามหมิ่นผู้รู้..วิญญูชน

พระบรมศาสดา...
ยิ่งนับวันการพระศาสนายิ่งสับสน
อ้างสัมมา–มิจฉา "ทิฏฐิ" ..อลวน
จะ "หลุดพ้น" อย่างไรเล่า..พระศาสดา ฯ ๛

อัญญิกา

ประวัติศาสตร์ผู้หญิง

วันนี้..ฉันได้เรียนรู้เรื่องราวยิ่งใหญ่มาก ราเบียเล่าเรื่อง **"ประวัติศาสตร์ผู้หญิง"** ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Herstry แทนที่จะใช้คำว่า Histry (ประวัติศาสตร์) อย่างที่ใช้กันทั่ว ๆ ไป คำว่า Histry นั้นกร่อนมาจากคำว่า His Story ซึ่งแปลว่า เรื่องราวของเขาผู้ชายเหล่านั้น ดังนั้น Herstry – Her Story **จึงมีความหมายว่า เรื่องราวของเธอผู้หญิงเหล่านั้น** อย่างไรก็ดี ก็ยังถือเป็นความรู้กระแสรองเท่านั้น

เป็นความรู้จากโลกตะวันตก ที่ราเบียบอกว่าต้องเทียบเคียงกับวัฒนธรรมของเราเองด้วย

ว่ากันว่าระบบภาษาก็เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถูกใช้เพื่อกดขี่ทางเพศ เช่นเดียวกับการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ผ่านสายตาผู้ชาย ย่อมเป็นธรรมดาอยู่เองที่เขาจะถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ มุมมองของตน แม้จะไม่ได้มีเจตนาร้ายหรือแสวงหาประโยชน์ใดเลยก็ตาม แต่นั่นก็ได้ทำให้คุณค่าของผู้หญิงถูกลดทอนลง เพราะเธอไม่อาจเชื่อมโยงตนเองกับความรู้และขบวนการเคลื่อนไหวของมนุษยชาติได้อย่างเต็มที่ในฐานะผู้หญิงคนหนึ่ง หากจะได้รับการบันทึกหรือเล่าขานกับเขาบ้าง ก็เฉพาะในกรณีพิเศษ ซึ่งนาน ๆ ครั้งจะปรากฏ ฉะนั้น การที่เรื่องราวของเธอได้รับการบันทึกในหน้าประวัติศาสตร์ก็เป็นเพราะ **"ความเป็นผู้หญิงพิเศษ"** ของเธอ มิใช่ในฐานะที่เป็นผู้หญิงคนหนึ่งแต่อย่างใด

แม้ในหนังในละคร เธอคงจะเห็นแต่ภาพผู้หญิงดีในกรอบ (นางเอก) กับภาพผู้หญิงร้ายที่ร้องกรี๊ด ๆ ผู้หญิงธรรมดา ๆ อย่างฉันที่วันหนึ่งอาจแสนดี ขณะที่วันต่อมาอยากจะร้องกรี๊ด ๆ บ้างเลย ไม่รู้ว่าจะวางตัวเองไว้ตรงไหน มองดูเธอเหล่านั้นเล่นบทบาทไป ฝันเฟื่องว่าจะได้เป็นนางเอกกับเขาบ้าง แต่เมื่อความพยายามยิ่งยวดที่จะเป็นนางเอกให้ได้ขาดผึงลง (ฉันหมายถึงวันที่อยากจะร้องกรี๊ด ๆ มันมาถึง) ก็ได้แต่ปลอบใจตัวเองว่ามันเป็นแค่หนังแค่ละครเท่านั้นเอง อย่างไรก็ดี มันไม่ง่ายนักที่จะเข้าถึงความจริง ฉันจึงยังคงสับสนต่อไป หวังว่าเธอคงเข้าใจ

นี่เป็นครั้งแรกที่ได้ฟังบรรยายวิชาประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา ชีววิทยาแบบที่ทำให้ความเป็นผู้หญิงข้างในฉันเติบโต ช่างเป็นคำบรรยายที่ยิ่งใหญ่และทรงพลัง !

แต่ขณะเดียวกัน ก็ทำให้ฉันเข้าใจผู้ชายมากขึ้นด้วย เข้าใจว่าทำไมเขาจึงบ่มเพาะความเป็นชายแบบที่เราเห็นและคาดหวังกัน ทั้งหมดทั้งมวลนี้ไม่ใช่ความผิดของใครแม้แต่น้อย โลกหมุนเคลื่อนไปและจะหมุนกลับมาเสมอ โลกสอนเราถึงกฎอนิจจัง กฎแห่งความไม่เที่ยงแท้ที่แสนจะเที่ยงแท้ !

ความรู้สึกดังกล่าวทำให้ฉันอยากร้องไห้ขึ้นมา

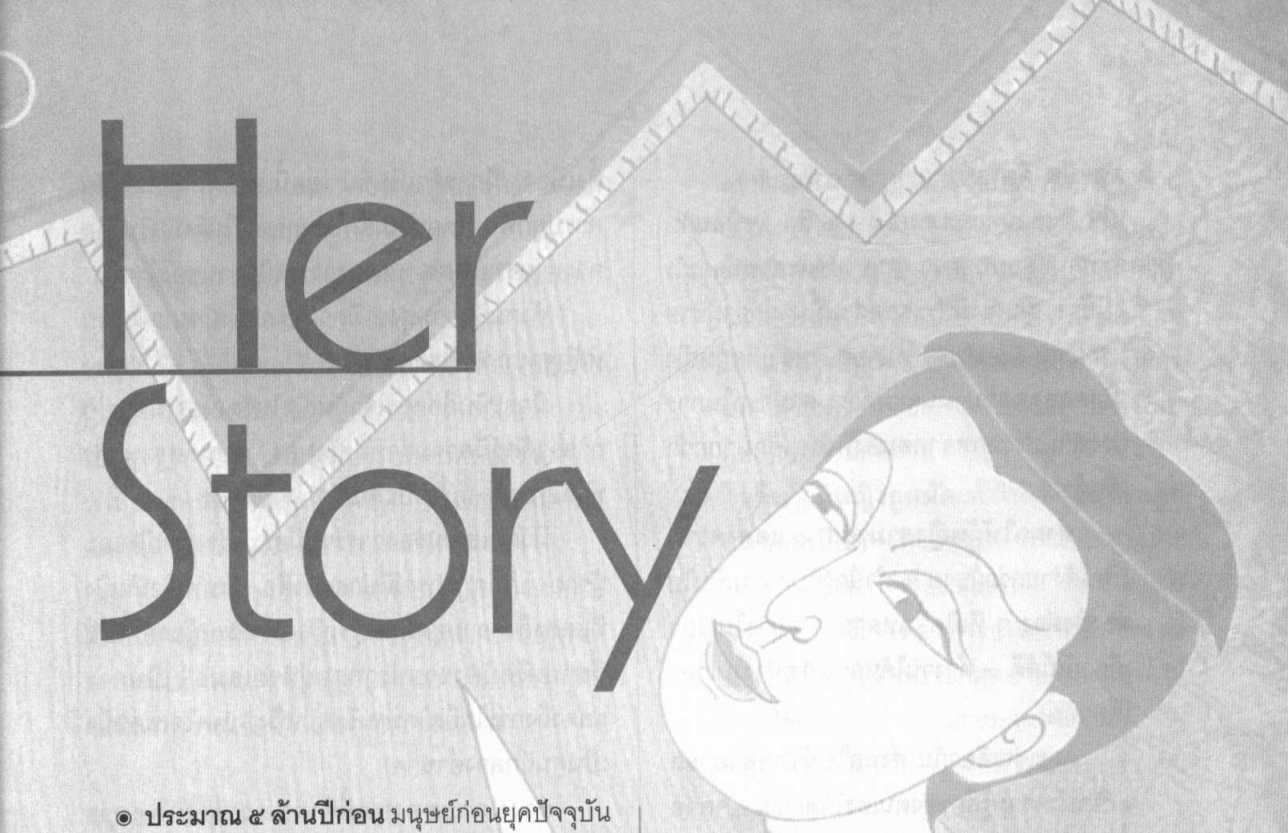
....

เธอลองอ่าน Her Story ดูนะ ฉันหวังว่าเราจะมีโอกาสได้คุยกัน

ว่าเราจะก้าวกันต่อไปอย่างไรดี

ภาพประกอบจาก ศิลปวัฒนธรรม ลำดับที่ ๒๗๑ ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๔๕

Her Story

- **ประมาณ ๕ ล้านปีก่อน** มนุษย์ก่อนยุคปัจจุบัน ซึ่งใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่บนต้นไม้ได้ลงมาอาศัยอยู่บนพื้นดิน **และนี่เป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ผู้หญิงด้วย เพราะเมื่อเธอหัดเดินหลังตรง กระดูกเชิงกรานจึงไม่อยู่ในท่วงท่าที่พัฒนาได้อีก สะโพกของเธอจึงไม่ขยาย**

  ขนาดที่จำกัดของกระดูกเชิงกราน ทำให้ขนาดศีรษะของทารกถูกจำกัดด้วย ดังนั้นระบบประสาทบางระบบจะยังไม่พัฒนาจนสมบูรณ์ในครรภ์ มนุษย์จึงเป็นสิ่งมีชีวิตชนิดแรกที่พัฒนาสมองโดยเรียนรู้ผ่านทางภาษาและวัฒนธรรม ภายหลังคลอด

- **งานและภาระหน้าที่ของผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น** ซึ่งได้สร้างความกดดันแก่เธอ – การคลอดลำบากมากขึ้น ต้องใช้เวลาเลี้ยงดูลูกมากขึ้น ต้องการความช่วยเหลือยาวนานขึ้น

  ผู้หญิงยุคก่อนมนุษย์นี้ เป็นสัตว์เพศเมียชนิดแรกที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ภายหลังคลอด

- **พัฒนาการแบ่งปันอาหาร** เพราะต้องช่วยเหลือกัน จึงเกิดการร่วมมือกันระหว่างผู้หญิง แต่ขณะเดียวกันผู้ชายก็ต้องปรับตัว แทนที่จะกินอาหารทันทีในบริเวณที่ล่าสัตว์ได้ ก็ต้องมีภาระมากขึ้น คือ ลากเนื้อกลับ **"บ้าน"** มาให้ผู้หญิง จึงเกิดความร่วมมือกัน และมีการแบ่งแยกพละกำลังความแข็งแรงทางกาย

- **เริ่มต้นการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ โดยมีเพศสัมพันธ์เพื่อแลกกับเนื้อสัตว์** ผู้หญิงจึงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเพศสัมพันธ์ ได้ทุกเวลา เพื่อต้องการแลกกับเนื้อสัตว์ที่ผู้ชายล่ามาได้

- **สมองของมนุษย์พัฒนาขึ้น**
  เมื่อสมองเจริญเติบโตมากขึ้น ได้แยกออกเป็น ๒ ซีก คือ

  สมองซีกซ้าย ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อในร่างกายซีกขวา ทำงานเกี่ยวกับคำพูด ภาษา คิดเป็นเส้นตรง – มีอดีต ปัจจุบัน อนาคต เป็นนามธรรม สัญลักษณ์และการคำนวณ

  สมองซีกขวา ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อในร่างกายซีกซ้าย เป็นส่วนที่เก่าแก่กว่า ทำงานเกี่ยวกับการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก เห็นภาพกว้าง เห็นเป็นองค์รวม จินตนาการ ผสานสอดคล้อง

◉ **คอร์ปัส คัลโลซัม** (corpus callosum) เป็นประสาทที่เชื่อมสมองทั้ง ๒ ซีก เหมือนกับสะพานที่คอยบอกว่า สมองแต่ละส่วนทำอะไรอยู่บ้าง ผู้หญิงมีประสาทส่วนนี้มากกว่าผู้ชายประมาณ ๑๐-๓๐% หมายความว่าเด็กผู้หญิงเมื่อคลอดออกมานั้นจะมีความสามารถในการประสานประสาทจากสมองทั้งสองซีกมากกว่าเด็กผู้ชาย

ส่งผลให้ผู้หญิงสามารถ ๑.แสดงความรู้สึกได้ง่ายกว่าผู้ชาย ๒.สำนึกรู้กับความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกันได้ดี ๓.ทำงานได้หลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน

และเช่นเดียวกัน **ส่งผลให้ผู้ชายสามารถ** ๑.ปิดบังความรู้สึกของตนเองได้ดีกว่า ๒.จดจ่อตั้งใจอยู่กับงาน ๆ เดียวได้ดี ๓.สามารถแยกตัวเองออกจากผู้ถูกล่า เพื่อให้ฆ่าได้ง่ายขึ้น เช่น แยกความรู้สึกกลัว สงสาร ได้ในขณะล่าสัตว์

การแบ่งยุคตามแบบของนักมานุษยวิทยา

๑๐๐,๐๐๐ ปีก่อน (ยุคหินเก่า)

เป็นยุคที่มนุษย์ปัจจุบันที่มีความฉลาดอุบัติขึ้นและพัฒนาขึ้นมา เป็นสังคม วัฒนธรรมที่เท่าเทียม ร่วมไม้ร่วมมือ วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์อย่างอิสระ ใช้ชีวิตเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ จาริก มีบางแห่งที่เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

ธรรมชาติคือบ้าน มีความศักดิ์สิทธิ์ และมีความเป็นหญิง

๑๒,๐๐๐ – ๘,๐๐๐ ปีก่อน (ยุคหินใหม่)

ยุคเทพเจ้าแห่งความอุดมสมบูรณ์ที่เป็นผู้หญิง (Female Earth Goddess)

มีการเปลี่ยนของภูมิอากาศ อากาศแห้งแล้ง ฝนน้อยลง เกิดทะเลทราย มนุษย์จึงตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแหล่งน้ำ ประชากรหนาแน่นมากขึ้น เกิดการตั้งเมือง มีการค้าเพิ่มขึ้น ยุคนี้เองที่ผู้หญิงเรารู้จักการปลูกพืช โดยนำเมล็ดไปหยอดไว้ในดิน เริ่มรู้จักการทำการเกษตร เกษตรกรรมเป็นงานของผู้หญิง

สังคมมีความสงบ มีความขัดแย้งบ้าง แต่ไม่พบหลักฐานการทำสงคราม

มีการนับถือเทพเจ้าผู้หญิงในวัฒนธรรมต่าง ๆ การล่าสัตว์มีความสำคัญน้อยลง พบหลักฐานการทำพิธีกรรม เครื่องปั้นดินเผา งานศิลปะ

มีวัฒนธรรมของการร่วมมือระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจคือ มีเทพเจ้าผู้หญิงที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ แต่จะพบผู้ชายที่เป็นพี่ชายหรือน้องชายปรากฏอยู่ด้วยเสมอ เป็นการแสดงถึงการไม่ยึดใครคนใดคนหนึ่ง เพศใดเพศหนึ่งเป็นศูนย์กลางอำนาจ

ช่วงปลายของยุคนี้ที่เกษตรกรรมเกิดการขยายตัว ผู้หญิงจึงคิดวิธีการทำงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และเพราะข้อจำกัดของร่างกาย ผู้หญิงจึงเชื้อเชิญให้ผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในการเกษตร แต่หลังจากยุคนี้ ผู้ชายก็เข้ามาควบคุมระบบเกษตรกรรมอย่างเต็มตัว

พร้อมกับที่ผู้ชายเริ่มรู้ว่าตนมีส่วนสัมพันธ์อย่างไรต่อการให้กำเนิดเด็ก จึงเริ่มคิดที่จะสืบทอดมรดกให้แก่ลูกของตนเองเท่านั้น ทำให้ต้องทราบให้ได้ว่าเขาเป็นพ่อของเด็กอย่างแท้จริง จึงเกิดการควบคุมทางเพศกับผู้หญิง และนี่เอง เป็นจุดเริ่มต้นของการกดขี่ทางเพศ!

๖,๐๐๐ – ๓,๕๐๐ ปีก่อน

ยุคเทพเจ้าแห่งฟากฟ้าที่เป็นผู้ชาย (Male Sky Gods)

เป็นยุคเริ่มต้นของสังคมชายเป็นใหญ่

ทะเลทรายเพิ่มขึ้น ทำให้ขาดแคลนอาหาร เมืองเริ่มหนาแน่นมากขึ้น มีการลักขโมย สังคมรวมศูนย์ขึ้น จึงให้ผู้ชายเป็นผู้นำ เพราะผู้ชายแกร่งในการล่า

เป็นยุคที่พบหลักฐานการทำสงคราม

เกิดการแย่งชิงผู้หญิง เด็กและผู้หญิงกลายสภาพเป็นวัตถุสิ่งของ อยู่ในความครอบครองของ

ผู้ชาย มีการกดขี่ทางเพศ ควบคุมผู้หญิงในด้านเพศสัมพันธ์เพื่อสืบมรดกแก่ลูกของตนเอง

นักโบราณคดีขุดพบหลักฐานว่ามีพระเจ้าผู้หญิงถูกทำร้ายโดยผู้ชาย หลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดระบุว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคนี้ คือ พระเจ้าผู้หญิงที่มีชื่อว่าเทียเม็ต ถูกฉีกทึ้งร่างกายโดยมาดุซึ่งเป็นลูกชายของตนและหลังจากนั้น ก็พบแต่หลักฐานห้ามเคารพนับถือพระเจ้าผู้หญิง ดังปรากฏในพระคัมภีร์เก่า เช่น ภควัทคีตา ในคัมภีร์พระเวท

ผู้ชายได้พยายามทำให้พระเจ้าผู้หญิงหายไป (โดยไม่จดบันทึก) แต่ในทุกหนทุกแห่งจะพบผู้คนที่เคารพนับถือพระเจ้าผู้หญิง โดยเฉพาะในชนบท ผู้คนจะรักษาความเชื่อนี้ไว้ได้มากกว่าคนเมือง

๒,๖๐๐ ปีก่อน

เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

ท่ามกลางสังคมที่เลวร้าย เกิดขบวนการต่อต้านสังคมแบบชายเป็นใหญ่ดังกล่าว โดยศาสดานักคิดต่าง ๆ ที่พยายามพัฒนาความเป็นหญิง และนำเสนอออกสู่สังคม

พระพุทธเจ้า โสเครติส เล่าซู ประกาศกยิว เริ่มปฏิรูป เปลี่ยนแปลงสังคม พัฒนาความเป็นหญิงและประกาศสัจจะนี้ต่อหมู่ชน หลังจากนั้น พระเยซู พระโมฮัมหมัด เน้นย้ำในสิ่งเดียวกัน คือ สอนให้รักและดูแลเกื้อกูลกัน ซึ่งนี่เป็นลักษณะของความเป็นหญิง

แต่สังคมชายเป็นใหญ่ก็ยึดพื้นที่กลับมาได้อีก ในศูนย์กลางอำนาจมีการทำลายศาสนาที่มีพระเจ้าผู้หญิง อย่างไรก็ดี ในระหว่างนี้ บริเวณรอบนอกจากศูนย์กลางอำนาจก็ยังคงมีการนับถือพระเจ้าผู้หญิงอยู่ ในสังคมตะวันตกยุคนี้ ยังพบผู้หญิงที่นำพิธีกรรมทางศาสนา

จนกระทั่งสังคมชายเป็นใหญ่สามารถยึดพื้นที่ในส่วนกลางของศูนย์รวมอำนาจได้ทั้งหมด ผู้หญิงในทุก ๆ อารยธรรมจึงถูกควบคุม ถูกทำร้าย

๑,๔๐๐ ปีก่อน – ปัจจุบัน

- **ในยุโรป มีการเผาแม่มดทั้งเป็น ประมาณ ๙ ล้านคน** แม่มด เป็นชื่อที่แนวคิดสังคมชายเป็นใหญ่ใช้เรียกผู้หญิงที่นับถือพระเจ้าผู้หญิง หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเป็นหญิง ถ้าเทียบกับวัฒนธรรมไทยคงเช่นเดียวกับผีฟ้า หรือแม่หมอ โลกตะวันตกยุคนั้นเกิดโรคระบาด จึงมีการสร้างความเชื่อว่าเป็นเพราะแม่มด บทลงโทษผู้หญิงเหล่านี้คือตาย
- **ในจีน ผู้หญิงถูกมัดเท้าให้เล็กจนกระดูกแตกละเอียด** เท้าที่บอบบางจนเดินแทบจะไม่ได้นั้น ถูกทำให้เชื่อว่ามีเสน่ห์ทางเพศ **นอกจากนั้น ยังมีการฆ่าทารกเพศหญิงจำนวนมากในปัจจุบัน** เพราะกฎหมายจีนอนุญาตให้มีลูกได้คนเดียว วัฒนธรรมจีนให้ความสำคัญกับลูกชาย ดังนั้น ชะตากรรมของลูกสาวคือตาย
- **ในอัฟริกา แม่ทำการตัดปุ่มกระสันให้ลูกผู้หญิงด้วยตนเอง** เพราะถูกทำให้เชื่อว่าผู้หญิงไม่ควรมีความรู้สึกทางเพศ ทำให้ทารกหญิงติดเชื้อและเสียชีวิตจำนวนมาก จนปัจจุบันกฎหมายอนุญาตให้ทำการตัดปุ่มกระสันนี้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยแพทย์ในโรงพยาบาล!

ปัจจุบัน

เป็นยุคแห่งการตื่นรู้ครั้งยิ่งใหญ่ (Great Awakening)

เป็นยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง สถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงมาตลอดนั้นได้ทำให้ผู้คนเปลี่ยนระบบคิด ด้วยความตระหนักดีว่าเราทั้งหลาย ต่างกำลังทำร้ายโลกและตนเอง

จึงเป็นยุคที่ผู้หญิงลุกขึ้นมาพูดเพื่อตนเอง และเท่านั้นยังไม่พอ มีผู้ชายที่กระทำเช่นนี้ด้วยเหมือนกัน และนับวันจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ พวกเขาพูดเพื่อผู้หญิง ซึ่งท้ายที่สุดก็คือพูดเพื่อมนุษยชาติทั้งมวล

พวกเราในปัจจุบันต่างก็มีชีวิตอยู่ในยุคนี้ และเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการตื่นรู้ครั้งยิ่งใหญ่ที่กำลังดำเนินไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีงาม.

ข้อมูลจากศูนย์ธิเบตเพื่อสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย
แปลโดย โครงการผู้หญิงเพื่อสันติภาพและความยุติธรรม

การละเมิดในธิเบตสิทธิสตรี

สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้หญิงชาวธิเบตถูกล่วงละเมิดตลอดมา ไม่ว่าจะในด้านร่างกาย สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง ผู้หญิงธิเบต โดยเฉพาะสามเณรี ยังคงถูกจับอยู่เสมอ เมื่อแสดงความคิดเห็นตามสิทธิเสรีภาพที่พึงมีพึงได้ ในคุกนั้นพวกเธอจะถูกปฏิบัติอย่างเลวร้ายและถูกทารุณ ผู้หญิงธิเบตยังถูกบังคับให้ทำหมัน ซึ่งรวมไปถึงการคุมกำเนิดและทำแท้งด้วย

ประเทศจีนลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงทุกรูปแบบ เมื่อปี ๒๕๓๓ เมื่อพิจารณาทั้งตามกฎหมายในประเทศและข้อบังคับสากล ประเทศจีนล้มเหลวที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงในธิเบต ในทางตรงกันข้าม รัฐบาลจีนมีการวางแผนนโยบายและกฎเกณฑ์ ที่เลือกปฏิบัติและใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงธิเบตอย่างต่อเนื่อง

นักโทษหญิง

ผู้หญิงธิเบตมีบทบาทสำคัญเสมอมาในการสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพของธิเบต ตั้งแต่รัฐบาลจีนเข้ายึดครองธิเบตเมื่อปี ๒๕๐๒ ผู้หญิงโดยเฉพาะสามเณรี จะเป็นผู้นำในการเดินขบวนประท้วงอย่างสันติ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลจีนยุติการกดขี่ชาวธิเบต ในจำนวนนักโทษการเมืองที่ถูกจีนคุมขังอยู่ในคุกทั่วทั้งธิเบตนั้น ๒๖% เป็นผู้หญิง จากข้อมูลเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๒ มีนักโทษการเมืองที่ทราบจำนวนแน่นอน ๖๑๕ คน ในจำนวนนั้นเป็นผู้หญิง ๑๖๒ คน และ ๘๐% ของนักโทษหญิงเป็นสามเณรี

สภาพในคุกสำหรับผู้หญิงนั้น ย่ำแย่กว่ามาตรฐานสากลยิ่งนัก ไม่มีการจัดหาผ้าอนามัยไว้ให้สำหรับช่วงที่ผู้หญิงมีประจำเดือน ที่ร้ายกว่านั้นคือผู้หญิงจะไม่ได้รับอนุญาตให้ชำระล้างเป็นเวลานาน นักโทษเหล่านี้ต้องทำงานหนัก ถูกบังคับให้บริหารร่างกาย และถูกทารุณต่าง ๆ นานา ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

แม้จะถูกทารุณอย่างโหดร้าย นักโทษหญิงยังคงทำการประท้วงเจ้าหน้าที่จีนในคุกอย่างต่อเนื่อง วันที่ ๑ พฤษภาคม (วันแรงงาน) และ ๔ พฤษภาคม (วันเยาวชน) ๒๕๔๑ นักโทษในคุกดราปจี เริ่มการประท้วงเพราะถูกบังคับให้เข้าร่วมพิธีชักธงชาติจีน ทันทีที่การประท้วงเริ่มขึ้น เจ้าหน้าที่กองกำลังตำรวจติดอาวุธเข้ามาล้อมผู้ประท้วงไว้และรุมตีอย่างไม่เลือกหน้า สามเณรีก็ถูกทุบตีอย่างหนักด้วยเช่นกัน เมื่อการประท้วงยุติลง นักโทษที่เป็นสามเณรีในแดน ๓ ทั้งหมดประมาณ ๑๐๐ รูป ได้รับบาดเจ็บสาหัส และอีกหลายคนมีเลือดออก เจ้าหน้าที่สุ่มเลือกสามเณรี ๒๐ รูป ไปคุมขังเดี่ยว ในจำนวนนั้นมีสามเณรี ๓ รูป ที่ถูกเพิ่มโทษ ที่เหลือถูกคุมขังเดี่ยวเป็นเวลา ๗ เดือน

นาวาง ซานโดร เป็นนักโทษการเมืองหญิงที่ถูกจองจำนานที่สุดในธิเบต ปัจจุบันเธอรับโทษจำคุก ๒๑ ปี ในคุกดราปจี ครั้งแรกเธอถูกจับเมื่ออายุ ๑๐ ปี เมื่อร่วมประท้วงเมื่อปี ๒๕๓๐ ครั้งนั้นเธอถูกคุมขัง ๑๕ วัน ครั้งที่สองเธอถูกจับเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๓ เมื่ออายุ ๑๓ ปี และถูกคุมขังนาน ๙ เดือน ครั้งสุดท้ายเธอถูกจับเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๓๕ ในข้อหาพยายามจะเดินขบวนเพื่อปลดปล่อยธิเบตในกรุงลาซา โทษของเธอถูกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ๓ ครั้ง เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๓๖, มิถุนายน ๒๕๓๙ และตุลาคม ๒๕๔๑ (สืบเนื่องจากการประท้วงในคุกดราปจี เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๑) เธอตกเป็นเหยื่อของการปฏิบัติที่ทารุณและถูกคุมขังเดี่ยว มีรายงานว่าสุขภาพของเธออ่อนแอมาก

การทารุณกรรมผู้หญิง

เครือข่ายข้อมูลข่าวสารธิเบต ซึ่งเป็นองค์กรตรวจสอบข่าวสารอิสระ ได้ทำการตรวจสอบการปฏิบัติต่อนักโทษธิเบตในคุกของจีน พบว่า "อัตราการเสียชีวิตของนักโทษการเมืองชาวธิเบตในคุก หรือเสียชีวิตหลังจากถูกปล่อยออกมาไม่นาน โดยมีสาเหตุเนื่องมาจากการถูกจองจำนั้น เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ นักโทษการเมืองหญิง โดยเฉพาะในคุกดราปจี กรุงลาซานั้นมีอัตราเสี่ยงสูงที่สุด อัตราการเสียชีวิตนั้นอยู่ที่ ประมาณ ๕% หรือ ๑ ใน ๒๐ คน"

โชยิง กุนซัง เดินทางออกจากธิเบตมาถึงอินเดียเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๔๓ เธอให้ข้อมูลอย่างละเอียดเกี่ยวกับการประท้วงในคุกดราปจีเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๑ เธอให้รายละเอียดเรื่องการทุบตีนักโทษการข่มขืน การคุมขังเดี่ยวเป็นเวลา ๗ เดือน การถูกบังคับให้บริหารร่างกาย และอีกหลายกรณีที่นักโทษ

ถูกทารุณจนเสียชีวิต

คำให้การของเธอยังบอกถึงข้อมูลการละเมิดทางเพศที่กระทำต่อผู้หญิงในคุกดราปจี ซึ่งตรงกับหลักฐานจากคำให้การและรายงานจากแหล่งอื่น ๆ วิธีที่ผู้หญิงถูกกระทำทางเพศตามรายงานเหล่านี้ก็เช่น ถูกดึงเสื้อผ้าทิ้งจนเปลือยกาย เจ้าหน้าที่ใช้เครื่องช็อตไฟฟ้าแรงสูงจี้ที่หน้าอกและอวัยวะเพศ รวมถึงการข่มขืน เจ้าหน้าที่ยังใช้กระบองไฟฟ้าจี้ที่มือ เท้า สอดเข้าไปในปาก ช่องคลอดและทวารหนัก

การเสียชีวิตจากการถูกทารุณ

ในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบการทารุณกรรมเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๓ ตัวแทนรัฐบาลจีน ชื่อ คิวซองซุน โต้แย้งว่า "เจ้าหน้าที่ทางการจีนเคารพและปฏิบัติตามข้อกำหนดของอนุสัญญา" เขาอ้างว่า "ทางการจีนได้พยายามอย่างดีที่สุดที่จะป้องกันการทารุณกรรมและการปฏิบัติต่อนักโทษอย่างไร้มนุษยธรรม"

แม้จะมีคำกล่าวอ้างเช่นนี้ นักโทษการเมืองธิเบตยังคงถูกทารุณและได้รับการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมในคุกอยู่เสมอ ตัวอย่างข้างล่างนี้แสดงให้เห็นว่า นักโทษการเมืองธิเบต โดยเฉพาะผู้หญิง ยังคงถูกทารุณจากเจ้าหน้าที่จีนจนถึงแก่ชีวิต

เดกี้ ยังซอม (ดรับกี เพมา) อายุ ๒๑ ปี เป็นสามเณรีจากสำนักนีโมโดวา โชเต็น เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ เธอถูกจับและถูกตัดสินจำคุก ๔ ปี เพราะมีส่วนร่วมในการเดินขบวนเพื่อเรียกร้องอิสรภาพในกรุงลาซา หนึ่งอาทิตย์หลังจากเธอเข้าร่วมการประท้วงในคุกดราปจีเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๑ ยังซอมถูกทุบตีอย่างหนัก เจ้าหน้าที่ตีเธอด้วยกระบองไฟฟ้าที่หน้าอก แก้ม และสอดกระบองเข้าไปในช่องคลอด ผลจากการถูกทุบตีทำให้ใบหน้าของเธอฟกช้ำดำเขียว เธอแทบจะพูดไม่ได้ แต่ในวันรุ่งขึ้น เธอถูกบังคับให้ยืนตากแดดร่วมกับนักโทษคนอื่น ๆ ตั้งแต่ ๗ โมงเช้า ถึง ๒ ทุ่ม ยังซอมและนักโทษอื่น ๆ ต้องหนีบกระดาษหนังสือพิมพ์ไว้ระหว่างขาและใต้รักแร้ รวมทั้งมีชามเติมน้ำเต็มวางไว้บนศีรษะ นักโทษหลายคนล้มลงหมดสติไปแต่ไม่มีใครได้รับอนุญาตให้เข้าไปช่วยเหลือ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๑ เธอหายตัวไปพร้อมกับสามเณรีรูปอื่น ๆ หลังจากนั้นทางการจีนประกาศว่า เธอเสียชีวิตเนื่องจากฆ่าตัวตาย แม้ว่าจริง ๆ แล้วการเสียชีวิตนี้จะเป็นผลโดยตรงมาจากการถูกทารุณ กรณีเช่นนี้ยังเกิดกับทาชิ ลาโม, ซุลทริม ซังโม, คุนดลยนเต็น พวกเธอล้วนเสียชีวิตจากการถูกทารุณ

การทารุณกรรมสามเณรี

สามเณรีธิเบตมีบทบาทสำคัญในการเดินขบวนเรียกร้องอิสรภาพ ไม่เคยมีรายงานว่าสามเณรีรูปใดใช้ความรุนแรงในการเดินขบวนเลย แม้จะเป็นเช่นนี้ สามเณรีมักถูกจับคุมขังและถูกทารุณอยู่เป็นประจำในข้อหาเข้าร่วมการประท้วงอย่างสันติ

เจ้าหน้าที่ทางการจีนมักจะลงโทษและค้นข้อมูลโดยกระทำทารุณทางเพศ หรือไม่ก็ทำไปเพียงเพื่อดูถูกเหยียดหยามสามเณรีเท่านั้น การทำร้ายเช่นนี้ไม่ใช่เป็นการละเมิดสิทธิในฐานะผู้หญิงเท่านั้น หากแต่เป็นการละเมิดความเป็นสามเณรีซึ่งถือศีลพรหมจรรย์ หลังจากนั้นสามเณรีมักจะถูกบังคับให้สึก เพราะศีลพรหมจรรย์ถูกละเมิดอย่างไม่สมัครใจ

แม้จะถูกปฏิบัติอย่างทารุณโหดร้าย สามเณรีเหล่านี้ยังคงมีชื่อเสียงในฐานะผู้กล้าที่ต่อต้านการทารุณกรรมในคุกของรัฐบาลจีน

เดือนเมษายน ๒๕๓๕ รัฐบาลจีนเริ่มดำเนินการ "โจมตีอย่างรุนแรง" ซึ่งเป็นการเปลี่ยนระบบการศึกษาให้กลายเป็น "การศึกษาเพื่อความรักชาติ" โครงการนี้มีจุดประสงค์เพื่อปราบปรามการกระทำที่แบ่งแยกจีนและธิเบต ทุกสถาบันทางศาสนาต้องดำเนินการตามโครงการนี้ สามเณรีและพระจะถูกควบคุมตรวจตราอยู่เสมอ มี "ทีมปฏิบัติการ" คอยให้การศึกษาด้านการเมือง และสืบหาผู้คัดค้านรัฐบาล สามเณรีถูกบังคับให้ลงนามในคำปฏิญาณเพื่อละทิ้งองค์ทะไลลามะและละทิ้งความเชื่อทางศาสนา ทั้งยัง

ต้องเห็นชอบกับประวัติศาสตร์ธิเบตที่จีนเป็นผู้เขียนขึ้น ใครก็ตามที่ไม่ยอมทำตามจะถูกจับหรือถูกขับออกจากสำนัก สามเณรีหลายรูปยอมที่จะออกจากสำนักดีกว่าจะทำตามโครงการการศึกษาเพื่อความรักชาตินี้ สามเณรีรูปใดที่เคยถูกคุมขังด้วยเหตุผลทางการเมือง จะไม่ได้รับอนุญาตให้กลับมาอยู่ที่สำนักเดิม หรือเข้าร่วมกับสถาบันทางศาสนาใด ๆ

การละเมิดสิทธิทางศาสนา

การจำกัดเสรีภาพทางศาสนาที่รัฐบาลจีนทำกับชาวธิเบต ส่งผลให้สามเณรีต้องทรมานกับการถูกล่วงละเมิดหลายรูปแบบ ช่วงแรกของปี ๒๕๔๓ มีรายงานการจับกุมและคุมขังสามเณรีอย่างต่อเนื่อง การถูกขับไล่ออกจากสถาบันศาสนาเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำ "ทีมปฏิบัติการ" ยังคงเข้าไปตามสำนักต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้สามเณรีต้องเผชิญกับการล่วงละเมิดต่าง ๆ จำนวนสามเณรีมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากสำนักต่าง ๆ ถูกสั่งปิด

ในรายงานเรื่องสิทธิมนุษยชนประจำปีของสหรัฐ ที่ออกเผยแพร่เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ กล่าวว่า "ชาวพุทธธิเบตตกอยู่ในภาวะถูกกดดันขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อรัฐบาลเริ่มเข้มงวดกับผู้วิพากษ์วิจารณ์และผู้ที่กระทำการแบ่งแยกจีนและธิเบต" รายงานกล่าวต่อไปว่า รัฐบาลจีน "ขยายขอบเขตและเพิ่มจำนวนโครงการการศึกษาเพื่อความรักชาติ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อควบคุมวัดต่าง ๆ และขับไล่ผู้สนับสนุนองค์ทะไล ลามะ"

ตามรายงานนี้โครงการการศึกษาเพื่อความรักชาติที่บังคับให้คนปฏิบัตินั้นประกอบด้วย โครงการที่ต่อต้าน "ผู้แบ่งแยกจีนและธิเบต" การลงนามในคำปฏิญาณเพื่อละทิ้งองค์ทะไลลามะและปันเชนลามะ

◉ *อ่านต่อหน้า ๗๕*

ดำเนินทาง เรื่อง
พิจักษณ์ ทนันชัยบุตร ถ่ายภาพ

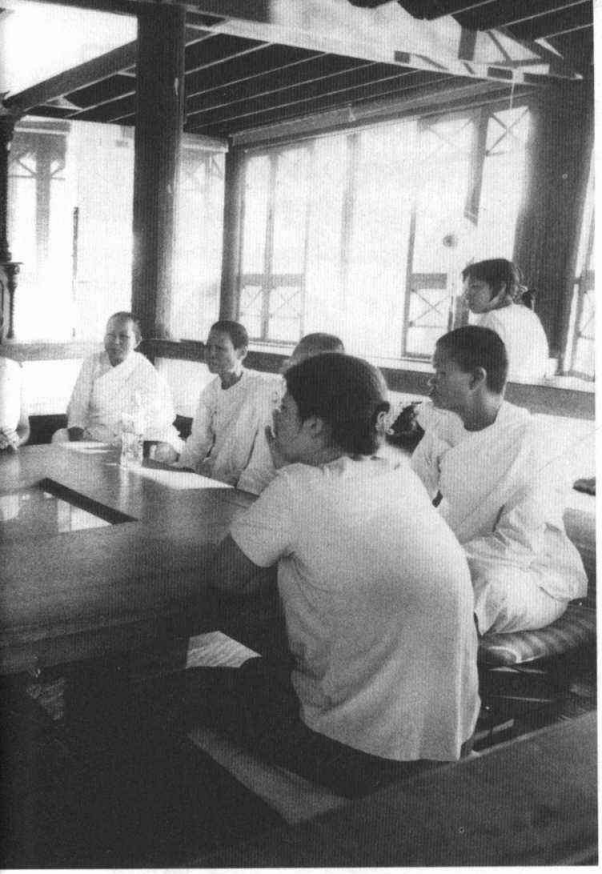

สองภิกษุณี แห่งหมู่บ้านพลัม นำภาวนาเพื่อการแปรเปลี่ยน

อาศรมวงษ์สนิทร่วมกับคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา จัดงานภาวนาเพื่อการแปรเปลี่ยน เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา โดยบรรยากาศเป็นไปฉันท์มิตรผู้เกื้อกูลการเรียนรู้ซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

ภิกษุณี ๒ รูป ได้แก่ ภิกษุณีนิรามิสา (ชาวไทย) และภิกษุณีอัจฉริยา (ชาวไอริช) ผู้นำการภาวนา โดยมิได้อาศัยเพียงคำสอน แต่ปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างในวิถีชีวิตด้วยความมีสติเบิกบานแจ่มใส โดยผู้เข้าร่วมอบรมต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันถึงความสงบสันติที่ท่านแสดงออกให้เห็นอย่างเป็นธรรมชาติในการเดิน การยืน การพูดในทุกอิริยาบถ อันเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดกำลังใจและได้รับประโยชน์อย่างมาก

คำสอนประการหนึ่งที่ท่านเน้นคือ มนุษย์

ทุกคนล้วนมีเมล็ดพันธุ์ที่ดี (ความรัก ความเมตตา สติปัญญา ขันติ ฯลฯ) และไม่ดีในตนเอง (ความโกรธ ความเกลียด อิจฉาริษยา ฯลฯ) อยู่ที่ว่าเราจะเปิดโอกาสให้เมล็ดพันธุ์ประเภทไหนงอกงามมากกว่ากัน เราไม่ควรปล่อยให้เมล็ดพันธุ์ไม่ดีงอกงามขึ้น เช่น

"เมื่อเราโกรธ เราสามารถดูแลไม่ให้เมล็ดพันธุ์นี้ขยายใหญ่ขึ้นด้วยการตามลมหายใจ หายใจเข้า ฉันรู้ว่าฉันกำลังโกรธ หายใจออก ฉันจะดูแล เยียวยาความโกรธของฉัน ถ้าเรามั่นคงในการปฏิบัติ เมื่อคนอื่นมาทักว่าเธอโกรธแล้วนะ เราปฏิเสธว่าฉันไม่ได้โกรธด้วยอาการของความโกรธ นั่นย่อมไม่เกิดประโยชน์ การตระหนักรู้ถึงความโกรธของเราด้วยการรู้ลมหายใจเข้าหายใจออก จิตของเราก็จะสงบระงับ เราจะดูแลความโกรธของเราเหมือนกับแม่ที่เห่กล่อมลูกน้อยในโอบกอด ก็จะทำให้ลูกของเราหยุดร้องได้"

หากเราไม่ดูแลความโกรธ เท่ากับว่าเราได้รดน้ำเมล็ดพันธุ์ประเภทนี้ให้ใหญ่โตขึ้นมา ซึ่งจะทำให้ควบคุมดูแลยากขึ้นกว่าเดิม เช่นเดียวกัน หากเราหมั่นรดน้ำเมล็ดพันธุ์แห่งความกรุณา ความเข้าใจบ่อยครั้งขึ้น เมื่อมีสถานการณ์ที่จะต้องโกรธ เมล็ดพันธุ์ที่ดีทั้งหลายจะออกมาปกป้องเราแทนที่จะโกรธก็เกิดความเข้าใจขึ้นมา เพราะเราได้รดน้ำเมล็ดพันธุ์แห่งความเมตตา ความกรุณาไว้แล้วด้วย และนี่คือสิ่งสำคัญของการตั้งชื่อคอร์สนี้ว่าภาวนาเพื่อการแปรเปลี่ยน คือค่อย ๆ แปรเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ไม่ดีมาสู่เมล็ดพันธุ์แห่งความดี โดยอาศัยการภาวนาอย่างมีสติด้วยการตามลมหายใจมาเป็นแบบฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ.

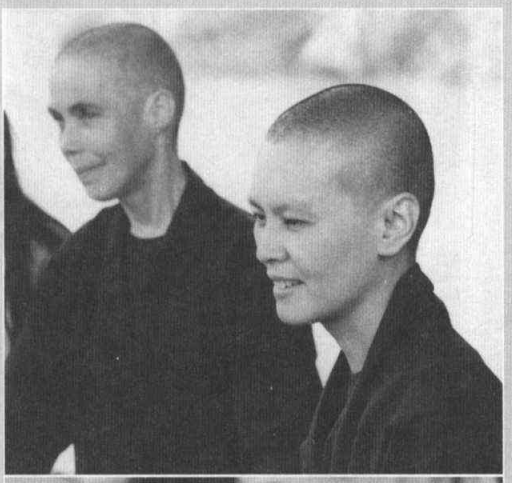
ทัศนะความคิดจากผู้เข้าร่วม "ภาวนาเพื่อการแปรเปลี่ยน"

คุณจันทิมา ธนาสว่างกุล อาชีพรับราชการ

"ได้เรียนรู้หลาย ๆ อย่างจากการเข้าอบรม เรื่องสำคัญคือ ได้ฝึกสติจากการฟังเสียงโทรศัพท์ แต่เดิมเวลาเราอยู่ที่ทำงาน พอโทรศัพท์ดัง จะร้อนรนรีบเข้าไปรับโทรศัพท์ทันที พอได้ฝึกสติตามคำแนะนำของภิกษุณี เราจะไม่รีบเหมือนก่อน แต่จะมาอยู่กับลมหายใจก่อน จะให้โทรศัพท์ดังสัก ๓ ครั้ง ระหว่างนั้นจะตามลมหายใจไปด้วย ทำให้มีสติที่จะเผชิญกับสถานการณ์ที่จะผ่านมาทางเสียงโทรศัพท์ได้ดีขึ้น ถ้าไม่ได้ฝึก เมื่อก่อนจะหวั่นไหวไปตามเรื่องที่มากระทบ พอฝึกสติรู้สึกว่าเกิดภูมิต้านทานต่อภาวะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น นี่คือรูปธรรมที่นำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

แต่เดิมไม่เคยรู้มาก่อนว่า ในตัวเรามีเมล็ดพันธุ์หลายประเภท ทั้งดีและไม่ดี การอบรมทำให้เรารู้และสามารถเอาเมล็ดพันธุ์ที่ดีมาใช้ นำมาควบคุมเมล็ดพันธุ์ที่มีปัญหานำมาดูแลอารมณ์โมโห โทสะต่าง ๆ โดยใช้วิธีตามลมหายใจ ตามรู้ดูอารมณ์ที่เกิดขึ้น สามารถช่วยควบคุมสถานการณ์นั้น ๆ มิให้บานปลาย

อีกเรื่องที่ได้เรียนรู้คือ การมองผู้อื่นอย่างเข้าใจ เมื่อก่อนเราเห็นใครที่เราไม่ชอบ เราอาจจะหมั่นไส้ ไม่อยากคบหา ภิกษุณีสอนให้ฝึกมองสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นปัจจัย เช่น การที่เขาเป็นอย่างนั้น อาจเกิดจากการเลี้ยงดูแบบหนึ่ง ทำให้มีบุคลิกภาพแบบหนึ่ง เช่นเดียวกับที่เราเองก็ได้รับการเลี้ยงดูมาอีกลักษณะหนึ่ง จึงไม่ควรเพ่งโทษใคร เรื่องนี้ช่วยให้มองโลกอย่างกว้างขึ้น ยอมรับเขาอย่างที่เขาเป็น ช่วยลดความขัดแย้งเวลามองดูคนที่ต่างจากเรา"

คุณสุวรรณา เปรมวรกุล อาชีพธุรกิจส่วนตัว

การเข้าร่วมอบรมครั้งนี้เป็นโอกาสดีที่ได้ใกล้ชิดภิกษุณี พระผู้หญิง ทำให้เราได้ใกล้ชิดกับผู้มีวัตรปฏิบัติอันเป็นแบบอย่าง มีวิถีชีวิตอันงดงาม เบิกบานแจ่มใส ทำให้เรียนรู้ว่าคนที่ฝึกฝนสติมาอย่างดี จะเป็นเช่นนี้ ทำให้มีกำลังใจที่จะฝึกฝนตนเองให้เป็นเช่นนั้นบ้าง อีกทั้งบรรยากาศของสังฆะก็มีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติด้วย ช่วงที่เดินทางมาใหม่ ๆ จะรู้สึกว่าตัวเองร้อนใจ เมื่อเข้าสู่บรรยากาศการปฏิบัติหันไปมองคนรอบข้างทุกคนดูสงบ ตั้งใจปฏิบัติ ทำให้มีสติพิจารณาตนเอง ซึ่งถ้าอยู่ลำพังก็เป็นการยากที่จะฝึก สังฆะทำให้เราได้สัมผัสถึงความสงบเย็น เบิกบาน มาร่วมอบรมจึงได้พักผ่อนทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้มีพละกำลังที่จะเดินทางต่อไป

การปฏิบัติลำพังเปรียบเหมือนเสือที่ออกจากป่ามาอยู่ในเมือง ในไม่ช้าก็จะถูกยิงตายเพราะฝืนธรรมชาติ เหมือนเราถ้าเรามาปฏิบัติคนเดียว ถึงจะมีฐานการภาวนามาบ้าง แต่ถ้าไม่มีกลุ่มคอยหนุนเสริมเป็นกำลังใจ เราก็อาจจะฝ่อไปในภายหลัง

คุณวาสนา ชินวรากร ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

ไม่ได้เข้าร่วมตลอด แต่ก็สัมผัสได้ถึงประโยชน์ของการภาวนา ประทับใจมากตอนฝึกเดินจงกรม ระหว่างเดินเข้าไปท่ามกลางทุ่งนา ตอนนั้นมีความรู้สึกว่าเราสามารถที่จะเผชิญกับภาวะต่าง ๆ ได้โดยไม่หวั่นไหว ไม่มีความกลัวว่าจะมีพายุ ฝนตกอะไรทั้งสิ้น เราสามารถที่จะอยู่กับวิถีธรรมชาติได้อย่างเป็นสุข แม้ว่าบรรยากาศภายนอกจะมีความผันผวนปรวนแปร ธรรมชาติจะอลหม่านด้วยลมแรง ๆ เป็นบางระยะ เราก็สามารถสงบได้อย่างประหลาด มีความรู้สึกเป็นมิตรกับสรรพสิ่งรอบตัวในขณะนั้น แม้แต่กิ่งไม้ที่โยกไหวไปตามลมก็เหมือนว่าเขากำลังทักทายเรา ให้การเรียนรู้กับเราอยู่ตลอดเวลา เป็นความสงบสันติที่สัมผัสได้ขณะเข้าอบรม.

๑๐๐ ปี พุทธทาส

๒๗ พฤษภาคม ๒๔๔๙-๒๕๔๙

กลุ่มพุทธทาสศึกษา สัมภาษณ์

www.buddhadasa.org

จะรำลึกสิ่งใด

ในโอกาส ๑๐๐ ปี ชาตกาล พุทธทาสภิกขุ?

บทสัมภาษณ์ นายแพทย์ประเวศ วะสี*

◉ *ควรจะฉลองหรือรำลึกอะไรในโอกาส ๑๐๐ ปีท่านอาจารย์พุทธทาส*

ท่านอาจารย์พุทธทาส สำหรับผมเอง ท่านเป็นมหาบุรุษร่วมสมัยที่หาได้ยาก และท่านก็เกิดมาในสมัยที่เรายังทันเห็น... คำสอนของท่าน สิ่งที่ท่านค้นคว้ามา ก็เอามาพยายามอธิบายให้คนสมัยใหม่เข้าใจ เป็นเรื่องยิ่งใหญ่มาก และท่านอาจารย์พุทธทาสนั้นเป็นคนสายตาไกล มองเห็นนานแล้วว่าโลกนี้วิกฤติ

คนอื่นเพิ่งพูดตอนนี้ แต่ท่านอาจารย์พุทธทาสพูดมาตั้งแต่ ๒๔๗๕ ว่าโลกวิกฤติแล้ว พยายามคล้าย ๆ ตะโกนบอก ที่ว่า ***"โลกวิกฤติแล้วโว้ย!"*** หรืออะไรทำนองนั้น บางครั้งท่านจะมีคำอย่างนี้ ซึ่งแปลว่าท่านเห็นไกลมาก ขณะนั้นบ้านเมืองเราผู้คนก็ไม่ค่อยเข้าใจอะไร เพิ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง..ถ้าเรายอ้นกลับไป แต่ท่านอาจารย์พุทธทาสเห็นแล้ว ว่าโลกที่ไปอย่างนี้..มันไปไม่ได้

แล้วก็หลังจากนั้นผ่านมาตั้ง ๖๐, ๗๐ ปี เราก็เห็นว่าโลกวิ่งเข้าไปสู่วิกฤติมากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ จนกระทั่งขณะนี้ในตะวันตกก็มีคนพูดกันเยอะว่า มันไปไม่ได้แล้ว มันวิกฤติแล้ว ไม่มีทางรอดนอกจากมนุษย์ปฏิวัติทางจิตวิญญาณ หรือ ปฏิวัติจิตสำนึกใหม่ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ท่านได้พูดไว้..นะครับ

แล้วคำสอนของท่านมีต่าง ๆ นานา และเป็นสิ่งที่ท่านค้นคว้า เรียกว่า สกัดเพชรออกมาจากพระไตรปิฎก มันเป็นขุมปัญญาอันยิ่งใหญ่ที่ท่านสร้างไว้ตรงนี้ แล้วองค์ท่านเองมีศิลปะในการแสดงมีความงามด้วย..อยู่ในนั้น แล้วมีเรื่องมิติทางจิตวิญญาณสูง ไม่ได้เป็นแบบวิชาการล้วน ๆ เหมือนวิชาการกระดาษ ถ้าอ่านไปเรียกว่า จิตมันขึ้น

เพราะฉะนั้นท่านพุทธทาสได้สร้างขุมทรัพย์ไว้

---

* **สัมภาษณ์ นายแพทย์ประเวศ วะสี**
ณ ห้องประชุมจุมภฏ – พันธุ์ทิพย์ บริพัตร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๖.๔๕ – ๑๗.๐๐ น.

นายแพทย์ประเวศ วะสี

เป็นขุมทรัพย์อันยิ่งใหญ่ แล้วโลกไปในภพภูมิเดิม คือ ภพภูมิทางวัตถุนิยม มันไปไม่ได้แล้ว มันติด และเมื่อมันติด..มันวิกฤติอย่างนั้น มันต้องเปลี่ยนภพภูมิ โดยยกภพภูมิขึ้น จากภพภูมิทางวัตถุ ไปสู่ภพภูมิที่ท่านเรียกว่า..ทางวิญญาณ หรือขึ้นไปที่การมีจิตใจสูง มีจิตใจเป็นมนุษย์ มันหนีไม่พ้นแล้ว..สำหรับตรงนี้

เพราะฉะนั้นในโอกาส ๑๐๐ ปี ที่คนจะระลึกถึงท่าน ก็ควรจะศึกษาเรื่องอาจารย์พุทธทาสให้มากที่สุด ว่าท่านเป็นใคร ท่านสอนอะไร?

ถ้าจะเอาตื้น ๆ ก่อน ว่าท่านเป็นใคร ท่านสอนอะไร แล้วก็ให้ลึกขึ้น พยายามทำความ-เข้าใจสิ่งที่ท่านสอน คือพยายามศึกษาพุทธธรรมกัน ให้กว้างขวาง ให้มาก ให้ลึก คิดว่าตรงนี้เป็นจุดสำคัญที่สุด ไม่ใช่ไปปฏิรูปองค์กรพระศาสนาตรงนั้นจะทะเลาะกันสูง

เรื่ององค์กรเป็นเรื่องอำนาจ แล้วถึงมันจะจัดองค์กรกันอย่างไร ก็จะมีคนไม่ค่อยรู้เรื่อง เข้าไปมีอำนาจในองค์กร มันก็จะมีเรื่องราวกันต่อไป น่าจะส่งเสริมเรื่องการศึกษาเรื่องพุทธธรรมให้มากที่สุด แล้วจะเป็นการสร้างคนไว้มาก ๆ ที่เข้าใจเรื่องนี้จะได้ช่วยกัน

....

อย่างที่ท่านมอบมรดกไว้ ๓ ประการ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ อยากให้คนได้เห็นสิ่งที่ท่านมอบไว้แล้วก็เข้าใจด้วย คือ

ข้อที่ ๑. อยากให้ศาสนิกของแต่ละศาสนาทำความเข้าใจในหัวใจหรือในแก่นความสำคัญของศาสนาของตน ๆ บางทีเราไปติดอยู่ที่กระพี้แล้วก็ไปทะเลาะกัน แต่เข้าไปถึงแก่นแล้ว แก่นมันจะเหมือนกัน ที่ตรงนี้ ท่านรู้ ท่านถึงบอกว่าให้ศาสนิกของแต่ละศาสนา ทำความเข้าใจศาสนาของตน ๆ และ

ข้อที่ ๒. มีความร่วมมือระหว่างศาสนา เราเห็นแล้ว..ทะเลาะกันเยอะ บางทีฆ่ากันตาย มีความรุนแรงเรื่องศาสนา ไม่มีความร่วมมือระหว่างศาสนา

และ *ข้อที่ ๓. ให้ช่วยกันดึงมนุษย์ออกจากวัตถุนิยม* ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญซึ่งหนีไม่พ้น อันนี้คือการยกภพภูมิออกจากภพภูมิทางวัตถุ ขึ้นไปสู่ภพภูมิที่มันสูง ภพภูมิของความเป็นมนุษย์ จึงเป็นเรื่องใหญ่ที่ท่านมอบไว้

เพราะฉะนั้นถ้าจะระลึกถึงท่านในโอกาส ๑๐๐ ปี ก็ศึกษาประวัติของท่าน ท่านเป็นใครอยู่ที่ไหน ท่านสอนอะไร และทำความเข้าใจสิ่งที่ท่านสอนให้มาก มากขึ้น ๆ ขยายตัวออกไปให้มาก ๆ ศึกษาพุทธธรรมกัน

แต่ขณะเดียวกัน เราก็ไม่ได้เกลียดศาสนาอื่น..ทำอย่างที่ท่านสอนไว้ เป็นคนใจกว้าง รักเพื่อนมนุษย์ ไม่ว่าใครจะเป็นอะไร ที่ไหน เราก็ทำอย่างนี้ ทำอย่างนี้ให้มากขึ้น ๆ ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเราเอง ในครอบครัว ในที่ทำงาน ในประเทศ และต่อไปก็ในโลก

จุดนี้เป็นจุดแข็งของไทย คือเรื่อง*พุทธศาสนา* เราต้องเอาจุดแข็งของเรา เรามัวแต่ไปเอาเรื่องอื่นเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดอ่อนของเรา แต่ว่าเรามีสิ่งที่

เป็นจุดแข็ง เราไม่ได้เอาสิ่งที่เป็นจุดแข็ง

และตรงนี้ ผมคิดว่า ต่างชาติที่เขากำลังมีปัญหาเยอะ เขาขัดแย้ง ฆ่ากัน เขาไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จะเป็นเรื่อง ยิว อาหรับ ฮินดู เรื่องมุสลิมที่ไหน ๆ แต่เมืองไทย หลายศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันด้วยสันติได้ อันนี้เป็นจุดแข็งของเรา เป็นความดีของเรา ถ้าชาวโลกรู้ จะรู้สึกชื่นชม (คนไทย) เขาอยู่กันได้ยังไง มีตั้งหลายศาสนาทำไมไม่ตีกัน ไม่ฆ่ากันเหมือนที่อื่น

เพราะฉะนั้นเรามีความดีอยู่ ซึ่งผมคิดว่าเราต้องรู้ ไม่เช่นนั้นเราจะถูกวางยาให้คิดว่า เรามีแต่ความเลวร้าย เราเป็นพวกโจร พวกโง่ เป็นพวกไม่ดี จะถูกวางยาไว้..ให้คิดอย่างนั้น

....

จริง ๆ เรามีของดี และบางเรื่องเป็นเรื่องดีกว่าฝรั่งมากมาย พุทธศาสนาถึงจะมีปัญหาอย่างไร มันก็ยังมีอยู่ ยังมีราก มีอะไรอยู่ และเรามีท่านอาจารย์พุทธทาส ซึ่งเป็นปราชญ์ที่หาไม่ได้เลยในโลก..อย่างนี้อยู่กับเรา!(เน้นเสียง) แล้วทำไมเราไม่สนใจที่จะศึกษา และเรายังพอทัน ว่า..พระพุทธเจ้า ๒,๕๐๐ ปี เออ! ไม่มีใครเคยเห็นพระองค์ แต่ท่านอาจารย์พุทธทาสเรายังเห็นหลัด ๆ อยู่ น่าจะเอาตรงนี้มาศึกษา ก่อให้เกิดศรัทธา เกิดความปีติ แล้วก็เกิดการเรียนรู้..นะครับ

ตรงนี้จะเป็นการระลึกถึงท่านในทางที่ดีที่สุด คือมีศรัทธา และมีการเรียนรู้ มีการปฏิบัติ เป็นปฏิบัติบูชาท่านอาจารย์

◉ ในฐานะที่คุณหมอฯ ศึกษางานท่านอาจารย์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับส่วนตัวและแก้ปัญหาในระดับโครงสร้าง อยากให้แนะนำสั้น ๆ ว่ามีวิธีการศึกษางานท่านอาจารย์และนำไปประยุกต์ใช้...อย่างไรบ้าง?

ผมเองได้ศึกษาของท่านอาจารย์พุทธทาสมาก อาจจะเรียกว่าศึกษาจนเข้าใจว่าท่านสอนอะไร ศึกษาแล้วก็เกิดความปีติ ..ว่าท่านพูดอะไรเป็นเหตุเป็นผล เป็นความงามไปหมด

ท่านเก่ง ท่านจับหลักสำคัญ ๆ แล้วยกขึ้นมา แล้วตรงไหนสำคัญนี่ท่านย้ำ ย้ำแล้วย้ำอีก ท่านไม่ใช่แบบวิชาการที่เห็นเป็นพรืด..ไปแบบนั้น ตรงไหนสำคัญนี่เหมือนท่านบอมบ์ บอมบ์แล้วบอมบ์อีกอยู่ในเรื่องนั้น ซึ่งมันทำให้เราเข้าใจไอ้จุดที่สำคัญ อย่างเรื่องอิทัปปัจจยตา คนอื่นเขาอาจจะผ่านไป แต่ว่าท่านจับมาเป็นหนังสือตั้งเล่มหนึ่งเล่มใหญ่ เราอ่านไปแล้วมันเข้ามาเป็นกระแส... กระแสนี่มันเปลี่ยนแปลงตัวเรา

เดิมเราเกี่ยวข้องอะไร ก็เกี่ยวข้องด้วยอารมณ์ แต่อิทัปปัจจยตานี่มันเปลี่ยน ให้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยปัญญา มันเป็นปัญญาไปหมด เรื่องความโกรธ ความเกลียดมันน้อยลงไป แล้วมันก็อยู่เป็นสุข ตัวเราเป็นสุข เห็นอะไรก็เห็นอย่างที่ท่านว่า ***ตถตา*** มันเป็นเช่นนั้นเอง เพราะมีเหตุปัจจัยให้มันเป็นเช่นนั้น อันนี้มันเป็นยอดแล้ว เป็นยอดทางปัญญา แล้วพอเรารู้เท่าทันมัน เราเกิดเปลี่ยนแปลง เหมือนเกิดใหม่ เป็นอีกคนหนึ่ง เป็นอีกคนหนึ่งเลย...ถ้าเข้าใจสิ่งนี้

และพอมาเกิดกับตัวเอง มันก็เกิดความสุข เกิดความอิสระ และอยากให้คนอื่นเห็นบ้าง เพราะมันเป็นความสุข ความสงบ ความอิสระ...ทุกอย่างเราจะมองอะไรไปก็เห็นเชื่อมโยงไปหมด ทั้งหมด

ก็อยากเห็นคนมาศึกษาท่านอาจารย์ *สมมติว่าถ้าเป็นคนใหม่มาศึกษาเที่ยวเดียวไม่เข้าใจ ลองอีก ศึกษาไป ศึกษาไป มันจะเข้าใจขึ้นเรื่อย ๆ*

เพราะท่านสร้างไว้มากเหลือเกิน เรื่องนั้นเรื่องนี้ ชอบเรื่องไหน มีหลายสำนวน หลายเรื่องยังไม่เข้าใจเรื่องนี้ อ่านเรื่องนั้นเรื่องนี้ก็ได้ แต่ในที่สุดจะเชื่อมโยงกันหมด เป็นเรื่องเดียวกันหมดเลย

ที่ท่านสอนไว้ แล้วท่านก็ให้กำลังใจอย่างดี

เพราะบางครั้งเราไปพูดกันให้มันยากเกิน *"นิพพานเป็นเมืองแก้ว อยู่ไกลไปไม่ถึงหรอก" "อีกแสนชาติไม่ถึงหรอก!"* ท่านว่า *"อ้าว! ทุกคนนะเคยแล้วทั้งนั้น นิพพานแล้วทั้งนั้น* ***นิพพานชิมลอง****..."* อันนี้ให้กำลังใจอย่างแรง

แล้วมันทำให้นึกถึงตัวเอง เดิมก็ไปนึกถึงโน่น.. ต้องไปหาอาจารย์ผู้วิเศษที่นั่นที่นี่ พระอรหันต์ที่ไหน ไม่รู้ไปหาที่ไหน อยู่ที่ตัวเองแหละ ตัวเองมีเชื้ออยู่แล้ว เพราะว่าเราไม่ได้เห็นแก่ตัวตลอดเวลา ตอนไหนเราไม่เห็นแก่ตัวเรามีความสุข มีความเป็นอิสระ ท่านบอก *"นั่นแหละ มันอยู่ที่ปลายจมูก..."* นั่นแล้ว..อยู่ไม่ไกล ถ้ามันเห็นตรงนี้มันก็เกิดกำลังใจ ว่า โอ้! เราก็เคยเจอ! เราก็เจอได้! ท่านก็บอกว่า อ้าว! ทำอย่างไรให้มันเกิดบ่อยขึ้น ให้มันเกิดยาวขึ้น!

อันนี้ก็คิดว่ามันเป็นทางที่เราทุกคนจะทำได้ที่ตรงนี้ เพราะคล้าย ๆ มันมีเชื้ออยู่ในตัวแล้ว มันมีเชื้อความดี ทุกคนมันมีเชื้อความดีอยู่ในตัวแล้ว ให้กำลังใจ และจากนี้มันก็จะต่อไป มันก็จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ

และอีกอันที่สังเกตจากองค์ท่าน ท่านอาจารย์พุทธทาส ท่านจะถือทุกอย่างเป็นการเรียนรู้.. ทุกอย่าง เรียนรู้จากทุกอย่างที่อยู่รอบตัวท่าน เรียนรู้จากไก่ จากปลา จากกบ จากนก จากความเจ็บไข้..ทุกอย่าง ท่านเรียกว่าทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ เพราะฉะนั้น เราเรียนรู้ทุกวัน ให้เราเป็นคนฉลาดขึ้นและเป็นคนดีขึ้น ท่านเป็นตัวอย่างของ***บุคคลเรียนรู้***ที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ท่านเพียงองค์เดียวจึงมีความสำคัญเหลือเกิน เป็นการแสดงว่ามนุษย์เราถ้าเป็น***มนุษย์เรียนรู้*** เหมือนพระพุทธเจ้าเป็นองค์ปฐม ว่าเมื่อพระพุทธเจ้าบรรลุธรรมะนี่โลกธาตุสั่นสะเทือน เพราะมันเกิดสิ่งใหม่ขึ้นแล้ว

เพราะมนุษย์แต่ก่อนไม่เคยคิดพึ่งตนเอง คิดพึ่งแต่ภูเขา พึ่งทะเล พึ่งเทวดา พระอินทร์ พระพรหม แต่ว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้นี่เป็นการประกาศใหม่ เป็นของใหม่เลย ว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้ ที่จะเป็นอิสระ และพึ่งตนเองได้โดยสมบูรณ์ เป็นการเปลี่ยน ถ้าพูดภาษาปัจจุบันก็ว่า เปลี่ยนคอนเซปท์ เปลี่ยนแนวคิดใหม่เลยจากที่มนุษย์พึ่งตนเองไม่ได้ มาเป็นมนุษย์พึ่งตนเองได้ แล้วมนุษย์จะมีค่าสูงกว่าเทวดาอีก เพราะว่าเทวดา พระอินทร์ พระพรหมมาไหว้พระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นมนุษย์แต่ได้บรรลุธรรมด้วยการศึกษา

ตัวอย่างท่านอาจารย์พุทธทาส ท่านว่าท่านเป็นทาสของพระพุทธเจ้า ท่านก็ตามรอยอย่างนี้มา และท่านก็เป็นบุคคลเรียนรู้ แล้วเราก็เห็นว่าพอท่านเรียนรู้แล้วท่านมีศักยภาพมาก

เพราะฉะนั้นบุคคลอื่น ถ้าพยายามเอาอย่างท่าน พยายามเรียนรู้เถอะตามอัตตภาพของตน ๆ ก็จะเป็นคนมีค่าขึ้นทั้งสิ้น เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ นี่มันเป็นความงามสำหรับผมเองที่เห็น และผมก็รู้สึกว่าท่านก็ยังอยู่ไม่ได้ไปไหน เพราะก็เห็นท่านหมดในทุกสิ่งทุกอย่าง

ถ้าเราศึกษาจนเข้าใจ พุทธทาสธรรม..อาจจะเรียกอย่างนั้น ธรรมะของท่านก็อยู่ทุกหนทุกแห่ง อยู่ในเครื่องเทปที่กำลังบันทึกเสียง อยู่ในอากาศ อยู่ในต้นไม้ ใบหญ้า

เพราะฉะนั้นที่ว่าพุทธทาสไม่ตาย มันรู้เลย มันรู้..มันรู้จริง ๆ ว่า เออ..ท่านอยู่ในทุกหนทุกแห่ง คือ สิ่งที่ท่านกระทำ ธรรมกับธรรมชาติมันกลายเป็นเรื่องเดียวกัน.

๑๐๐ ปี พุทธทาส

๒๗ พฤษภาคม ๒๔๔๕-๒๕๓๖

อรศรี งามวิทยาพงศ์
เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย (คพส.)
http://www.budnet.info
b_netmail@yahoo.com

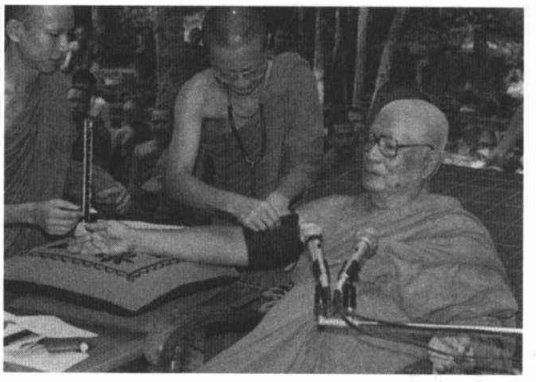
พุทธทาสกับอำนาจในสังคมสมัยใหม่

อำนาจแพทย์

คงยังจำกันได้ว่า แพทย์นี่เองที่ทำให้ท่านนายกฯ ซึ่งเคยถูกคนบ่นกันทั้งเมืองว่าไม่ยอมฟังใคร ไม่ว่าจะเป็นนัก... ฯลฯ ท่านเถียงหมด แต่พอแพทย์ซึ่งรักษาอาการหูอักเสบสั่งให้ท่านหยุดพูดเพื่อจะหยุดการฟัง ท่านนายกฯ ก็เชื่อโดยทันที ไม่มีโต้แย้งว่ารู้ไม่จริง รู้แต่ทฤษฎี แล้วก็แพทย์อีกนั่นแหละที่ข่าวบอกว่า "อนุญาต" ให้ท่านผู้นำของเราเดินทางไปจีนได้ ท่านจึงได้ไป

อำนาจของแพทย์มาจากการที่คนทั้งหลายเชื่อว่า เป็น "ผู้รู้" ในสิ่งที่ผู้อื่นส่วนใหญ่ไม่รู้ และความรู้นั้นสามารถดลบันดาลให้มนุษย์พ้นทุกข์จากโรคภัยอันทรมานทั้งกายและใจได้ เป็นอาชีพเดียวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่ก่อนเกิดต่อเนื่องไปจนถึงหลังตาย ในสังคมสมัยใหม่ แพทย์ยิ่งขยายอำนาจออกไปอีก จากบทบาทของการเอาชนะโรคภัยไข้เจ็บ มาสู่การมีอำนาจจากการเป็นผู้กำกับการเกิด การเอาชนะความตาย และเป็น "ผู้จัดการใหญ่" ให้ร่างกายมนุษย์มีรูปลักษณ์และคุณสมบัติตามที่เจ้าของต้องการ เช่น ไม่อ้วน ไม่แก่ ผิวขาว จมูกโด่ง เตะปี๊บดัง ฉลาด จำเก่ง อารมณ์ดี ฯลฯ บทบาทและอำนาจของแพทย์จึงเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของคนในสังคมสมัยใหม่ทุกชั้นมากยิ่งกว่าอำนาจใด ๆ โดยถูกตั้งคำถาม ตรวจสอบ สงสัยน้อยที่สุดด้วย เพราะคนส่วนมากเชื่อกันว่า แพทย์คือผู้รู้ดีที่สุดในเรื่องจัดการกับชีวิตให้ปกติสุขและ

หมายเหตุ : บทความ"พุทธทาสกับอำนาจในสังคมสมัยใหม่"
มี ๒ ตอน คือ อำนาจเงิน (ลงในเสขิยธรรมฉบับที่ ๕๒), อำนาจแพทย์

เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ (ปรึกษาแพทย์ทุกครั้งที่.....)

ความเชื่อของคนส่วนมากนี้ ตรงกันข้ามกับโลกทัศน์ ความเชื่อของท่านอาจารย์พุทธทาส ดังนั้น ท่านจึงเป็นคนไข้ที่ไม่มอบความวางใจให้ความรู้ของแพทย์อย่างเบ็ดเสร็จเท่าไรนัก พระอุปัฏฐากที่ดูแลรับใช้ใกล้ชิดเล่าไว้ในหนังสือว่า เมื่อนำยาที่แพทย์จัดไว้ไปถวายให้ฉัน ท่านมักจะต้องถามก่อนว่า เป็นยาอะไร กินเพื่ออะไร หรือเมื่อแพทย์สั่งว่า ห้ามฉันอาหารบางประเภท เพราะจะทำให้อาการโรคเก๊าท์กำเริบ ท่านก็จะต้องทดลองก่อนว่าจริงหรือไม่ เมื่อพบว่าจริงก็จะทำตาม และเคยปรารภด้วยว่า แพทย์มักจะพูดขัดกันเอง จนไม่รู้จะเชื่อใคร แสดงว่า ท่านวิเคราะห์ตรวจสอบความรู้ของแพทย์อยู่ตลอดเวลา จึงไม่น่าแปลกใจว่าเหตุใด ท่านจึงมักจะเลิกฉันยาที่แพทย์แผนปัจจุบันจัดถวายอยู่บ่อย ๆ ในโรคที่ท่านรู้จักหรือมีประสบการณ์ในการรักษามาก่อน เช่น ฉันผักบุ้งรักษาเบาหวานแทนยาที่แพทย์จัดให้ ใช้สมาธิห้ามการไหลของเลือด ฯลฯ โดยยังไม่ต้องกล่าวไปถึงอาหารเสริมสุขภาพสมัยใหม่อีกจำนวนมากที่มีผู้หวังดีนำมาถวาย แต่ท่านไม่เคยฉันเลย เพราะท่านเชื่อว่าสุขภาพที่ดีอยู่ในการดำเนินชีวิตของบุคคลผู้นั้นเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ท่านมิใช่ผู้ต่อต้านหรือแสดงตนเป็นปฏิปักษ์กับการแพทย์สมัยใหม่ หากจำกัดขอบเขตอำนาจของแพทย์ด้วยท่าทีนิ่มนวล (อ่าน *"ท่านอาจารย์พุทธทาส คนไข้ที่ผมได้รู้จัก : บันทึกจากแพทย์ผู้ถวายการรักษา"* / น.พ.นิธิพัฒน์ เจียรกุล) มิให้เกินเลยไปจากโลกทัศน์ ความเชื่อพื้นฐานของท่านอาจารย์ท่านจึงเป็นผู้เลือกและตัดสินใจว่า จะให้แพทย์มีอำนาจในการรักษามากน้อยเพียงใด ซึ่งท่านสามารถทำเช่นนี้ได้ มิใช่เพราะท่านอาจารย์มีความรู้ในการรักษาแบบพื้นบ้านเป็นอีกทางเลือกเท่านั้น หากที่ลึกและสำคัญไปกว่านั้น คือ รากฐานความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ว่า ชีวิตของมนุษย์นั้น ปกติสุขได้จากการ **"ปฏิบัติธรรม"** ของบุคคลผู้นั้น มิได้เกิดจากแพทย์หรือบุคคลอื่นใด โดยคำว่า "ปฏิบัติธรรม" ในที่นี้ หมายถึงการทำหน้าที่หรือมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องไปกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ (ธรรม) ได้แก่ กินอยู่พอเพียงอย่างเหมาะสมกับวัย ระบบนิเวศ (ฤดูกาล ผลผลิต ฯลฯ) ทำงาน ออกกำลังกาย มีความสัมพันธ์อันดีกับสรรพชีวิตอื่นและธรรมชาติ ซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงที่ว่าโรคสมัยใหม่ที่คร่าชีวิตหรือทำลายสุขภาพของคนเป็นอันมากในปัจจุบัน เกิดจากการละเลยต่อการปฏิบัติธรรมโดยนัยนี้ ไม่ว่าโรคมะเร็ง หัวใจ ไต เบาหวาน ตับแข็ง อุบัติเหตุ ฯลฯ คือกินอยู่ไม่เหมาะสม ไม่พอเพียง (จนไปก็เกิดโรค รวยไปก็เกิดโรค) เครียด ทุกข์ใจในชีวิต ประมาทและโรคจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ฯลฯ

ในโลกทัศน์ของชาวพุทธ สุขภาพที่ดีของมนุษย์จึงมิได้เกิดจากการดลบันดาลของแพทย์เป็นหลักใหญ่ หากเกิดจากการกระทำ (กรรม) ทั้งทางกาย วาจา ใจและการเรียนรู้ของบุคคลผู้นั้นต่อการกระทำของตนเองและผู้อื่น (สังคม ระบบนิเวศ) รวมทั้งอยู่ภายใต้วัฏฏะแห่งการเกิด แก่ เจ็บ ตาย อันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ตามกาลเวลาอันควร ความชราและความตายจึงมิใช่สิ่งน่ากลัว ที่จะต้องไป

ต่อสู้หรือวิ่งหนีเพราะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่ง ด้วยความเชื่อนี้ แพทย์จึงมีอำนาจอันจำกัดขอบเขตและถูกกำกับบทบาทด้วย "ธรรม" เป็นเพียงผู้มาช่วยในภาวะที่กระบวนการตามธรรมชาติทำการเยียวยาไม่ได้–ไม่ทันการ หรือสร้างความทรมานมากและมีผลข้างเคียงอื่น ๆ ที่เสี่ยงอันตรายโดยไม่จำเป็น(หูอักเสบของนายกฯก็อยู่ในกรณีนี้) แพทย์จึงมีความสำคัญอย่างแน่นอน แต่มิใช่ผู้มีอำนาจสร้างหรือชี้ขาดสุขภาพที่ดีของบุคคลโดยลำพัง หรือเป็นผู้มีอำนาจนำมนุษย์ออกจากความกลัวแก่–กลัวตาย กลัวไม่สวย ฯลฯ ได้อย่างแท้จริงและโดยสงบ

ช่วงสุดท้ายแห่งชีวิตของท่านอาจารย์พุทธทาส คือการแสดงโลกทัศน์ดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม ในวัย ๘๗ พรรษาท่านปฏิเสธที่จะ "**หอบสังขารหนีความตาย**" ด้วยการแพทย์สมัยใหม่ และปฏิเสธวิธีการรักษาสุขภาพหรือต่อชีวิตด้วยวิธีการอันใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ท่านเคยปรารภกับพระผู้ใกล้ชิดว่า ไม่ควรนำทรัพยากรจำนวนมากมายมารักษาท่านซึ่งอายุมากแล้วเพียงคนเดียว เพราะมีผู้ต้องการและจำเป็นใช้และควรได้ใช้มากกว่าท่านอยู่อีกมาก

วิธีคิดทางสุขภาพแบบพุทธจึงเชื่อมโยงไปถึงวิธีการจัดการสุขภาพและระดับการใช้ทรัพยากรอย่างคำนึงถึงความสัมพันธ์กับสรรพชีวิตและปัจจัยอื่น ๆ ในโลกใบนี้ด้วยเสมอ ทำให้การแพทย์นำมาซึ่ง "สาธารณสุข" หรือความสุขของคนหมู่มากได้จริง เพราะทุกคน ทุกส่วน ทุกสิ่งในชีวิตสังคม ธรรมชาติเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วยทั้งหมด มิใช่ "สาธารณทุกข์" เพราะมี "ผู้รู้" และใช้อำนาจจากความรู้นั้นตัดสินใจ กำกับและจัดการอยู่โดยลำพัง เพราะ "อำนาจ" บนโลกทัศน์ที่ผิดพลาดย่อมนำมาซึ่งการเอารัดเอาเปรียบเสมอ ทั้งในระดับชีวิต สังคม และระบบนิเวศ.

การละเมิดสิทธิสตรีในธิเบต

* *ต่อจากหน้า ๖๕*

(องค์ที่ได้รับการรับรองจากองค์ทะไล ลามะ) และห้ามไม่ให้ประชาชนมีรูปขององค์ทะไล ลามะ และปันเชน ลามะ ไว้ในครอบครอง โครงการนี้ยังรวมไปถึงการยอมรับความเป็นหนึ่งเดียวกับแผ่นดินแม่ (จีน) และปฏิเสธเอกราชของธิเบต โครงการการศึกษาเพื่อความรักชาตินี้มักกินเวลาหลายเดือน หากสามเณรีรูปใดไม่สามารถปฏิบัติตามนี้ได้จะถูกขับไล่ออกจากสำนัก

นาวัง เดเชน เดินทางมาถึงเนปาลเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๔๓ เธอเป็นสามเณรีที่สำนักเรคอ ในเขตโตลัง เธอถูกขับไล่ออกจากสำนักพร้อมกับสามเณรีอีก ๘๒ รูป เพราะโครงการการศึกษาเพื่อความรักชาติ สำนักของเธอถูกปิดเพราะสามเณรีต่อต้านคำแนะนำจาก "ทีมปฏิบัติการ" ที่ให้ละทิ้งองค์ทะไล ลามะ ตามคำบอกของเดเชน สามเณรีถูกสั่งห้ามไม่ให้ไปอยู่กับสำนักอื่น และถูกริดรอนเสรีภาพทางศาสนาอย่างสิ้นเชิง

การบังคับให้คุมกำเนิด

นโยบายจีนเรื่องการเคลื่อนย้ายประชากรจีนเข้ามาในธิเบตและการคุมกำเนิดนั้น เป็นความพยายามที่จะกำจัดชาวธิเบตให้สูญสิ้นไป รัฐบาลสนับสนุนแผนนโยบายที่มีการเลือกปฏิบัติและใช้ความรุนแรงกับชาวธิเบต

"ชาวนาและผู้เลี้ยงสัตว์เร่ร่อนในเขตปกครองตนเองของธิเบต สามารถมีบุตรได้ตามต้องการ" ตามนโยบายแห่งชาติว่าด้วยชนกลุ่มน้อยและการบังคับใช้ในประเทศจีน (กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒)

กฎหมายนานาชาติและกฎหมายในประเทศนั้นคุ้มครองสิทธิด้านการสืบพันธุ์ของผู้หญิงธิเบตแต่รัฐบาลจีนกลับใช้นโยบายการเลือกปฏิบัติและการกระทำที่ผิดกฎหมายเพื่อลดจำนวนประชากรธิเบต

"เป็นเรื่องจำเป็นที่เราต้องบังคับการทำหมันกับคู่สมรสที่ไม่สามารถทำหมันหรือคุมกำเนิดเอง" Politics and Law Tribune หน้า ๘๙–๙๓ (ปักกิ่ง เมษายน ๒๕๓๖)

ปี ๒๕๓๖ ดร.เบลก เคอร์ รายงานถึง ปัญหาที่ผู้หญิงและเยาวชนธิเบตกำลังเผชิญ หนึ่งในรายงานนั้นกล่าวว่า โรงพยาบาลในกรุงลาซามีการทำแท้งให้กับผู้หญิง แม้ว่าจะท้อง ๙ เดือนแล้วก็ตาม โดยวิธีฉีดสารเคมีที่เรียกว่า "ลีวาเนอร์" ยาตัวนี้ไม่เป็นที่รู้จักกันในโลกตะวันตก เขายืนยันว่ามีการฆ่าเด็กทารกในโรงพยาบาลเพื่อควบคุมจำนวนประชากร ดร.เคอร์พบว่า เบื้องหลังกฎระเบียบเรื่องการคุมกำเนิดชาวธิเบตก็คือ นโยบายการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

การวางแผนครอบครัวชาวธิเบตเป็นเรื่องที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญมาก ปี ๒๕๔๓ ในรายงานครึ่งปีแรก ยืนยันว่าจีนมีนโยบาย กำหนดให้ชาวธิเบตมีบุตรได้ไม่เกิน ๒ คน รัฐบาลจีนพยายามปกปิดการละเมิดสิทธิเหล่านี้ภายใต้สถิติอันสวยหรูและโครงการเพื่อผู้หญิงที่น่าประทับใจต่าง ๆ

มีการกำหนดโควต้าจำนวนเด็กเกิดใหม่ ถ้าครอบครัวใดมีบุตรเกินโควต้าจะถูกเลือกปฏิบัติและปรับอย่างหนัก เด็กที่เกิดมาเกินโควต้าของรัฐบาลจะถูกปฏิบัติดั่งว่าไม่ใช่มนุษย์ พวกเขาจะไม่ได้รับการลงทะเบียน ส่งผลให้ไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร บัตรปันส่วน การศึกษา หรือไม่ได้รับการถือครองที่ดินตลอดชีวิต

ถ้าผู้หญิงท้องหลังจากมีบุตรครบโควต้าแล้ว เธอจะถูกบังคับให้ทำแท้ง ถ้าเธอปฏิเสธ จะถูกบังคับให้ทำหมันหลังคลอด

การทำแท้งและการคุมกำเนิดที่รัฐบาลปฏิบัติต่อผู้หญิงธิเบตมักเป็นอันตราย การทำแท้งและการคุมกำเนิดจะทำในที่ ๆ เคลื่อนย้ายได้ โดยไม่มีการรักษาหรือให้ยาภายหลัง มีผู้หญิงหลายรายเสียชีวิตลงหลังจากนั้น เนื่องจากความสะเพร่าในการผ่าตัด การผ่าตัดมักเป็นการทำหมันถาวร หรือคุมกำเนิดระยะยาว รูปแบบการคุมกำเนิดที่ใช้กันทั่วไปคือการใส่ห่วงและการฉีดยาซึ่งเชื่อว่าจะมีผลอยู่ได้ ๓ ปี หรือใช้ "นอร์แพลนท์" ซึ่งเป็นแผงฮอร์โมนระงับการตั้งครรภ์ฝังลงใต้แขน ผู้หญิงจำนวนมากกลัวการทำหมันและไม่รู้ข้อมูลที่แท้จริง จนไม่กล้าไปรับการบริการด้านสุขภาพอนามัยทั่ว ๆ ไป.

คันโดร คี มาถึงอินเดียเมื่อปลายเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๓ ก่อนหน้านั้นเธอเป็นเจ้าหน้าที่ด้านการวางแผนครอบครัว เมืองอาคาม เธอมีหน้าที่สร้างความตื่นตัวและตรวจตรานโยบายเรื่องการคุมกำเนิด เธอรายงานอย่างละเอียดถึงการปรับครอบครัวที่มีบุตรเกินกำหนด สำหรับชาวนาและชนเผ่าเร่ร่อนถูกกำหนดให้มีบุตรได้ไม่เกิน ๓ คน คนที่มีบุตรเกินนี้จะถูกปรับไม่เกิน ๓,๐๐๐ หยวน ระยะเวลาการมีบุตรก็ถูกกำหนดเช่นกัน ถ้ามีบุตรคนที่สองห่างจากคนแรกไม่เกิน ๓ ปี ครอบครัวจะถูกปรับ ๘๐ หยวน.

"เราคือเพื่อนนักโทษผู้เป็นกัลยาณมิตรทางจิตวิญญาณ
เราอาจเป็นคนหนึ่งที่สามารถคว้าแก้วอันมีค่านั้นมาได้
ไม่ว่าเราจะถูกทุบตีรุนแรงสักเพียงใด
แขนของเราที่คล้องกันไว้นี้จะไม่มีวันแยกจากกัน
เมฆหมอกที่ลอยมาจากทางตะวันออก
มิได้ถูกเย็บติดเป็นผืนเดียว
สักวันดวงอาทิตย์
ใต้เมฆหมอกนั้นจะปรากฏขึ้น
ฉันไม่รู้สึกเสียใจ
ถ้าใครถามว่าทำไม
แต่ละวันจะผ่านไป
เวลาแห่งการปลดปล่อยจากที่นี่
จะมาถึง"
เพลงของสามเณรีในคุกดราปจี ปี ๒๕๓๖

หมายเหตุ : ท่านสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.tchrd.org

วีระศักดิ์ จันทร์ส่งแสง รายงาน/ถ่ายภาพ

พุทธศาสนา กับเทคโนโลยี

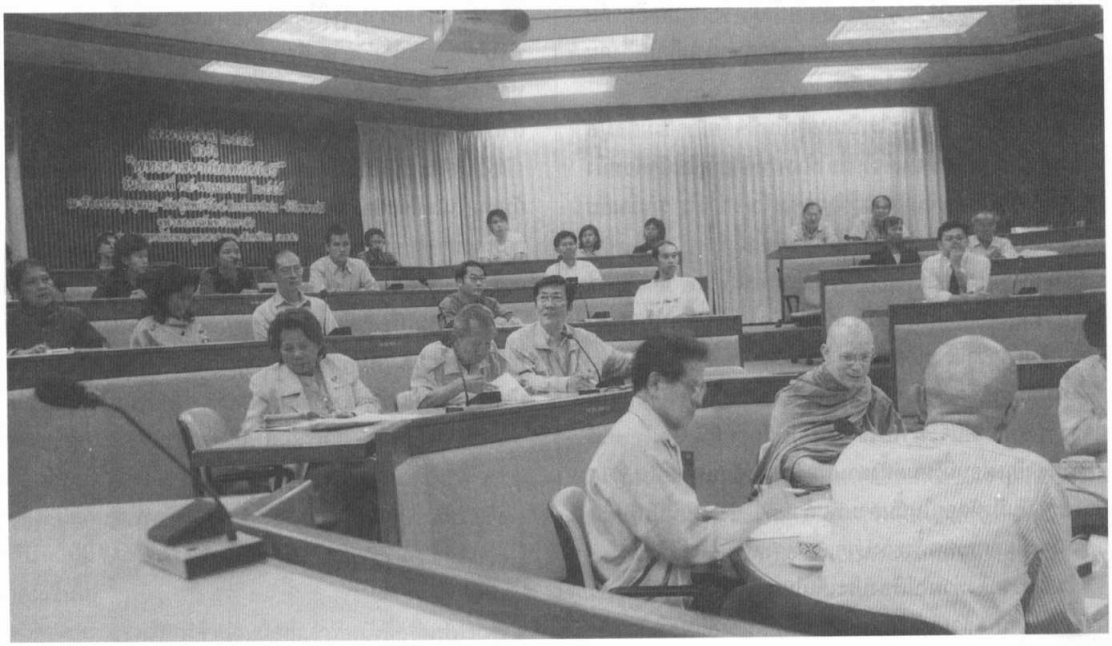
"อาณาจักรของเทคโนโลยี กับอาณาจักรของศาสนา หรือศาสนจักรอยู่คนละส่วนกัน แต่ทั้งสองส่วนมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ เดิมพระศาสนจักรมีอิทธิพลกับชีวิตมนุษย์มาก แต่ตอนหลังถูกไล่ที่โดยเทคโนโลยีและวิถีชีวิตสมัยใหม่" **ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวาณิช** เปิดประเด็นการเสวนาเรื่อง "พุทธศาสนากับเทคโนโลยีจะอยู่ร่วมกันอย่างสอดคล้องสมดุลได้อย่างไร" ณ ห้องประชุมจุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ อาคารประชาธิปก-รำไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕

จากนั้น ดร.สมเกียรติ ก็ฟันธงว่า ศาสนากับเทคโนโลยีไปด้วยกันได้ยาก เพราะมันมีความขัดแย้งกันอยู่ลึก ๆ ศาสนาต้องการมุ่งไปสู่การพัฒนาตัวเองของมนุษย์ ขณะที่เทคโนโลยีส่วนใหญ่ออกแบบมาด้วยจุดประสงค์ ๒ อย่าง คือ เพื่อการสงครามและแรงผลักดันในเชิงพาณิชย์ ฉะนั้นคำถามสำคัญในยุคที่เทคโนโลยีเป็นใหญ่ในสังคม คือ ศาสนาจะมีบทบาทช่วยให้สังคมกลับเข้าสู่สมดุลใหม่ได้อย่างไร

คุณสุทธิชัย หยุ่น ผู้ดำเนินรายการตั้งคำถามว่า หากมองเทคโนโลยีในแง่ดีบ้าง มันจะช่วยเรื่องศาสนาได้หรือเปล่า เช่น การสอนศาสนาผ่านอินเตอร์เน็ต

"มันเป็นเพียงการรับรู้ข้อมูล ซึ่งผมยังไม่คิดว่าจะสามารถเข้าถึงจิตใจ" ดร.สมเกียรติ ยืนยัน "พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการพัฒนาตนเอง พึ่งตนเอง ฝึกตนเอง เทคโนโลยีมีแนวโน้มไป

บรรยากาศการเสวนา

อีกด้านหนึ่ง คือเอื้ออำนวยความสะดวกในเชิงกายภาพ ซึ่งอาจทำให้ยึดติดอยู่กับวัตถุ ขาดวัตถุแล้วเป็นทุกข์ง่ายขึ้น ขณะที่ศาสนาเน้นให้มนุษย์กลับไปหารากฐานของตัวเอง และพัฒนาจิตใจมากกว่าเรื่องกายภาพหรือการอำนวยความสะดวก"

ด้าน**พระสันติกโร** ให้ความเห็นว่าเทคโนโลยีในพุทธศาสนา คือ "การภาวนา" ถ้าพุทธบริษัทรู้จักใช้ก็จะขยายไปถึง ศีล สมาธิ และปัญญา "แต่เดี๋ยวนี้พระไม่อยากศึกษาเรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา โยมอยากศึกษาอะไร พระก็อยากศึกษาอันนั้น จึงคล้อยไปตามเทคโนโลยีที่อำนาจทหาร ทุนนิยม และกามารมณ์ผลักดัน"

ส่วนความหวังที่จะให้เทคโนโลยีแห่งโลกปัจจุบัน อย่างเช่น อินเตอร์เน็ต เป็นเครื่องมือในการสอนศาสนานั้น ท่านถือว่าเป็นการเปิดประตูขั้นแรกเท่านั้น แต่คนที่สนใจธรรมะหากท่องจากหนังสืออย่างเดียว ไม่ออกไปไหน อาจท่องจนเมา เมาธรรมะไม่ใช่รู้ธรรมะ"

ต่อคำถามถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีอย่างสื่อทีวีที่สามารถนำข่าวสารความรู้ไปถึงเด็ก ๆ ในถิ่นทุรกันดาร พระสันติกโรตั้งข้อสังเกตว่า สิ่งแรกที่ต้องถามคือ เด็กเหล่านั้นจำเป็นต้องฟังผู้รู้จากแดนไกลหรือเปล่า ท่านเชื่อว่าในหมู่บ้านที่เด็กเหล่านั้นอยู่ จะมีบุคคลที่เหมาะสม ที่จะพูดคุยสั่งสอนเด็กเหล่านั้น "และอีกด้านหนึ่ง แม้จะมีสิ่งดี ๆ เผยแพร่ ผ่านสื่อแบบดี ๆ เด็กเหล่านั้นจะดูหรือเปล่า เราไม่มีอำนาจจะให้เขาดู บางคนอาจคิดแปลงธรรมะให้เป็นเพลง เป็นหนังที่เด็กชอบ ก็ถามว่าเด็กดูทำไม ดูเพื่อเอาสีสัน ดูเอาความสวยความหล่อของพรีเซ็นเตอร์ ไม่ได้ดูเพื่อเอาธรรมะ ฉะนั้นเราไม่แน่ใจ คิดว่าเป็นความเชื่อมากกว่าความจริง"

ผู้ดำเนินรายการ ถามซ้ำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับ Information technology สามารถนำศาสนาผ่านสื่อไปถึงคนจำนวนมาก น่าจะยิ่งดีมิใช่หรือ

"พุทธศาสนามองอะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัย การมีข้อมูลธรรมะดีเป็นปัจจัยหนึ่ง แล้วใช้สื่อให้แพร่หลายก็เป็นปัจจัยหนึ่ง แต่ยังมีอีกหลายปัจจัยกว่าจะรู้ว่าผลจะเป็นอย่างไร มันขึ้นกับบริบทของสังคมด้วย ตอบอย่างเบ็ดเสร็จไม่ได้

"แต่ถ้าดูเหตุปัจจัยทั้งหลาย คงยากที่จะได้ผล และคิดว่าไม่คุ้ม เนื่องจากเทคโนโลยีมีราคาแพง การทำที่สงบในทุกหมู่บ้าน คุ้มค่ากว่าและถูกกว่า"

หมอประเวศ วะสี กล่าวถึงเทคโนโลยีว่า โดยตัวมันเป็นกลาง ๆ สุดแต่คนจะนำไปใช้ เป็นประโยชน์ก็มี เป็นโทษก็มี อย่างเรื่องยีน ตอนนี้รู้หมดทั้งสามพันล้านตัวอักษรที่อยู่ใน DNA ของเรา มันมีรหัสอยู่ในนั้นสามพันล้านตัว ซึ่งตอนนี้มันรู้หมดแล้ว ก็จะมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ

"ผมอยากดึงท่านไปเรื่องประเด็นใหญ่ ว่าเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดสังคม แล้วมันมีลักษณะอย่างไร.. ตอนที่เทคโนโลยียังเป็นเรื่องการล่าสัตว์ สังคมเป็นสังคมที่อยู่กันเป็นกลุ่ม เมื่อพบเทคโนโลยีเกษตร สังคมก็อยู่กันแบบหมู่บ้าน พอพบเทคโนโลยีอุตสาหกรรมก็เกิดเมืองโตขึ้น มาถึงตอนนี้เป็นยุคเทคโนโลยี Information สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใหญ่หลวงคือ มีเทคโนโลยีที่แพงมาก มันจึงเชื่อมกับการเกิดทุนนิยม ซึ่งทำให้คนแตกต่างกันมาก

"คนที่รวยที่สุด ๓๐๐ คนในโลก มีทรัพย์สมบัติมากกว่าคน ๒,๐๐๐ ล้านคน และ ๒๐๐ คน อยู่ในอเมริกา"

"พอความต่างเกิดขึ้น คนก็ขัดแย้งกัน ความรุนแรงและอะไรอื่น ๆ ก็เกิดขึ้น"

หมอประเวศ ชี้ทางออกว่าเราต้องรู้เท่าทันเทคโนโลยี ต้องเข้าใจว่าสังคมในอุดมคติของพุทธศาสนา อยากเห็นสังคมที่มนุษย์อยู่ร่วมกันได้ดี ที่ท่านพุทธทาสภิกขุใช้คำว่า *"ธรรมิกสังคมนิยม"* คือ การอยู่ร่วมกัน ไม่ใช่ตัวใครตัวมัน เป็นปัจเจกชนสุดโต่ง ทอดทิ้งกัน แต่ให้เป็นการคำนึงถึงกัน

"เพราะฉะนั้นเทคโนโลยีกับพุทธ ผมคิดว่าเราต้องศึกษาพุทธธรรมให้ดี และพยายามสร้างสังคมที่ดี ไม่เช่นนั้นเราจะไม่มีทางควบคุมผลร้ายของเทคโนโลยีที่เชื่อมกับทุนนิยม นี่เป็นจุดสำคัญที่คนไทยเข้าใจกันน้อยในทุกวันนี้"

ต่อคำถามที่ตั้งเป็นหัวข้อเสวนา "พุทธศาสนากับเทคโนโลยีจะอยู่ร่วมกันอย่างไรให้สอดคล้องและสมดุล" หมอประเวศชี้ว่าต้องอาศัยพุทธเทคโนโลยี คือการเจริญสติ ฟังดูเหมือนยาก แต่จริง ๆ แล้ว ไม่ยาก

"มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่สามารถเห็นตัวเอง เห็นความคิดของตัวเองได้ สติแปลว่าเรารู้กายเราเป็นอย่างไร หายใจเข้า หายใจออก เดินก็รู้ ก้าวย่างต่าง ๆ ก็รู้ ความทุกข์สุขก็รู้ แล้วจะเจอความสุขที่ไม่เคยเจอมาก่อน และอีกอย่างหนึ่งที่ทำได้ง่ายและน่าทำมาก คือ การร่วมทุกข์ คนเดี๋ยวนี้มีความทุกข์เยอะ ความจน ความเจ็บ เป็นกำพร้า และอีกร้อยแปด ถ้าเราร่วมทุกข์ ความทุกข์ของเราจะน้อยลง"

วงเสวนาวันนั้นไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนตายตัวว่า พุทธศาสนากับเทคโนโลยีจะอยู่ร่วมกันได้หรือไม่ อย่างไร ในช่วงท้ายของการเสวนา หมอประเวศยกพุทธพจน์ตอนหนึ่งขึ้นมากล่าว เป็นการทิ้งท้ายวงเสวนาที่สวยงาม

"'การชมหรือติเตียนไม่ใช่ธรรมะ' ธรรมะคือการรู้ว่าอะไรทำให้เกิดอะไร คือความเป็นเหตุเป็นผล ถ้าชมหรือติเตียนมันตายตัว เป็นการมองอย่างสรุป".

จากหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์
ฉบับวันศุกร์ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๕

พระกะเรื่องอย่างว่า ฝรั่งแก้ปัญหาอย่างไร?

คงไม่ใช่แต่เฉพาะพระบ้านเรา ที่มีปัญหาเรื่องอย่างว่า พระฝรั่งก็มี และมีมากด้วย และเรื่องที่ จะทำให้พระเสียหายมาก และบ่อย ก็คงหนีไม่พ้น ๒ เรื่อง

หนึ่ง เรื่องเงิน

สอง เรื่องอย่างว่า

ที่ออกจะประหลาดก็คือว่า พระฝรั่งนิกายโรมันคาทอลิกที่มี ปัญหา ส่วนมากจะมีปัญหาเรื่องเซ็กซ์กะเด็กผู้ชาย ถ้าจะพูดโดยไม่เกรงใจ กัน ก็คือเรื่องทำอะไรพิเรนทร์ ๆ กะเด็ก ๆ ผู้ชายที่กระเดียดไปทางเซ็กส์ เช่น อัดถั่วดำบ้าง ลูบคลำเด็ก ๆ บ้าง อะไรทำนองนี้ ไม่ค่อยเป็นข่าวเกี่ยวกับเด็ก ผู้หญิงเท่าไร

และที่ออกจะประหลาดยิ่งไปกว่านั้นก็คือ พอจับได้ไล่ทัน หรือถูกฟ้องร้อง ท่านก็รับหน้าตาเฉย

คำถามจึงมักจะขมวดประเด็นที่ว่า พระฝรั่งน่าจะมีปัญหาทำนองโรคจิตกระมัง จึงเล่นพิเรนทร์กะเด็ก จนบางครั้งมีข่าวว่าเด็กที่ถูกพระ ประทุษร้ายทางเพศ พอโตขึ้นมีปมด้อย คิดไปคิดมาก็คว้าปืนไปไล่ยิงพระ ฝรั่งแทบตาย

เรื่องเกี่ยวกับพระ ไม่ว่าพระไทย พระฝรั่ง หรือว่าพระชาติไหน ๆ เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ผู้บริหารองค์กรของพระก็คงจะหนักใจไม่ใช่ น้อย เพราะอย่างน้อยที่สุดพระก็คือมนุษย์ และขึ้นชื่อว่ามนุษย์ถ้ายังไม่ สำเร็จคุณธรรมขั้นสูง ก็อดที่จะเผลอไม่ได้

ฝรั่งแก้ปัญหา หรือป้องกันปัญหาอย่างนี้ครับ

วัดกลุ่มโรมันคาทอลิกถอดยศปลดตำแหน่งพระจำนวน ๒๑๘ ท่านในปีนี้ ด้วยข้อหากระทำปู้ยี่ปู้ยำเด็ก ๆ ซึ่งมีเรื่องมีราวกันมาย้อยหลังไป ตั้งแต่ศวรรษที่ ๑๙๖๐ คือประมาณห้าหกสิบปีมาแล้ว

สำนักข่าวหนังสือพิมพ์วอชิงตันโพสต์ เคยทำการสำรวจเรื่องราวเหล่านี้ และพบว่า มีพระนิกายโรมันคาทอลิกที่เป็นชาวอเมริกันจำนวน ๘๕๐ท่านถูกจับปลดจากตำแหน่ง เพราะบางองค์มียศถาบรรดาศักดิ์ทางพระ ฝรั่งสูงถึงระดับบิชอป หรือคาดินาล ก็มี ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกะพระไทยก็ คงสูงระดับท่านเจ้าคุณขึ้นไป

ที่ทางพระยอมรับ มีจำนวนน้อยกว่าที่หนังสือพิมพ์ทำการสำรวจมากมายนัก

วิธีการสำรวจ ก็ใช้วิธีสอบถามตรง ๆ ส่วนใหญ่พระฝรั่งก็ตอบตรง ๆ แต่ที่ไม่ตอบก็มี กรรมการพระระดับบิชอปจากทั่วประเทศสหรัฐสั่งให้ สึกพระที่จับได้ว่าทำมิดีมิร้ายกะเด็กทันที แม้จะมีข้อแม้ว่า พระที่เคยเป็น ข่าวในอดีตก็ขอให้แล้วกันไป คืออาจจะถอดจากตำแหน่ง แต่ไม่ถึงกับให้สึก แต่ก็อย่างว่าข้อมูลในเรื่องแบบนี้ไม่มีการยืนยันแน่นอน และแถมมีการปิดบังเพื่อปกป้องกันด้วยซ้ำ ซึ่งก็ทำให้พระผู้ใหญ่ไม่รู้จะตัดสินใจในการวาง มาตรฐานของพระอย่างไรดี

สรุปว่า ฝรั่งเอง ก็ไม่ได้วิเศษไปกว่าพระไทยหรือคนไทย ที่ยังคงหาบทสรุปในการวางกฎเกณฑ์อะไรเกี่ยวกับพระไม่ได้ แม้ว่าพระระดับบิชอป ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง จะเพียรพยายามประชุมและหาวิธีอย่างไร ก็ยังตกลงกันไม่ได้

หนังสือพิมพ์วอชิงตันโพสต์กล่าวว่า แม้กระทั่งตัวเลขข้อมูลพระที่กระทำผิด ก็ยังไม่มี เพราะพระไม่ได้เก็บข้อมูลไว้ ซึ่งก็เท่ากับว่า ที่ไม่เก็บข้อมูล เพราะไม่อยากจะให้มีการเปิดเผย หรือย้อนหลังไปขุดคุ้ย กระมัง

แต่ที่น่าสรรเสริญอย่างหนึ่งในการหาวิธีแก้ปัญหาของฝรั่งที่ไม่ค่อยเหมือนไทยก็คือ

เขาจะให้พระแก้ไขปัญหา หรือหาแนวทางป้องกัน โดยที่ฝ่ายฆราวาสไม่ได้เข้าไปยุ่งด้วย อย่างดีก็แค่คอยสนับสนุนเท่านั้น ปัญหาเกิดที่ ไหน ฝรั่งเขาจะให้ที่นั่นแก้กันเอง

ทำให้นึกถึงการที่พวกเราชาวไทยยังคิดไม่ตกเลยว่า จะให้พระแก้ปัญหากันเอง

หรือว่าจะให้ฆราวาสคอยตามไล่สึกพระ

ว่ากันไปว่ากันมาจนกระทั่งฆราวาสทะเลาะกับพระ และพระทะเลาะกับพระ

คราวที่ผ่านมาฝ่ายหลวงตามหาบัว ก็ทะเลาะจนเกือบจะมีการ ลงไม้ลงมือกะฝ่ายที่สนับสนุนมติมหาเถรสมาคม จนกระทั่งชาวบ้านออกมา ไหว้วิงวอนพระว่า นิมนต์หยุดทะเลาะกันเถอะครับ.

กองบรรณาธิการ สัมภาษณ์และถ่ายภาพ

เหมืองลิกไนต์เวียงแหง ทำไม?... และเพื่อใคร?

บทสัมภาษณ์ พระฐานี ฐิตวิริโย

ณ วัดกองลม อำเภอเวียงแหง วันที่ ๘ เมษายน เวลา ๑๔.๑๐ – ๑๕.๐๐ น.

อำเภอเวียงแหงอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ ๑๕๐ กิโลเมตร โดยทางหลวงหมายเลข ๑๐๗ ผ่านอำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง และอำเภอเชียงดาว ก่อนจะแยกออกไปทางด้านซ้าย เข้าทางหลวงหมายเลข ๑๓๒๒ ที่คดเคี้ยวข้ามภูเขาสูง มุ่งตรงไปยังอำเภอเวียงแหง และสิ้นสุดถนนสายนี้ที่บ้านหลักแต่ง ตำบลเปียงหลวง ด่านเล็ก ๆ ประตูสู่ประเทศพม่า เพื่อนบ้านด้านตะวันตก ซึ่งถึงบัดนี้ก็ยังหาข้อยุติเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันสมประโยชน์กับไทยไม่ได้

ในอดีต หากข้าราชการคนใดถูกย้ายไปรับหน้าที่ที่ "เวียงแหง" กล่าวกันว่า คำสั่งนั้นให้ความรู้สึกถึงการลงโทษไม่ต่างจากการเนรเทศสักเท่าใดนัก ด้วยเหตุว่าเวียงแหงนั้นไกลปืนเที่ยง ขนาดเมื่อชาวบ้านจะออกมาทำธุระที่อำเภอเชียงดาวซึ่งอยู่ใกล้ที่สุด ก็ยังต้องรอนแรมผ่านป่าเต็งรังรกทึบบนดอยสูงนานถึง ๒ วัน ๒ คืน

แม้กระทั่งบัดนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ รถประจำทางจากเชียงใหม่ไปเวียงแหง และจากเวียงแหงมาเชียงใหม่ ก็มีเพียงวันละ ๒ เที่ยวเท่านั้น

ถนนสู่เวียงแหงในปัจจุบันราดแอสฟัลท์อย่างดี ตัดผ่านเขตอุทยานแห่งชาติเชียงดาวทั้งพื้นที่ราบและภูดอย เมื่อไต่ระดับไปถึงรอยต่อระหว่างเชียงดาวกับเวียงแหง หากฟ้าโปร่ง จะเห็น "ดอยหลวงเชียงดาว" อยู่ซ้ายมือ ความสูง ณ จุดนั้นไล่เลี่ยกันกับยอดดอยหลวงทีเดียว

ต่อเมื่อลดระดับลงไปได้ระยะหนึ่ง ก็จะพบศาลาเล็ก ๆ อยู่ริมทาง เป็นจุดชมทิวทัศน์มุมกว้างของ "เวียงแหง" ซึ่งจะปรากฏให้เห็นเป็น "แอ่งกระทะ" ขนาดใหญ่ โอบล้อมไปด้วยเทือกเขาสูง

จากดินแดน "ลับแล" ในอดีต ไม่นานมานี้ ก็มีความพยายามจากภาครัฐหลายต่อหลายครั้ง ที่จะ "ขาย" อำเภอเล็ก ๆ แห่งนี้ให้กับ "อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว" ไม่ว่าจะเสกสรรปั้นแต่งเรื่องราวของ "สมเด็จพระนเรศวรมหาราช" ให้ผูกโยงกับดินแดนแห่งนี้ให้ได้

หรือกระทั่ง พยายามผลักดันให้ "นางพญาเสือโคร่ง" กลายเป็นไม้ประจำเมือง ทั้งที่ชาวบ้านแทบจะทั้งอำเภอ เพิ่งพบเห็นต้นไม้ชนิดนี้เข้ามางอกงามในเวียงแหงได้ไม่กี่ปีมานี้เอง

แต่แล้ว ความพยายามแบบลองผิดลองถูกดังกล่าว ก็ถูกการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยลบออกไป จากนโยบายของทุกหน่วยงาน เมื่อรัฐวิสาหกิจแห่งนี้ ค้นพบว่า "เวียงแหง" อุดมไปด้วยถ่านหินลิกไนต์ปริมาณนับสิบนับร้อยล้านตัน ทั้งยังอยู่ในระดับตื้นชนิดที่แทบไม่ต้องขุดเจาะ เพราะหลายจุดสำรวจมีลิกไนต์อยู่ในระนาบเดียวกับผิวดินเท่านั้น

ถึง วันนี้ยังไม่มีความชัดเจนใด ๆ จากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ว่าจะสร้างเหมืองลิกไนต์ขึ้นที่เวียงแหงหรือไม่ ทราบกันแต่ว่าในระยะ ๘–๙ ปีมานี้ "โครงการพัฒนาเหมืองลิกไนต์เวียงแหง" มีของใช้และยามาแจกชาวเวียงแหงอยู่บ่อยครั้ง บางคราว ก็มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ออกมาตรวจรักษาโรคให้ชาวบ้านโดยไม่คิดมูลค่า

กระทั่งเมื่อพุทธบริษัทชาวเวียงแหงจะบูรณปฏิสังขรพระบรมธาตุแสนไห ศาสนสถานคู่บ้านคู่เมือง รัฐวิสาหกิจผู้เชี่ยวชาญการสร้างเขื่อนและโรงไฟฟ้า ก็รับอาสาเป็นเจ้าภาพ

แถมด้วยการขนอิฐตัวหนอนที่ทำจากเถ้าลิกไนต์ข้ามดอยสูงมาปูลานพระบรมธาตุ เพื่อแสดงคุณประโยชน์ของถ่านหินชนิดนี้แก่สายตาชาวเวียงแหง

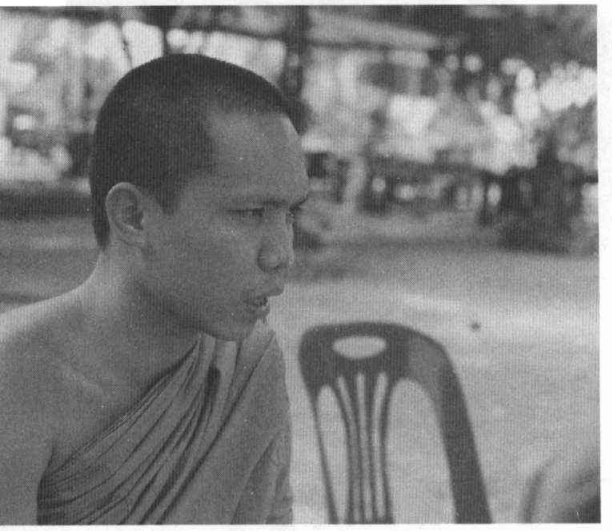
วิถี ชีวิตของชาวเวียงแหงกำลังจะเปลี่ยนไปหรือไม่ก็สุดที่จะคาดเดา... แต่ภาพวัวคู่เทียมเกวียนบรรทุกตับใบตองตึงที่ได้พบเห็นบนถนนคอนกรีตหน้าวัดกองลม หรือภาพของตัวเมืองเล็ก ๆ ที่ยังไม่มีมินิมาร์ท ไม่มีร้านขายรถยนต์ แต่กลับมีแปลงนาขั้นบันไดไล่ระดับอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอไม่มากนัก อาจจะไม่มีให้เห็นอีกต่อไปแล้ว

เมื่อในอนาคตอันใกล้ดินแดนในหุบเขาแห่งนี้จะต้องถูกกดดันให้เสียสละ ทั้งทรัพยากรในท้องถิ่น และวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของตน ด้วยข้ออ้างอันศักดิ์สิทธิ์จากหน่วยงานของรัฐหลายฝ่าย ว่าต้องยอมให้สร้างเหมืองลิกไนต์ **"เพื่อชาติ"** และ **"เพื่อส่วนรวม"**

◉ ***ทราบเรื่องการมาสร้างเหมืองลิกไนต์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตตั้งแต่เมื่อไร***

พระฐานี : ข่าวการสร้างเหมืองลิกไนต์ของการไฟฟ้านี่ จริงๆ แล้วมีมาหลายปี แต่ที่ทราบ ก็คือช่วงสองสามปีที่ผ่านมา เป็นช่วงที่ชาวบ้าน รวมถึงคนในอำเภอเวียงแหงเริ่มจะตื่นตัวกันมาก เกี่ยวกับข่าวการสร้างเหมืองลิกไนต์ที่เวียงแหง

◉ ***ทราบเพราะการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเข้ามาประชาสัมพันธ์ ให้ข่าวสารข้อมูลกับชาวบ้าน หรือว่าได้ทราบข่าวจากทางใด***

พระฐานี : ทราบหลังจากที่ได้เรียนจบแล้วก็มาอยู่ในพื้นที่ประมาณ ๒ ปี ก่อนนี้ไป ๆ มา ๆ ได้เห็นและได้ทราบข่าวว่าจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการไฟฟ้าบ้าง ส่วนหนึ่งก็บอกว่า มาจากโครงการที่จะมีการขุดเหมืองลิกไนต์ที่เวียงแหง ก่อนนี้ก็ไม่มีความชัดเจนเท่าไรนัก แต่พอนานเข้าๆ ก็เป็นที่แน่ชัดขึ้น

ช่วงสองปีที่ผ่านมาเป็นช่วงที่ผมเองได้ทราบจากชาวบ้าน และจากที่การไฟฟ้าเองมาให้ความรู้ มาประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน..ในพื้นที่

◉ ***การไฟฟ้าฝ่ายผลิตทำการประชาสัมพันธ์ในลักษณะใด***

พระฐานี : ต้องบอกว่าผมเองไม่ได้สนใจกับการกับการประชาสัมพันธ์ของการไฟฟ้าฯ เท่าไรนัก สิ่งที่ทำให้ผมสนใจ และต้องเริ่มต้นติดตามเรื่องนี้ ก็เพราะว่ามันเป็นเรื่องใกล้ตัว และเป็นสิ่งที่เราเองก็ต้องร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับรู้กับชาวบ้าน ในฐานะที่เราเป็นคนเวียงแหง

และอีกส่วนก็คือ ตลอดเวลาที่ผมออกพบปะกับชาวบ้าน หรือผมมีกิจกรรมอะไรในพื้นที่อำเภอเวียงแหงนี่ พบว่าชาวบ้านมีข้อสงสัยตลอดมาว่า ที่ผ่านมาการไฟฟ้าฯ เข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย การเอาของมาแจก หรือแม้กระทั่ง การนำเจ้าหน้าที่แพทย์เคลื่อนที่มาในพื้นที่นี่...

ชาวบ้านเกิดความเคลือบแคลงใจ..สงสัย ว่าเข้ามาทำอย่างนั้นทำไม ก็ถามผมส่วนหนึ่ง ผมเองก็พยายามที่จะหาคำตอบ โดยการที่เราก็พยายามหาความรู้ในเรื่องของลิกไนต์บ้าง พยายามที่จะหาข้อมูลความเคลื่อนไหวของการไฟฟ้าบ้าง

◉ ***การไฟฟ้าฝ่ายผลิตเคยชี้แจงกับชาวบ้านอย่างเป็นกิจลักษณะบ้างไหม ว่าจะมาสร้างเหมืองถ่านหินลิกไนต์ และบอกหรือไม่ ว่าการทำเหมืองลิกไนต์ จะมีผลดี–ผลเสีย มีคุณมีโทษอย่างไร ชาวบ้านจะได้อะไร และสูญเสียอะไร?***

พระฐานี : เท่าที่ผมทราบ และชาวบ้านก็ทราบกันดีทุกคนก็คือ *ไม่มีการชี้แจงในลักษณะที่ถามเลย* ตรงกันข้าม ที่ผ่านมาสิ่งที่การไฟฟ้าฯ ทำก็คือ นำผู้นำชาวบ้าน นำตัวแทนของชาวบ้าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง..ส่วนน้อยเท่านั้นเอง ไปศึกษาดูงาน กึ่งดูงานกึ่งท่องเที่ยว พาไปที่แม่เมาะบ้าง พาไปเชียงม่วนจังหวัดพะเยาบ้าง และก็แน่นอน การที่พาไปดูงานนี่ เท่าที่ผมสอบถามผู้ที่ไปดู–ไปทัศนศึกษามา ก็บอกว่า เขาได้เห็นแต่สิ่งที่ดี ๆ ส่วนสิ่งที่เป็นข้อมูลอีกด้านหนึ่ง หรือด้านที่เป็นผลกระทบนี่จะไม่ได้รับรู้เลย

สิ่งที่สำคัญ และเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดก็คือ ชาวเวียงแหงเราทุกคนเห็นว่า การไฟฟ้าฯ เองให้ข้อมูลในลักษณะเหรียญด้านเดียว ในอีกด้านหนึ่ง

ชาวบ้านไม่ได้รับทราบ

นี่เป็นความไม่สบายใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอยู่ ผมเองไม่สบายใจในฐานะที่เราเป็นพระสงฆ์ในพื้นที่ ว่าการที่การไฟฟ้าทำอย่างนี้น่ะ เสมือนหนึ่งเป็นการโฆษณาชวนเชื่อหรือเปล่า? ซึ่งเราก็ไม่แน่ใจ เพราะถ้าหากการไฟฟ้าฯ เองคิดว่าชาวบ้านเป็นพวกหรือว่าเป็นพวกเดียวกับชาวบ้านนี่ สิ่งที่การไฟฟ้าฯ ที่จะต้องทำก็คือ เขาจะต้องบริสุทธิ์ใจ แล้วก็นำเสนอข้อมูลทั้งสองด้าน

แต่ที่ผ่านมาไม่ใช่อย่างนั้น ชาวบ้านจะได้รับรู้ข้อมูลในด้านที่เป็นลักษณะที่เป็นผลดีเท่านั้น ว่า..ชาวบ้านจะมีงานทำ ชาวบ้านจะมีรายได้ แต่ในสิ่งที่เป็นมลภาวะหรือผลกระทบต่าง ๆ การไฟฟ้าฯ ไม่ได้พูดถึงเลยแม้แต่น้อย ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบเป็นความต้องการของชาวบ้านเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่รู้ว่าจะไปรับทราบได้จากที่ไหน

◉ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือไปจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต เคยมาพบปะชาวบ้าน ให้ข้อมูลชาวบ้านโดยตรงบ้างหรือเปล่า?

พระฐานี : ข้อมูลในลักษณะของการทำเหมืองแล้วก็ผลกระทบต่าง ๆ นี่นะฮะ สำหรับหน่วยงานในราชการในอำเภอเวียงแหงนี่ผมเข้าใจว่าอย่างนี้ คือ การกระจายข้อมูล การทำความเข้าใจกับชาวบ้านนี่ ยังเป็นลักษณะ TOP DOWN อยู่ คือเรียกผู้นำไปประชุมแล้วพูดกับผู้นำ โดยหวังว่าผู้นำจะมาพูดกับชาวบ้าน

ซึ่งก็มีส่วนน้อยที่ผู้นำเองจะมาพูดกับชาวบ้านจริง ๆ บางทีข้อมูลเหล่านี้ก็ไม่ได้ถึงชาวบ้านอย่างแท้จริง

ผมมักจะได้ยินทางหน่วยงานราชการ.,ทางอำเภอ พูดกันนักหนา มักจะพูดเสมือนหนึ่งเป็นตัวแทนของชาวบ้านว่า ๗๐% บ้าง ๘๐% บ้างของประชาชนของชาวอำเภอเวียงแหง ที่มีความเห็นอย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งเมื่อเราอยู่ในพื้นที่จะเห็นได้ว่าไม่ใช่ความจริงเลย

สิ่งที่แท้จริงก็คือว่า ชาวบ้านอีกจำนวนมากยังไม่ได้รับข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่จากการไฟฟ้าเองหรือข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขาดไปในพื้นที่

◉ เคยมีการสำรวจประชามติ หรือมาสอบถามความคิดเห็น เข้ามารับฟังข้อมูล – แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือในลักษณะของประชาพิจารณ์บ้างหรือเปล่า?

พระฐานี : ไม่เคยมีนะครับ แต่ที่มีนี่คือช่วงสองสามเดือนก่อน ทางการไฟฟ้าฯ เองเคยนำเจ้าหน้าที่ของเขา และนัดผู้สื่อข่าวเข้ามา แล้วก็ทำในลักษณะที่เอาชาวบ้าน เอาประชาชนไปที่ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งชาวบ้านประชาชนที่ไปก็เป็นตัวแทนในหมู่บ้าน ที่ไปกันไม่กี่คนนะฮะ ไม่กี่คนที่ไป

สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ชาวบ้านไม่ค่อยที่จะได้รู้อะไรมากนักนะครับ เพราะว่าข้อมูลต่าง ๆ นั้นเขาก็ไม่ค่อยจะได้รับอย่างเต็มที่ บางทีก็ถาม ๆ กันว่า เอ๊ะ!...จะมีการทำประชาพิจารณ์ไหม การไฟฟ้าฯ เขาจะมาถามความเห็นของชาวบ้านไหม? เขาก็รอกันอยู่ แต่ก็ยังไม่เคยเห็นในลักษณะที่มีการจัดเวที

ที่ผ่านมาจะเป็นเวทีอีกแบบหนึ่ง คือการไฟฟ้าฯ เองเป็นผู้ที่จัดในลักษณะที่จะต้องเชิญชาวบ้านมารับของ แล้วในช่วงที่รับของ ก็จะบอกว่า นี่คือของจากโครงการพัฒนาเหมืองนะ แล้วจะบอกว่าจะมาทำนั่นทำนี่ ในลักษณะที่เขาต้องการ

อีกอย่างหนึ่งก็คือว่า เท่าที่ผมทราบมา ไม่มีหมู่บ้านไหนเลยที่มีการประชุมแล้วพูดกันในเรื่องลิกไนต์โดยเฉพาะ ไม่เคยมีเวทีไหน...

เวทีอำเภอก็อย่างที่ผมบอก ว่าชาวบ้านส่วนหนึ่งเขาก็ยังคงตะขิดตะขวงใจ แล้วก็ไม่กล้าแสดงออกที่จะถาม ถึงความเป็นไปเป็นมา เพราะว่าในลักษณะการประชุมอย่างนั้น เป็นการประชุมอย่างเป็นทางการ ชาวบ้านก็ได้แต่ไปนั่งฟัง และชาวบ้านที่ไปก็เป็นเพียงตัวแทนไม่กี่คน และไม่กี่หมู่บ้านที่ได้ไป

◉ เมื่อสภาพการณ์เป็นไปอย่างนั้นชาวบ้านมีปฏิกิริยาอย่างไร ทั้งที่เป็นตัวแทนชาวบ้านอย่าง อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือว่าชาวบ้านในระดับ

ที่เป็นประชาชนทั่วไป มีความสนใจกับเรื่องนี้ มีปฏิกิริยากับเรื่องนี้อย่างไร

พระฐานี : ตามความเห็นของผมพอจะแบ่งชาวบ้านออกเป็น ๓ ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่งคือ *ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ที่จะทำเหมืองฯ* ซึ่งชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ที่ทำการนี่ส่วนหนึ่งเค้ามีที่ดิน การไฟฟ้าเองก็ไปพูดกับชาวบ้านพวกนี้ว่าจะได้รับการตอบแทน จะได้ขายที่ดินซื้อที่ดิน ลูกหลานของเจ้าของที่นี่แหละ จะได้รับการพิจารณาว่าจะได้ทำงานในเหมืองเป็นอันดับแรก

ชาวบ้านส่วนนี้เมื่อได้รับข้อมูลอย่างนี้ไปนี่ก็ แน่นอน... เขาก็ต้องการ และมีความหวังที่จะทำงานหรือเชื่อตามข้อมูลที่การไฟฟ้าฯ บอก เพราะฉะนั้นพวกนี้ก็รู้สึกว่า...เชื่อตามที่การไฟฟ้าบอก ก็บอกว่าคงไม่มีผลกระทบอะไรนะฮะ

ส่วนที่สองก็คือ ส่วนที่เป็นแกนนำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แล้วก็ อบต. ต่าง ๆ ซึ่งพวกนี้แน่นอนว่าเขาได้ไปดูงานมานะครับ การที่ไปดูงานมา การที่เค้าไปแล้วกลับมานี่เค้าก็มีความเห็นส่วนหนึ่งว่า *"...ก็ไม่มีปัญหาอะไรนะที่เขาไปดูมา..."* แต่หลายคนก็พูดเหมือนเสียงเดียวกันว่า ที่ไปดูนี่เค้าก็บอกว่าเหมือนจะเอาของที่ดีให้ดูสิ่งที่ไม่ดีนี่เค้าก็อยากทราบอยากรู้ แต่ในขณะที่เข้าไปนั้นบางทีเค้าก็ไม่กล้าที่จะแสดงความเห็นอะไรออกมามากนัก

และก็เป็นที่น่าสังเกตอีกอย่างก็คือว่า ชาวบ้านพวกนี้เนี่ยเข้าไปก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปต่อรองว่าจะต้องไปขอดูที่นั่นที่นี่ ซึ่งการโปรแกรมการไปดูแต่ละที่การไฟฟ้าฯ เป็นฝ่ายจัดขึ้น และคนที่เขามาต้อนรับก็เป็นคนที่การไฟฟ้าฯ จัดมา...นะครับ

ซึ่งสองประเภทที่ผมบอกไปนี่ ถ้าคิดเป็นร้อยละก็ไม่มากเท่าไหร่...

แต่ชาวบ้านที่อยู่ธรรมดา ชาวบ้านที่ทำมาหากินอยู่ทั่วไป และก็ไม่ได้อยู่ใกล้พื้นที่ที่เค้าจะขุดเจาะนี่นะครับ แล้วก็ไม่ได้มีที่ดินมีอะไรที่จะไปขายไปอะไรนี่ ชาวบ้านส่วนนี้มีความวิตกกังวลเป็นส่วนมาก ความวิตกกังวลของเขาก็ทั้งเรื่องของอากาศ ทั้งเรื่องของน้ำ ทั้งเรื่องของมลพิษ หรือผลกระทบต่าง ๆ ซึ่งเขาก็บอกว่าเขาไม่ได้ทราบเลย *ความเห็นของชาวบ้านเหล่านี้นี่มีอีกเป็นจำนวนมาก ที่ยังวิตกกังวลอยู่*

◉ ทราบมาว่ามีความพยายามที่จะบอกกับชาวบ้านว่าลิกไนต์เป็นทรัพยากรของชาติ ชาวบ้านจะต้องเสียสละกับเรื่องนี้ เพื่อส่วนรวม ที่มาที่ไปของข้อมูลนี้ ของข่าวนี้นี่เป็นอย่างไร

พระฐานี : อย่างที่ผมบอกนะครับ ว่าการไฟฟ้าเองพยายามหาความชอบธรรมที่จะดำเนินการโครงการนี้ให้ได้เนื่องจากว่าลงทุนมามาก เพราะฉะนั้นสิ่งหนึ่งที่ผมเห็นและเป็นกังวลก็คือ การฉวยโอกาสของการไฟฟ้าในฐานะผู้ที่คิดว่าตัวเองรู้กฎหมาย นี่ประการที่หนึ่งนะฮะ

ประการที่สองก็คือว่า หาสบช่องโอกาส เพื่อที่จะเอาเหตุผลต่าง ๆ มาอธิบาย อย่างกรณีที่ถามนี่ก็คือการอ้างว่าลิกไนต์เป็นทรัพย์สมบัติของสาธารณะ ซึ่งต้องนำไปใช้เพื่อประเทศชาติ ซึ่งจริง ๆ แล้วชาวบ้านเองส่วนหนึ่งก็คงคิด แล้วเกิดความระอาใจอยู่เหมือนกัน ว่าทำไมต้องมาอ้างอย่างนี้ ทำไมต้องเอาเหตุผลนี้มาอ้าง

ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วหน่วยงานของราชการหรือการไฟฟ้านี่ต้องเปิดกว้าง คำว่าเปิดกว้างก็คือว่า ต้องบอกให้ประชาชนที่นี่รู้ว่าไอ้ลิกไนต์ที่อยู่ในพื้นที่ของเขาจริง ๆ แล้วมันเป็นทรัพย์สมบัติของท้องถิ่น ท้องถิ่นและชุมชนก็มีอำนาจและมีสิทธิที่จะมาจัดการในเรื่องนี้

แต่สิ่งนี้ก็แสดงให้เห็นว่า การไฟฟ้าฯ ก็โกหกนะฮะ เอาความชอบธรรมที่ชาวเวียงแหงไม่ค่อยจะได้รับความยุติธรรมเท่าไหร่นักมาพูด และสิ่งหนึ่งที่การไฟฟ้าอ้างมาตลอดก็คือว่า อ้างว่า

หนึ่ง อำเภอเวียงแหงนั้นเป็นประชากรมีน้อย

สอง ห่างไกลชุมชนเมือง ซึ่งในกรณีที่เกิดผลกระทบอะไรก็เคลื่อนย้ายราษฎร เคลื่อนย้ายประชาชนได้ง่าย

ซึ่งนี่ก็แสดงให้เห็นว่าการไฟฟ้ากำลังคิดอะไรอยู่ และก็กำลังดูถูกชาวอำเภอเวียงแหง ทั้งที่ว่ามีประชากรน้อย(จะทำอย่างไรก็ได้..ไม่มีกำลังจะคัดค้าน)และก็เพื่อให้ทำเพื่อประเทศชาติ(โดยมิได้คำนึง

ถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชาวเวียงแหง หรือสิทธิต่อทรัพยากรของชุมชน)

การไฟฟ้าฯ เอาความชอบธรรมนี้มาอ้างซึ่งผมเองก็คิดว่ามันไม่ค่อยถูกต้องนัก

◉ มีแนวโน้มในลักษณะอย่างนี้ ตัวแทนชาวบ้าน เช่น อบต. หรือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน มีปฏิกิริยาอย่างไร?

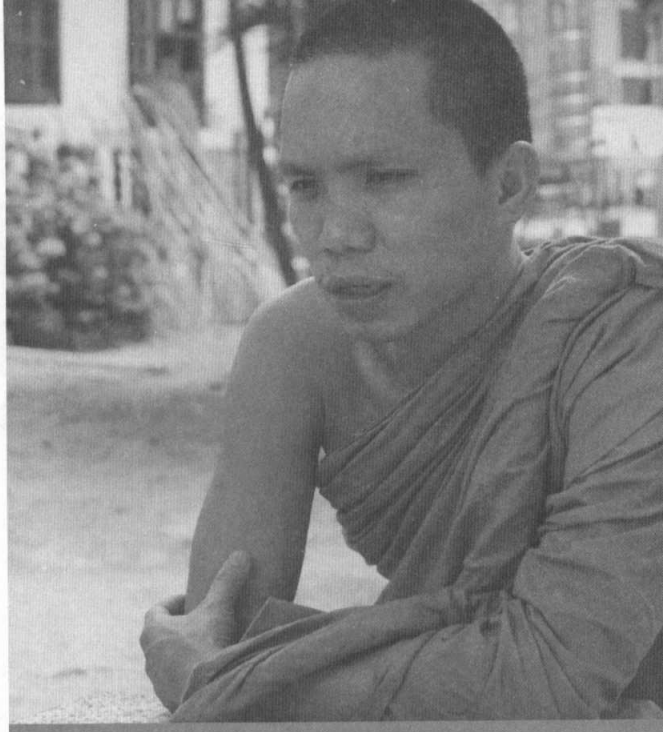
พระฐานี : สิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้นำของอำเภอเวียงแหง ไม่ว่าจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและก็อบต. ก็คือ...

ส่วนหนึ่งผมเข้าใจว่า การครอบงำจากหน่วยงานของรัฐ เช่น ทางอำเภอนี่ยังมีอยู่ เพราะฉะนั้นปฏิกิริยาบางครั้งก็ยากที่จะแสดงออกว่า*ไม่เห็นด้วย* ผมเคยคุยกับผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านหนึ่งนะฮะ ท่านก็คุยให้ฟังว่า *"..จริง ๆ แล้ว ผมนี่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะว่าบ้านผมอยู่ใกล้พื้นที่มากที่สุด แล้วผมก็เป็นห่วงลูกหลาน แต่ผมพูดไม่ได้ เพราะผมทำงานกับอำเภอ..."*

และการทำงานกับอำเภอนั้น โดยลักษณะของประชากรในพื้นที่อำเภอเวียงแหง ในบางหมู่บ้านของอำเภอเวียงแหงจะมีประชากรที่ใช้บัตรประจำตัวประชาชนของผู้อยู่ในพื้นที่สูง(ชนเผ่า)บ้าง มีประชากรที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนบ้าง ซึ่งในกรณีเช่นนี้เมื่อผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำหมู่บ้านต้องไปติดต่อกับทางอำเภออยู่เสมอ บรรดาผู้นำชาวบ้านจึงบอกว่าเขาอึดอัดใจที่จะแสดงจุดยืน เพราะว่าถ้าทางอำเภอทางฝ่ายปกครอง บอกให้สนับสนุน เขาก็จำเป็นที่จะต้องทำอย่างนั้น (เพื่อความสะดวกในการติดต่อเรื่องอื่น ๆ ให้กับลูกบ้านและตนเอง)

นี่เป็นเรื่องที่น่าห่วงใยอย่างหนึ่ง เรามองว่าผู้นำหมู่บ้านเองก็ไม่กล้าที่จะออกมาแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องนี้มากนัก

มีอยู่ครั้งหนึ่ง ผมได้ยินจากเจ้าหน้าที่ของทางอำเภอเลย เขาเล่าว่าเคยมีการกล่าวในที่ประชุมที่อำเภอ เป็นการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าส่วนราชการ ว่า...ท่านนายอำเภอเป็นคนพูดเอง ว่า... *"....ถ้าหากมีหน่วยงานข้างนอก หรือหน่วยงานไหนก็ตาม ผู้สื่อข่าวที่ไหนก็ตาม มาถามความเห็นเรื่อง*

◉ โดยส่วนตัวมองเรื่องที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตจะเข้ามาทำเหมืองลิกไนต์ที่เวียงแหงอย่างไร

พระฐานี : เมื่อทราบเรื่องนี้แล้วผมเป็นห่วง ความเป็นห่วงนี่ไม่ได้มาจากความคิดว่าเราจะไปเป็นศัตรูกับการไฟฟ้าฯ หรือ เราเป็นศัตรูกับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น แต่สิ่งที่ผมวิตกกังวลก็คือ ไอ้คำว่า **"พัฒนา"** ที่การไฟฟ้ามักจะอ้างนี่มันจะเป็นสิ่งที่มาหลอกลวง หรือว่ามาทำความเข้าใจคลาดเคลื่อนให้ชาวบ้านหรือเปล่า

ผมเองเป็นคนเวียงแหงโดยกำเนิด เพราะฉะนั้นถ้าถามว่าต้องการให้เวียงแหงมีความเจริญรุ่งเรืองไหม ผมต้องบอกว่า*ต้องการ* เพราะหากวันหนึ่งอำเภอเวียงแหงเศรษฐกิจดีหรือมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก็แสดงว่าปู่ย่าตายาย หรือพี่, น้อง, ลุง, ป้า, น้า, อา ที่อยู่ในอำเภอเวียงแหงมีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ซึ่งนั่นหมายถึงว่าญาติพี่น้องของเราทั้งนั้นที่ดีขึ้น แต่สิ่งที่เราเป็นห่วงก็คือว่าคำ "การพัฒนา" ของการไฟฟ้าเอง ที่บอกว่า *"..มาพัฒนาเหมืองเพื่อพัฒนาพื้นที่..พัฒนาชาวบ้าน"* ผมว่านี่มันเกิดความคลาดเคลื่อนแล้วนะครับ มันจะกลายเป็นกลลวงให้ชาวบ้านเข้าใจผิด

ในความเข้าใจของผมเองต่อการพัฒนา หากผู้ที่จะมา จะมาเพื่อทำการพัฒนาจริง ๆ เวียงแหงของ

เรามีอะไรที่จะให้พัฒนาเยอะ หมายถึงว่า มีอะไรที่จะให้ทำมากกว่าการมาขุดเหมืองลิกไนต์

อย่างที่บอกแล้วว่า อำเภอเวียงแหงนี่หลากหลายด้วยวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นการที่จะทำให้เวียงแหงเป็นเมืองท่องเที่ยว จะทำการพัฒนาแบบยั่งยืน ผมว่าไม่จำเป็นที่จะต้องมาขุดลิกไนต์เพื่อที่จะมาอ้างว่าจะมีเงินเข้าสู่พื้นที่ปีละเท่านั้นเท่านี้นะครับ

ผมคิดว่าวิถีชีวิตและก็ความเป็นอยู่ ความเอื้ออาทร ของชาวอำเภอเวียงแหงนั้นมีค่ากว่าทุกสิ่ง

เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการไหนก็ตามที่เข้ามาแล้วทำลายมิติทางด้านจิตใจ มาทำลายทางด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ผมคิดว่าผมไม่เห็นด้วยนะครับ

แต่สิ่งหนึ่งที่ผมอยากจะเห็นก็คือ ความจริงใจของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือแม้ว่ากระทั่ง กฟผ. เองนะครับ ว่า..ถ้าหากคุณคิดว่าคุณจะมาทำการพัฒนาในเวียงแหงจริง ๆ สิ่งที่คุณน่าจะทำก็คือ คุณจะต้องทำอย่างบริสุทธิ์ใจ แล้วก็ถ้าคุณคิดว่าชาวบ้านเป็นพวกเดียวกับคุณ และกฟผ.เองคิดว่าจะมาพัฒนาพื้นที่จริง ๆ นี่ก็อย่างที่ผมบอก ว่ามีอะไรให้ทำได้อีกเยอะครับ

วิถีชาวบ้าน ความเป็นเกษตรกร วิถีชีวิตต่าง ๆ ที่เขาอยู่กันในหมู่บ้าน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ควรที่จะได้รับการแนะนำช่วยเหลือ ซึ่งการไฟฟ้าฯ เอง หรือว่าผู้ที่มีความสนอกสนใจที่จะพัฒนานี่น่าจะทำนะครับ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือใครก็ตาม.

ลิกไนต์ในอำเภอเวียงแหง ขอให้แนะนำมาถามที่ผม แล้วผมจะเป็นคนเดียวเท่านั้นที่จะตอบคำถามนี้..." นี่แสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บางทีเค้าก็ไม่กล้าแสดงออกเท่าไหร่นัก

และที่เจอด้วยตนเองก็คือ เคยมีผู้สื่อข่าวขึ้นมาในเวียงแหง แล้วผมเองก็เป็นคนพาไปเยี่ยมในท้องที่ แต่พอไปสัมภาษณ์เข้าจริง ๆ พอเขารู้ว่า..มาถามเรื่องลิกไนต์ ก็ไม่กล้าพูด

นี่แสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจของชาวบ้านส่วนหนึ่งยังคลาดเคลื่อน และยังถูกครอบงำจากหน่วยงานของรัฐ หรือแม้กระทั่งอำนาจกระแสของการเงินหรืออะไรก็แล้วแต่ ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าที่จะแสดงออก

◉ หากจะพูดในแง่ของชาติพันธุ์ หรือเผ่าพันธุ์ อำเภอเวียงแหงมีองค์ประกอบของสมาชิกในชุมชนอย่างไร?

พระฐานี : ในพื้นที่อำเภอเวียงแหงมีความหลากหลายด้านเผ่าพันธุ์มาก แม้ประชากรส่วนมากเป็นไทยใหญ่ก็จริง แต่ในพื้นที่ต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ลีซอ คนเมือง (คนล้านนา–เชียงใหม่) กะเหรี่ยง ฯลฯ.

แม้ชาวไทยใหญ่เอง ก็ยังถูกแบ่งออกเป็นหลายประเภทนะครับ คือ เป็นไทยใหญ่ที่มีบัตรประจำตัวประชาชน..เป็นคนไทยตามทะเบียนราษฎร์นะครับ ซึ่งในภาษาท้องถิ่นเนี่ยเราบอกว่ามี ทร.๑๔ ส่วนหนึ่งก็เป็นไทยใหญ่ที่เป็น ทร.๑๓ ก็คือว่าพวกนี้ถือบัตรคนพื้นที่สูงบ้าง ผู้อพยพบ้าง ถือบัตรผู้ที่หนีภัยสงครามบ้าง ซึ่งก็มีอยู่จำนวนหนึ่ง นี่เป็นประชากรในอำเภอเวียงแหง นี่เป็นคนไตและส่วนหนึ่งก็เป็นชาวจีนฮ่อ

เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าความหลากหลายของเผ่าพันธุ์ในอำเภอเวียงแหงนี่มีมาก แต่อย่างไรก็ตามเข้าใจว่าความหลากหลายของเผ่าพันธุ์ในคนในอำเภอเวียงแหงนี่ ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการที่จะให้เขามาแสดงความคิดเห็นอะไร ในการลักษณะการรวมกลุ่มก็เป็นหนึ่งเดียว เพราะว่าที่ที่ผ่านมาเคยมีปรากฏการณ์ว่าการประชุมชุมนุมอะไรเนี่ยนะฮะ หรือว่าการแสดงความคิดเห็นนี่ เค้าก็ออกมาอยู่

แต่ในลักษณะโดยรวมแล้ว ถ้าพูดถึง... ถ้าเราย้อนไปถึงศึกษาถึงลักษณะนิสัยหรือว่าความเป็นอยู่ของคนในเวียงแหงจริงเนี่ยนะฮะ ส่วนหนึ่งเค้าชอบความสงบ ไม่ชอบการทะเลาะวิวาทหรือขัดแย้งบาดหมาง โดยเฉพาะแล้วการที่จะไปขัดแย้งกับหน่วยงานของรัฐหรือทางหน่วยงานใดหน่วยงายหนึ่งนี่ บางทีเขาก็ไม่อยากแสดงความคิดเห็น และเท่าที่ผ่านมาไม่เคยมีความขัดแย้งหรือการแสดงออกในลักษณะนั้นนะครับ

เพราะฉะนั้นคนไต(ไทยใหญ่)นี่ เขาบอกว่าที่ส่วนหนึ่งอยู่ได้ เพราะว่าหลีกหนีการทะเลาะวิวาทขัดแย้ง เขาไม่ชอบ เข้าใจว่านี่เป็นพื้นเพลักษณะของคนเวียงแหงจริง ๆ

◉ ***ข้อมูลจากภาครัฐที่ว่าประชากรในเวียงแหงมีไม่มากนักนั้น หมายถึงเฉพาะคนที่มีบัตรประจำตัวประชาชนหรือมีหลักฐานกับทางราชการ ไม่ได้นับรวมถึงชนเผ่าหรือเป็นผู้ที่ลี้ภัยสงครามเข้ามา ใช่หรือไม่?***

พระฐานี : แน่นอนครับ ที่การไฟฟ้าพยายามอ้างหรือที่พยายามบอกอยู่ตลอดเวลาว่า จะมีการจ้างงาน จะมีผู้ที่ได้ทำงาน มีสิทธิ์ที่จะไปทำงานในเหมือง ในกรณีที่เปิดเหมือง ก็หมายถึงผู้ที่มีทะเบียนราษฎร์ หรือผู้ที่เป็นคนไทยเท่านั้น ที่บอกว่าอำเภอเวียงแหงมีประชาการน้อย ก็มาจากตัวเลขเฉพาะผู้ที่มีทะเบียนราษฎร์เท่านั้น

◉ ***ในความหลากหลายเผ่าพันธุ์มีวัฒนธรรมร่วมกันอย่างไร?***

พระฐานี : หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านก็มีความเป็นอยู่ของเขา ทำมาหากินของใครของมัน แต่เวลามีกิจกรรม เช่น งานบุญ หรือเป็นงานอะไรที่เป็นงานส่วนรวม ก็จะมีตัวแทนของแต่ละฝ่าย ของแต่ละเผ่า แต่ละที่ มารวมกัน มาช่วยกัน จะเป็นลักษณะอย่างนั้น

การติดต่อ การไปมาหาสู่ ก็มีอยู่ตลอดเวลา ยกตัวอย่าง เช่น มีอยู่สองสามหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยง ก็ติดอยู่กับบ้านคนพื้นเมือง ก็ไปมาหาสู่หรือแม้กระทั่งช่วงหลังมานี่ก็มีการแต่งงานกัน หรืออยู่ด้วยกันในลักษณะข้ามหมู่บ้าน ก็มีวิถีชีวิตร่วมกันตลอดมา

◉ ***มีกิจกรรมทางศาสนาหรือมีกิจกรรมในเชิงประเพณีวัฒนธรรมที่หลาย ๆ เผ่าพันธุ์ได้มาทำร่วมกันหรือเปล่า?***

พระฐานี : มีอยู่สามถึงสี่งานที่เป็นกิจกรรมทางศาสนา ยกตัวอย่างเช่น งานสรงน้ำพระธาตุแสนไห ซึ่งเป็นมติของประชาคมอำเภอเวียงแหง ว่าทุกหมู่บ้านจะต้องเข้าร่วม เพราะฉะนั้นแต่ละฝ่ายแต่ละบ้านก็จะเอาการแสดงของแต่ละเผ่า เอาอะไรมาร่วมกัน แล้วพระสงฆ์ ฆราวาส กำนันผู้ใหญ่บ้าน ทุกส่วนก็จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของงานวันนั้น

หรือกิจกรรมที่ทางราชการทางอำเภอ ยกตัวอย่างเช่น งานวันพ่อ งานวันปิยมหาราช อะไรอย่างนี้ก็จะมีอย่างที่บอกว่าเป็นตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านมาร่วมกัน

◉ ***บทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอเวียงแหง กับชุมชน และญาติโยมศรัทธาต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันเพียงใด และอย่างไร?***

พระฐานี : ความสัมพันธ์ของพระสงฆ์กับชาวบ้านนี่มีมาก ในแง่ของการเป็นผู้นำด้านพิธีกรรม จะสังเกตเห็นว่าเวลาจะมีงานอะไรก็แล้วแต่ พระสงฆ์จะเป็นที่ปรึกษาของชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น ๆ

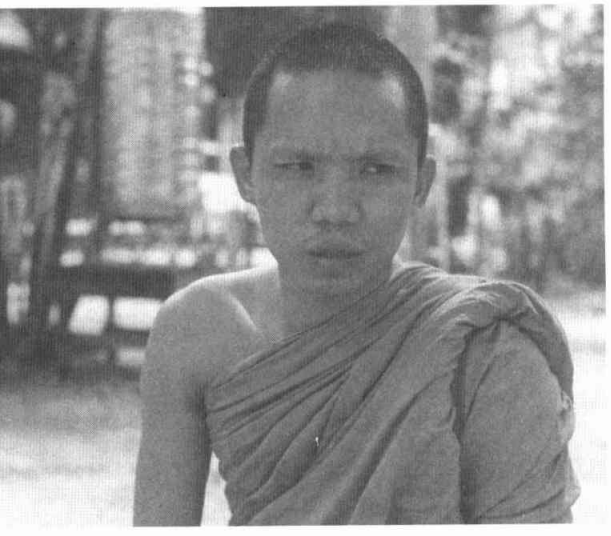
แต่อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ในอำเภอเวียงแหงนั้นต้องยอมรับอยู่อย่างหนึ่งว่า พระสงฆ์ที่อยู่ในพื้นที่จริง ๆ นี่จำนวนหนึ่งเป็นพระที่มาจากรัฐฉาน คือมาจากพม่า นี่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งก็คือพระหลวงตาเป็นพระที่มีอายุพรรษาน้อย คือบวชเมื่อแก่ แล้วมาปฏิบัติธรรม

ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพระสงฆ์อย่างที่ว่ามานี้ ซึ่งถ้าจะพูดถึงความลึกซึ้งในด้านหลักธรรมคำสอนที่จะนำมาใช้กับชาวบ้านจริง ๆ หรือว่าการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาวบ้าน พัฒนาพื้นที่ พัฒนาชุมชนนี่ ในแง่ที่จะเป็นโครงการต่าง ๆ นี่มีน้อย

แต่จะเด่นในลักษณะที่ท่านยังมีความสัมพันธ์กับชาวบ้าน เวลามีกิจกรรม มีพิธีกรรมอะไรนี่ท่านยังมีส่วนร่วมตลอด เป็นที่ปรึกษาได้ ยังนำชาวบ้านได้

◉ *คณะสงฆ์ในอำเภอเวียงแหง หรือพระสงฆ์ตามวัดวาต่าง ๆ ท่านมีปฏิกิริยาในเรื่องเหมืองลิกไนต์อย่างไรบ้าง?*

พระฐานี : คณะสงฆ์เคยนำเรื่องนี้เข้าสู่ในที่ประชุมแล้วมีมติออกมาว่า สิ่งหนึ่งที่พระสงฆ์เองจะต้องทำก็คือ หน้าที่ในการนำเอาข่าวสารข้อมูลไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือด้านลบ มาบอกกับชาวบ้าน

หลวงพ่อเจ้าคณะอำเภอเอง ท่านก็ย้ำอยู่ตลอดเรื่อง *ความเป็นกลาง* คือไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ในลักษณะที่จะเป็นฝักฝ่าย ของฝ่ายไหนก็แล้วแต่ ไม่ให้พระสงฆ์ยุ่งเกี่ยวในลักษณะนั้น

สิ่งที่พระสงฆ์ทำได้ และควรกระทำก็คือ ให้ความรู้ให้ข้อมูลข่าวสารเท่าที่ตัวเองทราบ...ให้กับชาวบ้าน

◉ *ญาติโยมได้มาพูดคุยปรึกษาหารือกับพระสงฆ์ในเรื่องเหมืองลิกไนต์หรือเปล่า?*

พระฐานี : ผมเป็นครูสอนอยู่ที่นี่ อาทิตย์หนึ่งผมจะอยู่ข้างบนนี่(หมายถึงในพื้นที่อ.เวียงแหง-บก.)ประมาณ ๕ วัน พอเสาร์ อาทิตย์ก็ต้องลงไปเชียงใหม่ ตลอดระยะเวลาที่อยู่ที่นี่ ไม่ว่าเราจะไปร่วมกิจกรรม ร่วมงานอะไร ก็จะมีชาวบ้านถามเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา

ส่วนหนึ่งผมเข้าใจว่า ชาวบ้านคงคิดว่าผมเป็นผู้ที่... บางทีเราไปทางเชียงใหม่หรือว่าในเมืองนี่นะครับ แล้วกลับขึ้นมา เราก็มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารหรือเราสามารถติดต่อกับคนข้างนอกได้ เขาก็อยากจะรู้ความเคลื่อนไหว

เพราะฉะนั้นกับตัวผมเอง หรือแม้กระทั่งกับพระหลายรูปนะครับ...พระท่านก็มาคุยให้ฟังว่า ชาวบ้านจะถามเรื่องนี้ตลอดเวลา แต่ก็มีพระบางรูปที่คุยให้ฟังว่าเวลาชาวบ้านมาถามแล้วตัวท่านก็ไม่รู้ว่าจะตอบอย่างไร เพราะไม่มีข้อมูล

◉ *ทราบมาว่าที่เวียงแหงรับข้อมูลข่าวสารจากภายนอกค่อนข้างลำบาก*

พระฐานี : เป็นอย่างนั้นจริง ๆ ครับ หนังสือพิมพ์ที่เข้ามาก็ไม่กี่ฉบับ จำนวนช่องสัญญาณโทรทัศน์ที่จะรับได้ตามปกติ หรือรายการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารเองก็น้อย แม้กระทั่งข้อมูลที่เป็นบุคคล หมายความว่าบุคคลภายนอกนี่นะครับก็มีน้อย

ต้องเข้าใจอีกอย่างหนึ่งว่า อุปสรรคส่วนหนึ่งก็คือปัญหาเกี่ยวกับการเดินทาง การติดต่อกันระหว่างชุมชนข้างนอกกับอำเภอเวียงแหงนี่ค่อนข้างไกลนะครับ ประการที่สองก็คือ ชาวบ้านเองนี่นะครับ บางทีเจอบุคคล กลุ่มบุคคลภายนอกเข้ามา ก็ไม่ค่อยที่จะกล้าสอบถามเท่าไรนัก บางทีไม่กล้าพูดด้วยด้วยซ้ำไป ถ้าหากเจอบุคคลภายนอกที่ไม่เคยจะเห็นหน้าน่ะนะครับ ที่จะมาพูดเรื่องลิกไนต์ เรื่องอะไรนี่นะฮะ

แต่สิ่งหนึ่งที่ชาวบ้านฝากผมอยู่ตลอดเวลาก็คือว่า เวลาผมไปมหาวิทยาลัยหรือไปเรียน ไปที่ไหน เขาก็บอกว่าถ้าเจอผู้รู้ เจอนักวิชาการ เจอผู้ที่มีข้อมูล รู้ข้อมูลเรื่องนี้แล้ว ช่วยมาจัดประชุมให้หน่อย ช่วยมาทำความเข้าใจให้หน่อยในเรื่องของลิกไนต์

เพราะชาวบ้านบางที่เขาก็บอกว่า เค้าฟัง กฟผ. ฟังการไฟฟ้ามามากแล้ว เขาไม่ค่อยเชื่อในข้อมูลที่เขา

ฟังมาสักเท่าไร...นะครับ

◉ *ในอนาคตข้างหน้าถ้าหากสถานการณ์ของการสร้างเหมืองลิกไนต์ ยังดำเนินการต่อไปท่านจะทำอย่างไร?*

พระฐานี : ผมคิดอยู่ตลอดเวลานะครับ ว่าถ้าโครงการพัฒนาเหมืองเกิดขึ้นจริง ที่เป็นห่วงก็คือความขัดแย้งในชุมชน ที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดก็คือความบาดหมาง – ทะเลาะวิวาทกัน ระหว่างกลุ่มที่เห็นด้วยกับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ กับที่กลุ่มไม่ได้รับผลประโยชน์ สิ่งนี้น่าเป็นห่วงมาก

นั่นแสดงว่าโครงการเหมืองฯ กำลังมาทำลายความสัมพันธ์ ทำลายมิติทางด้านจิตใจ ความเป็นพี่เป็นน้องในชุมชน...ผมเป็นห่วงสิ่งเหล่านี้ และในฐานะที่เราอยู่ในพื้นที่ ก็ปฏิญาณตนไว้ว่า สิ่งที่เราจะต้องทำให้ดีที่สุด ก็คือการเข้าไปลดความขัดแย้งและทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นให้ได้

เราเองเป็นพระสงฆ์ก็ต้องพูดความจริง แล้วก็ทำทุกอย่างด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพราะฉะนั้นโอกาสที่เราจะทำสิ่งไหนที่เราทำได้ เพื่อที่จะให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แล้วก็เกิดความเข้าใจตรงกัน ก็เป็นสิ่งที่ผมเองคิดว่า...คือแนวทางที่ถูกต้อง

◉ *ถ้าจะทำโครงการลักษณะนี้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตหรือฝ่ายรัฐควรจะให้ข้อมูลข่าวสารระดับใดกับชาวบ้าน?*

พระฐานี : นี่เป็นสิ่งที่การไฟฟ้าฯ เองต้องฟังมากที่สุดนะครับ เพราะว่าเป็นความเห็นของชาวบ้านส่วนหนึ่งเขาฝากผมมา

สิ่งที่การไฟฟ้าควรทำมากที่สุด คือ...เริ่มต้นด้วยความจริงใจ แล้วเปิดเผยข้อมูลทุกอย่างให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วม แม้กระทั่ง ยกตัวอย่างเช่น การไฟฟ้ากำลังไปทำเรื่องศึกษาผลกระทบ ทำ EIA แล้วก็ไปจ้างคนโน้นคนนี้เข้ามาทำ โดยไม่ให้โอกาสชาวบ้านมีส่วนร่วม และท้ายที่สุดถ้าหากผลการศึกษานั้นออกมาผลของการศึกษานั้นจะเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง?

หรือถ้าเกิดปัญหาขึ้นมา ก็จะเป็นเหมือนหลาย ๆ กรณีที่เกิดขึ้นในเมืองไทยของเรา ก็คือ สิ่งที่การไฟฟ้าชอบมุบมิบ หรือชอบที่จะแอบซ่อนเร้นอะไรไว้ พอถึงห้วงระยะเวลาที่ปัญหาปรากฏขึ้น ก็กลายเป็นว่าการไฟฟ้าเองเป็นผู้ที่สร้างเงื่อนไขนั้น ๆ ขึ้นมา แล้วสิ่งนั้นเองจะเป็นปัญหากับชุมชน

เพราะฉะนั้น สิ่งที่การไฟฟ้าควรจะทำมากที่สุดก็คือ การให้ชาวบ้านจริง ๆ มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการและมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ผมเองมีความเป็นห่วงเพราะเคยทราบมาว่ามีอีกหลายอย่างที่การไฟฟ้ารู้แต่ชาวบ้านไม่รู้ เป็นข้อมูลในลักษณะที่เป็นด้านลบ ซึ่งผมเองก็ไม่แน่ใจว่ามันเป็นความจริงหรือไม่ แต่ถ้ามันมีจริง ๆ การไฟฟ้าก็ควรที่จะเปิดเผย

◉ *เช่นอะไร?*

พระฐานี : เช่น อดีตผู้ที่เคยทำงานการไฟฟ้าฯ เองบอกว่า พื้นที่ของอำเภอเวียงแหงเป็นแอ่งกะทะและเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวิน เพราะฉะนั้น จึงมีความอุดมสมบูรณ์มากมาแต่เดิม เป็นไปได้ที่จะขุดพบก๊าซธรรมชาติ หรือ ที่ว่าอาจจะมีแผนฯ มีนโยบายที่จะตั้งโรงงานไฟฟ้าในพื้นที่อำเภอเวียงแหง ฯลฯ

สิ่งเหล่านี้จะเป็นจริงหรือไม่เป็นจริงก็แล้วแต่การไฟฟ้าต้องออกมาชี้แจงและก็ทำความเข้าใจให้กับชาวบ้าน อย่างน้อยต้องมีฉันทามติหรือมีมติตกลงกันเบื้องต้น ว่า ในกรณีถ้ามันเป็นอย่างนี้เกิดขึ้นจริง ๆ การไฟฟ้าจะรับผิดชอบอย่างไร

ผมเองเคยร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย มีการเสนอสิบสี่คำถาม ประเด็นส่วนหนึ่งก็คือ ในเรื่องของการตั้งโรงงานไฟฟ้า การไฟฟ้าฯ เองก็ไม่สามารถให้คำตอบในเรื่องนี้ได้ แสดงให้เห็นว่า การไฟฟ้ายังไม่ค่อยมีความจริงใจกับประชาชนเท่าไร

◉ *นักวิชาการในท้องถิ่น เช่น จากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่หรือฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชนอื่น ๆ ให้ความสนใจกับกรณีเวียงแหงนี้บ้างหรือไม่...เพียงไร?*

พระฐานี : มีกลุ่มนักวิชาการอยู่หลายกลุ่มนะครับที่ให้ความสนใจ แม้แต่คนในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ นะครับ แถวข้างล่าง (ที่ราบต่ำลงไปกว่าเขตเวียงแหง–บก.) ก็ให้ความสนใจ แต่ความสนใจนั้น ก็เป็นลักษณะการสอบถามความเคลื่อนไหวหรือสอบถามความเป็นไปของโครงการฯ ที่จะออกมาแสดงความคิดเห็นหรือมาร่วมกับชาวบ้านจริง ๆ นี่ไม่ค่อยมี ส่วนหนึ่งบอกว่ารอดูสถานการณ์ เพราะชาวบ้านในพื้นที่ยังไม่ออกมาแสดงความคิดเห็น ยังไม่ออกมาอย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้นเขาก็ขอดูสถานการณ์ไปก่อน

แต่ก็ในกรณีที่ผมมีโอกาสได้เจออาจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลาย ๆ ท่าน ท่านก็ให้ความเป็นห่วงและก็แนะนำในลักษณะที่ว่า มันคงมีผลกระทบ และสิ่งที่เราน่าจะทำมากที่สุดก็คือ เราทำอย่างไรที่จะนำเสนอข้อมูลให้ชาวบ้านได้รู้ ในลักษณะที่ว่า จะเกิดอะไรขึ้นถ้าหากมีโครงการนี้...

◉ คิดว่าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจะสร้างเหมืองแน่หรือเปล่า?

พระฐานี : การไฟฟ้าเองก็บอกว่า จะสร้างหรือไม่สร้างขึ้นอยู่กับการศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือที่เราเรียกกันว่า EIA และผลกระทบของทางด้านสังคม

นี่เป็นขั้นตอนหรือกระบวนการที่การไฟฟ้าฯ ชอบอ้าง ที่ไหนก็อ้างอย่างนี้อยู่เสมอ แต่ถ้ามองในอีกแง่หนึ่งก็คือ สี่ห้าปีที่ผ่านมานี่การไฟฟ้าเขาลงทุนมากนะครับ เพราะฉะนั้น ถ้าเรามองในแง่ที่ว่าการไฟฟ้าคือบริษัท ๆ หนึ่งซึ่งต้องการแสวงหากำไร ผมคิดว่าสิ่งที่ลงทุนไป เขาก็ต้องเอากลับคืน และก็คงจะต้องทำทุกวิถีทาง เพื่อที่จะให้เหมืองเกิดขึ้นให้ได้

◉ ได้ยินมาว่า มีพื้นที่บางส่วนที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตซื้อไปจากชาวบ้านแล้ว มีจริงหรือเปล่า?

พระฐานี : มีจริงครับ ส่วนหนึ่งในพื้นที่ดังกล่าว ก็คือที่การไฟฟ้าอ้างว่าซื้อเพื่อจะใช้เป็นที่พักลิกไนต์

และสิ่งที่น่าเป็นห่วง และเห็นว่ากำลังเกิดขึ้นก็คือ การไฟฟ้าฯ เองไปทำความเข้าใจ ไปให้ความหวังกับชาวบ้าน, กับประชาชนที่มีที่ดิน–ที่นา ในบริเวณที่การไฟฟ้าฯ จะไปขุดลิกไนต์ ว่าจะได้ขายที่ดินในราคาที่แพงกว่าราคาประเมินบ้าง ขายได้แพงกว่าราคาในท้องตลาดทั่วไปบ้าง

นี่เป็นการสร้างกระแสความเคลื่อนไหวที่รุนแรงในช่วงระยะหนึ่ง ทำให้ชาวบ้านเกิดความไขว้เขว ชาวบ้านหลายคนที่มีฐานะหน่อย ก็เข้าไปซื้อที่ ในที่ดินที่จะมาขุดลิกไนต์ แต่เจ้าของที่หลายคนก็ลังเลใจว่า เอ๊ะ!..เราจะขายดีไม่ขายดี หรือวันดีคืนดีเขาจะมายึดที่ดินไปหรือเปล่า หรือว่าจะได้ขายเองและได้ราคาสูง

ผมเคยได้ยินชาวบ้านคนหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินนะฮะ เขาบอกว่าได้ยินมาจากเจ้าหน้าที่การไฟฟ้าฯ บอกว่าที่ดินของคุณนี่รับรอง...คุณอยู่ในที่นี่นะคุณจะได้เป็นเศรษฐีเงินล้าน

นี่เป็นคำกล่าวที่เราต้องบอกว่า มันทำความสับสนให้กับชาวบ้าน และผมยังไม่แน่ใจ ว่าทำไมการไฟฟ้าฯ ถึงได้พูดอย่างนั้นได้ เพราะคนเราเวลาพูดอะไรก็ต้องรับผิดชอบในคำพูดนั้น ๆ เพราะฉะนั้นน่าจะเอาความจริงมาพูดกัน

เราเคยเห็นหลายกรณีตัวอย่าง ที่ดินในโครงการพัฒนาต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งที่แม่เมาะเองปัจจุบันนี้ชาวบ้านก็มีความขัดแย้งกัน ถึงขั้นขึ้นโรงขึ้นศาล เนื่องจากไม่ได้รับค่าเวนคืน หรือค่าตอบแทนที่ดิน ซึ่งก็แสดงให้เห็นตัวอย่างหนึ่ง ว่ามันเป็นปัญหาขึ้นในเรื่องของที่ดิน และการให้ค่าตอบแทน

◉ ถ้าสร้างเหมืองที่เวียงแหงแล้วเกิดสภาพการณ์อย่างแม่เมาะจะทำอย่างไร?

พระฐานี : ถึงแม้จะไม่เกิดสภาพอย่างแม่เมาะ ผมเองก็ไม่อยากจะให้สร้างครับ

เหตุผลเพราะการที่จะขุดลิกไนต์ออกไปนี่ พื้นที่โดยรอบของอำเภอเวียงแหงไม่ได้เหมือนในพื้นที่อื่น ๆ ที่นี่มีสภาพเป็นแอ่งกระทะ เพราะฉะนั้นบริบทของอำเภอเวียงแหง สภาพแวดล้อมของพื้นที่ ผมว่าจะเป็นปัญหา สิ่งที่จะกระทบจะมากกว่าแม่เมาะด้วยซ้ำไป

แม่เมาะเป็นโรงงานไฟฟ้า ซึ่งผมเข้าใจว่าเขาทำมาหลายสิบปีแล้ว ปัญหามันเกิดขึ้นกับชาวบ้านที่นั่น

ที่ต้องย้ายบ้านบ้าง ต้องซื้อออกซิเจนมาใช้บ้างนี่นะครับ พอเราเห็นอย่างนี้นี่ ผมยังคิดเลยว่า...เคยคุย ๆ กันไว้ว่า ถ้าเป็นอย่างนี้ โดยที่เวียงแหงเป็นอำเภอปิด เราคงไม่มีสิทธิ์ที่จะไปอยู่ไหน ๆ แล้ว นอกจากว่าต้องหนีกลับไปอยู่พม่า

และเมื่อพูดถึงพม่า ผมมีความเห็นเพิ่มเติมนะครับ ว่าทางพม่าด้านฝั่งแม่สายนี่ก็มีลิกไนต์ เมื่อทางพม่าเขาจะขุด ทางการไทยไปต่อต้าน ไทยไม่อยากให้ขุดนะครับ

เพราะฉะนั้นจะสังเกตได้ว่า แม้แต่ฝั่งพม่าเองห่างจากชายแดนไทย ๑๓ กิโลเมตร ยังไม่ให้เขาสร้าง ผมจึงแปลกใจ ว่าทำไมเวียงแหง ที่เป็นดินแดนประเทศไทยแท้ ๆ ทำไมจึงอยากให้สร้าง

คนเวียงแหงเองก็น่าคิดเหมือนกัน ว่าคนเวียงแหงกำลังถูกมองว่าเป็นอะไรของสังคมไทย

◉ พอจะทราบบ้างไหมว่า กรมทรัพย์ฯ กับกรมป่าไม้คิดอย่างไรกับเรื่องนี้?

พระฐานี : ก็ทราบพอ ๆ กับชาวบ้านทราบ คือ ที่ผ่านมานี่ เราจะเห็นรถของหน่วยงานราชการที่ติดข้างรถว่า นี่คือรถกรมทรัพย์ฯ นี่คือรถการไฟฟ้าฯ นี่คือของทหาร เข้ามาแล้ว เขาก็ไปทำกิจกรรมของเขา บางทีเค้าก็จะมาสำรวจพื้นที่หรือมาทำอะไรก็แล้วแต่ แต่ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วม ชาวบ้านเองก็ได้แต่สงสัยว่ามาทำไม

◉ ชาวบ้านได้มีส่วนรู้เห็นกับการขุดเจาะสำรวจและเก็บตัวอย่างลิกไนต์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตหรือไม่?

พระฐานี : นอกจากจะไม่มีส่วนรู้เห็น ยังไม่มีส่วนร่วม แม้กระทั่งที่จะรู้ว่าสิ่งที่เค้าเอาไปนี่มันคืออะไร...นะครับ

หรือแม้กระทั่งลิกไนต์นี่ ผมเข้าใจว่าชาวบ้านอีกจำนวนมากยังไม่เคยเห็นลิกไนต์ และที่การไฟฟ้ามาทำอะไรหลาย ๆ อย่าง บางทีมาเจาะเอาตัวอย่าง เอาอะไรไปนี่ ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วม .

พระฐานี ฐิตวิริโย

เป็นชาวเวียงแหงโดยกำเนิด
เกิดที่บ้านจอง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง มีเชื้อสายคนไต (ไทยใหญ่) เช่นเดียวกับประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอเวียงแหง

- ศึกษาจนจบชั้นประถม แล้วบรรพชาเป็นสามเณร รุ่นที่ ๑ ในโครงการสามเณรธรรมทายาทของอำเภอเวียงแหง
- บรรพชาแล้วศึกษานักธรรมอยู่ที่วัดมะกายอน เป็นเวลา ๑ ปี จึงเดินทางเข้าตัวเมืองเชียงใหม่
- ศึกษาทั้งนักธรรมและมัธยมศึกษาโดยพักอยู่ที่วัดบุปผาราม และศึกษาระดับมัธยมที่โรงเรียนวัดเชตุพน
- อุปสมบทที่วัดบุปผารามเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘
- เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (จบปริญญาตรีสาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ และจบปริญญาโทในสาขาส่งเสริมการเกษตร) โดยเป็นพระภิกษุรูปแรกที่จบการศึกษาระดับมหาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้
- ร่วมกับเจ้าคณะอำเภอเวียงแหงองค์ปัจจุบัน ก่อตั้งโรงเรียนปริยัติธรรมขึ้นที่วัดกองลม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ปัจจุบันโรงเรียนนี้จัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีนักเรียนเป็นภิกษุสามเณรทั้งหมด ๑๘๒ รูป (สถิติเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๕)
- ร่วมก่อตั้งและเป็นประธานกลุ่มศิษย์วัดกองลม–คนรักเวียงแหง ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ในทุก ๆ หมู่บ้าน โดยสมาชิกทั้งหมดมาจากผู้เคยร่วมบรรพชาสามเณรธรรมทายาทของอำเภอเวียงแหง ตั้งแต่รุ่นที่ ๑ ถึงรุ่นที่ ๑๕ (รุ่นปัจจุบัน)

สถานที่ติดต่อ :
พระฐานี ฐิตวิริโย
วัดกองลม ต.เมืองแหง อ.เวียงแหง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๕๐
โทร. ๐-๕๓๔๗-๗๐๔๙, ๐-๕๓๔๗-๗๒๓๑

ประชุมใหญ่เสขิยธรรมครั้งที่ ๑๓

กลุ่มเสขิยธรรมย่างก้าวเข้าสู่ปีที่ ๑๓ ในแต่ละปีก็จะมีการประชุมใหญ่หนึ่งครั้ง เพื่อทบทวนการทำงานของกลุ่มฯ, แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ร่วมกัน, พักผ่อนหย่อนใจ และให้สมาชิกได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงานซึ่งกันและกัน

ในปีนี้ที่ประชุมกรรมการดำเนินงานได้เลือกสถานที่จัดประชุมใหญ่ที่วัดศรีบุญเรือง อ.เมือง จ.แพร่ ระหว่างวันที่ ๑-๔ มิถุนายน ๒๕๔๕ ที่ผ่านมา โดยให้พระสมาชิกจากศูนย์ทับทิมนิมิตร อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์ เป็นผู้จัดกระบวนการประชุม ซึ่งในปีนี้มีพระสมาชิกเข้าประชุมใหญ่ ๒๘ ท่านด้วยกัน

การประชุมวันแรกและในภาคเช้าของวันที่สอง สมาชิกที่มาประชุมได้ช่วยกันวิเคราะห์ปัจจัยภายใน-ปัจจัยภายนอก และหาจุดอ่อนจุดแข็งของกลุ่มฯ โดยเริ่มวิเคราะห์ตั้งแต่หลักการ-วัตถุประสงค์-ข้อวัตร, สมาชิก-กรรมการดำเนินงาน, การเรียนรู้ของกลุ่ม, และวิเคราะห์ไปถึงการดำเนินงานของภาครัฐ-เอกชนและชุมชน ซึ่งพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้คือ ในด้านจุดแข็งภายในหลายท่านเห็นว่า จุดเด่นของกลุ่มที่สำคัญก็คือ การทำงานทวนกระแส, การประยุกต์พุทธธรรมมาพัฒนาสังคม และให้ชุมชนพึ่งตนเอง ทั้งนี้โดยมีปัจจัยภายนอกหนุนเสริมให้เกิดแนวทางการดำเนินงานดังกล่าว อาทิ คณะสงฆ์อ่อนแอ และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการทำงาน จึงทำให้กลุ่มเสขิยธรรมโดดเด่นขึ้นมาท่ามกลางปัญหาดังกล่าว

ส่วนในภาคบ่ายวันที่ ๒ กลุ่มเสขิยธรรมไปดูงานการย้อมผ้าหม้อห้อมด้วยต้นครามของกลุ่มศรีวรรณา และดูหัตถกรรมตีเหล็กที่บ้านร่องฟอง ซึ่งอยู่ห่างออกไปจากใจกลางเมืองแพร่ทางทิศใต้ประมาณ ๑๖ กิโลเมตร สถานที่ดูงานทั้งสองแห่งนี้ ไม่เป็นที่ประทับใจเท่าใดนัก เนื่องจากการรวมกลุ่มกันไม่ได้เป็นไปเพื่อแก้ปัญหาปากท้องของตนอย่างจริงจัง หากแต่เป็นกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนที่ทนเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผ้าหม้อห้อมของบ้านทุ่งโฮ้งไม่ได้ ที่หันไปใช้สีเคมีย้อมผ้าแทนต้นคราม บ้านศรีวรรณาซึ่งเป็นสถานที่ย้อมผ้าและจัดจำหน่ายจึงพยายามที่จะรักษาการย้อมผ้าแบบดั้งเดิมของบ้านทุ่งโฮ้งไว้เท่านั้น ที่บ้านร่องฟองก็เช่นกัน ไม่ได้มีกลุ่มชาวบ้านที่ต้องการพึ่งตนเองอย่างจริงจัง เพียงแต่ชาวบ้านรับจ้างตีมีดจากโรงงานที่เข้ามาว่าจ้างถึงในหมู่บ้าน เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำไม่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน

เช้าของวันที่ ๓ การประชุมได้เริ่มขึ้นอีกครั้ง ที่ประชุมได้เลือกกรรมการดำเนินงานกันใหม่ โดยปรับปรุงเงื่อนไขของปีที่แล้วคือ สมาชิกที่ได้รับการเสนอชื่อต้องเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มอย่างน้อย ๑ ปี และต้องเป็นผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อจากสมาชิก โดยผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ประชุม และที่สำคัญต้องได้รับการรับรองจากสมาชิกอย่างน้อย ๒ รูป ในปีนี้มีผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการดำเนินงานทั้งหมด ๘ ท่าน มีกรรมการชุดเก่าที่ได้รับเลือกใหม่ ๔ ท่าน ได้แก่ พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ, พระชัยยน อาจาโร, พระบุญมี ติสฺสโร, พระชาย วรธมฺโม ส่วนอีก ๔ ท่านที่ได้รับเลือกเข้ามาใหม่ครั้งนี้ ได้แก่ พระภูวดล ปิยสีโล, พระมหาประญัติ มหาภินิกฺขมโน, พระวิมล วิมโล และแม่ชีสุบิน ผลไม้ เป็นต้น

ต่อจากนั้นที่ประชุมเสนอให้มีผู้ประสานกลุ่ม ฯ และกรรมการกองทุนเสขิยธรรม เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ ๑.) ประสานงานระหว่างกรรมการกับสมาชิกและศพพ., ๒.) รวบรวมและแจ้งข่าวสารกิจกรรมแก่สมาชิกของกลุ่ม, และ ๓.) ดูแลทะเบียนสมาชิก เพื่อที่จะทำฐานข้อมูลและขับเคลื่อนงานให้ดำเนินไปด้วยดี มีทุนดำเนินงาน ในส่วนกรรมการกองทุนดังกล่าว ที่ประชุมเสนอสัดส่วนของกรรมการกองทุนฯ ๓ : ๓ : ๑ คือ ๑.) ให้มีกรรมการดำเนินงาน ๓ ท่าน โดยให้ที่ประชุมกรรมการดำเนินงานเลือกกันเองที่จะเข้ามาเป็นกรรมการกองทุน ๒.) เลือกจากที่ประชุมใหญ่ ๓ ท่าน และให้มีเจ้า

หน้าที่ ศพพ. ๑ ท่าน สำหรับผู้ประสานงาน ที่ประชุมใหญ่เลือกพระสมบูรณ์ สุมงฺคโล เข้ามาทำหน้าที่ไปจนครบในปีหน้า, ส่วนกรรมการกองทุนเสขิยธรรม ที่ประชุมใหญ่มีมติเลือกพระครูธรรมธรไมตรี, พระใบฎีกาสุทัศน์ วชิรญาโณ และพระมหาสมัย สจฺจญาโณ เป็นกรรมการกองทุนเสขิยธรรม โดยมีหน้าที่สำคัญดังนี้คือ

๑. ดูแลงบประมาณกลุ่มเสขิยธรรม (เดิม)

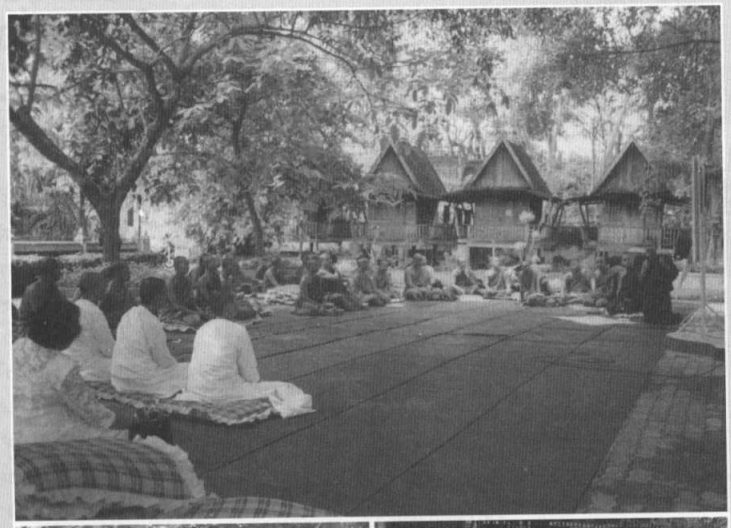
๒. ดูแลค่าสมาชิกจากการจัดเก็บจากสมาชิกสามัญ ซึ่งในปีนี้ ที่ประชุมได้ตกลงกันเก็บค่าสมาชิกปีละ ๒๐๐ บาท/ท่าน โดยสมาชิกจะได้รับวารสารเสขิยธรรมราย ๓ เดือน ๑ ปี, มีสิทธิกู้–ยืมเงินจากกองทุนเสขิยธรรม, และมีสิทธิได้รับเลือกเข้ารับการอบรมเป็นกรณีพิเศษ ขณะนี้มีพระที่จ่ายค่าสมาชิกมาแล้วทั้งหมด ๑๒ ท่าน รวมเป็นเงิน ๒,๔๐๐ บาท

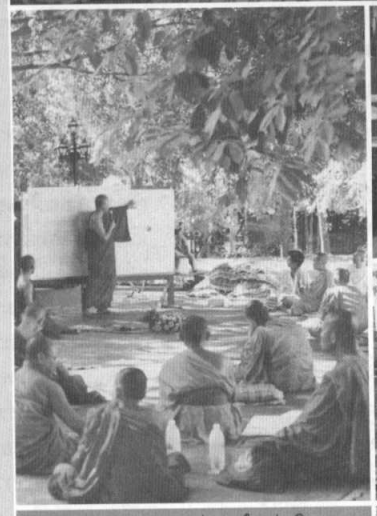
๓. ดำเนินการหาทุน

๔. พิจารณาร่วมกับกรรมการดำเนินงานให้สมาชิกกู้–ยืมเงินในกองทุนใหม่ (ข้อ ๒, ๓, ๔ เงินจากกองทุนใหม่) ซึ่งจะมีรายได้มาจากค่าสมัครสมาชิก, เงินบริจาค, เงินสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ, และกิจกรรมพิเศษที่ทางกรรมการกองทุนจัดหา

ในส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นพรหมจรรย์, ธรรมยาตรา, ประเด็นร้อน, กิจกรรมพบปะสมาชิกของกลุ่ม เช่น ประชุมใหญ่ ประชุมสมาชิกกลุ่มย่อยในส่วนภูมิภาค, และหนังสือเสขิยธรรม ที่ประชุมเสนอให้คงเดิมไว้คือ จัดปีละ ๑ ครั้ง และปรับปรุงแก้ไขบางกิจกรรมให้ดีขึ้น เช่น ธรรมยาตรา มีการเสนอให้สร้างองค์ความรู้เรื่องนี้ขึ้นมาใหม่, งานพรหมจรรย์ให้จัดร่วมกับโพธิยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันสนับสนุนงานวิจัยชุมชนสำหรับพระภิกษุสงฆ์ มจร. วัดสวนดอก จ. เชียงใหม่ อย่างนี้เป็นต้น.

หลังจากได้ผู้ประสานงานและกรรมการใหม่ทั้ง ๒ ชุด ภาคบ่าย แกนนำชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นจาก ต.สะเอียบ มาคุยให้พระเสขิยธรรมฟัง ถึงผลกระทบที่เกิดจากการสร้างเขื่อน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านป่าไม้ ที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัย ไปจนถึงวิถีชีวิตของชาวสะเอียบที่เปลี่ยนไปโดยไม่มีสิ่งใดมาชดเชยได้ พวกเขาจึงพร้อมใจกันต่อสู้เพื่อสิทธิในการมีชีวิตอยู่อย่างสงบสุข แม้จะถูกกล่าวหาจากคนในเมืองแพร่ว่าเป็นพวกหัวรุนแรงก็ตาม แต่ถ้าสิ่งนั้นเกิดขึ้นในบ้านตน คนในเมืองก็คงไม่คิดเช่นนั้นแน่.

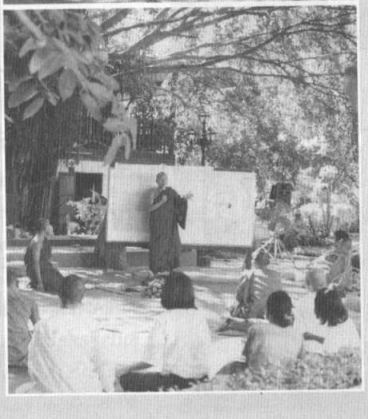

บรรยากาศการประชุมใหญ่เสขิยธรรม ครั้งที่ ๑๓ ที่วัดศรีบุญเรือง อ.เมือง จ.แพร่ ในวันที่ ๑–๔ มิถุนายน ๒๕๔๕

หนังสือใหม่น่าสนใจ

พ.ร.บ.คณะสงฆ์
เรื่องเก่าที่เกียงกันใหม่
ข้อคิดเก่าๆ ของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิพุทธธรรม
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๕
สนใจติดต่อได้ที่ มูลนิธิพุทธธรรม
โทร. ๐-๒๕๘๐-๕๑๒๗

คริสต์มาสปริศนา
The Christmas Mystery
โยสไตน์ คอร์เดอร์ เขียน
พรศิริ แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโกมลคีมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๕
กระดาษกรีนรีด ๒๘๘ หน้า
ราคา ๒๒๐ บาท

คิดใหม่ ทำใหม่
กับการเรียนรู้และการศึกษาด้านป่าไม้
โจ ปีเตอร์ เขียน
สรชัย มัลลิกะมาลย์ แปล
จัดพิมพ์โดย แผนงานสนับสนุนป่าชุมชนในประเทศไทย ศูนย์อบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
สนใจติดต่อได้ที่
โทร. ๐-๒๙๔๐-๕๗๐๐

เหตุเกิด พ.ศ. ๑
- เล่ม ๑ วิเคราะห์กรณีพุทธปรินิพพาน
- เล่ม ๒ วิเคราะห์กรณีปฐมสังคายนาและภิกษุณีสงฆ์
เมตฺตานนฺโท ภิกฺขุ เขียน
คำนิยมโดย ส.ศิวรักษ์
จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์พระอาทิตย์
พิมพ์ครั้งที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕
ราคาเล่มละ ๒๐๐ บาท

อริยวินัย
ประมวลพุทธบัญญัติจากพระไตรปิฎก
รวบรวมและเรียบเรียงโดย
พระปลัดประสาร ฐิตธมฺโม
พระมหาภูมิชาย อคฺคปญฺโญ
พระมหาวีรพงศ์ วีรวโส
พระมหาดนัย ปภสฺสโร
พิมพ์ครั้งแรก เมษายน ๒๕๔๕
สนใจติดต่อได้ที่ วัดเขาวังราชบุรี
ต.หน้าเมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐
โทร. ๐-๓๒๓๑-๒๗๒๕

ประชาสัมพันธ์

มอส. จับมือ ศพพ. ใช้วิทยุสื่อธรรมะเพื่อรับใช้สังคม

รายการ ๙๒ สนทนา..ช่วงเวลาสังคมของเรา ซึ่งจัดทำโดย มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) และศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา เห็นความสำคัญของการนำธรรมะมาสร้างสรรค์สังคม ได้ร่วมมือกับคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) ใช้สื่อวิทยุเพื่อส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ แม่ชี ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มุ่งหวังนำธรรมะมาแก้ปัญหาสังคม

น.ส.เสาวลักษณ์ ประทุมทอง ผู้ประสานงานรายการวิทยุ ๙๒ *สนทนา* เปิดเผยว่า มอส. ได้เผยแพร่ปัญหาสังคมผ่านสื่อต่าง ๆ มาโดยตลอด รายการวิทยุเป็นสื่อหนึ่งที่ดำเนินการอยู่ โดยจะนำปัญหาสังคมมาเผยแพร่และร่วมหาทางออกให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างสันติและเป็นธรรม ที่ผ่านมา การนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับ

ศาสนธรรมกับการรับใช้สังคมยังมีน้อยอยู่ เมื่อทราบว่า ศพพ. มีเครือข่ายการทำงานกับนักบวชในชุมชนต่าง ๆ จึงเล็งเห็นประโยชน์ที่จะนำมาเผยแพร่ให้สาธารณชนรับทราบเพื่อชี้ให้เห็นแบบอย่างของพระสงฆ์ แม่ชีที่ดี สามารถนำธรรมะไปประยุกต์ใช้ในงานพัฒนาชุมชน ตลอดจนนำไปแก้ปัญหาสังคมต่าง ๆ ซึ่งสื่อกระแสหลักไม่ค่อยเห็นความสำคัญ มักเสนอแต่เรื่องราวของพระกระทำความผิด ทั้งที่ความเป็นจริงยังมีนักบวชผู้มีศีลมีธรรมกำลังปฏิบัติหน้าที่อย่างขะมักเขม้นอยู่เป็นจำนวนมาก

ความร่วมมือระหว่าง ศพพ. และ มอส. เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนที่ผ่านมา โดยในครั้งแรกนำเสนอเรื่อง*นักบวชหญิงกับการนำพุทธธรรมมารับใช้สังคม* ออกอากาศเมื่อวันที่ ๒ เมษายน วิทยากรรับเชิญได้แก่ แม่ชีประทิน ขวัญอ่อน จากสถาบันแม่ชีไทย แม่ชีจุติภา ทรรพสุทธิ์ และพระชาย วรธมฺโม ครั้งที่สองเสนอเรื่อง*นักบวชมราวาสร่วมใจธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลา* มีพระโรเบิร์ต สนฺติกโร พระชัยยศ ยโสธโร และคุณอิสรา เจียมวิทยานุกูล เป็นวิทยากร ออกอากาศวันที่ ๑๙ พฤษภาคม

รายการ ๙๒ สนทนา..ช่วงเวลาสังคมของเรา ออกอากาศทุกวันอังคาร ทางคลื่น FM ๙๒ เมกะเฮิร์ตซ์, AM ๑๑๖๑ กิโลเฮิร์ตซ์ เวลา ๙.๐๕-๑๑.๐๐ น. *ทั้งนี้ จะมีการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับพุทธธรรมรับใช้สังคมมาสู่สาธารณชนทุกอังคารที่สองของเดือน* ผู้สนใจขอยืมเทปที่ออกอากาศไปแล้วหรือหัวข้อที่จะเสนอต่อไป สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมที่ ศพพ. โทร. ๐-๒๓๑๔-๗๓๘๕.

ป่วยเสวนาคาร

อนุสรณ์สถานเพื่อสืบสานอุดมการณ์สันติประชาธรรม

กิจกรรม : เสวนาทุกวันเสาร์ เวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.
ชมรมศิลปะเด็ก โรงเรียนวัดปทุมคงคา
เวลา ๑๔.๐๐-๑๕.๐๐ น.

ณ ป่วยเสวนาคาร วัดปทุมคงคาราชวรวิหาร(ฝั่งโรงเรียน)
ถ.ทรงวาด เขตสัมพันธวงศ์ กทม. ๑๐๑๐๐
โทร. ๐-๒๔๓๘-๙๓๓๑-๒ ต่อ ๑๐๘
http://www.siam21.org
e-mail : puey_u@hotmail.com

รายนามผู้สมัครสมาชิกเสขิยธรรม

๑. คุณกิตติศักดิ์ นุชประเสริฐ ๔๐๐ บาท
๒. คุณชรินทร์ งามไตรเลิศ ๔๐๐ บาท
๓. คุณกานดา สายงาม ๔๐๐ บาท
๔. คุณชัชบดี ศิริปุณย์ ๒๐๐ บาท
๕. ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ๒๐๐ บาท
๖. ดร.อาชอำพล ชัมพานนท์ ๖๐๐ บาท
๗. พระบุญสม กาญฺจนสโม ๒๐๐ บาท
๘. คุณประภพ บวชชัยพร ๔๐๐ บาท
๙. คุณเชวง ลีลาเรืองรอง ๒๐๐ บาท
๑๐. คุณเครือพันธ์ ทำมาหากิน ๔๐๐ บาท
๑๑. คุณเอกณัฏฐ์ ณัฐปาณีธรรม ๔๐๐ บาท
๑๒. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๐๐ บาท
๑๓. คุณประเสริฐ หิรัญสกุลวัฒน์ ๔๐๐ บาท
๑๔. คุณชนินทร์ ชินะรังษี ๔๐๐ บาท
๑๕. คุณนวพร พิลาลัง ๒๐๐ บาท
๑๖. คุณชัยนาท จิตตวัฒนะ ๔๐๐ บาท
๑๗. พ.ญ.สัมพันธ์ ณ ถลาง ๔๐๐ บาท
๑๘. คุณทัศนียา สุวรรณโณ ๕๐๐ บาท
๑๙. คุณปานจิตต์ แก้วสว่าง ๒๐๐ บาท
๒๐. คุณไม้หอม บุญสภาพ ๔๐๐ บาท
๒๑. คุณพูนรัตน์ ดุรงค์วิริยะ ๒๐๐ บาท
๒๒. พระวิโรจน์ สุธีโร ๒๐๐ บาท
๒๓. คุณสุมาลี อุดมสมบูรณ์ดี ๔๐๐ บาท
๒๔. คุณภาควดี อุดมสมบูรณ์ดี ๒๐๐ บาท
๒๕. คุณเลอพงศ์ เสาวลักษณ์พรรณ ๒๐๐ บาท
๒๖. คุณปาริชาติ วลัยเสถียร ๒๐๐ บาท
๒๗. คุณอรวรรณ ปิสันธนโอวาท ๔๐๐ บาท
๒๘. คุณสงัด วงศ์สิโรจน์กุล ๔๐๐ บาท
๒๙. คุณวิชิต เปานิล ๔๐๐ บาท
๓๐. คุณกุลวีร์ ประภาพรพิพัฒน์ ๔๐๐ บาท
๓๑. คุณกรกนก พลเดช ๒๐๐ บาท
๓๒. คุณนิธิวัฒน์ อภิเมธีธำรง ๔๐๐ บาท
๓๓. คุณสุชาติ คุณรักษา ๔๐๐ บาท
๓๔. คุณอัญชลี ธีระรัชตานนท์ ๒๐๐ บาท
๓๕. คุณแจ่มใส รัตนมาลี ๒๐๐ บาท
๓๖. คุณวรศิลป์ ว่องวานิชวัฒนะ ๖๐๐ บาท
๓๗. คุณสมศักดิ์ ศรีสำราญ ๒๐๐ บาท
๓๘. พระสุวรรณ เตชวโร ๒๐๐ บาท
๓๙. คุณวนัสนันท์ องคสิงห์ ๔๐๐ บาท
๔๐. คุณรัฐนันท์ จงรัชตวิบูลย์ ๔๒๐ บาท
๔๑. คุณธีระพัฒน์ สกลนภา ๒๐๐ บาท
๔๒. น.อ.ทวี คูหเจริญ รน. ๔๔๐ บาท
๔๓. คุณสิน พงษ์ชาญยุทธ ๒๐๐ บาท
๔๔. คุณวชิระ จันทรมี ๒๐๐ บาท
๔๕. พ.ญ.จุฑาทิพ เปรมโยธิน ๒๐๐ บาท
๔๖. คุณสุรชัย เตชะพันธ์ ๒๐๐ บาท
๔๗. คุณสุจินต์ นัยเนตร ๔๐๐ บาท
๔๘. คุณรักพงษ์ วัชเรนทร์สุนทร ๒๐๐ บาท
๔๙. คุณสุนทร วงศ์จอมพร ๒๐๐ บาท
๕๐. คุณประนอม สมมัง ๔๐๐ บาท
๕๑. รศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนะวรรธนะ ๒๐๐ บาท
๕๒. คุณกัลยา ก้านแก้ว ๔๐๐ บาท
๕๓. คุณอภิวัฒน์ ยาประเสริฐ ๒๐๐ บาท
๕๔. โรงเรียนบางแคเหนือ ๒๐๐ บาท
๕๕. พระเสลภูมิ โสภโณ ๒๐๐ บาท
๕๖. พม.พิชิต คมฺภีรปญฺโญ ๒๐๐ บาท
๕๗. คุณจรรยา สุบรรณ ๒๐๐ บาท
๕๘. คุณอนุพงษ์ เทพวรินทร์ ๒๐๐ บาท
๕๙. คุณอำนวยพร อินทุวัต ๔๐๐ บาท
๖๐. คุณจุลทัศน์ อุปัชฌาย์ ๒๐๐ บาท
๖๑. ซิสเตอร์เสาวณีย์ น้ำนวล ๔๐๐ บาท
๖๒. แม่ชีไพเราะ ทิพยทัศน์ ๑,๐๐๐ บาท
๖๓. คุณสมโภชน์ อุไรเวโรจนากร ๒๐๐ บาท
๖๔. คุณณภัทร โรจนาบุตร ๒๐๐ บาท
๖๕. พระบุญชู ติสาโร ๒๐๐ บาท

รายนามผู้สมัครสมาชิกอุปถัมภ์

๑. คุณกานดา สายงาม ๒๐๐ บาท
๒. คุณอัยยวัชร์ เทียรรัชไชย ๒๐๐ บาท
๓. คุณปาริชาติ วลัยเสถียร ๒๐๐ บาท
๔. คุณสมใจ ชื่นวัฒนปณิธิ ๒๐๐ บาท
๕. คุณเดชชัวิทย์ เทียรรัชไชย ๒๐๐ บาท
๖. คุณพงษ์หฤฎฐ์ เทียรรัชไชย ๒๐๐ บาท
๗. คุณธนัท เทียรรัชไชย ๒๐๐ บาท
๘. คุณอัยวัชร์ เทียรรัชไชย ๒๐๐ บาท
๙. คุณสุมาลี อุดมสมบูรณ์ดี ๒๐๐ บาท
๑๐. คุณภาควดี อุดมสมบูรณ์ดี ๔๐๐ บาท
๑๑. คุณวิรัช อุดมสมบูรณ์ดี ๒๐๐ บาท
๑๒. คุณสมสิน อุดมสมบูรณ์ดี ๒๐๐ บาท
๑๓. คุณสุวรรณี อุดมสมบูรณ์ดี ๒๐๐ บาท
๑๔. คุณเอี่ยมเชาะ แซ่เตียว ๒๐๐ บาท
๑๕. คุณลดาวดี วนวิทย์ ๔๐๐ บาท
๑๖. เจ้าอธิการปิยวัฒน์ อาภสุสโร ๔๐๐ บาท

สมัครสมาชิกเสขิยธรรมวันนี้

สมัคร ๑ ปี
แถมหนังสือชุดพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)

๑. เมืองไทยจะวิกฤต ถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต ราคา ๔๕ บาท
๒. สถานการณ์พุทธศาสนา พลิกหายนะเป็นพัฒนา ราคา ๕๕ บาท
๓. แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ราคา ๖๕ บาท
๔. วินัย เรื่องใหญ่กว่าที่คิด ราคา ๓๕ บาท
รวม ๒๐๐ บาท

สมัคร ๒ ปี
แถมหนังสือชุด ส.ศิวรักษ์

๑. วิเคราะห์โครงสร้างสังคมแบบพุทธ ราคา ๑๓๐ บาท
๒. ลอกคราบสังคมสงฆ์ ราคา ๑๔๐ บาท
๓. ความเข้าใจในเรื่องพระรัตนตรัยจากมุมมองของ ส.ศิวรักษ์ ราคา ๑๕๐ บาท
รวม ๔๒๐ บาท

นมัสการ/เรียน...**สมาชิกลุ่มเสขิยธรรม**...ทุกท่าน

กรุณาติดต่อฝ่ายสมาชิกฯ เพื่อยืนยันสมาชิกภาพ และชำระค่าสมาชิก ๒๐๐ บาท/ปี ตามมติที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๑๓
สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ :
ฝ่ายสมาชิกกลุ่มเสขิยธรรม โทร. ๐-๒๓๑๔-๗๓๘๕-๖

เฉพาะสมาชิกและผู้เข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายเสขิยธรรมเท่านั้น
มิได้หมายรวมถึงสมาชิก "จดหมายข่าวเสขิยธรรม"

ใบสมัครสมาชิก
เสขิยธรรม

ข้าพเจ้า ☐ พระ ☐ แม่ชี ☐ นาย ☐ นาง ☐ น.ส.

.....

ฉายา/นามสกุล .....

อายุ ..... ปี พรรษา .....

การศึกษา ☐ นักธรรม ..... ☐ บาลี เปรียญ .....

☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

☐ มัธยมศึกษา, ปวช., ปวส.

☐ อื่น ๆ (ระบุ) .....

อาชีพ ☐ รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ ☐ ทำงานเอกชน

☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ นักศึกษา

☐ อื่น ๆ (ระบุ) .....

รายได้/เดือน ..... งานอดิเรก .....

หนังสือที่ชอบอ่าน ๑. .....

๒. .....

สมัครเป็นสมาชิก หนังสือ **"เสขิยธรรม"**

○ สมาชิกใหม่ ○ ต่ออายุสมาชิก (เลขสมาชิกเดิม.....)

เป็นเวลา ..... ปี (ปีละ ๒๐๐ บาท ๔ ฉบับ) เป็นเงิน ..... บาท

เริ่มรับตั้งแต่ฉบับ .....

สถานที่ส่งหนังสือ .....

.....

.....

.....

.....

รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ .....

โดยได้แนบ ○ ธนาณัติ ○ ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ ○ เช็คของขวัญ

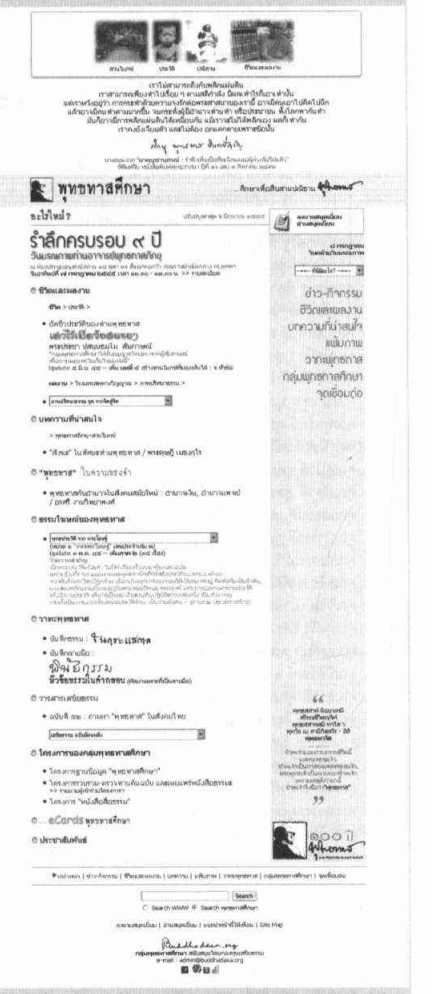
สั่งจ่ายในนาม **นางพูลฉวี เรืองวิชาธร (ปณ.หัวหมาก)**

ส่งมาที่ *คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)*
๒๙/๑๕ ซอยรามคำแหง ๒๑ (นวศรี) ถนนรามคำแหง
แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

๒๗ พฤษภาคม ๒๔๕๕–๒๕๔๕
๑๐๐ ปีชาตกาลพุทธทาสภิกขุ
"ร่วมศึกษาเพื่อสืบสานปณิธานพุทธทาส"

พบกับ **เสขิยธรรมฉบับออนไลน์** ได้ที่

พุทธทาสศึกษา
www.buddhadasa.org
ศึกษาเพื่อสืบสานปณิธานพุทธทาส

บอกบุญ

วัดไทยในอินเดีย

ขอรับบริจาคพระไตรปิฎก

โดยจะบริจาคเป็นทุนทรัพย์หรือตัวเล่ม ก็ได้

ผู้สนใจแจ้งความประสงค์มาที่

เสขิยธรรม

โทรศัพท์/โทรสาร ๐–๒๓๑๔–๗๓๘๕–๖

e-mail : ticd@hotmail.com

ตู้หนังสือเสขิยธรรมฉบับนี้อยู่ในระยะเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบโดยตรง จึงออกจะขลุกขลักและสับสนในการนำเสนอหนังสือน่าสนใจใหม่ ๆ ไปบ้าง กองบรรณาธิการเชื่อมั่นว่า ในฉบับต่อ ๆ ไป ปัญหาและอุปสรรคคงได้รับการแก้ไข เพื่อสามารถให้บริการกับท่านผู้อ่าน และสมาชิก "ตู้หนังสือเสขิยธรรม" ได้ตามปกติ

แต่อย่างไรก็ตาม ทั้ง *"วิถีแห่งผู้นำเซ็น"* และ *"โลกใบเล็กของอินเดียน"* ก็นับว่าน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในฐานะอาหารสมอง ที่มีทั้งรสชาติและคุณประโยชน์อยู่ในตัวเอง และในฐานะเครื่องมือ ซึ่งจะช่วยเปิด "พรมแดนแห่งความรู้" ให้กับผู้อ่าน

การก้าวออกไปจากร่มเงาของอวิชชานั้นมีหลายทาง แต่ "ทาง" ทุกสาย ก็เริ่มต้นจากใจที่เปิดกว้าง และอ่อนน้อมถ่อมตนต่อการเรียนรู้

กองบรรณาธิการหวังว่า "หนอนหนังสือ" ทุกท่านจะมีความสุขกับการอ่าน และการร่วมเดินไปบนทางสายนี้...กับเรา

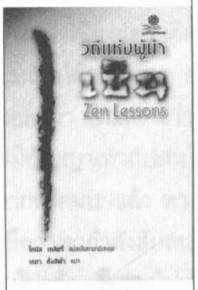
กองบรรณาธิการฯ

....

วิถีแห่งผู้นำเซ็น
โทมัส เคลียรี่ แปลเป็นภาษาอังกฤษ
เดชา ตั้งสีฟ้า แปล
สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ราคา ๑๒๐ บาท

เป็นหนังสือรวบรวมคำสอนของอาจารย์เซ็น ผู้เพียรฝึกฝนตนอย่างจริงจัง แม้จะเป็นบันทึกเมื่อ ๘๐๐–๑,๐๐๐ ปีที่แล้ว แต่ยังมีเนื้อหาสาระสมสมัย ไม่ว่าท่าทีต่อชีวิตและโลก แนวทางการฝึกฝนพัฒนาตนและดำเนินชีวิตท่ามกลางชุมชนหรือสังคม ตลอดจนคุณธรรมสำหรับผู้นำทั้งหลาย

ในท่ามกลางสังคมที่ผุกร่อนและคุณธรรมค่อย ๆ เลือนหาย มาตรฐานความดีงามถูกลดทอนจนเกิดคำกล่าว *"สังคมอ่อนแอเพราะคนดีท้อแท้"* การอ่านบันทึกเล่มนี้จะช่วยให้เห็นแนวทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในการดำรงตนอย่างสง่างามโดยไม่เย่อหยิ่ง เหมือนดังเช่นอาจารย์เซ็นได้เคยปฏิบัติมา

โลกใบเล็กของอินเดียน
อุดร วงษ์ทับทิม รวบรวมแปล
สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ราคา ๑๓๐ บาท

หนังสือ โลกใบเล็ก ของอินเดียน เป็นหนังสือที่ใช้ภาษาเรียบง่าย อ่านสนุก เนื้อเรื่องแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกเป็นนิทาน–บทเพลง เป็นตอนสั้น ๆ โดยพยายามนำเสนอให้เห็นถึงภูมิปัญญา และคติชนวิทยาของชนเผ่าต่าง ๆ ของอินเดียนที่สืบทอดกันมาช้านาน ส่วนที่สองเป็นบันทึก–เรื่องสั้น ส่วนนี้ได้นำเสนอการพยายามที่จะดำรงรักษาขนบประเพณี และวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมของชนเผ่า โดยผ่านการเผชิญกับบุคคลผิวขาวที่เข้ามาบุกรุก การสู้รบ การลงนามในข้อตกลงต่าง ๆ กับผู้แทนของรัฐบาล การมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อค้า หมอสอนศาสนา ผู้เข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ รวมทั้งทหาร

หนังสือเล่มนี้ยังได้สะท้อนประสบการณ์ ประวัติศาสตร์แห่งความปวดร้าว ความขมขื่น อันยาวนานที่พวกชนเผ่าได้ซึมซับรับรู้ และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ในฐานะเป็นมรดกของเผ่าพันธุ์.

การใช้บริการตู้หนังสือเสขิยธรรม

๑) หากท่านมีความต้องการหนังสือเล่มใดที่กองบรรณาธิการได้แนะนำผ่านตู้หนังสือแล้ว ขอได้ส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรแจ้งความจำนง พร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการ มาให้ทางเจ้าหน้าที่ทราบ ทั้งนี้ โดยขอได้ครั้งละ ๑ เล่ม **โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ**

๒) การให้บริการตู้หนังสือเสขิยธรรมนี้ เพื่อจุดประสงค์สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าของ **ภิกษุ สามเณร และแม่ชี** เป็นหลัก ดังนั้น ภายหลังจากที่ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวายแล้ว หากท่านมีความสนใจหนังสือเล่มอื่นอีก ขอให้แสดงความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ต้องการ มาให้ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ และเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านหนังสือเล่มก่อนมาด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็น **มราวาส** นั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำ ก็สามารถสั่งซื้อผ่านทาง ศพพ. ในราคาที่ลดพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อหนังสือที่ต้องการมาที่

ตู้หนังสือเสขิยธรรม
๒๙/๑๕ ซอยรามคำแหง ๒๑ (นวศรี) ถนนรามคำแหง
แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

ธนาณัติสั่งจ่าย **นางพูลฉวี เรืองวิชาธร** *ปณ.หัวหมาก*

กวีวงศ์

สรรนิพนธ์พุทธทาสภิกขุ ว่าด้วย

ศิลปะและสุนทรียภาพทางจิตวิญญาณ

บันทึกผู้รวบรวม

สวนโมกข์ ในวันที่ผู้คนไม่พลุกพล่าน เมื่อมีโอกาสมีเวลาว่างจากหน้าที่การงาน ข้าพเจ้ามักจะไปเดินเล่นที่โบสถ์บนเขาพุทธทอง ที่นั่นข้าพเจ้าจะได้สัมผัสกับความสงบสุขความโปร่งเบาในใจ, และอีกที่หนึ่งที่ข้าพเจ้ามักจะได้รับความรู้สึกอันพิเศษคือที่ลานหินโค้ง ยามเช้าเมื่อแสงสีทองอาบแนวป่า ลานหินโค้งที่ไร้ผู้คน เป็นที่ที่เปี่ยมล้นไปด้วยความงามอันสงบ ซึ่งเป็นความงามที่มักจะตรึงเท้าของข้าพเจ้าให้หยุดยืนชื่นชมอยู่เสมอ.

สิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสวนโมกข์ เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นภาพผู้สร้างว่า เป็นผู้เข้าใจอย่างลึกซึ้งในสุนทรียภาพเพียงใด, นี่เป็นสาเหตุประการหนึ่ง ที่ทำให้ข้าพเจ้ารวบรวมข้อเขียนคำบรรยายเกี่ยวกับศิลปะของท่านอาจารย์พุทธทาสชุดนี้ สาเหตุประการที่สองที่ข้าพเจ้าสนใจทำเรื่องนี้คือ เมื่อข้าพเจ้าอยู่ที่สวนโมกข์และเมื่อย้ายออกมาแล้วก็ตาม ข้าพเจ้าต้องอ่านและต้องค้นเรื่องต่าง ๆ จากธรรมโฆษณ์อยู่บ่อยครั้ง และมักจะพบข้อความที่ท่านอาจารย์พูดถึงเรื่องศิลปะอยู่เสมอ และเมื่อได้ค้นอย่างจริงจังก็พบว่าสิ่งที่ท่านพูดไว้มีมากพอที่จะทำเป็นหนังสือสักเล่ม.

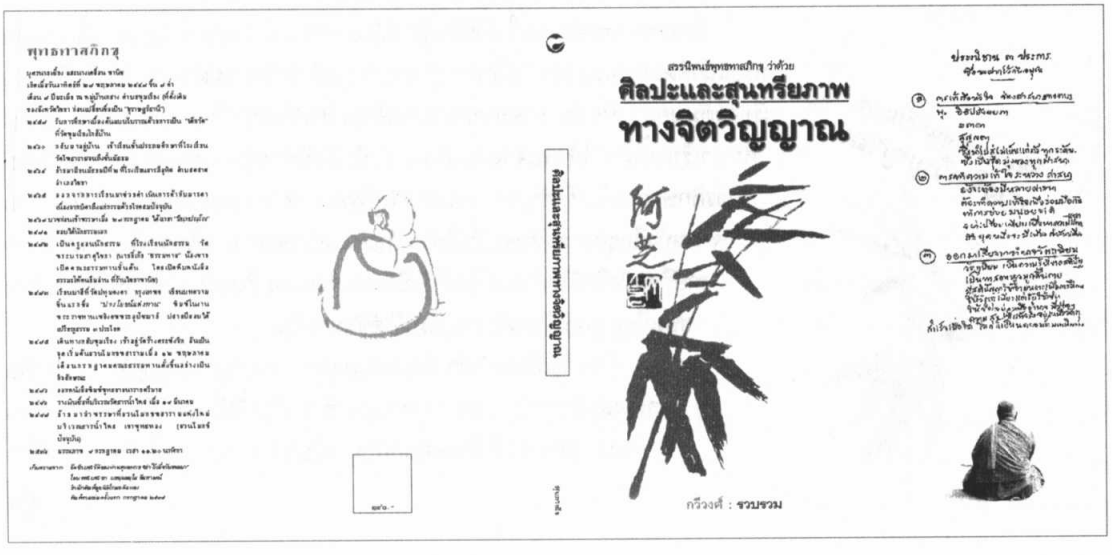
เมื่อข้าพเจ้าหันมาสนใจศึกษาศิลปะมากขึ้น ข้าพเจ้าก็พบว่าแนวคิดในการทำงานศิลปะโดยส่วนใหญ่อิงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ จิตวิทยา หรือปรัชญาตะวันตกเสียเป็นส่วนใหญ่ มีน้อยมากที่อิงแนวคิดแบบพุทธ และที่อ้างอิงก็มีไม่น้อยที่ไปจับเอาส่วนที่ไม่สลักสำคัญของพุทธศาสนา สิ่งที่เกิดขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นสถานการณ์ที่แท้จริงของพุทธศาสนาในเมืองไทยได้อย่างดี เพราะศิลปะในทุก ๆ แขนงนั้น จะสะท้อนสิ่งที่สังคมคิดและเชื่อได้ดีกว่าอย่างอื่น และอาจจะดีกว่าประวัติศาสตร์ที่เขียนขึ้นเสียอีก.

เมื่อหันกลับไปดูอดีตเช่นในยุคสุโขทัย เราก็จะพบกับศิลปะที่สะท้อนให้เห็นคุณธรรม ความเชื่อ ความศรัทธา และความสุขของสังคมในยุคนั้น ข้าพเจ้ามิได้หมายความว่าให้เราหันกลับไปลอกเลียนหรือหันกลับไปสร้างงานตามแบบของศิลปะในอดีต

เราจำเป็นต้องมีศิลปะที่เหมาะสมกับยุคของเรา เพียงแต่ว่าศิลปะในยุคเรา ควรจะสะท้อนคุณธรรมหรืออุดมคติ ดังที่บรรพบุรุษเคยได้กระทำมา คำถามก็มีอยู่ว่า การที่ศิลปะในยุคเราไม่สามารถสะท้อนสิ่งเหล่านั้นออกมา เป็นเพราะว่าเราไม่มีคนที่มีคุณธรรมเทียมเท่ากับคนในยุคนั้นแล้ว หรือว่าเราไม่มีปัญญาเท่ากับคนในยุคนั้น หรือสิ่งที่คนยุคนั้นเข้าใจ สิ่งที่คนยุคนั้นรู้ ได้สูญสิ้นไปจากสังคมเราแล้ว หากมี เหตุไฉนศิลปะร่วมสมัยจึงไม่สามารถสะท้อนมันออกมาได้ หรือว่าเรากำลังสับสนในรากเหง้าของตัวเอง ความเป็นพุทธที่ฝังอยู่ในสายเลือดได้สูญสิ้นไปแล้ว เจือจางไปแล้ว เพราะเราไปรับเอาแนวคิดจากตะวันตกมากเกินไป.

หากเราจะมองไปที่แนวคิดในการสร้างงานศิลปะ เราจะพบว่าศิลปะตะวันออกกับตะวันตก มีความแตกต่างกันมาก แม้ว่าทั้งสองจะได้รับอิทธิพลจากกันและกัน เช่นการที่ศิลปะญี่ปุ่นเข้าไปมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของวงการศิลปะในยุคอิมเพรสชันนิสต์ เป็นต้น แต่โดยส่วนใหญ่แนวคิดสำคัญ ๆ ก็ยังมีความแตกต่างกัน เช่นการที่ศิลปินตะวันตกหรือผู้สมาทานศิลปะแบบตะวันตกสร้างงานสนองอัตตาของตัวเอง เขาต้องยิ่งใหญ่กว่าศิลปินที่เคยทำมาแล้ว เขาจะพยายามโต้แย้งและหักล้างสิ่งที่คนรุ่นก่อนได้กระทำเอาไว้ ซึ่งแนวคิดเช่นนี้ก็ยังคงเป็นอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน พวกเขาคิดค้นจนกระทั่งว่าคนทั่วไปไม่สามารถเข้าใจในศิลปะที่พวกเขาทำขึ้นได้ แนวคิดและวิธีการเช่นนี้มีอยู่ทั่วไปในวงการต่าง ๆ ของตะวันตก เช่นวงการวิทยาศาสตร์หรือปรัชญาเป็นต้น ส่วนศิลปะตะวันออกซึ่งปรากฏเหลืออยู่น้อยเต็มทีแล้ว ศิลปินกลับทำงานเพื่อละอัตตา ศิลปะคือการงานอันละเอียดอ่อนอันนำไปสู่การขัดเกลาตนเอง ลดความยึดมั่นถือมั่น, เมื่อแนวคิดมีความแตกต่างกันเช่นนี้ รูปแบบของศิลปะและวิธีการทำงานศิลปะย่อมจะมีความแตกต่างกัน เหมือนกับพุทธรูปปางลีลาของเรากับรูปปั้นเดวิดของไมเคิลแองจิโล หรือภาพวาดโมนาลิซากับภาพวาดแบบฉับพลันของญี่ปุ่น.

หากเราต้องการที่จะเติบโต บนรากฐานของความคิดและความเชื่อของเราเอง เราต้องหันกลับไปดูสิ่งที่เป็นจุดกำเนิดของวัฒนธรรมของเรา ซึ่งก็คือศาสนา เราจะต้องจับ

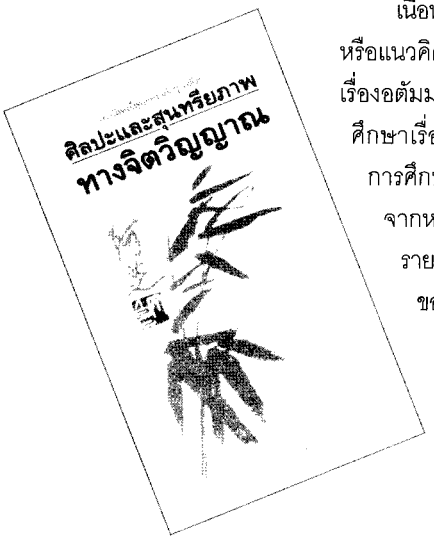

หลักการสำคัญที่เป็นแก่นแท้ของศาสนาให้ได้ หากเราไปจับส่วนที่เป็นรูปแบบหรือเปลือก เราก็จะได้แค่เปลือกไม่ได้ผลที่แท้จริงอันควรได้จากศาสนา ยังผลให้งานของเราสะท้อนได้แค่เปลือกของศาสนา ไม่มีหัวใจ แม้ว่างานนั้น ๆ จะสร้างโดยใช้สัญลักษณ์ทางศาสนาก็ตาม ดังนั้นเราจึงต้องเริ่มต้นที่การศึกษาพุทธศาสนาอย่างจริงจัง เพื่อให้หัวใจของเราเป็นพุทธ เหมือนกับที่บรรพบุรุษของเราเป็น.

ท่านอาจารย์พุทธทาสเป็นผู้หนึ่งที่ริเริ่มในการเผยแผ่ศาสนธรรม โดยอาศัยศิลปะเป็นเครื่องช่วยให้ผู้คนได้สัมผัสและเรียนรู้หลักธรรม, สวนโมกข์ถูกสร้างขึ้นโดยแนวคิดที่ท่านเรียกว่า *มหรสพทางวิญญาณ* ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ที่ท่านได้จัดได้สร้างขึ้นภายในสวนโมกข์ ไม่ว่าจะเป็นโรงมหรสพทางวิญญาณที่เผยแผ่ธรรมะด้วยภาพ หรือลานหิน-โค้งที่จัดอย่างเรียบง่ายสอดคล้องกับธรรมชาติ และที่นั่นเราจะไม่พบโบสถ์หรือวิหารที่หรูหราอลังการเหมือนกับโบสถ์ของหลาย ๆ วัดที่สร้างขึ้นด้วยเงินหลายสิบล้าน มีแต่โบสถ์ธรรมชาติ พื้นปูด้วยทราย ผนังเป็นต้นไม้ หลังคาเป็นท้องฟ้า แต่คุณค่าทางจิตใจและในทางสุนทรียภาพดูจะมากกว่าโบสถ์ราคาหลายสิบล้านของหลาย ๆ ที่ได้อย่างสบาย นี่สะท้อนว่าที่นั่นเป็นพุทธกันที่หัวใจไม่ใช่ที่เปลือก.

แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะของท่านอาจารย์พุทธทาส เท่าที่ข้าพเจ้าค้นดูจากหนังสือธรรมโฆษณ์ไม่น้อยกว่า ๕๐ เล่ม พบว่ามีเนื้อหาที่เกี่ยวกับศิลปะอยู่ ๓๗ เล่ม ข้าพเจ้ามิได้นำมารวบรวมไว้ในที่นี้ทั้งหมด เพราะเห็นว่าเกินจำเป็น เนื่องจากมีความที่ซ้ำซ้อนกันเกินไป และเท่าที่รวบรวมไว้ก็พอที่จะทำให้เราเห็นแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะของท่านฯ และพอที่จะเป็นแนวทางในการเชื่อมโยงศาสนากับศิลปะให้กับเราได้.

หลังจากที่ข้าพเจ้าตัดสินใจค้นเรื่องนี้ โดยใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๓ เดือน จึงได้เนื้อหาทั้งหมดที่ต้องการ เมื่อดูเนื้อหาโดยภาพรวมแล้ว ก็พบว่าสิ่งที่ท่านพูดพอจะแบ่งออกเป็นสามภาคได้ คือ*แง่ดี หรือประโยชน์ของศิลปะ แง่ร้ายโทษ พิษภัยของศิลปะ* และ*ทางออกจากส่วนที่เป็นโทษของศิลปะ* ในแต่ละภาคหลังจากที่ดูแล้วก็เห็นว่ายังพอที่จะจัดวางเป็นหัวข้อย่อย ๆ ได้อีก เพื่อให้เนื้อหาที่ออกมามีความเป็นระเบียบ จึงจัดแบ่งโดยใช้หลักอริยสัจได้ คือ สิ่งนั้นคืออะไร? (ทุกข์) เกิดมาจากอะไร (สมุทัย) เพื่ออะไร (นิโรธ) และโดยวิธีใด (มรรค) ทั้งนี้ก็เป็นการจัดวางเพียงคร่าว ๆ เท่านั้น.

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ สำหรับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับแนวคิดของท่านอาจารย์พุทธทาสหรือแนวคิดแบบพุทธแล้ว เมื่อท่านผู้บรรยายพูดถึงหลักธรรมต่าง ๆ เช่นเรื่องจิตว่าง เรื่องอตัมมยตา เป็นต้น อาจเกิดความไม่เข้าใจ ซึ่งเป็นหน้าที่ของท่านเองที่จะต้องไปศึกษาเรื่องนั้น ๆ ให้กระจ่างก่อนจึงจะเข้าใจสิ่งที่ท่านผู้บรรยายต้องการจะสื่อได้ การศึกษาแนวคิดสำคัญของท่านอาจารย์พุทธทาส เราสามารถกระทำได้โดยอ่านจากหนังสือชุดธรรมโฆษณ์ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของท่าน หรือจะค้นคว้าเพิ่มจากรายชื่อหนังสือที่ได้อ้างอิงไว้แล้วที่เชิงอรรถท้ายเล่ม ซึ่งจะช่วยให้ท่านเข้าใจบริบทของเนื้อความที่ข้าพเจ้ารวบรวมไว้ได้ชัดมากขึ้น

ข้าพเจ้าเพียงหวังว่า *ศิลปะกับศาสนา* จะกลับมาเคียงคู่กันอีกครั้ง เพื่อสร้างสันติสุขให้แก่โลก แรงงานของข้าพเจ้าครั้งนี้ อาจเป็นเพียงการโยนหินถามทาง จะมีเสียงตอบกลับมาหรือไม่ อนาคตเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องพิสูจน์.

สุลักษณ์ ศิวรักษ์

อนาคตวัฒนธรรมไทย

แม้คำว่า *วัฒนธรรม* จะเกิดขึ้น โดยการบัญญัติศัพท์ของพระองค์เจ้าวรรณไวทยากรในสมัยรัชกาลที่ ๘ นี่เอง จากคำว่า culture และมีคำอธิบายต่างกันออกไปมิใช่น้อย หากพูดรวม ๆ แล้วก็คงเห็นพ้องต้องกันว่า คือวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคม โดยที่มีการสืบทอดมาแต่บรรพชนในอดีต

วัฒนธรรมไทย สะกดแคบเข้ามาในหมู่ของคนที่พูดภาษาดังกล่าว

ในแต่ละยุคสมัย มักจะมีคนห่วงถึงอนาคตของวัฒนธรรมไทยดังก่อนที่พระนั่งเกล้าฯ จะสวรรคตนั้น ทรงพระราชปริวิตกในเรื่องพระธรรมยุตที่ห่มแหวก ตรัสว่านั่นมันวัฒนธรรมมอญ ถ้าต่อไปภายภาคหน้าพระกรุงศรีอยุธยาพากันห่มแหวกอย่างมอญ ผู้คนในอนาคตก็จะตราหน้าว่าวัฒนธรรมดังกล่าวเกิดขึ้นแต่ในรัชกาลของพระองค์ท่าน

ครั้นมาถึงรัชกาลที่ ๕ ไทยเราคบค้าสมาคมกับฝรั่งมาก พระจุลจอมเกล้าฯ ทรงเป็นห่วงอนาคตของวัฒนธรรมไทย ว่าคนรุ่นใหม่จะคิดอย่างฝรั่งเขียนอย่างฝรั่ง โดยลืมกำพืดดั้งเดิมของตนเสีย ถึงกับโปรดให้ตั้งโบราณคดีสโมสรขึ้นเพื่อสืบค้นหาวัฒนธรรมจากอดีตเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับปัจจุบันและอนาคต และวรรณคดีสโมสรที่โปรดให้ตั้งขึ้นนั้นก็เพื่อสอบสวนในเรื่องการใช้ภาษา ไม่ให้หันเหียนไปเป็นอย่างฝรั่ง ทั้งทางอักขรวิธี วจีวิพากษ์ รวมถึงการใช้วิสามานยนาม และการทับศัพท์

เมื่อเกิดเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้นในปลายรัชกาลที่ ๗ ในปีพ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น ม.จ.วรรณไวทยากรได้ทรงแสดงปาฐกถา ณ สามัคยาจารย์สมาคม ในวันรัฐธรรมนูญของปีถัดไป ทรงย้ำว่าอะไร ๆ ในเรื่องของความเป็นไทยจะเปลี่ยนไปในทุก ๆ ทาง โดยมีฝรั่งเป็นตัวนำ ไม่ว่าเราจะยอมตามหรือไม่ก็ตาม แม้จนอาหารการกินอยู่ การแต่งตัว บ้านเรือน รวมถึงการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจพาณิชยการ หากมีสิ่งเดียวที่จะเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทยคือภาษา ถ้าช่วยกันกำหนดทิศทางของภาษาให้ดำรงคงไว้ซึ่งอัจฉริยภาพ ภาษาไทยจะเป็นพาหะที่สำคัญยิ่งของวัฒนธรรมไทยในอนาคต กล่าวคือเราจำต้องรับความคิดใหม่ ๆ จากตะวันตก โดยปิดกั้นไว้ไม่ได้อีกต่อไปแล้ว อย่างน้อยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น มีการห้ามสอนวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง ห้ามสอนการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ต่อแต่นี้ไป เราต้องรู้จักนำเอาความคิดและถ้อยคำของฝรั่งมาผูกศัพท์หรือบัญญัติศัพท์ขึ้นให้เป็นภาษาไทย โดยพระองค์ท่านทรงเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในเรื่องการบัญญัติศัพท์ ตั้งแต่คำว่า *รัฐธรรมนูญ* เรื่อยไปจนคำว่า *บริการ* พร้อมกันนั้นก็ทรงเป็นนายกคนแรกของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นตัวกำหนดอนาคตของวัฒนธรรมไทย และการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยใหม่ ๆ ก็เป็นหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถาน โดยที่ราชการไทยต้องใช้ศัพท์บัญญัติเหล่านี้ในเอกสารต่าง ๆ ของทางราชการอีกด้วย

พร้อมกันนั้น นายกรัฐมนตรี ป.พิบูลสงครามและภรรยา ก็สนใจในเรื่องวัฒนธรรมไทยเช่นเดียวกัน จนถึงกับออกรัฐนิยม ให้ประชาชนหันเหียนเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามที่รัฐบาลกำหนด เช่น จำต้องเลิกกินหมาก เลิกนุ่งโจงกระเบน โดยหันมาแต่งตัวตามอย่างฝรั่งกันทั้งประเทศ เพราะผู้นำประเทศถือว่าวัฒนธรรมดั้งเดิม

ของเรานั้นเร่อร่าล้าสมัย ในอนาคตเราต้องศรีวิไลอย่างฝรั่ง ท่านนายกฯถึงกับปรารภอยากเห็นกรุงเทพฯ ให้เต็มไปด้วยปล่องไฟของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งแสดงถึงความทันสมัย ไม่ให้มีแต่ยอดพระปรางค์พระเจดีย์ พร้อมกันนั้น ท่านก็ให้ออกหนังสือ *วัฒนธรรมสาร* ของทางราชการ ถึงกับตั้งกระทรวงวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้นเอาเลยด้วยซ้ำ โดยสั่งให้เปลี่ยนอักขรวิธี ตลอดจนคำศัพท์ต่าง ๆ จนเกือบจะเรียกได้ว่าไม่ให้มีคำที่แสดงความต่ำสูงกันในสังคมไทยอีกต่อไป สรรพนาม ก็ให้มีแต่ ฉัน กับ *ท่าน* แม้จะยังไม่เลิกราชาศัพท์ก็ทำให้ง่ายขึ้น แม้จนเพลงสรรเสริญพระบารมี ก็ตัดทอนให้สั้นลง โดยที่เพลงชาติมีความสำคัญยิ่งกว่า กรมศิลปากรออกกฎให้ละครชาตรีของชาวบ้านแสดงได้แต่เรื่องที่ทางราชการกำหนดเท่านั้น ฟังดูคล้าย ๆ สมัยแก๊งสี่คนที่เมืองจีน ซึ่งกำหนดให้งิ้วเล่นได้ไม่กี่เรื่อง และต้องเล่นเรื่องที่พรรคคอมมูนิสต์กำหนดให้เล่นอีกด้วย (จีนเรียกการกระทำช่วงนั้นว่าเป็น*การปฏิวัติทางวัฒนธรรม*) เป็นแต่คนไทยเก่งกว่าจีน หรือโครงสร้างทางสังคมไทยยืดหยุ่นได้มากกว่าจีน ละครที่ชาวบ้านหามาเล่นแก้บนก็จะเล่นตามเรื่องที่กรมศิลปากรกำหนด เช่นเรื่อง *สังข์ทอง* แต่แล้วพระสังข์ให้หาละครมาเล่นให้ดูอีกที ละครซ้อนละครจึงเล่นเรื่องอื่น ๆ ได้ตามใจปรารถนา หากยังอยู่ในกรอบของเรื่องใหญ่ คือเรื่อง *สังข์ทอง* นั้นเอง

๓

ที่ยกเอาเรื่องในอดีตมาเอ่ยไว้ให้ปรากฏ ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่าการกำหนดให้อนาคตของวัฒนธรรมเป็นไปเช่นไร มักไร้ผล ดังพระไทยเวลานี้ก็ห่มแหวกกันมากกว่าที่ห่มคลุมตามแบบอย่างของพระกรุงศรีอยุธยาเป็นไหน ๆ ก็ในเมื่อพระไทย พระมอญคบหาสมาคมกัน อะไรสะดวกกว่าและได้รับการอุดหนุนในทางสังคมยิ่งกว่า แนวโน้มของวัฒนธรรมก็ย่อมเป็นไปเช่นนั้น ถ้าพระจอมเกล้าฯ โปรดให้พระธรรมยุตเลิกห่มแหวกตามที่ทรงรับสารภาพไว้ในรัชกาลที่ ๓ ก็ยากที่พระไทยจะห่มแหวกสืบต่อมาได้ โดยที่ในเวลานั้นพระราชาเป็นตัวกำหนดในทางวัฒนธรรมทั้งของอาณาจักรและศาสนจักร

ครั้นมาถึงรัชกาลที่ ๕ แม้จะทรงพยายามหาทางให้ภาษาไทยปลอดไปจากมลพิษของภาษาฝรั่ง ก็ไม่สามารถจะสะกัดกั้นไว้ได้ โดยที่พระองค์ท่านเองก็โปรดใช้ภาษาฝรั่งอยู่ด้วยเหมือนกัน เพราะภาษาไทยในเวลานั้นมีไม่พอกับความเป็นไปในรัชสมัยที่เกิดมีทั้งรถไฟ รถยนต์ โทรเลข โทรศัพท์ ธนบัตร ไปรษณีย์ และระบบบริหารราชการแผ่นดินอย่างใหม่ รวมทั้งโรงเรียนและโรงพยาบาลอย่างใหม่ โดยไม่จำต้องกล่าวถึงโรงมหรสพอย่างใหม่ ซึ่งมีภาพยนตร์เกิดขึ้นอีกด้วย

พระนั่งเกล้าฯ ทรงพระราชปริวิตกว่าในอนาคต คนคงโจมตีกันว่าพระไทยไปห่มอย่างมอญมา แต่รัชสมัยของพระองค์ท่านฉันใด พระจุลจอมเกล้าฯ ก็ทรงพระราชปริวิตกว่าในอนาคต คนคงกล่าวหากันว่าภาษาไทยกลายไปถือเอาแบบอย่างของภาษาฝรั่งมาแต่รัชกาลของพระองค์ท่านฉันนั้น โดยที่นี่เป็นจริงขึ้นทั้งสองกรณี

ในกรณีของจอมพล ป.พิบูลสงครามกับการกำหนดอนาคตของวัฒนธรรมไทยโดยใช้วิธีของเผด็จการนั้น ล้มเหลวในทันทีที่เขาหลุดจากอำนาจ แต่บางอย่างก็ยังคงสภาพของความเป็นเผด็จการต่อมา ตามที่โครงสร้างทางสังคมยังเอื้ออำนวยกับความเป็นเผด็จการที่เนื้อหาสาระ แม้ในทางรูปแบบจะเป็นประชาธิปไตยก็ตามที เช่น บังคับให้มีการเคารพธงชาติทุกเช้าเย็น ส่วนการแต่งตัวอย่างเดิม ๆ มานั้น เมื่อถูกบังคับให้เลิกเสียจนเป็นทศวรรษ ๆ แล้ว ก็ยากที่คนจะกลับไปแต่งกายอย่างเดิมได้อีก เฉกเช่นคำว่า Thailand คนส่วนใหญ่ก็แลไม่เห็นโทษของคำ ๆ นี้เอาเลยด้วยซ้ำไป

ในส่วนของพระองค์เจ้าวรรณไวทยากรกับการบัญญัติศัพท์ของพระองค์ท่านนั้น ถ้ามองอย่างเผิน ๆ ก็จะเห็นได้ว่าสามารถรักษาเอกลักษณ์ในทางภาษาไทยไว้ได้กับวัฒนธรรมของเรา แต่ถ้ามองให้ลึกลงไป ก็จะเห็นได้ว่าเรา

ใช้ศัพท์บัญญัตินั้น ๆ ด้วยการรับเอาความคิดของฝรั่งมาอย่างเชื่อง ๆ โดยเราไม่เห็นโทษของอะไร ๆ ที่อยู่เบื้องหลังคำศัพท์นั้น ๆ เลย เช่น *โทรทัศน์* เป็นคำภาษาไทย (หรือภาษาแขกที่กลายมาเป็นไทย แทนคำว่า television) แต่ใครกี่คนที่เห็นโทษของคำ ๆ นี้ หรือเครื่องยนต์กลไกชนิดนี้ ซึ่งล้างสมองคนได้ยิ่งกว่าจะรับใช้ผู้ดูผู้ชม โดยเฉพาะก็ในเรื่องวัฒนธรรมแบบบริโภคนิยมกับทุนนิยมซึ่งเป็นตัวกำกับอยู่เบื้องหลังถ้อยคำทั้งหมด ยัง *มหาวิทยาลัย* และ *สถาบันทางวิชาการ* ก็เป็นภาษาไทย รวมถึง *ไทยคดีศึกษา* อีกด้วย แต่แล้วทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อมหาชนคนส่วนใหญ่หรือไม่ ความข้อนี้ข้าพเจ้าเคยแสดงบรรยายไว้แล้วในเรื่อง *อำนาจของภาษาและสถาบันทางวิชาการเพื่อใคร*

๓

จากที่เอ่ยมาแล้วอย่างย่อ ๆ ก็คงพอสรุปได้ว่าการกำหนดอนาคตของวัฒนธรรมไทยหรือวัฒนธรรมอื่นใด เป็นไปได้ยาก หากพอจะมองเห็นแนวโน้มได้ ก็ต่อเมื่อเข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่าง ๆ (อย่างน้อยในกรณีของไทย ก็คือคนที่พูดภาษาร่วมกัน ในประเทศเดียวกัน หาไม่ต้องขยายไปถึงวัฒนธรรมไทยลาว หรือไทยใหญ่ที่พม่า ไทลื้อที่สิบสองปันนา ไทดำไทแดงที่เวียดนาม และไทอาหมที่อินเดีย โดยจะใช้คำว่า *ไต* ก็ได้) อย่างชัดเจนเป็นกรณี ๆ ไป แล้วเข้าใจถึงแรงกดดันจากวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามามีอิทธิพลในแต่ละชุมชนและในประเทศอีกด้วย คือต้องเข้าใจถึงวัฒนธรรมทุนนิยม วัฒนธรรมบริโภคนิยม ซึ่งจะหลีกเลี่ยงได้ไหม และจะรู้เท่าทันได้แค่ไหน ทั้งนี้ยังไม่ได้กล่าวถึงโครงสร้างทางสังคม ที่เอื้อประโยชน์ให้กับวัฒนธรรมของผู้ที่มีอำนาจยิ่งกว่าวัฒนธรรมของผู้ไร้อำนาจ แต่ถ้าผู้ใช้อำนาจรู้จักตนเองและรู้จักองค์ประกอบอื่น ๆ ในทางวัฒนธรรม ก็อาจมีส่วนกำหนดอนาคตทางวัฒนธรรมของตนเองได้มิใช่น้อยเอาเลย

จะอย่างไรก็ตามคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หรือ คณะกรรมการเอกลักษณ์แห่งชาติ คือเสือกระดาษที่ไม่มีคุณูปการใด ๆ สิ้นกับวัฒนธรรมไทยที่เนื้อหาสาระ และไม่มีทางที่จะเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดอนาคตของวัฒนธรรมไทย

สมัยก่อนวัฒนธรรมไทยผูกติดอยู่กับพุทธศาสนา ดังทางลังกา พวกสิงหลเห็นว่าตนคือพุทธศาสนิก เห็นว่าพวกทมิฬเป็นศัตรูไปเอาเลย แต่ทางไทยเรา ที่จะเห็นว่าคนถือคริสต์หรืออิสลามเป็นศัตรู หรือไม่ใช่คนไทย ก็คงมีอยู่แต่จำเพาะเพียงพวกหัวล้าหลังจำนวนน้อย ซึ่งไม่มีทางที่จะเข้าใจวัฒนธรรมไทยในปัจจุบันได้ โดยอย่าให้เอ่ยถึงอนาคตเลย

พร้อมกันนั้นก็ต้องยอมรับว่าพุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทยเคยแนบสนิทกันมาก หากในบัดนี้แยกทางออกจากกันไปมาก จะมีโยงใยถึงกันก็แต่ในทางพิธีกรรมบ้างเท่านั้น โดยที่พิธีกรรมที่ไม่รู้จักปรับตัวให้ทันสมัย ก็ไม่อาจมีอนาคตได้ด้วยเช่นกัน

ที่สำคัญก็คือวัฒนธรรมอันหลากหลายในสังคมสยาม ซึ่งรวมถึงชุมชนที่ไม่ใช่คนไทย และไม่ใช่ชาวพุทธนั้น ช่วยให้เราร่ำรวยในทางต่าง ๆ และเพิ่มความมีใจกว้างให้เราอีกด้วย (พร้อมกันนั้นก็ต้องตราไว้ด้วยว่าระบบการศึกษาและระบบราชการของไทย ได้ทำลายความหลากหลาย และความร่ำรวยของวัฒนธรรมสยามในท้องถิ่นต่าง ๆ ไปได้มาก) แต่แล้วบัดนี้ ศาสนาใหม่ที่เลวร้ายคือระบบทุนนิยมและวัฒนธรรมแห่งการบริโภค ซึ่งผูกติดอยู่กับบรรษัทข้ามชาติและอภิมหาอำนาจ ซึ่งมีอำนาจเหนือรัฐบาลไทยและประเทศเล็กประเทศน้อยแทบทั้งหมด ทั้งยังเป็นตัวกำหนด ให้วัฒนธรรมอันหลากหลายกลายไปเป็นวัฒนธรรมหนึ่งเดียว ที่อาจเรียกว่า วัฒนธรรมอเมริกันอย่างเลวก็ได้ หาไม่ก็ต้องใช้คำว่าวัฒนธรรมในระบบโลกาภิวัตน์ของแม็กเวิร์ล ซึ่งรวมถึงอาหารแดกด่วนอย่างแมกโดนัล และน้ำขวดอย่างโคล่า และกางเกงยีนตลอดจนฮอลลีวู้ด และดิสนีย์-แลนด์

เราจะยอมให้บริบทดังกล่าว

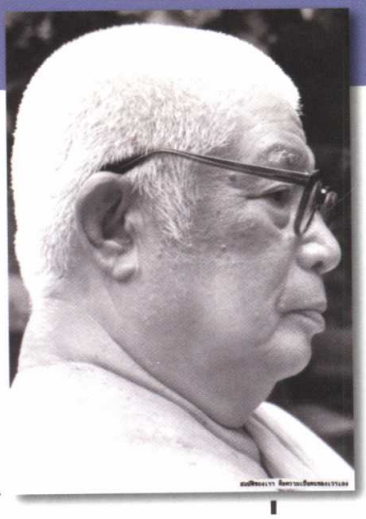
นำเอาวัฒนธรรมไทยไปสู่อนาคตได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าเรารู้จักวัฒนธรรมของเราในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด โยงใยไปถึงวัฒนธรรมในอดีตอย่างมีวิจารณญาณเพียงใดอีกด้วย แล้วจึงใช้สติและปัญญามาพิจารณาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

ถ้ามีประชาธิปไตยเป็นเนื้อหาสาระ เคารพคนส่วนใหญ่อย่างให้เกียรติกันที่ศักดิ์ศรี และมีใจกว้างในการหารือกันที่แก่นของความเป็นไทย (และไท) ไม่ใช่เปลือกกระพี้แห่งความเหลื่อมล้ำต่ำสูงทางสังคม หรือหลงไปในความยิ่งใหญ่ของวีรบุรุษวีรสตรีในอดีต โดยไม่ให้ความสำคัญกับคนเล็กคนน้อยเอาเลย แล้วเราก็น่าจะหาทางไปพ้นบริบททางวัฒนธรรมจากอภิมหาอำนาจและบรรษัทข้ามชาติได้ เพราะของแท้ย่อมชนะของปลอมได้ ธรรมะย่อมชนะอธรรมได้ แม้จะไม่ง่ายนักก็ตาม

*ธรรมะ*ในที่นี้หมายถึงความถูกต้องดีงาม *วัฒนะ* ก็แปลว่าความงอกงาม ในขณะที่ลัทธิบริโภคนิยมคือหายนะยิ่งกว่าวัฒนะ โดยที่มนุษย์ก็เดินไปสู่ความหายนะได้ไม่ยาก แต่ถ้าใช้สติปัญญาเป็นแกนกลาง แล้วรวมพลังทางความถูกต้องดีงามของมหาชน ร่วมกันทำความเข้าใจอะไร ๆ ให้ได้อย่างชัดเจน หมายความว่าต้องกล้าปฏิเสธความหน้าไหว้หลังหลอก หรือการถือเอาความกึ่งเท็จมาเป็นจริง หรือเอาความกึ่งดิบมาเป็นของดี รวมถึงการสยบยอมกับอำนาจมืดในทุก ๆ ทาง ไม่ว่าอำนาจนั้นจะครอบงำอยู่ทางจิตใต้สำนึกก็ตาม แม้จนคำว่า ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ก็ต้องเข้าใจให้ชัดเจนอย่างมีวิจารณญาณ โดยไม่เห็นว่าสถาบันใดศักดิ์สิทธิ์มหัศจรรย์จนแตะต้องไม่ได้ หากสร้างความเคารพตัวเองขึ้นได้ และพยุงให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นได้ในทางความเสมอภาค อย่างมีภราดรภาพแล้วไซร้ ต้องร่วมกัน กล้าพูดกล้าทำร่วมกันอย่างทันท่วงที หากเป็นไปได้ถึงเพียงนี้ น่าที่จะมีทางกำหนดอนาคตของวัฒนธรรมไทยไปในทางที่สร้างสรรงอกงาม อย่างถูกต้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและอย่างมีสันติสุขพร้อม ๆ ไปกับความยุติธรรมในสังคมได้ด้วย.

หนังสือเล่มใหม่ ไม่เคยพิมพ์มาก่อน

โลกหมุนอยู่รอบจิตใจของคน

เขาว่ากันว่า โลกหมุนอยู่รอบดวงอาทิตย์, แต่เราเห็นว่า หมุนอยู่รอบจิตใจของคน ซึ่งหมุนอยู่รอบๆ อุปาทานิยธรรมอีกชั้นหนึ่ง, ถ้าจิตหมุน โลกก็หมุน, จิตหยุดหมุน โลกก็หยุดหมุน

เสียงจากโลงศพ เตรียมอย่างดีที่สุด

เตรียมสำหรับตายให้ดีที่สุดอย่างไร?
ตอบ : อยู่ให้ดีที่สุด!
เตรียมสำหรับอยู่ให้ดีที่สุดอย่างไร?
ตอบ : เตรียมพร้อมสำหรับที่จะตายนะซี่!
พุทธทาสภิกขุ

20 บาท

ไม่มีศาสนา ไม่มีชีวิตและไม่นุ่งผ้า

ถ้าผู้ที่รู้ธรรมะเข้าถึงเนื้อธรรมะของศาสนาแล้วจะรู้สึกว่าเหมือนกัน แม้จะพูดว่า มีพุทธ มีคริสต์ มีอิสลาม อะไร ก็จะพูดว่า ข้างในมันเหมือนกัน ถ้ารู้ธรรมะยิ่งขึ้นไปอีกจนถึงขั้นสูงสุด ก็จะรู้สึกว่า ไม่มีสิ่งที่เรียกว่าศาสนาเลย
พุทธทาสภิกขุ

25 บาท

ปั้นมนุษย์แต่ยังเด็ก

ให้เด็กๆ ของเรากล้าค้านว่า
ถ้าพีสางเทวดามีจริง
ทำไมสร้างบ้านเรือนอยู่เองไม่ได้
ถ้าเทวดาเก่งจริง
ทำไมไม่ทำบ้านเรือนเอาเองบ้าง
พุทธทาสภิกขุ

15 บาท

นิพพานสำหรับทุกคน

นิพพาน เป็นธรรมชาติที่มีอยู่ในที่ทั่วไป
เมื่อบุคคลไม่มีความร้อนใดๆ
ก็หมายความว่า
กำลังดื่มกินพระนิพพาน
พุทธทาสภิกขุ

20 บาท

ประสงค์จะแจกเป็นธรรมทานในงานพิธีกรรม
สั่งซื้อตั้งแต่ 100 เล่มขึ้นไป จะได้รับส่วนลดพิเศษ

ติดต่อ
สำนักพิมพ์สุขภาพใจ 14/349-350 หมู่ 10 ถนนพระราม 2 (ซอย 38) แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150 โทรศัพท์ 0-2415-6797 โทรสาร 0-2416-7744 E-mail sjbook@yahoo.com

ศาลเจ้าแม่ทับทิมนั้น ตามปกติเป็นศาลเจ้าจีน และมักตั้งอยู่ริมน้ำ ที่คนเดินเรือชาวจีนเซ่นไหว้บนบาน แต่ศาลเจ้านี้ตั้งอยู่ภายในกรมแผนที่ทหารบก และเจ้าแม่ก็เป็นไทย เข้าใจว่าจะเป็นเจ้าจอมทับทิมที่ถูกประหารชีวิตในรัชกาลที่ ๔ ด้วยข้อกล่าวหาว่าได้หนีตามพระปลัด วัดราชประดิษฐ์ ออกไปจากพระบรมมหาราชวัง แล้วไปได้เสียกัน จึงถูกประหารชีวิตทั้งคู่ ดังแหม่มแอนนา ลีโอโนเวนส์เขียนเล่าไว้

ณ ที่ตั้งศาล เข้าใจว่าเป็นที่เจ้าจอมทับทิมถูกโบยจนสลบหรือตายคาหวายก็ได้ ภายหลังทรงสลดพระราชหฤทัย โปรดให้เผาศพ แล้วบรรจุอัฐิไว้ที่พระเจดีย์ในวัดสระเกศ สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโนทโย) เคยรับสั่งว่าพระเจดีย์เจ้าจอมทับทิมมีที่วัดนั้น เพิ่งมารื้อไปสมัยพัฒนาวัด ในยุคที่เจ้าพระคุณท่านเป็นอธิบดีสงฆ์นี่เอง

บริษัท เอพินา อุตสาหกรรม จำกัด อ.แกลง จ.ระยอง ร่วมสนับสนุนจดหมายข่าวเสขิยธรรม

ISSN 0125-880X

ราคา ๖๕ บาท